
**Az ALTERNATÍV KÖZGAZDASÁGI GIMNÁZIUM
ötévfolyamos képzése 9-10. évfolyamának programtanterve
2019**



Tartalomjegyzék

2-1-2 KÉPZÉS RÖVID ÖSSZEFOGLALÓJA ÉS RÉSZLETES TANTÁRGYI PROGRAMJAI.....	4
ÁLTALÁNOS ÖSSZEFOGLALÓ.....	4
A VÁLTOZTATÁSOK INDOKAI	4
ÓRASZÁMOK.....	4
9/5.....	4
10/5.....	5
A TANTÁRGYAK.....	5
<i>az epochák tantárgyi struktúrája</i>	5
<i>A többi tárgy</i>	5
EGYÉB VÁLTOZÁSOK	6
<i>Projektmatrrix</i>	6
<i>Témahetek</i>	7
ÓRASZÁMOK A KÉPZÉS EGÉSZÉBEN.....	7
MATEMATIKA.....	9
A TANTÁRGY JELLEMZŐI, FEJLESZTÉSI FELADATOK.....	9
<i>A tantárgy helye az AKG-ban</i>	9
<i>Tartalmi hangsúlyok</i>	9
<i>Módszertani javaslatok</i>	9
<i>Általános fejlesztési követelmények</i>	11
<i>Értékelési rendszerünk:</i>	11
9/5. ÉVFOLYAM	12
<i>epochák tartalma</i>	12
10/5. ÉVFOLYAM	23
<i>epochák tartalma</i>	23
ALKALMAZOTT KÖZGAZDASÁGTAN	32
<i>A tantárgy jellemzői, fejlesztési feladatok</i>	32
PIACGAZDASÁGI ISMERETEK – 10/5. ÉVFOLYAM.....	32
<i>A tantárgy jellemzője, fejlesztési feladatok</i>	32
<i>Tanítási egységek tartalma</i>	33
DIÁKVÁLLALKOZÁS-PROJEKT – 11. ÉVFOLYAM	38
<i>Tartalmi hangsúlyok</i>	38
<i>Módszertani javaslatok</i>	39
<i>Értékelés:</i>	39
<i>Tanítási egységek tartalma</i>	39
ÉLŐ IDEGEN NYELVEK.....	44
<i>A tantárgy jellemzői, fejlesztési feladatok</i>	44
ANGOL NYELV	44
MÁSODIK IDEGEN NYELV (FRANCIA NYELV, NÉMET NYELV, SPANYOL NYELV).....	44
<i>A fejlesztési feladatok területei</i>	45
<i>Tanórai foglalkozások</i>	45
<i>Tantárgyközi kapcsolatok és témahetek</i>	45
<i>Projekttanítás általános témakörei</i>	46
<i>Kompetenciafejlesztés</i>	47
<i>Értékelés</i>	48
<i>Az idegen nyelvek szintek szerinti tanítása</i>	48
<i>ÉRETTSÉGI TÉMAKÖRÖK IDEGEN NYELVBŐL</i>	50
ANGOL NYELV	55
<i>Szintek szerinti tartalmak</i>	55
NÉMET NYELV.....	69
<i>Szintek szerinti tartalmak</i>	69
FRANCIA NYELV	81
<i>Szintek szerinti tartalmak</i>	81
SPANYOL NYELV	91
<i>Szintek szerinti tartalmak</i>	91
IDEGENNYELVŰ SPECIALIZÁCIÓ	108
<i>Angol nyelvi specializáció</i>	108
<i>Specializációk tartalmi egységei</i>	110
<i>Német nyelvi specializáció</i>	128
<i>Francia nyelvi specializáció</i>	131
<i>Spanyol nyelvi specializáció</i>	135
ÉNEK ZENE	139

A TANTÁRGY JELLEMZŐI, FEJLESZTÉSI FELADATOK.....	139
<i>Célok, feladatok:</i>	139
10/5. ÉVFOLYAM	140
<i>Tartalmi elemek</i>	143
EGYÜTTÉLÉSTAN – ETIKA, TÁRSADALOMISMERET	154
A TANTÁRGY JELLEMZŐI, FEJLESZTÉSI FELADATOK.....	154
<i>Általános cél:</i>	154
<i>A tantárgy helye az AKG-ban</i>	154
<i>Tartalmi hangsúlyok</i>	155
<i>Módszertani javaslatok</i>	156
<i>Általános fejlesztési követelmények</i>	156
9/5. ÉVFOLYAM	157
<i>Együttélés másokkal</i>	157
<i>Honnan jön az ember?</i>	159
10/5. ÉVFOLYAM - EGYÜTTÉLÉS A KÖRNYEZETTEL	161
<i>Együttélés a normákkal: az erkölcs és a jog</i>	161
<i>Együttélés a környezettel - faluprojekt</i>	162
<i>A lokális problémák megoldása</i>	165
<i>Együttélés a világgal</i>	167
GÉPÍRÁS.....	169
A TANTÁRGY JELLEMZŐI, FEJLESZTÉSI FELADATOK.....	169
<i>Célok, feladatok:</i>	169
<i>Tartalmi hangsúlyok:</i>	169
<i>Módszertani javaslatok</i>	169
9/5. ÉVFOLYAM	170
<i>Tartalmi egységek</i>	170
INFORMATIKA.....	176
A TANTÁRGY JELLEMZŐI, FEJLESZTÉSI FELADATOK.....	176
<i>Általános cél:</i>	176
<i>Tartalmi hangsúlyok</i>	176
<i>Módszertani javaslatok</i>	177
<i>Általános fejlesztési követelmények</i>	177
10/5. ÉVFOLYAM	178
<i>Tartalmi egységek</i>	178
IRODALOM.....	188
A TANTÁRGY JELLEMZŐI, FEJLESZTÉSI FELADATOK.....	188
9/5. ÉVFOLYAM	189
<i>Epochák tartalmi egységei</i>	189
10/5. ÉVFOLYAM.....	198
<i>Célok</i>	198
<i>Az epochák tartalmi elemei</i>	199
MŰVÉSZET EPOCHA – VIZUÁLIS KULTÚRA, ÉNEK-ZENE.....	209
A TANTÁRGY JELLEMZŐI, FEJLESZTÉSI FELADATOK.....	209
<i>Általános cél:</i>	209
<i>A tantárgy helye az AKG-ban</i>	209
<i>Tartalmi hangsúlyok</i>	209
<i>Módszertani javaslatok</i>	210
<i>Általános fejlesztési követelmények</i>	210
9/5. ÉVFOLYAM	210
<i>Az epochák tartalmi elemei</i>	210
10/5. ÉVFOLYAM	215
<i>Az epochák tartalmi elemei</i>	215
MŰVÉSZETI PROJEKT	219
FOTÓ, KÉPSZERKESZTÉS-RETUS, PAPÍRMUNKÁK, TEXTILFESTÉS, TÚZZOMÁNCOZÁS, ÖTVÖSSÉG, TÁRGYKÉSZÍTÉS, GRAFIKA.....	219
<i>A tantárgy jellemzői, fejlesztési feladatok</i>	219
<i>Általános cél:</i>	219
<i>A tantárgy helye az AKG-ban</i>	219
<i>Tartalmi hangsúlyok</i>	219
<i>Módszertani javaslatok</i>	219
<i>Általános fejlesztési követelmények</i>	220

9/5. ÉVFOLYAM	220
<i>Tartalmi egységek</i>	220
MAGYAR NYELV	228
A TANTÁRGY JELLEMZŐI, FEJLESZTÉSI FELADATOK.....	228
<i>Általános cél:</i>	228
<i>A tantárgy helye az AKG-ban</i>	228
<i>Tartalmi hangsúlyok</i>	229
<i>Módszertani javaslatok</i>	229
<i>Általános fejlesztési követelmények</i>	230
9/5. ÉVFOLYAM	230
<i>Tartalmi egységek</i>	230
10/5. ÉVFOLYAM	236
<i>Tartalmi egységek</i>	236
TESTNEVELÉS ÉS SPORT.....	240
A TANTÁRGY JELLEMZŐI, FEJLESZTÉSI FELADATOK.....	240
9 - 10. ÉVFOLYAM	243
<i>Sporttevékenységek</i>	243
<i>Ismeretek/fejlesztési követelmények</i>	251
<i>Ismeretek/fejlesztési követelmények</i>	254
<i>Ismeretek/fejlesztési követelmények</i>	255
<i>Ismeretek/fejlesztési követelmények</i>	256
VIZUÁLIS KULTÚRA	260
A TANTÁRGY JELLEMZŐI, FEJLESZTÉSI FELADATOK.....	260
<i>Általános cél:</i>	260
<i>Tartalmi hangsúlyok:</i>	260
<i>A tantárgy helye az AKG-ban</i>	260
<i>Módszertani javaslatok:</i>	260
<i>Általános fejlesztési követelmények:</i>	261
9/5. ÉVFOLYAM	261
<i>Tartalmi egységek</i>	261
<i>Ismeretek/fejlesztési követelmények</i>	262
TERMÉSZETTUDOMÁNY	266
A TANTÁRGY JELLEMZŐI, FEJLESZTÉSI FELADATOK.....	266
<i>Általános cél:</i>	266
<i>Tartalmi hangsúlyok</i>	269
<i>Módszertani javaslatok</i>	270
9/5. ÉVFOLYAM	271
<i>Epochák tartalmi elemei</i>	271
10. ÉVFOLYAM	295
<i>Epochák tartalmi egységei</i>	295
TERMÉSZETTUDOMÁNYI TEREPGYAKORLAT	320
<i>Érettségire bocsátás feltétele:</i>	323
TÖRTÉNELEM.....	324
A TANTÁRGY JELLEMZŐI, FEJLESZTÉSI FELADATOK.....	324
<i>Célok</i>	325
<i>A fejlesztendő általános képességek</i>	326
<i>A történelem tantárgy kapcsolatai más társadalomismereti tárgyakhoz, tevékenységekhez</i>	327
<i>Alsó középfok (9 – 10. év) tantervi koncepciója</i>	328
<i>Az értékelés</i>	330
9/5. ÉVFOLYAM	331
<i>Az epochák tartalmi egységei</i>	331
10. ÉVFOLYAM	343
<i>Az epochák tartalmi elemei</i>	343
DIGITÁLIS TANULÁSMÓDSZERTAN	354
A TANTÁRGY JELLEMZŐI, FEJLESZTÉSI FELADATOK.....	354
<i>Célok, feladatok:</i>	354

2-1-2 képzés rövid összefoglalója és részletes tantárgyi programjai

ÁLTALÁNOS ÖSSZEFOGLALÓ

Alsó középfokú szakasz: 9/5-10/5. évfolyam

Az alapképzésben általános és egységes képzést nyújtunk, a személyre szóló differenciálás a csoportokon belül történik. Az iskolai életet a gyakorlatias és problémacentrikus megközelítés, az epochális tanítás, a projektek, a differenciált, de mindenki számára előírt tevékenységformák, dominánsan iskolai, gyakorlatorientált, a tapasztalatokon nyugvó ismeretszerzés, közösségi tanulás, osztályozás nélküiség jellemzi. Tantárgyblokkokban, nagyobb műveltségi körökben tanítunk: anyanyelvi, idegen nyelvi kommunikációs; társadalomismereti; matematikai; művészeti; természettudományi blokkok; gyakorlati tárgyak (számítógép-ismeret, művészeti alkotó tevékenységek, gazdálkodási ismeretek, kommunikáció, tanulásmódszertan, testnevelés).

A tantárgyak szorosan kapcsolódnak egymáshoz, és számos területen lehet egyénileg elmélyülni az anyagban. Minden diák azzal foglalkozik a legtöbbet, ami a legjobban érdekli.

Az első két évben magasabb óraszámban tanulják az angol nyelvet (kellő számú biztos angol tudással rendelkező diák felvétele esetén, az iskolai kapacitását figyelembe véve egy másik nyelvet).

A VÁLTOZTATÁSOK INDOKAI

Az Alternatív Közgazdasági Gimnázium tantestülete a szülői elvárásokat, a magyar oktatási rendszert, a képzési igényeket és saját belső erőforrásait megvizsgálva arra jutott, hogy a 8. osztály utáni felvételi lehetőségét meghagyva átalakítja a képzés egészét. Az angol nyelvi előkészítő év helyett, ugyanúgy, mint a hétosztályos és a 13 évfolyamos képzésben, a 11. évfolyamon tartja a nyelvi évet a német/francia/spanyol nyelvek tanulásával. A kétfajta képzésben (ötosztályos és hétosztályos) az utolsó két évfolyam már évek óta együtt tanul, ezt most kiterjesztjük a 11. évre is, így lehetőséget adva a tanulóknak a szélesebb választási lehetőségre.

Az elmúlt évek tapasztalatai azt mutatják, hogy a magasszintű angoltudás mellett egyre nagyobb szükség van egy második idegen nyelv magas fokú ismeretére, amit a jelenlegi képzési forma nem igazán tett lehetővé.

A változtatás harmadik oka, hogy az ötévfolyamos képzésben részt vevő gyerekek sok helyről, sokféle iskolatípusból érkeznek, ezért nekik a 9. és 10. évfolyamon olyan készségfejlesztő programot kívánunk biztosítani, amellyel azonos szintre kerülnek a hétévfolyamos képzésben részt vevőkkel, így lehetővé téve számukra a 12-13. évfolyamon az érettségire való magas szintű felkészülést anélkül, hogy bármilyen fontos tevékenységforma a tanulmányaikból kimaradna, és hogy túlfeszített tempóban kelljen a záróvizsgáikra felkészülni.

A változtatás kimondott célja az is, hogy a lehető legmodernebb tanulási módszerek (pl. digitális tanulás, kollaboratív technikák, gyakorlatorientált és jelenlévő megközelítések) összhangba kerüljenek a tanulók érdeklődésével, egyéni törekvéseivel és a folyamatosan változó társadalmi környezettel.

Az első két év programját ezek mentén alakítottuk át. Kiemelten fontosnak tartjuk, hogy a diákok sokféle tanulási technikát, sokféle műveltségterületet, sokrétű szociális ismeretet sajátítsanak el. Ennek megfelelően a program számos pontján változott a korábbi ötévfolyamos programhoz képest.

ÓRASZÁMOK

A képzés első két évében az alábbi elfoglaltságot jelenti az iskola a diákok számára (természetesen nem pontos órarendet látunk):

9/5

	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
1-2.	epocha				

3.	angol/nyelv				
4.	gépírás	gépírás	testnevelés	testnevelés	testnevelés
5-6.	epocha				
7.	angol	angol	csibe	angol	műv-prjkt
8.	sportkör	rajz	csibe	nyelvtan	műv-prjkt
9.	sportkör				

10/5

	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
1-2.	epocha				
3.	angol/nyelv				
4.	együttéléstan	együttéléstan	testnevelés	testnevelés	testnevelés
5-6.	epocha				
7.	angol	nyelvtan	csibe	angol	go
8.	sportkör	éneke-zene	csibe	info	go
9.	sportkör				

A TANTÁRGYAK

az epochák tantárgyi struktúrája

történelem

- i. magába olvasztja az Együttéléstan-társadalomismeret-etika és a művészettörténet tárgy egy részét (politikai rendszerek, mai magyar gazdaság), így társadalomtudományi megközelítésben rendszerezi a műveltséganyagot
- ii. a két év alatt összesen 10 témát dolgoznak fel az epochák során – ezek eltérnek a hagyományos kronológiai megközelítéstől (a témakörök a kerettantervben olvashatóak)
- iii. családtörténet a 10/5. évfolyamon kötelező egész éves egyéni projektként kerül megvalósításra

irodalom

- i. a két év alatt összesen 10 darab 2 hetes epochája van, ezek témái megegyeznek a hétévfolyamos képzés témáival, így a felső két évben azonos ismeretanyagra lehet támaszkodni

természettudomány

- i. a fizika, a kémia, a biológia és a földrajz tárgykörének megismerése

matematika

- i. a matematika a korábbi programhoz hasonlóan a képzés egésze alatt lineárisan építkezik, a hétévfolyamos képzéssel összhangban

művészetek

- i. éneke-zene, vizuális kultúra és művészettörténet – 10 darab egyhetes epochában egy komplex tudásanyag, ami választható projektekre épülő élményalapú tárgyként kerül bevezetésre.

A többi tárgy

Nyelvek

- i. a 9/5. és 10/5. évfolyamon magas óraszámokban oktatunk angol nyelvet. A 9/5. évfolyamon heti 8, a 10/5. évfolyamon heti 7 nyelvi órát tartunk.
- ii. az ötévfolyamos képzésben – hasonlóan a 7 évfolyamos képzéshez – az érettségig két B2 komplex nyelvvizsga (vagy azzal egyenértékű érettségi) megszerzése előírás.

iii. a második idegen nyelv oktatására a 11. évfolyamon (nyelvi év) kerül sor a hét évfolyamos képzés tanulóival közösen.

iv. különösen indokolt esetben (szigorú feltételek teljesülése esetén) a 9/5. évfolyamon még egy nyelv tanítását kezdjük meg heti 5 órában (a maradék három nyelvóra az angol nyelv fejlesztésére fordítandó)

Informatika

i. a tárgy a digitális tanulásmódszertannal indítja minden 9/5 évfolyamon kezdő diák tanulmányait. Az oktatás koncentrált formában a tanév legelején történik

ii. a 10/5. évfolyamon hetente 1, illetve háromhetente heti két órát (a matematika epocha idejéből) fordítunk a tárgy oktatására.

Ének-zene

i. 10/5. évfolyamon heti 1 órát jelent, azonban a gyakorlatban ez egy féléves tárgyként, heti két órában jelenik meg. Tartalma szorosan kapcsolódik a korosztály érdeklődéséhez és a kíváncsiság, érdeklődés felkeltése alapvető célkitűzése.

Vizuális kultúra

i. 9/5. évfolyamon heti 1 órát jelent, azonban a gyakorlatban ez egy féléves tárgyként, heti két órában jelenik meg. Tartalma szorosan kapcsolódik a korosztály érdeklődéséhez és a kíváncsiság, érdeklődés felkeltése alapvető célkitűzése. Bemutatja a legfontosabb vizuális megismerési és alkotási formákat.

Piacgazdasági ismeretek

i. a „GO” tantárgy kiegészített tartalommal mindenki számára kötelező óra a 10/5. évfolyamon. A tárgy tartalmazza az alapvető piacgazdasági, pénzügyi ismereteket.

ii. a „YE” tantárgy a 11. évfolyamon választható tantárgy azok számára, akik ki szeretnék próbálni magukat egy működő vállalkozás felépítésében, irányításában.

Együttéléstan, etika-társadalomismeret

i. a tárgy egy része beépül a történelem tárgyba, egy kis része a GO tárgyba. A többi egy egyéves, heti kétórás tárgyként a 10/5. évfolyamon kötelező tárgyként szerepel.

Művészeti projekt

i. 9/5. évfolyamon összehangolt rendszerben, különböző képző- és iparművészeti technikák megismertetése zajlik. A tárgy kiváló lehetőséget nyújt az önkifejezési formák közötti választásra.

Gépírás

i. 9/5. évfolyamon éves szinten heti kétórás tárgyként.

Testnevelés

i. Mindkét évben heti 3+2 órás tárgyként.

EGYÉB VÁLTOZÁSOK

Projektműtrix

ii. az azonos típusú feladatok ismétlődésének és torlódásának elkerülésére egy előre elkészített műtrix szerint (melyben a munkamódszerek, ill. a tartalmi elemek szerepelnek) minden gyerek (patrónusa és szaktanárai segítségével) összeállítja a számára optimális éves tervet. Ez nemcsak a feladatokat jelöli ki a tanuló számára, hanem ez képezi az értékelés alapját is.

iii. a projektműtrixba minden tárgy bekapcsolódik

Témahetek

i. az ötévfolyamos képzésben a témahetek ajánlásai a következők (nem sorrendben):

a. elutazós

- i. nyitó témahét
- ii. Természettudományos témahét
- iii. művészeti témahét
- iv. társadalomtudományi (falukutatás) témahét

b. iskolai

- i. természettudományos témahét
- ii. szociális témahét
- iii. csapatépítő témahét
- iv. továbbtanulási/tantárgyválasztó témahét

ÓRASZÁMOK A KÉPZÉS EGÉSZÉBEN

Megnevezés	Alsó középfok			Felső középfok		
	9/5. évf.	10/5. évf.	11.évf.	12. évf.	13. évf.	Összes óra (45')
Természettudományos tantárgyblokk						
Természettudomány (e)	75 (e)	75 (e)				300
Kémia (45')				160**	145**	**
Fizika (45')				160**	145**	**
Biológia (45')				160**	145**	**
Földrajz (45')				160**	145**	**
Művészeti tantárgyblokk						
Irodalom	50 (e)	50 (e)		96*; 160*	87*; 145*	383-505*
Művészet epocha (Vizuális kultúra, Ének-zene)	25 (e)	25 (e)				50 (e)
Vizuális kultúra	32			96**	87**	32-215**
Ének-zene		32				32
Művészettörténet				96**	87-116**	183-212**
Művészeti projekt	64					64
Társadalomismereti tantárgyblokk						
Történelem	75 (e)	75 (e)		96 -160*	87-145*	483-605*
Etika- társadalomismeret		64				64
Gazdasági ismeret (45')				160**	145**	**
Társadalomismereti fakultáció				96**	87**	**
Alkalmazott közgazdaságtan (GO)		64				64
Alkalmazott közgazdaságtan (YE)			64***			64***
Matematika tantárgyblokk						
Matematika (e)	75 (e)	75 (e)		128*; 192*	116*; 172*	544*; 664*
Nyelvi kommunikációs tantárgyblokk						
Magyar nyelv	32	32		32	29	125
1. Angol nyelv	256	224	64	64**160**	58**145**	576-881
2. idegen nyelv			576	160	145	881
Sport						
Testnevelés	96	96	96	96	87	473
Sportkör (e)	32 (e)	32 (e)	32 (e)	32 (e)	29 (e)	157
Informatikai tantárgyblokk						
Informatika		64	64	64**	58**	128-250**
Gépirás	64					64
Médiaismeret			64	96**	87**	64-247**
Tanulásmódszertan (digitális tanulásmódszertan)	20					20

Patrónusi foglalkozás(e)	32 (e)	32 (e)	32 (e)	32 (e)	29 (e)	314
Témahét	20 nap	20 nap	20 nap	20 nap	15 nap	
összes előírt min.óra						
Összes előírt min. óra/hét (e+45')	31	31	30	21	21	
Összes előírt min. óra/hét (45')	41	41	32	23	23	

Értelmezések

1. Az AKG-ban a tanulóknak 37 tanítási hete van a programban
2. Az egyes tantárgyak éves tanítási óraszámát 32 héttel tervezzük a tantárgyi programokban – tekintettel a témahetekre, vizsgahétre (lásd éves munkarend), illetve a hagyományok időigényére.
3. A témahetek heti óraszámát csak az éves óraszámába számítjuk be, a hetibe nem. A témahéten egész napos elfoglaltsága van a tanulóknak, helyszíntől függően (Budapest vagy Budapesten kívül) különböző az elfoglaltság időtartama.
4. Az utolsó hét vizsgára felkészülés- konzultációval
5. (e) epochális 80 perces tanítási óra,
6. (45') 45 perces tanítási óra
7. * kötelező érettségi tárgyak a középszintű érettségi eléréshez szükséges tantervi órással kerültek a minimális órásszámba, az emelt érettségi többlet órásszámai növelik a tanulók iskolai óráit. (45')
8. ** szabadon választható tárgyak órái, sem a közép sem az emelt szinten nem részei a minimális órásszámnak, felvételük esetén növekszik az érintett tanulók napi, heti, éves óraterhelése (45').
9. Az angol nyelvet az emelt szintű érettségi szint B2 eléréséig kell tanulni, (11. évfolyam vége) azt követően szabad döntés a mindennapos felsőfokú (3 óra/hét), és/vagy szinten tartó, tematikus (2 óra/hét), vagy a tárgy leadása között.
10. A második idegen nyelv tanulása előírás, az emelt szintű érettségi szint, B2+ csoportban elért legalább elégséges osztályzat eléréséig kell tanulni, azt követően szabad döntés a mindennapos felsőfokú (5 óra/hét), vagy szinten tartó (2 óra/hét), vagy a tárgy leadása között.
11. *** Alkalmazott közgazdaságtan - YE 11. évfolyamon választható projekt.
12. B2 feletti bejövő angol nyelvi szintnél (min. 8 fő esetén) másik idegen nyelv tanulását biztosítja az iskola, ami a 11. évben folytatható bizonyos feltételek teljesülése mellett. 9-10. évfolyamon heti három óra angol nyelv kötelező.

Matematika

A TANTÁRGY JELLEMZŐI, FEJLESZTÉSI FELADATOK

Célunk, hogy matematika tanulása jelentse egyaránt matematikai és szociális képességek fejlesztését, valamint ismeretek szerzését. A tanulókat arra akarjuk felkészíteni, hogy eligazodjanak a világ dolgaiban, hogy megismerjék a valóság leggyakoribb mennyiségi és térbeli viszonyait, formáit, a matematika módszereit, eljárásait, sajátos gondolatrendszerét, hogy megszerezzék az ismereteknek a gyakorlatban és más tudományokban való önálló alkalmazásának képességét. A matematikatanulás lényege a matematikai tevékenység, a tapasztalatokra alapozott absztrakciós fogalomalkotás; a pontosan körvonalazott feltételekből szigorú logikai következtetésekkel kiolvasott eredmények; ezek előzetes becslése, ellenőrzése és a gyakorlatban való alkalmazása. A tananyag feldolgozása során alkalmazott módszerek segítségével lehetőséget biztosítunk többféle csoportos munkaforma kipróbálására. Ezáltal fejlesztjük az együttműködési szándékot és képességet. A tanulók tapasztalatot szerezhetnek a munkamegosztásról, a team-szerepekben való részvételről és saját működési módjukról.

Pszichológiai és didaktikai kutatások eredményei arra utalnak, hogy a tanulók szemléletének, gondolkodásmódjának fejlődése nem spontán folyamat, és nem kötődik szorosan a biológiai fejlődéshez. A gondolkodásmód fejlődése elsősorban a célutatos tanítás hatására valósul meg, és ezért nagymértékben függ a tananyagtól és az alkalmazott módszerektől.

A tantárgy helye az AKG-ban

Órakeret:

9. évfolyam: epochális rendszer, évi öt epocha, epochánként 30 óra.

10. évfolyam: epochális rendszer, évi öt epocha, epochánként 24 óra.

Tartalmi hangsúlyok

A tananyagot úgy választottuk ki, hogy szem előtt tartottuk: az értelmiségi pályák jó részén a matematikát kedvelő, becsülő, értő, ismerő és alkalmazni tudó, valamint team-munkában részt venni képes emberekre van szükség. El kell mélyíteni mindazokat az ismereteket, eljárásokat, módszereket, amelyekkel a diákok tanulmányaik első hat évében foglalkoztak; illetve fejleszteni kell azokat a készségeket és képességeket, amelyek lehetővé teszik az életkori sajátosságoknak megfelelő új tudásanyag elsajátítását. Arra törekszünk, hogy érettségizett diákjaink elég ismerettel, készséggel és képességgel rendelkezzenek a felnőtt életben való eligazodáshoz. Fontos szempont volt az is, hogy a matematikával tovább foglalkozni szándékozók megszerezzék az ehhez szükséges képességeket, készségeket és ismereteket.

Az általunk alkalmazott matematikatanításnak három alapvető sajátossága van:

- Felfedeztető módszer
- Kooperatívan szervezett tanulás
- Epochális rendszer

Módszertani javaslatok

A felfedeztető módszer

Lényege, hogy a tanulók egy természetes megismerési folyamatot saját megfigyeléseik, tapasztalatik alapján járnak végig. Mindezt úgy lehet elérni, hogy minden új definíció, tétel, stb. a már megszerzett ismeretekből, tapasztalatokból nő ki. Az új anyagrész tárgyalása előtt a gyerekek jól összeállított

feladatsor segítségével, irányított kérdésekkel összegyűjtik és elemzik azokat a tapasztalataikat, ismereteiket, amelyek, szükségesek az új anyag önálló felfedezéséhez. Ezután a tanulók olyan feladatokat oldanak meg, illetve olyan problémákkal találkoznak, melyek megoldásában az új fogalom, eljárás stb. elemeire bontva van jelen. A megoldások során alkalmazott eljárások, fogások, eredmények alapján a lényeg kiszűrésével a diákok maguk fogalmazzák meg az új módszereket, eljárásokat, definíciókat, tételeket. Így – és ezt rendkívül fontosnak tartjuk – a tanulók nem definíciókat és bizonyításokat sajátítanak el, hanem definiálni és bizonyítani tanulnak meg.

A sikerrel és kellő erőfeszítéssel megoldott feladat rendkívül nagy motivációs erőt jelent a további munkában. Az a tény, hogy a tanuló saját ötletével, saját úton jutott el a feladat megoldásához, ösztönözi fogja arra, hogy legyenek saját ötletei, gondolatai, hogy merjen vitázni, hogy keressen újabb lehetőségeket a megoldásra.

E módszer segítségével a tanulók kisebb-nagyobb sikereket érnek el az órán, ennek köszönhetően felszabadultabbá, bátrabbá válnak. A módszer olyan légkört teremt, amelyben magától értetődővé válik a további munka szükségessége. Tudomásul kell azonban venni, hogy nem mindenki képes a felfedezésre, és nem lehet mindent felfedezni.

Ugyanakkor a csoportmunka értékelése, az építő egymásrataltság biztosítása azt eredményezi, hogy a különböző véleményeket meghallgatva törekedjenek egymás megértésére, egy közös álláspont kialakítására, fejlesztve ezzel kompromisszumkészségüket.

A kooperatív tanulás

Ennek során a diákok négyfős heterogén csoportokba szervezve dolgoznak az órán. A Spencer Kagan által kidolgozott módszerek alkalmazása biztosítja, hogy a csoportban az egyes tagok egyenlő arányban részesedjenek a munkából. A feladatok megoldása során a társas készségek egyes elemeinek (pl: a megköszönni tudás és a köszönet elfogadása, egy gondolat megfogalmazása és a másik megfogalmazásnak meghallgatása, biztatás és a biztatás elfogadása ...) mindkét oldala megjelenik és fejlődik.

Amikor a tanulók csoportos foglalkozás keretében akár feladatot oldanak meg, akár valamelyik tételt bizonyítják be, vagy valami új fogalmat alakítanak ki, rendszerint ötleteiket, megoldási módjukat, eredményeiket megbeszélik egymással, illetve megvitatják. Az a tény, hogy gondolataikat világosan, a többiek számára érthetően kell megfogalmazniuk, nagy segítséget jelent az új fogalmak tisztázásában, a matematikai megfogalmazások elsajátításában. A viták segítik az új fogalmak létrejöttét, ugyanis a tanulók több szempontú, többoldalú tapasztalatokból, következtetésekből alakítják ki ezeket. A viták lehetőséget teremtenek arra is, hogy a diákok megtanulják gondolataikat világosan megfogalmazni, logikus érvekkel alátámasztva elmagyarázni, illetve megtanulnak mások gondolatmenetéhez kapcsolódni. Így tehát a csoportos munka elősegíti a jó vitaszellem, vitastílus, a vitakészség kialakulását.

Epochális rendszer

A rendszer harmadik pillére az epochális formában történő tanulás-tanítás. Az AKG-ban a kezdetektől fogva ebben a rendszerben zajlik a diákok képességeinek fejlesztése. A tanórák hosszabbak, így a diákoknak lehetőségük van arra, hogy a tananyagban jobban elmélyedjenek, hogy az ismereteket változatos módon, több szempontból való megközelítéssel szerezzék meg, ki-ki a maga tempójában. Így könnyebben lehet differenciáltan és kooperatív csoportokban tanítani.

A tanulók képessé válnak az aktív, önálló munkára. A tanárnak lehetősége van arra, hogy ne csak a tantárgyi, hanem a gondolkodásbeli, szociális és kommunikációs képességeket is fejlessze. A diákok közösen végzett munkája, egymás segítése lehetőséget ad arra, hogy sokoldalúbban megismerjék

egymást, ezáltal erősödik az osztály közösségének kapcsolati hálója és az egymás iránti empátia és tolerancia.

Általános fejlesztési követelmények

Nézetünk szerint a kooperatív tanulásszervezés alkalmazásával, a felfedeztető módszer segítségével, epochális keretek között a matematikaoktatásban lehetőség van arra, hogy a tananyag feldolgozása során

- kialakítsuk, illetve fejlesszük a diákok szociális képességeit, készségeit;
- építsünk a diákok tudására, aktivitására, kreativitására – függetlenül attól, hogy a matematika terén korábban milyen eredményeket értek el;
- figyelembe vegyük a diákok eltérő szükségleteit, fejlődési ütemét;
- lehetőséget biztosítsunk a gondolkodással összefüggő képességek széles körű fejlesztésére;
- játékos hatást gyakoroljunk az osztály társas kapcsolataira;
- fejlesszük a kommunikációs készséget;
- növeljük a diákok aktivitását és motiváltságát.

Koncepciónk személyközpontú, figyelembe veszi az egyéni sajátosságokat, az eltérő ütemű fejlődést, és az eltérő szükségleteket a fejlesztés során.

Értékelési rendszerünk:

Az értékelés szempontjai

1. Az eljárások, módszerek, összefüggések ismerete és alkalmazása
2. Az órai munka:
 - fegyelmezettség
 - figyelem
 - szándék az önálló feladatmegoldásra, az ismeretek befogadására és azok alkalmazására
 - aktivitás
3. A csoportos munka: közös munka segítése, a csoport munkájában való aktív részvétel, egymás segítése, az együttműködési készség, képesség fejlesztése, az aktivitás
4. Az önálló munka

Az ellenőrzés lehetséges módjai:

- Órai kisdolgozatok, amelyek az alapvető, rutinszerű ismeretek tudását ellenőrzik
- A csoport közös munkájának értékelése valamilyen közösen elkészített produktum alapján
- házi feladatok ellenőrzése
- epochazárók, témazárók (mindkettő egy-egy nagyobb témakör befejezéseként írt dolgozat), az epocha ill. a téma tanuláskor fejlesztett képességek állapotáról ad képet, ellenőrzi a tanultakat és alkalmazásukat

Az értékelés formái

A csoportos, kooperatív és egyéni munkaformák alkalmazásával folyamatosan nyomon követjük a diákok munkáját.

Epocha közben kisebb pontszerző dolgozatokkal ellenőrizzük, hogy az elsajátítandó kompetenciákban, tananyagban hol tartanak. Ennek formája lehet egyéni vagy csoportos.

A házi feladatokat és a füzetet rendszeresen ellenőrizzük. Figyelemmel kísérjük együttműködésüket a csoportmunka során.

A szakaszok végén a témakörből epochazáró dolgozatot írnak.

Mindezek beszámításával százalékosan értékeljük a teljesítményt.

Szöveges értékelés:

A diákok félévenként szöveges értékelést kapnak. Ebben tantárgyi teljesítményükről, közösségben való működésükről, a tantárgyhoz és a tanuláshoz való viszonyukról, képességeik fejlődéséről adunk tájékoztatást a szülőknek és a diáknak egyaránt.

9/5. ÉVFOLYAM

epochák tartalma

Tematikai egység	Algebra I.	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Példák halmazokra, Halmazba rendezés több szempont alapján. Gyakorlat szövegek értelmezésében. A matematikai szakkifejezések adott szinthez illeszkedő ismerete. Számolás racionális számkörben. Hatványjelölés. Egyszerű algebrai kifejezések ismerete, zárójel használata. Egyenlet, megoldása. Egyszerű szöveg alapján egyenlet felírása (modell alkotása), megoldása, ellenőrzése. Prímszám, összetett szám, oszthatósági szabályok. Legnagyobb közös osztó, legkisebb közös többszörös. Algebrai kifejezésekkel végzett műveletek. Szorzattá alakítás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban, tapasztalatszerzés. Problémakezelés és -megoldás. Algebrai kifejezések biztonságos ismerete, kezelése. Szabályok betartása, tanult alkalmazása. Elsőfokú egyenletek, egyenlőtlenségek megoldási módszerei, a megoldási módszer önálló kiválasztási képességének kialakítása. Gyakorlati problémák matematikai modelljének felállítása, a modell hatókörének vizsgálata, a kapott eredmény összevetése a valósággal; ellenőrzés fontossága. A problémához illő számítási mód kiválasztása, eredmény kerekítése a tartalomnak megfelelően. Alkotás öntevékenyen, saját tervek szerint; alkotás adott feltételeknek megfelelően; átstrukturálás. Számológép használata. Halmazok eszközjellegű használata. A valós számok halmazának ismerete.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	

A közös munka kezdetén érdemes feleleveníteni a műveleti szabályokat, elvégzésük módját törtek, negatív számok, zárójeles művelet sor esetén. Ez módot adhat arra is, hogy csoportosítsuk, halmazokba rendezzük a számokat. Foglalkozunk a halmazok számosságával, a végtelen számosság szemléletes fogalmával <i>Matematikatörténet: Cantor.</i>	Annak megértése, hogy csak a véges halmazok elemszáma adható meg természetes számmal.	
A megismert számhalmazokat összegyűjtjük és ábrázoljuk Venn-diagramon: természetes számok, egész számok, racionális számok. A számírás története.	A megismert számhalmazok áttekintése. Természetes számok, egész számok, racionális számok elhelyezése halmazábrában, számegyenesen.	<i>Informatika:</i> számábrázolás (problémamegoldás táblázatkezelővel).
Sokszínű feladatokon megbeszéljük a halmazelmélet alapfogalmait, műveleteit: részhalmaz, unió, metszet, különbség. Halmazok közötti viszonyok megjelenítése.	Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése. Szöveges megfogalmazások matematikai modellre fordítása. Elnevezések megtanulása, definíciókra való emlékezés.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mondatok, szavak, hangok rendszerezése. <i>Biológia-egészségtan:</i> halmazműveletek alkalmazása a rendszertanban. <i>Kémia:</i> anyagok csoportosítása.
Foglalkozunk az alaphalmaz és komplementer halmaz fogalmával.	Annak tudatosítása, hogy alaphalmaz nélkül nincs komplementer halmaz. Halmaz közös elem nélküli halmazokra bontása jelentőségének belátása.	<i>Biológia-egészségtan:</i> élőlények osztályozása; besorolás közös rész nélküli halmazokba.
Valós számok halmaza. Az intervallum fogalma, fajtái. Irracionális szám létezése.	Annak tudatosítása, hogy az intervallum végtelen halmaz.	
Felelevenítjük az algebrai kifejezésekkel kapcsolatos műveleteket, a nevezetes azonosságokat. Tudatosítani kell az algebrai kifejezések szorzattá alakításának jelentőségét. Az algebrai törtek összevonása, egyszerűsítése, szorzása és osztása szükségessé teszi egyrészt a kiemelés és az eddig megismert nevezetes azonosságok felelevenítését, <i>másrészt a köbös, illetve negyedik hatványok</i>	Ismeretek felidézése, mozgósítása (pl. szorzattá alakítás, tört egyszerűsítése, bővítése, műveletek törtekkel).	<i>Természetismeret:</i> számítási feladatok.

<i>különbségére vonatkozó szorzattá alakítás megismerését (D).</i>			
A törtes egyenletek megoldásakor szerzett ismereteket felhasználva lehet az ismeretlent a nevezőben tartalmazó egyenletek megoldásait pontosítani. Változatos egyenletek megoldásával lehet az ismereteket elmélyíteni.		Az egyenlet / egyenlőtlenség megoldásánál az értelmezési tartomány vizsgálata. A legkisebb alkalmas közös nevező megtalálása. Megoldás ábrázolása számegyenesen	
Elsőfokú egyenletre, egyenletrendszerre vezető szöveges feladatokat oldunk meg.		A mindennapokhoz kapcsolódó problémák matematikai modelljének elkészítése (egyenlet, illetve egyenletrendszer felírása); a megoldás ellenőrzése, a gyakorlati feladat megoldásának összevetése a valósággal (lehetséges-e?).	<i>Természetismeret:</i> százalékos keverési feladatok.
Az egyenlőtlenségek megoldásában a tanulóknak már elég sok tapasztalatuk van. Ezeket az ismereteket kell rendszerezni. Az ismeretlent a nevezőben tartalmazó egyenlőtlenségek megoldását a számláló és a nevező előjelvizsgálatával célszerű végezni, és érdemes rámutatni arra, hogy a módszer több tényező esetére is általánosítható. (D) Érdemes megmutatni a beszorzásos módszert is annak nehézségeivel együtt. A jobb képességű tanulókkal paraméteres feladatokat is érdemes megoldani. (D) Megoldásokat ábrázoljuk számegyenesen.		A mindennapokhoz kapcsolódó problémák matematikai modelljének elkészítése (egyenlet, illetve egyenletrendszer felírása); a megoldás ellenőrzése, a gyakorlati feladat megoldásának összevetése a valósággal (lehetséges-e?).	
Fogalmak, összefüggések, eljárások	Halmazok, halmazműveletek, nevezetes számhalmazok. Algebrai törtek, értelmezési tartomány. Egyenlet, alaphalmaz, azonosság. Ekvivalens egyenlet. Elsőfokú egyenlet. Egyenlőtlenség. Szorzattá-alakítás.		

Tematikai egység	Függvények, statisztika	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Halmazok. Hozzárendelés, függvény fogalma. Grafikonok készítése, olvasása. Pontok ábrázolása koordináta-rendszerben. Táblázatok, diagramok olvasása. Százalékszámítás. Lineáris függvények.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összefüggések, folyamatok megjelenítése matematikai formában (függvény-modell), vizsgálat a grafikon alapján. A vizsgálat szempontjainak kialakítása. Függvénytranszformációk algebrai és geometriai megjelenítése. Diagram, vonaldiagram, oszlopdiaagram, kördiagram készítése, olvasása. Táblázat	

	értelmezése, készítése. Számítógép használata az adatok rendezésében, értékelésében, ábrázolásában.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Konkrét gyakorlati alkalmazás során alkalmazzuk az adatgyűjtés és feldolgozás módszerét. Készítünk gyakorisági és relatív gyakorisági táblázatokat, meghatározzuk a statisztikai mutatókat. Adatok osztályba sorolásával rendszerezünk, meghatározzuk a terjedelmet. Az adatok alapján grafikonokat és diagramokat készítenek.	Konkrét gyakorlati alkalmazás során tudja alkalmazni az adatgyűjtés és feldolgozás módszerét. Tudjon gyakorisági és relatív gyakorisági táblázatot készíteni, az adatok osztályba sorolásával is. Táblázat alapján tudjon megfelelő grafikonokat készíteni, tudjon grafikonokról összefüggéseket leolvasni.	
Átismételjük a halmazok egymáshoz rendelését, az egyértelmű, kölcsönösen egyértelmű hozzárendelés fogalmát, a függvények megadási módjait, az értelmezési tartomány és az értékkészlet jelentését, a lineáris függvény grafikonjának ábrázolását. Különböző algebrai átalakításokkal lineárisra tehető függvények ábrázolását gyakoroljuk.	Ismeretek tudatos memorizálása (függvénytani alapfogalmak). Alapfogalmak megértése, konkrét függvények elemzése a grafikonjuk alapján. Időben lejátszódó valós folyamatok elemzése grafikon alapján. Számítógép használata a függvények vizsgálatára.	<i>Természetismeret:</i> időben lejátszódó folyamatok leírása, elemzése.
Pontosítjuk a matematikában használatos függvényjelöléseket, gyakoroltatjuk ezek használatát. A függvény fogalmának elmélyítésére alkalmas a geometriai transzformációk függvény szempontú ismételése.	Jelölések értelmezése, használata.	
A grafikonok kapcsán bevezetjük a függvényvizsgálati szempontokat. A függvény vizsgálatát változatos szempontú kérdések alapján gyakoroljuk.	Értelmezési tartomány, értékkészlet, menet, szélsőérték, zérushely, tengelymetszet meghatározása	
Új függvényekkel (abszolút érték, másodfokú, reciprokok) ismerkedünk. Néhány összetett függvény grafikonját értéktáblázat segítségével ábrázoljuk. Az értéktáblázat készítésének mechanikus folyamata és a megsejtett törvényszerűségek motiválják a tanulókat az egyszerűbb ábrázolási technikák keresésére. Így jutunk el a függvénytranszformációhoz. Tapasztalatszerzés után eljutunk az $f(x)+a$; $f(x+a)$; $f(x+a)+b$; $-f(x)$; $-$	Ismeretek felidézése Értéktáblázat készítése, függvények ábrázolása. Szabályosság felismerése, megfogalmazása. A megfogalmazott szabályok alkalmazása.	<i>Természetismeret:</i> ideális gáz, izoterma.

$f(x+a)+b$ szerkezetű függvények ábrázolási szabályához		
Egyenlet, egyenletrendszer grafikus megoldása.	Egy adott probléma megoldása két különböző módszerrel. Az algebrai és a grafikus módszer összevetése. Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése. Számítógépes program használata.	<i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan; földrajz: számítási feladatok.</i>
A grafikonok megrajzolását motiválni lehet összetettebb, algebrai módszereinkkel még nem megoldható egyenletek, egyenlőtlenségek grafikus megoldásával. Ezek a feladatok alkalmasak az abszolút érték, a nevezetes azonosságok, algebrai átalakítások, a helyettesítési érték fogalmának gyakorlására.	Ismeretek alkalmazása összetettebb feladatokban	
$ f(x) $, (D) , Intervallumonként különböző szabállyal megadott függvények. (D) Egészrész, törtrész, szignum függvény (D) .		
Fogalmak, összefüggések, eljárások	Grafikonok, diagramok értelmezése, készítése. Terjedelem. Adatok osztályba sorolása, osztályközös gyakorisági táblázat készítése. Függvény, értelmezési tartomány, értékkészlet, zérushely, növekedés, fogyás, szélsőértékhely, szélsőérték. Alapfüggvény. Függvénytranszformáció. Lineáris kapcsolat. Meredekség. Grafikus megoldás.	

Tematikai egység	Geometria	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Geometriai alapfogalmak, alapszerkesztések. Tételek, illeszkedés. Sokszögek, háromszögek alaptulajdonságai, négyszögek csoportosítása; speciális háromszögek és négyszögek elnevezése, felismerése, alaptulajdonságaik. Alapszerkesztések, háromszög szerkesztése alapadatokból. Háromszög köré írt kör és beírt kör szerkesztése. Kör és gömb, hasábok, hengerek és gúla felismerése, alaptulajdonságaik. A Pitagorasz-tétel ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a térben. Számítások síkban és térben. A geometriai transzformációk alkalmazása problémamegoldásban. A szimmetria szerepének felismerése a matematikában, a valóságban. A szükséges és az elégséges feltétel felismerése. Tájékozódás valóságos viszonyokról térkép és egyéb vázlatok alapján. Összetett számítási probléma lebontása, számítási terv készítése (megfelelő részlet kiválasztása, a részletszámítások logikus sorrendbe illesztése). Valós probléma geometriai modelljének megalkotása, számítások a modell alapján, az eredmények összevetése a valósággal; a valóságos tárgyak formájának és a tanult formáknak az összevetése, gyakorlati számítások (henger, hasáb, kúp, gúla). Korábbi ismeretek mozgósítása. Számológép, számítógép használata.	

Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Az ismétlésben vegyes síkgeometriai feladatokat oldunk meg különféle témákban: A háromszög oldalai és szögei közötti összefüggések, nevezetes vonalai, körei. Oldalfelező merőlegesek, belső szögfelezők, magasságvonalak, középvonalak tulajdonságai. Körülírt kör, beírt kör. Egyszerű bizonyításokban alkalmazzuk a korábban tanultakat. <i>Matematikatörténet: Euler-egyenes, Feuerbach-kör bemutatása (interaktív szerkesztőprogrammal, bizonyítás nélkül).</i>	A definíciók és tételek pontos ismerete, alkalmazása. A bizonyítási igény felkeltése. Egyszerű bizonyítások megértése, reprodukálása.	<i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata (geometriai szerkesztőprogram).
Összefoglaljuk a konvex sokszögek általános tulajdonságai. Átlók száma, belső szögek összege. Szabályos sokszög belső szöge.	Fogalmak alkotása specializálással: konvex sokszög, szabályos sokszög.	
Átismételjük a körhöz kapcsolódó fogalmakat: kör és részei, kör és egyenes. Ív, húr, körcikk, körszelet. Szelő, érintő. A körív hossza. A szemlélet alapján megállapítjuk a középponti szög és a hozzá tartozó körív hossza közötti egyenes arányosságot, ez lehetővé teszi az ívhosszra vonatkozó képlet megalkotását.	Meghatározások, fogalmak pontos ismerete. Együttváltozó mennyiségek összetartozó adatpárjainak vizsgálata.	<i>Természetismeret:</i> körmozgás sebessége, szögsebessége. <i>Természetismeret:</i> távolság a Föld két pontja között.
A szemlélet alapján megállapítjuk a középponti szög és a hozzá tartozó körcikk területe közötti egyenes arányosságot, ez lehetővé teszi a körcikk területére vonatkozó képlet megalkotását.	Együttváltozó mennyiségek összetartozó adatpárjainak vizsgálata.	
Konkrét szerkesztési és mérési feladatokon keresztül felfedezzük és megfogalmazzuk Thalész tételét, majd ezt bizonyítjuk is. Megfogalmaztatjuk a tétel megfordítását, törekedve a matematika nyelvének és logikájának használatára, és megvizsgáljuk ennek általános érvényességét is. A matematika, mint kulturális örökség.	Ismeretek tudatos memorizálása. Bizonyítás gondolatmenetének megértése, leírás a matematika nyelvének minél pontosabb használatával. Állítás és megfordításának gyakorlása.	

A transzformációs szemlélet erősítése érdekében átismétljük az eddig tanult geometriai transzformációkat: a tengelyes és a középpontos tükrözést, és az eltolást. Bevezetjük a pont körüli elforgatást. Vizsgáljuk a transzformációk azonos és eltérő tulajdonságait. A fix és invariáns alakzatokat.	A megmaradó és a változó tulajdonságok tudatosítása.	<i>Természetismeret:</i> elmozdulásvektor, forgások. Bolygók tengely körüli forgása, keringés a Nap körül.
Az egybevágóság és a szimmetria ismételése lehetőséget ad alakzatok tulajdonságainak vizsgálatára, szerkesztési feladatok megoldására és a háromszögek egybevágósági alapesetinek felelevenítésére.	Szimmetria felismerése a matematikában, a művészetekben, a környezetünkben található tárgyakban, részvétel szimmetrián alapuló játékokban. Megszerzett ismeretek alkalmazása szerkesztési feladatokban. Szerkesztési terv készítése, ellenőrzés. Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése. Pontos, esztétikus munkára nevelés.	<i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata. <i>Rajz:</i> kifejezés, képzőművészet; művészettörténeti stíluskorszakok. <i>Természetismeret:</i> az emberi test síkjai, szimmetriája.
Egyszerű szerkesztési feladatok.	Szerkesztési eljárások gyakorlása. Szerkesztési terv készítése, ellenőrzés. Megosztott figyelem; két, illetve több szempont egyidejű követése. Pontos, esztétikus munkára nevelés.	<i>Informatika:</i> tantárgyi szimulációs programok használata (geometriai szerkesztőprogram).
Térbeli alakzatok vizsgálatát a hengerszerű testek ismételésével, a gúla és a kúp bevezetésével folytatjuk. A gúla hálóját alapján vizsgáljuk az adatok közötti összefüggéseket. A térfogatra vonatkozó összefüggést azonos alapú és magasságú hasáb és gúla, illetve henger és kúp modell készítésével, öntögetéssel, tapasztalati alapon vezetjük be.	A gúla hálóját alapján az adatok közötti összefüggések felismerése. Azonos alapú és magasságú hasáb és gúla illetve henger és kúp térfogatára vonatkozó összefüggés.	
A megszerzett ismeretek elmélyítése térgeometriai számítások, szöveges feladatok megoldásával történik.	Adatok és összefüggések meghatározása szövegből, képletek kiválasztása.	
Fogalmak, összefüggések, eljárások	Tér, sík, egyenes, pont. Sokszögek tulajdonságai. Háromszög, négyszög, speciális háromszögek, speciális négyszögek tulajdonságai, szerkesztésük. Belső szög, külső szög, átló. Kerület, terület kiszámítása sokszögek és kör esetén. Ívhossz és körcikk területe. Egybevágóság, szimmetria. Hasáb, henger, gúla, kúp. Test hálóját, felszíne, térfogata.	

Tematikai egység	Algebra II.	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Számolás racionális számkörben. Hatványozás pozitív egész kitevő esetén. Hatványozási azonosságok. Egyszerű algebrai kifejezések ismerete, zárójel használata. Nevezetes azonosságok ismerete, alkalmazása. Első és másodfokú függvények ábrázolása. Egyenlet megoldása algebrai és grafikus úton. Egyszerű szöveg alapján egyenlet felírása (modell alkotása), megoldása, ellenőrzése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban, tapasztalatszerzés. Problémakezelés és -megoldás. Algebrai kifejezések biztonságos ismerete, kezelése. Szabályok betartása, tanultak alkalmazása. Első- és másodfokú egyenletek, egyenletrendszerek megoldási módszerei, a megoldási módszer önálló kiválasztási képességének kialakítása. Gyakorlati problémák matematikai modelljének felállítása, a modell hatókörének vizsgálata, a kapott eredmény összevetése a valósággal; ellenőrzés fontossága. A problémához illő számítási mód kiválasztása, eredmény kerekítése a tartalomnak megfelelően. Alkotás öntevékenyen, saját tervek szerint; alkotás adott feltételeknek megfelelően; átstrukturálás. Számológép használata.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
A hatványokkal való számolás kapcsán átismételjük az azonosságokat, és megvizsgáljuk, hogy miként érdemes bevezetni a 0 és negatív egész kitevőt. Permanencia-elv.	Fogalmi általánosítás: a korábbi definíció kiterjesztése.	
Számok normálalakja. Lehetőséget kínál, hogy gyakorlatból vett példákon alkalmazzuk a hatványozási azonosságokat, a 10 hatványaival való számolásnál.	Az egyes fogalmak (távolság, idő, terület, tömeg, népesség, pénz, adat stb.) mennyiségi jellemzőinek kifejezése számokkal, mennyiségi következtetések. Számolás normálalakkal írásban és számológép segítségével. A természettudományokban és a társadalomban előforduló nagy és kis mennyiségekkel történő számolás	<i>Fizika; kémia; biológia-egészségtan:</i> tér, idő, nagyságrendek – méretek és nagyságrendek becslése és számítása az atomok méreteitől az ismert világ méretéig; szennyezés, környezetvédelem.
Elegendő tapasztalatszerzés után kerül sor az általános alakban adott másodfokú egyenlet megoldására olyan formán, hogy a megoldási utat egy konkrét másodfokú egyenleten végiggondoljuk. Az általános megoldás elvezet a	Ismeretek tudatos memorizálása (rendezett másodfokú egyenlet és megoldóképlet összekapcsolódása). A megoldóképlet biztos használata. Halmazok eszközjellegű használata.	<i>Természetismeret:</i> egyenletesen gyorsuló mozgás kinematikája.

megoldóképlethez. Fokozatosan nehezedő, összetettebb egyenleteket oldunk meg. Megmutatjuk, hogy a megoldóképlet egyszerűbbé teszi az egyenletek megoldását, bár alkalmazása nélkül is el lehetne jutni az eredményekhez.		
Az egyenletek algebrai megoldását a grafikus mód is kíséri. Tapasztalatokat kell szerezni a másodfokú függvény grafikonja, a másodfokú algebrai kifejezés értékeinek változása és a másodfokú egyenlet megoldásainak kapcsolatában. Így válik láthatóvá a megoldások számának jelentése, illetve a másodfokú egyenlőtlenségek megoldása.	Egyenletek, egyenlőtlenségek grafikus megoldása.	
Megfogalmazzuk a gyökök száma és diszkrimináns kapcsolatát, <i>tapasztalat alapján megfigyeljük a gyökök és együtthatók közötti összefüggést. (D)</i>	A megoldások számának megállapítása a diszkrimináns segítségével.	
Változatos tartalmú szöveges feladatokat oldunk meg a természettudományokból, a mindennapokból. Foglalkozunk gazdasági jellegű, alapvető pénzügyi ismereteket is nyújtó, illetve igénylő (kamat, adó, deviza, vám), számjegyes, munkavégzéses, keveréses, mozgásos, arányos feladatokkal. Gondot fordítunk a szöveg értelmezésére, a lényeg megragadására. A kreatív gondolkodást segítik a túl sok vagy túl kevés adattal megfogalmazott problémák.	Szöveges számítási feladatok megoldása a természettudományokból, a mindennapokból (pl. százalékszámítás: megtakarítás, kölcsön, áremelés, árleszállítás, bruttó ár és nettó ár, ÁFA, jövedelemadó, járulékok, élelmiszerek százalékos összetétele). A növekedés és csökkenés kifejezése százalékkal („mihez viszonyítunk?”). Gondolatmenet lejegyzése (megoldási terv). Számológép használata. Az értelmes kerekítés megtalálása.	<i>Természetismeret:</i> számítási feladatok.
Fogalmak, összefüggések, eljárások	Egyenlet, egyenlőtlenség, egyenletrendszer, másodfokú egyenlet. Másodfokú egyenlet megoldása, a megoldóképlet használata. Alaphalmaz, értelmezési tartomány. Azonosság. Ekvivalens egyenlet. Két ismeretlenes lineáris egyenletrendszerre, illetve másodfokú egyenletre vezető szöveges feladatok megoldása.	

Tematikai egység	Számelmélet, valószínűség-számítás, gráfok	Órakeret 30 óra
--------------------------------	--	-----------------------------------

Előzetes tudás	Algebrai kifejezésekkel végzett műveletek, szorzattá alakítási módszerek. Oszthatósági szabályok. Prímszám és összetett szám fogalma. Valószínűségi kísérletek elvégzése, elemzése. Táblázatok, diagramok olvasása. Sorba rendezési, leszámllási problémák megoldása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Számelméleti gondolkodás, bizonyítási készség és probléma megoldó gondolkodás fejlesztése. Motiváció a matematikatörténet érdekességeinek megismerésével. A valószínűség fogalmának mélyítése: ismeretek rendszerezése, tapasztalatszerzés újabb kísérletekkel, a kísérletek kiértékelése (relatív gyakoriság, eloszlás), következtetések. Diagram, vonaldiagram, oszlopdiagram, kördiagram készítése, olvasása. Táblázat értelmezése, készítése. Számítógép használata az adatok rendezésében, értékelésében, ábrázolásában.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Egyszerű algebrai kifejezésekből kiindulva tekintjük át újra a 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10 - zel való oszthatósági szabályokat. Az algebrai kifejezések első -, másod -, majd magasabb fokúak. Az oszthatósággal párhuzamosan a kifejezéseket maradékosztályok szempontjából is vizsgáljuk. Külön kitérünk az algebrai törtek vizsgálatára.	Gondolatmenet tagolása. Rendszerezés (érvek logikus sorrendje).	
Gyakoroljuk az algebraiban megszerzett szorzattá alakítási ismereteket az oszthatósággal kapcsolatos bizonyításokban, valamint vizsgálunk egymást követő természetes számok szorzatával, négyzetszámok, köbszámok, hatványkifejezések végződésével kapcsolatos állításokat.	Következtetés megítélése helyessége szerint. A bizonyítás gondolatmenetére, bizonyítási módszerekre való emlékezés. Kidolgozott bizonyítás gondolatmenetének követése, megértése.	
Vizsgálunk adott algebrai kifejezést valamely előírt tulajdonság szerint "milyen n egészre lesz..." típusú feladatokban.	Elvonatkoztatás, a megismert összefüggések alkalmazása.	
Prímekkel kapcsolatos egyszerűbb bizonyításokat végzünk. Matematikatörténet: Euklidesz szerepe a tudományosság kialakításában. Nevezetes sejtések (pl. ikerprím sejtés); hosszan „élt”, de megoldott sejtések (pl. Fermat-sejtés, négyszín-sejtés).	Kísérletezés, módszeres próbálkozás, sejtés, cáfolás megkülönböztetése.	
Számrendszerek megismerése és alkalmazás jó lehetőséget biztosít a	Számrendszeres gondolkodás, átkódolás másik modellbe.	<i>Informatika:</i> a kettes és a 16-os számrendszer, az adattárolás egységei,

matematika különböző területein szerzett ismeretek integrációjára. Tízes számrendszerből más alapú számrendszerbe alakítunk számokat, és vissza. Matematikatörténet: Neumann János.		gép és ember kapcsolata.
Vegyes kombinatorika feladatokat oldunk meg a variáció (ismétlés nélküli és ismétléses) és kombináció (ismétlés nélküli) eseteire. Megfelelő gyakorlási lehetőséget biztosít a kombinatorikus valószínűség témájából vett színes feladatok megoldása.	Szöveg matematikai nyelvre fordítása, kombinatorikus modell készítése, kombinatorikus gondolkodás. Esetfelsorolás, érvelés, a szempontok és a feltételek állandósága, illetve változtatása. A problémához leginkább illő megoldási mód kiválasztása. A szakszerű, szabatos indoklás fontosságának belátása.	
„Mi a valószínűbb”: valószínűségi kísérletek, a valószínűség fogalmának elmélyítése. A lehetetlen és a biztos esemény. A kombinatorikus és a geometriai valószínűségi modellek konkrét példákban. (Pl.: lottó, céltábla stb.)	A véletlen esemény szimmetria alapján, logikai úton vagy kísérleti úton megadható, megbecsülhető esélye, valószínűsége. Kísérletek, játékok csoportban.	<i>Természetismeret:</i> öröklés, mutáció.
A gráfokkal kapcsolatos alapfogalmakat (csúcs, él, fokszám) életszerű szövegek alapján felrajzol kapcsolati hálón vezetjük be. Megfigyeljük a csúcsok fokszáma és az élek száma közötti összefüggést.	Gráfok alkalmazása problémamegoldásban. Számítógépek egy munkahelyen, elektromos hálózat a lakásban, település úthálózata stb. szemléltetése gráffal. Gondolatmenet megjelenítése gráffal.	<i>Kémia:</i> molekulák térszerkezete. <i>Informatika:</i> problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel, hálózatok. <i>Társadalomismeret:</i> pl. családfa.
Fogalmak, összefüggések, eljárások	Sejtés, bizonyítás, megcáfolás. Oszthatósági szabályok algebrai kifejezések esetén. Számrendszerek, számok átalakítása. Kombinatorika feladatok megoldása. Faktoriális. Véletlen kísérlet. Biztos esemény, lehetetlen esemény. Gyakoriság, relatív gyakoriság, esély, valószínűség. Gráfok.	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Mind az öt epochában legalább 40%-os epochazáródolgozat-eredmény.

epochák tartalma

Tematikai egység	Ismétlés, függvények másodfokú kifejezések	Órakeret 24 óra
Előzetes tudás	Lineáris és nemlineáris függvények ábrázolása értéktáblázat segítségével. Egyszerű függvény-transzformációs lépések. Nevezetes azonosságok. A másodfokú egyenlet megoldása, a megoldóképlet és a diszkrimináns.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Függvénytranszformációk algebrai és geometriai megjelenítése. Összefüggések, folyamatok megjelenítése matematikai formában (függvénymodell), vizsgálat a grafikon alapján. A vizsgálat szempontjainak kialakítása. Problémakezelési és -megoldási képesség fejlesztése. Algebrai kifejezések biztonságos ismerete, kezelése. Szabályok betartása, tanultak alkalmazása. A megoldási módszer önálló kiválasztási képességének kialakítása. Gyakorlati problémák matematikai modelljének felállítása, a modell hatókörének vizsgálata, a kapott eredmény összevetése a valósággal; ellenőrzés igényének erősítése, rögzítése. Alkotás öntevékenyen, saját tervek szerint; alkotás adott feltételeknek megfelelően; átstrukturálás. Számológép használata.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Változatos függvények ábrázolásával és jellemzésével átismételjük a függvényekről tanultakat. (Ábrázolás, vizsgálat, függvény-transzformáció)	Értelmezési tartomány meghatározása, lineáris és nemlineáris függvények ábrázolása, jellemzése.	<i>Informatika:</i> függvények ábrázolása, tantárgyi szimulációs programok használata
A másodfokú függvényekből kiindulva felelevenítjük a teljes négyzetté kiegészítés módszerét. Szintetizáljuk a másodfokú függvények, algebrai kifejezések és egyenletek megoldása kapcsán megszerzett tudást.	Bármilyen másodfokú egyenletet megoldása, a diszkrimináns fogalmának ismerete és alkalmazása. Jártasság a gyökök és együtthatók közötti összefüggés és a gyöktényezős alak alkalmazásában.	<i>Természetismeret:</i> egyenletesen gyorsuló mozgás kinematikája.
Másodfokú egyenletre vezető szöveges feladatok. <i>Differenciáltan a nehezebbek is. Szélsőérték keresésére vezető feladatok (D)</i> Pontosítjuk a másodfokú egyenletek megoldásakor felhasznált ismereteket, fogalmakat. Elmélyítjük a diszkrimináns fogalmát. A gyöktényezős alak segítségével bizonyítjuk a gyökök és együtthatók közötti összefüggést, és alkalmazzuk egyszerűbb feladatokban. <i>A gyöktényezős alakot használjuk algebrai törtek egyszerűsítésénél (D), illetve lyukas</i>	Szöveges feladat alapján egyenlet felírása, megoldása és a kapott eredmény vizsgálata a szövegnek megfelelően. Szöveges feladatokban előforduló maximum-minimum helyek és értékek megállapításához szükséges eljárás kidolgozása, megértése.	

<i>függvénygrafikonok ábrázolásánál (D).</i>		
<i>A másodfokú egyenlet diszkriminánsának vizsgálata lehetőséget nyújt arra, hogy ismerkedjünk a paraméteres egyenletek megoldásával. (D)</i>	<i>Paraméteres egyenletek megoldása.</i>	
Néhány egyszerűbb magasabb fokú egyenlet megoldásával megmutatható az új ismeretlen bevezetésének módszere, az egyenletrendszerek megoldásánál pedig minden eddigi ismeretet mélyíthetünk.	Tapasztalat gyűjtése az új ismeretlen bevezetésében illetve a magasabb fokú egyenletek másodfokúvá való átfogalmazásában	
Fogalmak, összefüggések, eljárások	Lineáris, abszolút értékes, másodfokú és racionális törtfüggvények ábrázolása és jellemzése. Függvény-transzformáció alkalmazása egyszerű esetekben. A másodfokú egyenlet megoldóképlete, a diszkrimináns és a gyöktényezős alak. Másodfokúra vezető szöveges feladatok megoldása.	

Tematikai egység	Algebra, statisztika		Órakeret 24 óra
Előzetes tudás	Számhalmazok, racionális számok tizedes tört alakja. Négyzetgyök fogalma. Függvény-transzformáció egyszerű esetei, függvényvizsgálat. A hatványozás azonosságai. Egyenletek ekvivalens átalakításai. Táblázatok, diagramok olvasása. Statisztikai középértékek: átlag, módusz medián. Valószínűségi kísérletek elvégzése, elemzése.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szabályfelismerés és általánosítás. A bizonyítási igény fejlesztése. Számkör bővítés logikája. A megoldási módszer önálló kiválasztási képességének kialakítása. Gyakorlati problémák matematikai modelljének felállítása, a modell hatókörének vizsgálata, a kapott eredmény összevetése a valósággal; ellenőrzés igényének erősítése, rögzítése. Függvényfogalom elmélyítése. Ismeretek rendszerezése. Tapasztalatszerzés újabb kísérletekkel, a kísérletek kiértékelése (relatív gyakoriság, eloszlás), következtetések. Gyakorlottság a számítógép használatában az adatok rendezésében, értékelésében, ábrázolásában. A valószínűségi gondolkodás erősítése, a fogalmak mélyítése.		
Követelmények			Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények		
A törtek vizsgálatával pontos definíciót alkotnak a tanulók a racionális szám fogalmáról, a racionális számok különböző alakjairól. Innen jutunk el az irracionális szám fogalmáig. Foglalkozunk irracionális számok keresésével. <i>A négyzetgyök 2-ről be is bizonyítjuk, hogy irracionális (D). Ennek kapcsán ismerkednek az indirekt bizonyítási módszerrel. (D)</i>	A racionális és irracionális szám fogalma; irracionális számok előállítás; eldönteni illetve bebizonyítani valamely számról, hogy melyik számhalmazba tartozik; <i>az indirekt bizonyítási mód megértése és alkalmazása (D).</i>		

Beszélgetünk a racionális és irracionális számok számosságáról. Ennek kapcsán átismétljük a halmazok számosságára vonatkozó eddigi ismereteket. Tapasztalatokat gyűjtünk az irracionális számokkal végzett alapműveletekben is.	A számegyenes racionális és irracionális helyeinek értelmezése. A végtelen fogalma. Halmazok számosságának meghatározása.	
Foglalkozunk egyszerűbb négyzetgyökös függvények ábrázolásával, grafikonjuk vizsgálatával.	Négyzetgyökfüggvény egyszerű transzformáltjainak ábrázolása és jellemzése.	<i>Természetismeret:</i> a matematikai inga lengésideje.
Több, alkalmasan összeállított feladatsor elvégzése után a tanulók felfedezik, hogyan lehet négyzetgyökös kifejezéseket összevonni, szorozni, osztani, hatványozni. Változatosan megfogalmazott feladatok, több szempontból vizsgált gyökös kifejezések alkalmasak a műveleti azonosságok, a gyökjel alól való kivétel, illetve a gyökjel alá való bevétel gyakorlására, pontosítására, általánosítására. A „felfedezés” élménye után el kell mélyíteni a megszerzett ismereteket. <i>A gyöktelenítés szükségességére bonyolultabb kifejezésekkel végzett műveletek segítségével lehet felhívni a figyelmet.(D)</i>	Szabályfelismerés és megfogalmazás. A megismert szabályok alkalmazása. A gyökjel alól kivétel, a gyök alá bevétel és a nevező gyöktelenítésének alkalmazása feladatokban.	
Az irracionális kifejezésekkel végzett műveleteknél megtanult ismereteket alkalmazzuk az irracionális egyenletek megoldásában. Elengedhetetlen a gyökök ellenőrzése, de fontosnak tartjuk annak megkeresését is, hogy melyik lépésnél keletkezett a hamis gyök. Így tapasztalatot gyűjtenek az egyenletek ekvivalenciájának kérdéskörében is	Egyenlet, egyenlőtlenség, egyenletrendszer megoldása; jártaság az irracionális egyenletek megoldásában. <i>Kéttagú gyökös kifejezések négyzetre emelése; egyszerűbb másodfokú és irracionális egyenletrendszerek megoldása. (D)</i>	
Felidézzük és elmélyítjük a statisztika tanult eszközeit és fogalmait. Kiegészítjük a terjedelem, a szórás és az átlagtól való eltérés fogalmával.	A terjedelem az átlagos eltérés és a szórás fogalma, és ezek segítségével következtetések levonása; tudjanak átlagos eltérést, terjedelmet és szórást számolni egyszerű esetekben	<i>Természetismeret:</i> időjárási, éghajlati és gazdasági statisztikák. <i>Társadalomismeret:</i> történelmi, társadalmi témák vizuális ábrázolása (táblázat, diagram).

		<i>Informatika:</i> adatkezelés, adatfeldolgozás, információ- megjelenítés.
Gyakorlati példákon keresztül felelevenítjük és elmélyítjük a valószínűség-számításhoz szükséges kombinatorikai ismereteket. Elmélyítjük a valószínűség-számítás idáig megismert fogalmait és eszközeit. Megismerkedünk a független események fogalmával, a teljes eseményrendszerrel. Foglalkozunk a gyakoriság és a valószínűség kapcsolatával.	A tanulók legyenek képesek kiválasztani az elemzési céloknak megfelelő statisztikai mutatókat; tudják eldönteni események függetlenségét egyszerű esetekben; legyenek képesek megadni a teljes eseményrendszert egyszerű esetekben; ismerjék az aktuális tananyag matematikatörténeti vonatkozásait. (Blaise Pascal, Erdős Pál, Rényi Alfréd)	<i>Természetismeret:</i> genetikában az egymástól függő vagy független tulajdonságok öröklődése.
Fogalmak, összefüggések, eljárások	Racionális, irracionális és valós számok halmaza. Négyzetgyök fogalma, azonosságai. A négyzetgyökfüggvény. A szóródás mutatói: terjedelem, átlagos eltérés és szórás. Valószínűség, relatív gyakoriság és a kombinatorikus modell.	

Tematikai egység	Sorozatok	Órakeret 24 óra
Előzetes tudás	Halmazok. Hozzárendelés fogalma. A számtani közép. Egyszerű számsorozatok szabályainak felismerése, a sorozat folytatása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése. Szabályfelismerés, és zárt képlettel való megfogalmazása. Képletek használata, átalakítása. Szöveg alapján a megfelelő összefüggések felismerése és alkalmazása. Motiváció a matematikatörténet érdekességeivel. Százalékszámítás és kamatos kamat számolás elmélyítése.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
A tanulók eddigi tanulmányaikban már találkoztak számsorozatokkal (halmazoknál, kombinatorikában, számelméletben, függvényeknél stb.), de eddig nem a sorozat maga, hanem inkább elemeinek halmaza képezte a vizsgálódás tárgyát. Több feladat foglalkozik a „tagja-e az adott sorozatnak; ha igen, hányadik” kérdéskörrel. Foglalkozunk a számsorozatok megadási módjaival – különös tekintettel a képlettel és a rekurzívan megadott sorozatokra. Felhívjuk a figyelmet a számsorozat és a függvények kapcsolatára. Egyszerűbb	A sorozat, a tag, az index fogalma és használata; a rekurzió fogalma; képlettel, függvénydefinícióval megadott sorozatok elemeinek meghatározása; a véges, ill. végtelen elemű sorozat fogalma; a monotonitás, a korlátosság, a határérték (D) fogalma.	<i>Informatika:</i> algoritmusok megfogalmazása, tervezése.

sorozatok vizsgálatával is foglalkozunk a tagok száma, monotonitás, <i>korlátosság (D)</i> szempontjából.		
A számtani és mértani sorozatokat párhuzamosan vizsgáljuk. Foglalkozunk a numerikusan és <i>különböző paraméterek segítségével (D)</i> megadott számtani és mértani sorozatok különböző elemeinek a meghatározásával. Elmélyítjük az adott sorozathoz való tartozás fogalmát.	A számtani és mértani sorozat megértése, összefüggések megfogalmazása és alkalmazása feladatokban.	
A tanulók maguk fedezik fel, és egyszerűbb szöveges feladatokban alkalmazzák az <i>n</i>-edik elem kiszámítására vonatkozó összefüggést. Fontos, hogy számtani sorozat esetén a tanulók a tagok számtani közepének felhasználásával, illetve a szokásos gondolatmenettel is eljussanak az összegképlethez, illetve hogy mindkét indoklás aktívan éljen bennük, és a feladatmegoldásban a célszerűbb gondolatmenetet kövessék. <i>A mértani sorozat összegképletének bizonyításával is foglalkozzanak a tanulók (D).</i>	Az <i>n</i>-edik elem és az első <i>n</i> elem összegének kiszámítására vonatkozó összefüggések; az egyszerűbb szöveges feladatok megoldásánál a tanulók ismerjék fel, hogy melyik sorozatra vonatkozó összefüggést lehet alkalmazni. Az aktuális tananyag matematikatörténeti vonatkozásai. (Carl Friedrich Gauss).	
A számtani közép fogalmát már ismerik a tanulók, megismerik a mértani közép fogalmát is. Ebben a részben lehetőség nyílik a más szempontú megközelítésükre, az adott sorozatban betöltött speciális szerepük miatt hatékony alkalmazásukra, gyakorlásukra.	A számtani és mértani közép ismerete és alkalmazása feladatok megoldásánál.	
A szöveges feladatok alkalmasak a számtani, mértani sorozatokkal kapcsolatos fogalmak, összefüggések gyakorlására. A pénzügyi, gazdasági, biztosítási problémákkal foglalkozó feladatok megoldásához új fogalmakat kell megtanulni. Ilyenek: a kamatos kamat számítása, <i>diszkontálás, (D) járadékszámítás (D) (életjáradék), életkereset stb.</i>	Szöveges feladatok megoldása, a sorozatokkal kapcsolatos összefüggések alkalmazásával.	
Fogalmak, összefüggések, eljárások	Számsorozatok, jelölések. A számtani sorozat differenciája, <i>n</i>-edik eleme és az első <i>n</i> elem összege. A mértani sorozat hányadosa, <i>n</i>-edik eleme és az első <i>n</i> elem összege. A számtani és mértani közép fogalma, alkalmazásai. Szöveges feladatok megoldása. Kamatos kamat számítási feladatok.	

Tematikai egység	Geometria	Órakeret 24 óra
Előzetes tudás	Sokszögek, háromszögek alaptulajdonságai, négyszögek csoportosítása; speciális háromszögek és négyszögek elnevezése, felismerése, alaptulajdonságaik. A háromszögek egybevágóságának alapesetei. Háromszög köré írt kör és beírt kör szerkesztése. A Pitagorasz-tétel ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A térbeli tájékozódás fejlesztése, tájékozódás valóságos viszonyokról térkép és egyéb vázlatok alapján. A geometriai transzformációk alkalmazásával a probléma-megoldási képesség fejlesztése. A szükséges és az elégséges feltétel felismerése. Valós probléma geometriai modelljének megalkotása, számítások a modell alapján, az eredmények összevetése a valósággal; a valóságos tárgyak formájának és a tanult formáknak az összevetése. Korábbi ismeretek mozgósítása. Számológép, számítógép használata. A transzformációs szemlélet erősítése.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Ismételjük át a háromszögekkel és négyszögekkel kapcsolatos összefüggéseket feladatokon keresztül. Szöveges feladatok segítségével ismételjük át a tanult testek felszínére és térfogatára vonatkozó összefüggéseket.	A kúpszerű testek képzési módszere, a kúp és a gúla fogalma, az ezekhez kapcsolódó elnevezések. Az egyenes és ferde testek megkülönböztetése. Az egyszerű gúláknak és kúpoknak hálózata; a gúláknak és kúpoknak felszínére és térfogatára vonatkozó összefüggések.	
Vezessük be az érintőnégyszög és a húrnégyszög fogalmát, bizonyítsuk a hozzájuk kapcsolódó tételüket.	A húrnégyszög, érintőnégyszög felismerése, és feladatokban a rájuk vonatkozó összefüggések alkalmazása.	
Elevenítsük fel a középponti szög és a körív valamint a körcikk területének arányosságát, gyűjtsünk tapasztalatot egység-sugarú kör adott középpontú ívének kiszámításában, majd vezessük be a radián fogalmát, végezzünk átszámításokat fokból radiánba és vissza, különös tekintettel a „nevezetes” szögekre.	Ívhossz és körcikk területe. Az ívmérték használata.	<i>Természetismeret:</i> körmozgás, harmonikus rezgőmozgás.
Vizsgáljuk meg egy adott körben egy ívhez tartozó kerületi és középponti szögek nagyságát. Fogalmazzuk meg a kerületi és középponti szögek tételét illetve a kerületi szögek tételét.	A megismert tételek és összefüggések alkalmazása feladatokban.	
Készítsük el különböző kúpok hálóját, és számítsuk ki a felszínüket a körcikk és ívhossz összefüggéseit alkalmazva. Figyeljük meg, hogy a palástot alkotó körcikk középponti	A kúp hálójának ismerete, összefüggések alkalmazása számítási feladatokban.	

szögéből hogyan következtethetünk a palást és az alapkör sugarának arányára.		
A középpontos hasonlóságot a vetítés, dia, árnyék stb. segítségével szemléletesen vezessük be, szerkesszük meg egyszerűbb alakzatok (pont, szakasz, egyenes, sokszög, kör) középpontosan hasonló képét, sejtjük meg és foglaljuk össze a középpontos hasonlóság tulajdonságait, vessük össze az egybevágósági transzformációkkal.	A középpontos hasonlóság tulajdonságai (fixpont, körbejárási irány megtartása, párhuzamosságtartás).	
Szerkesszük meg alakzatok képét, ha adott a hasonlóság középpontja, valamint egy pont a képével együtt, illetve szerkesszük meg adott középpontosan hasonló alakzatokhoz a hasonlóság középpontját. Mutassunk gyakorlati példákat kicsinyítésre, nagyításra (tervrajz, makett, filmvetítés stb.).	Szerkesztési feladatok végrehajtása.	
A középpontos hasonlóság tulajdonságait vizsgálva eljutunk a hasonlóság fogalmához. Foglalkozunk a háromszögek hasonlóságának alapeseteivel. Fontos, hogy a tanulók nem párhuzamos állású háromszögeknél is magabiztosan megtalálják a megfelelő oldalpárokat, hogy ezzel előkészítsük a magasság- és befogótételt, valamint a szögfüggvények bevezetését.	A hétköznapi értelemben vett és a matematikai hasonlóság közötti különbség felismerése, az egybevágóság, mint a hasonlóság speciális esetének értelmezése. A háromszögek hasonlóságának alapeseteire vonatkozó elégséges feltételek. <i>Egyszerű esetekben bizonyítani két háromszög hasonlóságát (D)</i>	<i>Természetismeret:</i> lejtőn történő mozgás leírása során hasonló háromszögek keresése. <i>Rajz:</i> összetett arányviszonyok érzékeltetése, az aranymetszés felismerése a természetben és a művészetekben.
A magasság- és befogótételt a diások a megfelelő aránypárok felírásával maguk fedezik fel. <i>Bizonyítjuk a súlypont tételét (D)</i> . Foglalkozunk különféle síkidomok esetén a <i>hasonlóság elégséges feltételeivel (D)</i> , szabályos síkidomok hasonlóságával. Oldjunk meg „életszerű” feladatokat (térkép, alaprajz alapján) hosszúságok, területek számítása (külön emlékezzünk meg a területek arányáról). Feladatok és gyakorlati eljárások segítségével számítsuk ki tereptárgyak magasságát.	A magasság- és befogótétel ismerete, <i>bizonyítással együtt (D)</i> , hasonlósággal kapcsolatos egyszerű szerkesztési feladatok megoldása, hasonló síkidomok kerülete, területe és a hasonlóság arányszámának összefüggése.	

Fogalmak, összefüggések, eljárások	Szögek megadása ívmértékkel. A középponti és kerületi szögek fogalma, összefüggéseik. Hasonlóság és középpontos hasonlóság. Hasonló alakzatok arányainak felhasználása. Középpontos hasonlóság szerkesztése. A háromszögek hasonlóságának alapesetei. Magasság- és befogótétel. Kúp felszínének számítása.
---	--

Tematikai egység	A derékszögű háromszög trigonometriája, térgeometria	Órakeret 24 óra
Előzetes tudás	A derékszögű háromszög tulajdonságai. Tételek. Hasábok, hengerek és gúla felszíne, térfogatszámítása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tájékozódás a térben. Tájékozódás a világ mennyiségi viszonyaiban: távolságok, szögek, terület, kerület, felszín és térfogat kiszámítása. Emlékezés, korábbi ismeretek rendszerezése, alkalmazása.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
A hasonlóság felhasználásával vizsgáljuk a $\sin(a)$, $\cos(a)$ és $\operatorname{tg}(a)$ jelentését derékszögű háromszögben. Sok feladattal gyakoroljuk az adatok ismeretében a helyes szögfüggvény kiválasztását, színesítve életszerű távolság, mélység, magasság meghatározásáról szóló feladatokkal.	A szögfüggvények ismerete hegyesszögek esetén, a derékszögű háromszög ismeretlen adatainak kiszámolása, az azt egyértelműen meghatározó adatok közül bármelyik kettő ismeretében.	<i>Természetismeret:</i> lejtőn lecsúszó testre ható erők számítása.
Foglalkozunk az általános háromszög oldalakat és közbezárt szöget tartalmazó területképletével, felhasználjuk a szabályos n -szög területének meghatározásához. Kiszámítjuk szabályos sokszögek területét az oldal ismeretében először konkrét értékekkel, majd paraméteresen (D) is.	Tetszőleges háromszög területének kiszámítása két oldalának és közbezárt szögének ismeretében, a képlet indoklása (D); a szabályos sokszög területének számítása, az oldalának vagy a köré írható kör sugarának ismeretében.	
Levezetjük a nevezetes szögek szögfüggvényértékeit a szabályos háromszög illetve az egyenlőszárú derékszögű háromszög segítségével. Megvizsgáljuk a hegyesszögek szögfüggvényeire vonatkozó összefüggéseket, és alkalmazzuk azokat egyszerű számításoknál.	Nevezetes szögek szögfüggvényeinek értékei, a trigonometrikus azonosságok megértése, használata.	
Átismételjük a vektorokról tanultakat. Felelevenítjük a vektorok összeadását, mint elmozdulások egymásutánját, és a paralelogramma szabályt.	Rajzolt és tárgyi jelek értelmezése. Ugyanannak a problémának többféle megoldási vetülete.	<i>Természetismeret:</i> vektormennyiségek (pl. erő, sebesség, térerősség).

Bevezetjük két vektor különbségét, és számszorosát. Pontrácson és a koordináta-rendszerbe helyezett vektorokkal végzünk műveleteket. Vizsgáljuk a műveleti tulajdonságokat.	Átkódolás különböző modellek között.	
Bevezetjük a forgásszögek szögfüggvényeit a koordináta-rendszerbe helyezett egységvektor segítségével. Összevetjük a hegyesszögek szögfüggvényeiről tanultakkal.	Régebbi ismeretek mozgósítása, felhasználása új helyzetben. Időtől függő periodikus jelenségek. Permanencia-elv.	<i>Természetismeret:</i> a harmonikus rezgőmozgás, a hullámmozgás leírása.
Sok szemléltetés segítségével, a tanulókkal közösen „találjuk ki”, hogy hogyan lehetséges és célszerű a térelemek távolságát és szögét definiálni. Elemi geometriai ismereteinkkel kivitelezhető számításokat (téglatest csúcsai és testátló távolsága, kocka kitérő lapátlóinak szöge) végzünk a definíciók használatára. Törekszünk arra, hogy a tanulók elsajátítsák „használható” síkbeli ábrák készítésének képességét a térbeli alakzatokról. Felszín és térfogat számítási feladatokat oldunk meg, melyekben a trigonometrikus összefüggéseket kell alkalmazni.	Fogalmak ismerete, használata: metszésvonal, sík és egyenes hajlásszöge, síkok hajlásszöge, kitérő egyenesek, pont és egyenes, két egyenes, két sík, sík és egyenes távolsága. A dimenzió(k) fogalma. Felszín és térfogat számítási feladatok megoldása. Szöveg átfordítása a matematika nyelvére. A trigonometrikus összefüggések alkalmazása térgeometriai számításoknál.	
Fogalmak, összefüggések, eljárások	Hegyeszögek szögfüggvényeinek értelmezése és alkalmazása. Térelemek távolsága, hajlásszöge. Térgeometriai számítások trigonometria felhasználásával. Vektorok, vektorműveletek, vektorok a koordináta-rendszerben. Forgásszögek szögfüggvényei. Összefüggések szögfüggvények között.	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Mind az öt epochában legalább 40%-os epochazáródolgozat-eredmény.

ALKALMAZOTT KÖZGAZDASÁGTAN

A tantárgy jellemzői, fejlesztési feladatok

A mai világban elengedhetetlenül fontosnak – az alapvető műveltség részének – tartjuk, hogy a diákok hasznosítható ismeretekkel rendelkezzenek a világgazdaság, a nemzetgazdaság, a vállalkozások és a háztartások életét meghatározó gazdasági-pénzügyi folyamatokról. Ezeket az ismereteket, képességeket nemcsak más tantárgyakba beépítve, közvetve kívánjuk megtanítani, fejleszteni, hanem a modern piacgazdaságokban élő polgárok gazdasági-pénzügyi döntésinek fontosságát kiemelve közvetlenül, egy 1 éves, heti kétórás, az AKG nevelési, képzési programjába illeszkedő képzés keretében is meg kívánjuk jeleníteni.

„Cél, hogy a tanulók ismerjék fel saját felelősségüket az értékteremtő munka, a javakkal való ésszerű gazdálkodás, a pénz világa és a fogyasztás területén. Tudják mérlegelni döntéseik közvetlen és közvetett következményeit és kockázatát.

Lássák világosan rövid és hosszú távú céljaik, valamint az erőforrások kapcsolatát, az egyéni és közösségi érdekek összefüggését, egymásrataltságát.” (NAT I.1.1. Gazdasági és pénzügyi nevelés)

Az Alkalmazott közgazdaságtan programját az AKG képzési programjának és a pedagógiai céloknak alárendelten alakítottuk ki. Ezért ez a program – figyelembe véve az életkori sajátosságokat – az alapképző szakasz utolsó évében, a 10. évfolyamon kerül a kötelező tantárgyak közé. A 7 évfolyamos programunkban a vele párhuzamosan futó diákvállalkozás-projekt az 5 évfolyamos programban a 11. évfolyamon lesz választható az 5 évfolyamos képzésben résztvevő diákok számára.

PIACGAZDASÁGI ISMERETEK – 10/5. ÉVFOLYAM

A társadalmi-gazdasági környezet szükségessé teszi, hogy az állampolgárok a gazdasági-pénzügyi ismeretek területén olyan képességekre tegyenek szert, melyek segítségével képessé válnak azonosítani a tudatos és körültekintő döntésekhez szükséges alapvető gazdasági-pénzügyi információkat, majd azok megszerzése után értelmezni őket, és ezek alapján felelős döntést hozni, felmérve döntésük lehetséges jövőbeni társadalmi-, gazdasági-, pénzügyi következményeit.

A tantárgy jellemzője, fejlesztési feladatok

A gazdaság és a pénzügyek alapjairól szóló, képesség- és készségfejlesztő, gyakorlatorientált, ismeretterjesztő és együttgondolkodásra ösztönző program, mely megpróbálja a gyakorlat szintjén bemutatni a gazdasági, pénzügyi világ egyébként komoly absztrakciós képességeket igénylő működését.

Cél:

A gazdasági-pénzügyi gondolkodásmód elsajátítása, ismerkedés a hazai és nemzetközi gazdasági folyamatokkal, a piacgazdaság működési mechanizmusainak megismerése, az öngondoskodás szerepének, fontosságának megismertetése. A hosszú távú pénzügyi tervezés szükségességének felismerése, módszereinek elsajátítása. Gyakorlati, hétköznapi gazdasági, pénzügyi ismeretek megismerése, elsajátítása.

Fejlesztendő képességek:

Értelmi képességek:

Önálló, logikus gondolkodás, egyéni ítéletalkotás, vitatkozás, érvelés, következtetések levonása (általánosítás nélkül), árnyalt, több látószögű vizsgálódás, lényeglátás, kreativitás, problémamegoldó képesség, döntéshozó készség, információk megszerzése és rendszerezése.

Vállalkozási képességek:

Tapasztalatok, feladatok megosztása és értékelése, elemzés, kockázatfelmérés és kockázatvállalás, jó ítélőképesség, mérlegelés, probléma felismerése és értelmezése, szervezés, irányítás, kommunikáció.

Szociális képességek:

Beilleszkedés/önállóság, konfliktuskezelés, viselkedés, fegyelem, másik egyénnel, nemmel, korcsoporttal való együttműködési készség.

Kommunikatív képességek:

Olvasás, írás, előadás.

Önmagára vonatkozó képességek:

Önismeret, önértékelés, öntudat/önmaga vállalása, a megváltozás képessége.

Eszközök:

Kidolgozott gyakorlatorientált internet alapú program (www.penziskola.hu), hozzá kapcsolódó e-learninges tananyagrészek, gazdasági játékok, szituációs feladatok, esettanulmányok, videófilmek, stb.

Követelmények:

- rendszeres, aktív órai munka, egyénileg és csoportokban;
- a gazdasági gondolkodásmód alapjainak elsajátítása;
- alapfogalmak pontos ismerete, tartalmuk tudatosítása, értelmezése, helyes használata, összefüggések felismerése;
- az egyes témakörökben felmerült problémák megfogalmazása, a megoldáshoz vezető út leírása;
- a téma feldolgozásához szükséges információk összegyűjtése, rendszerezése, felhasználása.

Órakeret:

10. évfolyamon 64 óra (heti 2x45 perc, dupla óra)

Ebből:

- Tananyag feldolgozása, ellenőrzése: $28 \times 2 = 56$ óra
- Szabad felhasználású órakeret (ismétlés, összefoglalás, számonkérés, kiselőadások, stb.): $4 \times 2 = 8$ óra

Tanítási egységek tartalma

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	I. Mindennapi pénzügyeink	Órakeret 28 óra (14x2 óra)
Előzetes tudás	A gazdálkodással kapcsolatos személyes tapasztalatok.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az alapvető gazdasági gondolkodás megismertetése, a szükség és a piacgazdaság összefüggésének megértetése, annak megértetése, hogy hogyan alakult ki és mi az egyén helye, szerepe a modern társadalomban, gazdaságban.		
	A tanuló legyen tisztában a gazdálkodás szó jelentésével, értse, hogy mit jelent a szükség, mi mozgatja a piacgazdaságot.		
	Értse az alternatív költség fogalmát és tudja használni, alkalmazni azt a saját életében.		
	Ismerje meg a piacgazdaság szereplőit, feladatait, szerepét a gazdaságban.		
	Az öngondoskodás szerepének, fontosságának megismertetése. A hosszú távú pénzügyi tervezés szükségességének felismerése, módszereinek elsajátítása.		
	Személyes tapasztalatok a család, gazdálkodásáról. Táblázatkezelés alapfokon, százalékszámítás		
	Hangsúlyosan jelenik meg ennél a témakörnél a problémamegoldó képesség, kezdeményezőképeség, absztrakciós képesség, szociális érzékenység fejlesztése.		
	Önálló, logikus gondolkodás, egyéni ítéletalkotás, vitatkozás, érvelés, következtetések levonása (általánosítás nélkül), árnyalt, több látószögű vizsgálódás, lényeglátás, kreativitás, problémamegoldó képesség, döntéshozó készség, információk megszerzése és rendszerezése.		
Ismeretek		Fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok
I/1. Mit jelent gazdálkodni Családi pénzügyek		Egy szimulációs játékon keresztül ismerkedünk meg a szükség fogalmával, az elosztási rendszerekkel, a szegénység-gazdagság megértésével, szimuláljuk a gazdasági döntés folyamatát, a diákokkal közösen jutunk el a használdozat, alternatív költség fogalmáig.	Társadalomismeret: az ember és társadalom, az ember és gazdaság kapcsolata, különböző jövedelem formák
I/2. Háztartások gazdálkodása			Földrajz: természet és gazdaság
I/3. Családi költségvetés		A háztartások gazdálkodása, bevételek és kiadások tervezése, csoportosítása (háztartás költségvetése).	Informatika:
I/4. Korszerű pénzkezelés			OneNote használata
I/5. Bankkártyát, de okosan!		Az életpálya egyes szakaszaihoz kapcsolódó pénzügyi események, döntési helyzetek vizsgálata. Miről és hogyan döntsünk? Kihez forduljunk segítségért? Hol érdemes a pénzünket tartanunk? A bankválasztás, számlanyitás menete, szempontjai, költségek, számlahasználat, bankszámlakivonat jellemzői, e-banking, kártyák típusai (banki, nem banki), bankkártyák kártyaválasztás, kártyahasználat, ATM, PIN, letiltás, stb.	a penziskola.hu honlap használata, információgyűjtés, PPT készítése
I/6. Pénzforgalom a bankszámlán			kiselőadásokhoz
I/7. Pénzügyi céljaink - tervezés			e-learning tananyag használata
I/8. Értékpapír és befektetések			Matematika:
			statisztikai táblák, függvények értelmezése, kamatos kamat számítás

I/9. Pénzügyi számítások	Hitel versus kölcsön, hitelfelvétel oka, célja, módja, következménye, az eladósodás problémája.	
I/10. Hitelek	Megtakarítás versus befektetés. Vita az adózási morállal kapcsolatos kérdésekről.	
I/11. Hitelekhez kapcsolódó pénzügyi számítások	Az új fogalmak, ismeretek, a kötelezően választható kiselőadások fejlesztik a diákok szókincsét, kommunikációs képességét.	
I/12. Biztosítások	célok:	
I/13. Nyugdíjas évek	- a kritikus gondolkodás - a kreativitás	
I/14. Adófizetési kötelezettségeink	- a kezdeményezőképeség - a problémamegoldás - az együttműködés - a kockázatértékelés - a döntéshozatal.	
Fogalmak	A háztartás fogalma, gazdálkodásának célja szükséglet, alternatívák, döntés, nyert haszon, feláldozott haszon, haszonelemzés, szükséglet, igény, ösztönző, motiváció, a háztartás költségvetése, a költségvetés egyenlege, bevételek és kiadások főbb csoportjai, típusai, szerkezete, jövedelmek fajtái (termelési tényezők), jövedelem és vagyon, gazdálkodás idővel és pénzzel, elhalasztott/előrehozott fogyasztás, előnyök és hátrányok, a pénz időértéke, a kamat, hitelek, hitelszerződés, hitelfelvétel költségei, hitelfajták, THM, megtakarítások, kényszer-megtakarítás, befektetések (hozam, kockázat, idő kapcsolata), készpénz, számlapénz, pénzkezelés, számlák fajtái, (folyószámla, betétszámla, hitelszámla, stb.), előnyeik, hátrányaik, bankszámlanyitás, EBKM, számlaszolgáltatások, fizetési forgalom, készpénzes és készpénz nélküli fizetési módok, értékpapírok, életpályaszakaszok és pénzügyi döntések, bankválasztás szempontjai, hitelfajták és jellemzőik (folyószámlahitel, személyi hitel, áruhitel, gépjárműhitel, lakáshitel, diákhitel, stb.), jelzálogjog, zálogjog, kezesség, KHR (BAR lista), hiteltörlesztés rendje, módjai, jellemzői (egyösszegű, kamatos kamatozású, lineáris, annuitásos törlesztés), megtakarítás okai, céljai, befektetési szempontok: hozam, kockázat, időtáv, pénzösszeg, befektetési cél kapcsolata, összefüggéseik, befektetési lehetőségek (pénzpiaci, nem pénzpiaci) kockázat versus hozam, árfolyamkockázat, visszafizetési kockázat, hitelpapírok, részvények, spekuláció, hosszú távú részvénybefektetés, a tőzsdézés, ügyletkötés, információ szerepe, BEVA	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	II. Piacgazdaságban élünk	Órakeret 28 óra (14x2 óra)
--	----------------------------------	---

Előzetes tudás	Az első témakör tananyaga, személyes tapasztalatok a család, a vállalatok és az állam gazdálkodásáról. Munkamegosztás, szükségesség, gazdálkodás fogalma jelentősége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló legyen tisztában a gazdálkodás szó jelentésével, értse, hogy mit jelent a szükségesség, mi mozgatja a piacgazdaságot. Ismerje meg a piacgazdaság szereplőit, feladatait, szerepét a gazdaságban. Ismerkedés a hazai és nemzetközi gazdasági folyamatokkal. A pénz kialakulásának, történetének megismertetése. Annak megértetése, hogy milyen szerepe van a pénznek a gazdaságban, miért vannak különböző pénzek a különböző országokban, mit jelent az infláció és hogyan hat ez napjaink gazdaságában. Fontos, hogy a tanulók megértsék a belső érték nélküli pénz keletkezését, működését, természetét. Alapvető cél a gazdasági-pénzügyi gondolkodásmód alapjainak elsajátítása. Hangsúlyosan jelenik meg ennél a témakörnél a problémamegoldó képesség, kezdeményezőképeség, absztrakciós képesség, szociális érzékenység fejlesztése. Önálló, logikus gondolkodás, egyéni ítéletalkotás, vitatkozás, érvelés, következtetések levonása (általánosítás nélkül), árnyalt, több látószögű vizsgálódás, lényeglátás, kreativitás, problémamegoldó képesség, döntéshozó készség, információk megszerzése és rendszerezése.	
Ismeretek	Fejlesztési feladatok	Kapcsolódási pontok
Piacgazdaság II/1. Szereplők és kapcsolatok a piacgazdaságban II/2. Az áruk és a pénz világában élünk Mindenható pénz II/3. Pénztörténet (a kaori kagylótól a bankkártyáig) II/4. A pénz szerepe és funkciói II/5. Ahány ország, annyi pénznem – euró II/6. Az infláció	Számítógépes program segítségével ismerkedünk meg a piac működésével, szereplőivel, alapfogalmaival; a program fejleszti a stratégiai gondolkodást, az egész és a rész fogalmának megértését, a döntési képességet. Az új fogalmak, ismeretek, a kötelezően választható kiselőadások fejlesztik a diákok szókincsét, kommunikációs képességét. A piacgazdaság működési mechanizmusainak megismerése A pénz története, a pénznemek és az infláció történetének bemutatása kiselőadásokon, kiállítás készítésén keresztül. A pénz szerepével, funkcióival és az infláció hatásával a gazdaság szereplőire szimulációs játékon keresztül ismerkednek meg a diákok. Az euró nemzetközi és hazai története, szerepének megértése	<i>Társadalomismeret:</i> az ember és társadalom, az ember és gazdaság kapcsolata, jellemzői a történelem során; alapvető termelési módok, társadalmi forma és gazdaság kapcsolata, az állam gazdasági intézményei árupénz, az arany szerepe a történelemben, pusztító inflációk, pénzügyi rendszerek és politika árupénz, az arany szerepe a történelemben, pusztító inflációk <i>Földrajz:</i> országismeret, pénzpiacok, nemzetközi monetáris intézmények, EU intézményei <i>Matematika:</i> százalékszámítás, lineáris függvények,

A vállalatok és a pénz II/7. Pénz vagy tőke II/8. A garázscégtől a multinacionális nagyvállalatig II/9. Üzleti terv Az állam is gazdálkodik II/10. Az állam, mint gazdasági szereplő II/11. Az állam pénztárcája II/12. Növekedés és fenntarthatóság Bankrendszer működése II/13. Bankrendszer a mai gazdaságban II/14. Jegybank a monetáris politika fellegvára	A vállalatok szerepe a gazdaságban, vállalkozási formák különbségeinek megértése különféle példák elemzése révén. Vázlatos üzleti terv készítése szituációs gyakorlat keretében. Az állami költségvetés, adók és járulékok szerepének megértése a modern nemzetgazdaságok működésében. Az állami szerepvállalás és az adózás közötti kapcsolatok feltárása. A tanulók ismerjék meg az egyszintű és a kétszintű bankrendszer jellemzőit, feladatait. Legyenek tisztában az MNB feladataival, szerepével. A kereskedelmi bankok és a nem monetáris pénzügyintézetek feladatainak ill. tőkepiac különféle lehetőségeinek (tőzsde, értékpapírok, befektetési alapok stb.) összehasonlítása.	adatok értelmezése, statisztikai táblázatok <i>Informatika:</i> OneNote használata, a penziskola.hu honlap használata, információgyűjtés, PPT készítése kiselőadásokhoz
Fogalmak	Piacgazdaság árak, szolgáltatások, erőforrások, csere, piac elemei, kereslet, kínálat és az áralakulás, ármechanizmus, piaci verseny, háztartás, vállalat, állam, külföld, termelési tényezők és jövedelmük, fogyasztási cikkek piaca, körforgásmodell Mindenható pénz csere, felesleg, munkamegosztás, árupénz, aranypenz, metalizmus, pénztulajdonságok, váltó, pénzhelyettesek szerepe, klasszikus bankjegy, papírpénz, modern pénz, a pénz és banktörténet összefüggései, a modern pénz fogalma, működésének feltételei, funkciói, pénzteremtés, forgalomhoz szükséges pénzmennyiség, likviditás, készpénz, számlapénz világpénz, valuta, deviza, árfolyam, devizapiac, devizakereslet és devizakínálat-összetevő, Euró, az infláció fogalma, mérése, fajtái, infláció csoportosítása kiváltó okok szerint, az infláció nyertesei, vesztesei A vállalatok és a pénz	

	a vállalkozás fogalma, kockázat, nyereségorientáltság, a vállalat fogalma, a vállalat input-output modellje (termelési tényezők, termék, szolgáltatás), kiadás versus befektetés, a tőke fogalma, eltérése a pénztől, kiadások, költségek, beruházás, értékcsökkenés, a vállalat környezete, finanszírozás, tőkebevonás, saját forrás, idegen forrás, hitel, a tőke ára, a vállalkozási formák (egyéni vállalkozás, társas vállalkozások) jellemzői Az állam is gazdálkodik az állam fogalma (központi és helyi megjelenése), a gazdasági szerepvállalás célja, oka, intézményei, a szerep tartalma, piaci anomáliák, közjavak, az externália fogalma, externáliák kezelése, az államháztartás, bevételek, kiadások, központi költségvetés, az egyes szereplők és az állam kapcsolati modellje, a költségvetés bevételei, az adó fogalma, főbb csoportjai, állami kiadások főbb tételei, költségvetési egyenleg, deficit, szufficit, állami eladósodás, adó- és adójellegű elvonások (illeték, járulék, vám, stb.), az adórendszer, a magyar adórendszer (SZJA, TAO, ÁFA, jövedéki adó, helyi adók stb.) Bankrendszer működése pénzügyi közvetítők szerepe a piacgazdaságban, kétszintű bankrendszer, a jegybank feladatai, a monetáris politika alapjai, a kereskedelmi bank fogalma, tevékenysége, betétügyletek, hitelügyletek, fizetési forgalom lebonyolítása, stb., a bank haszna, a pénzügyi közvetítők alaptípusai, helyük, szerepük, az értékpapír fogalma, fajtái, csoportosításuk, értékpapírpiacon, befektetési szolgáltatók, a tőzsde, a tőzsdei kereskedés, a banki pénzügyi közvetítők típusai, főbb jellemzőik, a nem banki pénzügyi közvetítők típusai, főbb jellemzőik, befektetési alapok, a nyugdíjpénztárak, biztosítók szerepe, főbb jellemzőik, lízingcégek, faktorházak, brókercégek
--	--

DIÁKVÁLLALKOZÁS-PROJEKT – 11. ÉVFOLYAM

A 11. évfolyamon tanuló diákok vehetnek részt a programban. A diákvállalkozás-projekt célja, hogy fiatalokat valóságos vállalkozási tevékenységen keresztül tanítson meg gazdálkodásra, üzletvitelre. A projektben részt vevő diákok egy - általuk kialakított, választott – csoportban, egy év alatt létrehozhatnak, működtetnek és felszámolnak egy vállalkozást. A tanév a vállalatok projektbeszámolójával zárul. A vállalkozások működési szabályait, feltételeit, jogi hátterét jelenleg a Junior Achievement Magyarországi Alapítvány (JAM) szolgáltatja. A szervezet tagja a nemzetközi mozgalomnak is, így a programban részt vevő magyarországi legjobb diákvállalkozás képviselheti hazánkat a nemzetközi – projektbeszámoló – versenyen.

A diákvállalkozás-projekt segít a benne részt vevő fiataloknak felismerni saját képességeiket, tehetségüket. Fejleszti mindazokat a készségeket, képességeket, amelyek minden leendő vállalkozó – vagy a gazdaság bármely területén működő, önálló tevékenységet végző munkavállaló – számára fontos erénynek számítanak. Ezek a képességek: a döntés, a felelősségvállalás, a kockázat felismerésének, mérlegelésének és vállalásának képessége; az együttműködési, alkalmazkodási vagy vezetési készség; a csoportos munka, a kommunikáció, a vita és a tárgyalás képessége; az önismeret, az önértékelésnek és mások értékelésének, mások értékei elfogadásának képessége.

Tartalmi hangsúlyok

A program számos gazdasági szakmai ismeretet és készséget is közvetít: megtanít tervezni, a pénzzel bánni, a gazdálkodást folyamatosan nyomon követni; megtanít a vevők, a piac igényeinek feltérképezésére, azok tiszteletére; segít a vevőorientált piaci magatartás, a marketing alapelemeinek, a pénzügyi, számviteli, adózási kultúra elemeinek megismerésében, ill. azok elsajátításában.

A Diákvállalkozás-projekt arra ad lehetőséget, hogy a dolgozó szerepét is kipróbálják a tanulók, ezzel megkezdik felkészülésüket a munkavállalói lételre.

Módszertani javaslatok

A projekt a tanulók önálló tapasztalatszerző tevékenységére épít, a tematikai egységek mindig valamilyen középpontba állított diáktevékenységgel párosulnak, melyben a feldolgozás a diákok közvetlen tapasztalatán alapul.

A tanácsadó szerepe (tanár és/vagy vállalkozó a diákvállalatok mellett):

A diákvállalkozásokat a tanárok, és/vagy külső szakemberek, tanácsadók segítik.

A felnőtteknek itt valóban csak tanácsadói szerepük van, nem szabad, hogy ők irányítsák a vállalkozásokat. Ötleteikkel és szakértelmükkel segítik a csoportokat. Nekik kell megtanítaniuk a helyes piaci magatartást, az ügyfelekkel való viselkedést, a nyomtatványok használatát, stb. Ők osztják meg a gyakorlatban megszerzett vezetési, termelési, értékesítési, könyvviteli, marketingismereteiket, tapasztalataikat a diákokkal. A tanácsadók nem gondolkodhatnak, dolgozhatnak, dönthetnek helyettük, hibázni is hagyják őket, ha úgy látják helyesnek. Fontos tudniuk a diákoknak, hogy nem a tanácsadók vezetik, igazgatják a vállalkozást.

Értékelés:

Egyrészt az éves munka, másrészt az év végi projektbeszámoló alapján történik.

Tanítási egységek tartalma

Tematikai egység	Cégalapítás	Órakeret óra: 16 óra
Előzetes tudás	A projektben való részvétel nem igényel előzetes közgazdasági ismereteket, hiszen a vállalati tanácsadók minden diákvállalatot ellátnak a vállalatvezetéshez szükséges információkkal és a szabályos üzletmenethez szükséges útmutatókkal, iratokkal, nyomtatványokkal.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alapítás: a tanulók vállalatot alapítanak, megválasztják saját vezetőségüket és bejegyeztetik cégüket a Junior Achievement Magyarországi Alapítványnál (JAM). A vállalkozás megalakulása után meghatározzák a célokat, felvázolják az üzleti terveket, megtervezik a belső munkamegosztást, elosztják a tisztségeket. A tagok döntenek az alaptőke befizetésének módjáról. Cél a vállalkozói képességek fejlesztése: tapasztalatok, feladatok megosztása és értékelése, elemzés, kockázatfelmérés és kockázatvállalás, jó ítélőképesség, mérlegelés, probléma felismerése és értelmezése, szervezés, irányítás, kommunikáció.	

	Fontos a tagok önmagukra vonatkozó képességeinek – önismeret, önértékelés, öntudat – kialakítása, fejlesztése. Ugyancsak fontos, hogy a tagok megismerjék és elfogadják egymás képességeit: a munkamegosztás kialakítása és szerepe.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Mit nevezünk vállalkozásnak, mi az a vállalat? Vállalati formák és jellemzőik. Mi minden kell egy vállalat megalapításához? Mivel foglalkozzon a vállalat? Kivel állunk kapcsolatban? A kapcsolatok formája.	<u>A vállalkozás megalakítása</u> Munkamegosztás: a vezetőség megválasztása. A vállalat tevékenységének meghatározása, az első teendők megtervezése. A tőkeszükséglet becslése. Piackutatás, a termék/ek kiválasztása, névválasztás.	Támaszkodás a <i>patrónusi foglalkozásokra</i>: önmegismerés és önkontroll; a felelősség önmagukért; az önállóság; az önfejlesztés igénye és az erre irányuló tevékenységek, egymás képességeinek megismerése. <i>Ember és társadalom műveltségi terület</i>: képességek, értékorientációk, beállítódások fejlesztése. <i>Informatika</i>: internethasználat, Word, Excel ismerete és használata, (alapfok) információgyűjtés, honlapkészítés, közösségi felület a neten
Fogalmak, adatok	a vállalat célja, feladata, tulajdonosok, vezetők, vállalkozási területek, lehetőségek, vállalati formák, cégbejegyzés folyamata és hivatalai, felelősség, profil, alaptőke meghatározása, engedélyezés, szabályok	

Tematikai egység	A cég napi működtetése	Órakeret óra: 40 óra
Előzetes tudás	Tájékozottság a vállalatok működési lehetőségeiről, formáiról. Munkamegosztás kialakítása, az egyes igazgatói feladatkörök tartalma. Versenytársak ismerete.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Miután meghatározzák a vállalkozásuk tevékenységi körét, a tagok névre szóló részvényeket bocsátanak ki egy meghatározott értékben (ezekből a vállalkozás tagjain kívül rokonok, barátok, iskolatársak, ismerősök vagy a csapattagok vásárolnak), amelyek után osztalékot fizetnek. Választott tevékenységüknek megfelelően termelnek vagy különféle szolgáltatásokra szakosodnak. Kitalálják reklámhadjáratukat, felmérik a piacot, versenytársaikat. Marketingtervet készítenek. Cél a feladatok elvégzése során kialakult konfliktusok kezelésének megtanulása is. Fontos a környezettudatosságra nevelés: a diákok termékválasztásuk során értsék a fogyasztás és a környezeti erőforrások kapcsolatát, a fenntartható fogyasztás elvét.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
A termék előállítása.	Beszerezési lehetőségek megkeresése.	<i>Informatika:</i> internethasználat, Word, Excel ismerete és használata, információgyűjtés, PPT készítése.
	Gyártás folyamata, munkavédelem, munkamegosztás szerepe.	
	Minőség-ellenőrzés.	
	Árak kialakításának folyamata.	
	Költségek.	
	Versenytársak, arculattervezés.	
A termék eladása.	A marketing elemei.	<i>Rajz és vizuális kultúra:</i> ábrázolás, vizuális kommunikáció <i>Médiaismeret:</i> a reklámok <i>Magyar nyelv irodalom:</i> helyesírás, a meggyőző szövegtípus
	Csomagolás, reklámanyagok esztétikai és tartalmi tervezése.	
	Az évenkénti vásári (az AKG és a JAM Alapítvány szervezi a vállalatok életében meghatározó eseményeket, rendezvényeket; ilyenek a helyi és országos szinten is szervezett téli és tavaszi vásárok, ahol a vállalkozások egymás és széles nagyközönség előtt állíthatják ki és árulhatják termékeiket)	
	lehetőségeken felül értékesítési helyek keresése.	
	Vevők kiszolgálása, udvarias magatartás, viselkedés, elvárások egy vállalat képviselőjével szemben.	
	Bevételek – kiadások tervezése, és az azokban bekövetkezett változások nyilvántartása, Pénzügyi problémák kezelése,	

Pénzügy, számvitel.	Eredmény kimutatás, Humánerőforrás, Milyen a jó vezető, és milyen vezetői tulajdonságokkal rendelkeznek a vállalat tagjai	<i>Matematika:</i> százalékszámítás, statisztikai számítások <i>Tanulásmódszertan:</i> Időtervezés, határidők
A vállalat szervezete.		
Fogalmak, adatok	Szerződés, megállapodás, üzleti etika, költségek, árres, profit, árkalkuláció, ÁFA számítás, mérleg készítése, készpénz, adók fajtái	

Tematikai egység	A cég felszámolása	Órakeret: 8 óra
Előzetes tudás	Az adott igazgatói szerep és a vállalati tagok együttműködése során szerzett gyakorlati tapasztalatok felhasználása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közös megmértetés utolsó állomása a nyilvános vállalati záróbeszámoló. Éves munkájukról a vállalatoknak írásbeli összefoglalást, értékelést kell írniuk, valamint szóban is – egymás és nyilvános közönség: a részvényesek, tanácsadók, tanárok és független zsűri előtt – be kell számolniuk tevékenységükről. Ez valójában a tulajdonosok zárszámadó közgyűlését helyettesítő esemény, melyen így a felszámolás menetét is megismerik. Felelősségvállalás a részvényesek, befektetők iránt. A pontos elszámolás, a pénzügyi fegyelem iránti elkötelezettség megtanítása.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Éves beszámoló készítése a befektetők számára. Vállalati könyvek lezárása. Az igazgatóság a záróülésen mindezeket a beszámolókat megtárgyalja.	Információk bevezetése a diákvállalkozás nyilvántartásába, a forgalmi és a termelési zárbeszámoló elkészítése, költségek összesítése, zárómérleg elkészítése és a végső eredmény kimutatása. A beszámoló tartalma: a vállalat céljai, a vállalkozás működési rendje, a termék leírása, termelési és értékesítési stratégiák, általános pénzügyi helyzet, a leszűrhető tapasztalatok,	<i>Matematika:</i> alapvető számítások, arányok, százalékszámítás <i>Informatika:</i> grafikai ábrázolás

	eredmény-kimutatás, mérleg.	
Fogalmak, adatok	mérleg, eszközök, források, nyereség, veszteség, tartozás, követelés	

ÉLŐ IDEGEN NYELVEK

A tantárgy jellemzői, fejlesztési feladatok

Kimeneti követelmény a nyelvtanulás során két sikeres B2-es nyelvvizsga (vagy azzal egyenértékű érettségi)

- i. az egyik nyelv kötelezően a nyelvi évben tanult
- ii. a másik szabadon választható
- iii. 9/5 és 10/5 évfolyamon ugyanazt a nyelvet tanulják (azaz nincs leadható nyelv 9/5 végén)

A tanévek során minden tanult nyelvből heti 5-8 óra alatt 1-1 nyelvi szint elsajátítása a minimumkövetelmény.

A 11. nyelvi, kommunikációs évben a tanult nyelvből 3,5 nyelvi szint elsajátítása a minimumkövetelmény.

ANGOL NYELV

Az élő idegen nyelvek tanítása a 9/5 évfolyamon heti 8 óra angol nyelvvel kezdődik. Ebben az évben akkor kezdhet el egy második nyelvet a diák, ha az alábbi feltételek teljesülnek:

- iv. legalább B2-es szinten van angol nyelvből (saját szintmérő vagy nyelvvizsga alapján)
- v. vannak legalább 8-an, akik vállalják az új nyelv tanulásának elkezdését
- vi. az AKG határozza meg, hogy az adott évben melyik az a második nyelv

A 10/5 évfolyamon az angol nyelv heti óraszám 7.

A 11. évfolyamon az angol nyelv heti óraszám 2, amely valamilyen specializáció, illetve 3 óra annak, aki még nem szerzett B2 szintű érdemjegyet.

A 12-13. évfolyamokon a B2 szint elérése után a diákoknak lehetőségük van abbahagyni az adott nyelv tanulását, de lehetőség van heti öt vagy három órában C1 illetve C2 szintű csoportokban tanulni, vagy heti két órában idegennyelvű specializációt választani.

Amennyiben 9/5-ben nem angol nyelvet, hanem más idegen nyelvet tanul a diák, akkor a fenti lehetőségek vonatkoznak rá az adott nyelvből.

MÁSODIK IDEGEN NYELV (FRANCIA NYELV, NÉMET NYELV, SPANYOL NYELV)

A 11. évfolyamon az úgynevezett nyelvi kommunikációs évben kezdődik a második idegen nyelv tanítása kezdő szintről heti 18 órában. A tanév során 3,5 szint elsajátítása a minimumkövetelmény (A1-B1+)

A 12-13. évfolyamokon a B2 szint elérése után a diákoknak lehetőségük van abbahagyni az adott nyelv tanulását, de lehetőség van heti öt vagy három órában C1 szintű csoportokban tanulni, vagy heti két órában idegennyelvű specializációt választani.

Ha a diák nem angol nyelvet tanult 9/5 és 10/5-ben, akkor 11-ben egy 3. idegen nyelvet kell választania. Kivételes esetben (megfelelő létszám esetén, patrónus, munkaközösség egyetértésével, a többi induló nyelvcsoporttal konzultálva és szaktanári kapacitás esetén) az első AKG-ban tanult idegen nyelvét viheti tovább a nyelvi éven, 18 órában.

A fejlesztési feladatok területei

A fejlesztési feladatok minden nyelv-elsajátítási szinten a következő egységekből állnak:

- a) hallott szöveg értése (beszédértés)
- b) beszédképesség
- c) olvasásértés
- d) írásképesség

Fejlesztési feladatok

Az élő idegen nyelv tanításának és tanulásának alapvető célja a kommunikatív nyelvi kompetenciák kialakítása. A kommunikatív nyelvi kompetencia fogalma azonos a használható nyelvtudással. Az adott szituációnak megfelelő nyelvhasználati képességeket jelenti, melyek mérése és értékelése a négy nyelvi alapképességen (hallás, beszéd, olvasás és írás) keresztül lehetséges. A kommunikatív nyelvi kompetenciák fejlesztése a következőket jelenti:

- a kötelező oktatás végére a tanulók legyenek képesek egy vagy két idegen nyelvet személyes, oktatási, közéleti és szakmai kontextusban megfelelően használni;
- a nyelvtanulás során a tanulóknak alakuljon ki és maradjon ébren a kedvező attitűd és motiváció a nyelvtanulás, a tanult nyelv, az azon a nyelven beszélő emberek és kultúrájuk, valamint általában más nyelvek és kultúrák megismerésére;
- a tanulók legyenek képesek nyelvtudásukat egész életükön át önállóan fenntartani, fejleszteni, emellett új idegen nyelveket hatékonyan és sikeresen tanulni.

Tanórai foglalkozások

A szabadon tervezhető órák lehetséges eszközei, témái:

A kurzuskönyvek feldolgozása mellett

- vizsgára való felkészülés
- versenyekre való készülés
- irodalmi szövegek feldolgozása
- idegen nyelvű műsorok készítése iskolai rendezvényekre
- zenehallgatás
- daltanulás
- ország-ismereti témák feldolgozása
- színház-/ mozilátogatás
- filmvetítés, filmfeldolgozás
- idegen nyelvű tv-műsorok megtekintése
- számítógéppel támogatott nyelvórák
- digitális eszközök használata.

Tantárgyközi kapcsolatok és témahetek

A nyelvórák magas számának köszönhetően a tanulók viszonylag hamar eljuthatnak egy olyan nyelvi szintre, amely már lehetővé teszi, hogy más tantárgyakhoz kapcsolódva, az ott szerzett ismereteiket felhasználva, idegen nyelven tudjanak elmélyülni egy adott tudományágban, részletesebben tudjanak foglalkozni irodalmi, társadalomtudományi, művészeti kérdésekkel, problémákkal.

Bizonyos nyelvtani anyag gyakoroltatása történhet olyan témában, ami kapcsolódik a humán vagy társadalomismereti témákhoz. Ezek a közös anyagok jól használhatók szövegértést, íráskészséget- vagy beszéd-készséget fejlesztő feladatoknál is.

Az év során szervezett témahetek kiváló alkalmat teremtenek arra, hogy egy adott témakörön belül alaposabb ismereteket szerezzenek, megismerhessék az adott szakterület szaknyelvét, önálló könyvtári kutatásokat végezzenek, idegen nyelvű prezentációkat, színházi előadásokat tartsanak, illetve hallgassanak.

Projekt-tanítás általános témakörei

Kapcsolható témák, témakörök:

Természettudományok

A tanult nyelv anyanyelvi országainak földrajza, tájegységek, városok állat- és növényvilága

Találmányok, felfedezések

A technika világa

Matematika: számok, alapműveletek, mértékegységek, pénz

Biológia: testrészek, betegségek, egészséges táplálkozás

Társadalomismeret

A tanult nyelv anyanyelvi országainak történelme, társadalma, politikája, helyzete a magyarok szemében

Társadalmi berendezkedés, jogrendszer és különbségeik

Multinacionális, multikulturális társadalom

Vallások

Fiatalok helyzete

Művészetismeret

A tanult nyelv anyanyelvi országainak építésze, képzőművészete, irodalma, filmjei, zeneművészete

Színdarabok írása, előadása

Idegennyelvi drámacsoportok

Magyar nyelv- és irodalom

Magán- és hivatalos levél

Szövegtípusok közötti különbségek

Kompetenciafejlesztés

Az idegennyelv-oktatás alapvető célkitűzése az idegen nyelvi kommunikatív kompetencia fejlesztése. Ez a fogalom azonos a használható nyelvtudással. Az adott szituációnak megfelelő nyelvhasználati képességet jelenti, ami a nyelvhasználat során receptív és produktív nyelvi tevékenységekben nyilvánul meg, szóban vagy írásban.

A kommunikatív kompetencia fogalmába beletartozik:

- **a nyelvi kompetencia** (a nyelvi eszközök, illetve ezen eszközök funkcióinak ismerete)
- **a szociolingvisztikai kompetencia** (beszédhelyzethez való alkalmazkodás képessége)
- **a szövegkompetencia** (a szövegalkotásban és szövegértelmezésben a megfelelő stratégiák alkalmazása)
- **a stratégiai kompetencia** (a verbális és non-verbális kommunikáció eszközeinek alkalmazása a kommunikáció során előforduló nehézségek áthidalására)
- **a szociokulturális kompetencia** (annak ismerete, hogy a társadalmi-kulturális környezet hogyan határozza meg a nyelvi elemek kommunikatív értékét)
- **a digitális kompetencia** (a társadalom információs technológiáinak magabiztos és kritikus használata).

A kommunikatív nyelvi kompetencia szintjeinek meghatározása szóban illetve írásban a négy nyelvi alapkészség, **a beszédértés, az olvasásértés, a beszédkészség, az íráskészség**, illetve ezek kombinációi alapján történik. Ezeken túl fejleszteni kell a nyelvtanuló **részkészségeit** (szókincs, nyelvtani tudatosság, nyelvhelyesség, kiejtés, intonáció, helyesírás), valamint **stratégiai kompetenciáját** (erősen koncentrálna a nyelvi hiányosságokat kiegyenlítő ún. kompenzatorikus stratégiákra, pl. testbeszéd.)

Ugyancsak fontos a célnyelvi közösségekre vonatkozó szociokulturális ismeretek bővítése és az interkulturális tudatosság fejlesztése. A szociokulturális ismeretek és az interkulturális tudatosság szolgáltatják az alapot a tanulók **interkulturális kompetenciájának** fejlesztéséhez, amibe többek között beletartozik

- a saját és az idegen kultúra egymáshoz való viszonyításának képessége;
- a más kultúrák képviselőivel való kapcsolatteremtés készsége és képessége;
- az interkulturális félreértések kezelésére való készség és alkalmasság.

Nem hanyagolható el a diákok **szociális kompetenciájának** fejlesztése, azaz az egymástól való tanulás és az egymásért végzett munka készsége és képessége. A szociális kompetencia fejlesztése szoros összefüggésben történik az egyéb (kommunikatív nyelvi-, stratégiai-, interkulturális) kompetenciák fejlesztésével, s az alkalmazott munkaformák révén (pl. egyéni munka, pármunka, csoportmunka, projektek stb.) valósulhat meg.

A kommunikatív nyelvi kompetencia fejlődéséhez kapcsolódik és azzal szoros összefüggésben alakul a diákok stratégiai és interkulturális kompetenciája. A kommunikatív nyelvoktatás egyik feltétele a nyelvtanítás-nyelvtanulás során az *autenticitás* elvének figyelembevétele. A nyelvtanuló az adott helyzetnek és szerepnek megfelelő nyelvi cselekvés végrehajtása során egyidejűleg ill. egymást követően különböző készségeket és stratégiákat alkalmaz. A kiindulópont mindig az autentikus szövegek recepciója.

Az elsajátítás iránya mindenkor a szövegek reprodukcióján és rekonstrukcióján át az autentikus szövegek produkciója felé mutat. A kitűzött céltól függően ugyan más és más pontig kell eljutnia a nyelvtanulónak, de a tanulás-tanítás során nem szabad felrúgni ezt a logikát, felcserélni a szakaszok egymásutániságát. Annak érdekében, hogy *az egyes készségeket* kommunikatív szándékai megvalósítására megfelelően tudja alkalmazni, azokat a valós helyzetekhez hasonlóan, a tartalmat középpontba állítva, egymással kombinálva, *integráltan kell fejleszteni*.

Az idegen nyelvi kommunikatív kompetencia elsajátításában a legfontosabb módszertani alapelvek a cselekvés általi tanulás, a sokcsatornás tanulás, az egész személyiséget aktivizáló tanulás, a játékos tanulás, azaz cselekvésorientált, kommunikatív, kooperatív és autonóm munkaformák.

Értékelés

Egyik legfontosabb értékelési forma a nyelvórákon a folyamatos értékelés, melyet a tanár végez annak érdekében, hogy tanulóit a tanulásban segítse, ösztönözze. Visszajelzéseinek fontos része a biztatás, mely a szükséges javításokkal, tapintatosan megfogalmazott bírálattal együtt arra irányul, hogy segítse a helyes önértékelés és önbizalom kialakulását. Emellett rendszeres, kisebb-nagyobb dolgozatok, feleletek során adnak számot a diákok tudásukról.

Másik értékelési forma a félévenkénti szöveges értékelés, ahol a nyelvtanár a kommunikatív kompetencia valamennyi elemét és a nyelvi készségeket értékeli. Értékeli a tanuló munkáját és előrehaladását önmagához és a csoport egészéhez képest, valamint a jó előre megfogalmazott követelmények szempontjából. A nyelvi-kommunikációs év során szükséges a negyedévenkénti mérés, melyet részletes írásos értékelés követ. Szükséges továbbá, hogy az adott csoportokat tanító nyelvtanárok minden hónapban egyszer tájékoztatást nyújtsanak a tanulók patrónusai számára a tanuló előmeneteléről, az esetleges problémákról.

Az értékelés kitér a kommunikatív kompetencia valamennyi elemére, tehát méri a tételes tudást (szókincs, nyelvtan, helyesírás, kiejtés, szövegalkotás és nyelvhasználat szabályai), valamint a nyelvi készségeket és tevékenységeket (hallott és olvasott szöveg értése, beszéd, írás, közvetítés).

A napi gyakorlatban előforduló ellenőrzések alkalmával a nyelvórákon nem osztályzattal, hanem százalékokkal jelzi a nyelvtanár az elvégzett feladatok minőségét.

Év végén (12-13-ban félévkor is) a tanulók éves teljesítményük alapján osztályzatot is kapnak.

Az idegen nyelvek szintek szerinti tanítása

Az idegen nyelvek tanítása az Európai Tanács idegen nyelvek oktatására vonatkozó ajánlásai alapján történik. Ez azt jelenti, hogy a tanterv szintekre és nem feltétlenül évfolyamokra vonatkozik.

Az egyes nyelvi szintek elérése egyben a következő szintre lépés feltétele. A tanév végén szintvizsgát kötelező tenni, amelynek eredménye határozza meg a továbblépést.

Az idegen nyelvi érettségi vizsga szintmeghatározásai igazodnak az Európa Tanács skálájához. A vizsgaszintek az Európa Tanács skálájának két-két nyelvi szintjét fogják át: középszinten az A2-B1 szinteket, emelt szinten a B1-B2 szinteket.

A KER (Közös európai referenciakeret) harmadik szintje, a B1 szint elérése után a tanuló középszintű érettségire bocsátható, a KER B2 szintje után a tanuló emelt szintű érettségit tehet.

Az idegen nyelvek tanítása, kimeneti szintjei a NAT-ban szereplő minimumszinteken felül, az emelt szintű képzés esetén megcélozható szinteket biztosítják.

A 2015-ben kezdődő tanévben felmenő rendszerben a kilencedik évfolyamtól angol nyelvből, a 11. évfolyamos nyelvi kommunikációs évtől kezdődően a második idegen nyelvből (spanyol, német,

francia) biztosítja a középszintű, majd az emelt szintű érettségire való felkészítést – emellett a középfokú (B2) nyelvvizsgára való felkészítést is. A középfokú nyelvvizsga megszerzése a 11. évben tanult nyelvből és egy szabadon választott másik nyelvből (pl. angol), kötelező, a tanulmányok befejezésekor az érettségire bocsátás feltétele. A nyelvvizsga kötelezettség alól a patrónusi közösség adhat mentességet egyedi döntéssel, megfelelő indok esetén. A nyelvvizsga megszerzését az iskola külön támogatja oly módon, hogy minden tanévben nyelvvizsgaközponttal szerződést köt, nyelvvizsgát szervez és finanszírozza a második nyelvvizsgát.

A nyelvvizsga letételének időpontjai:

-második nyelv (11-ben tanult nyelv): 12. évfolyam végén

-másik idegennyelv (jellemzően angol nyelv): 12. évfolyam végén

Nyelvi szintmeghatározások

A1= minimumszintű felhasználó

A2=alapszintű felhasználó- középszintű érettségi

B1=küszöbszint-Középszintű érettségi, alapfokú nyelvvizsga

B2= önálló nyelvhasználó- emelt szintű érettségi, középfokú nyelvvizsga

C1= haladó szint-emelt szint, felsőfokú nyelvvizsga

C2= mesterszint

Az idegen nyelvi érettségi vizsga szintmeghatározásai igazodnak az Európa Tanács skálájához.

A vizsgaszintek az Európa Tanács skálájának két-két nyelvi szintjét fogják át: középszinten az A2-B1 szinteket, emelt szinten a B2-C1 szinteket. A nyelvi szint elérése egyben a következő szintre lépés feltétele.

Nyelvi szintleírások magyarázata az Európa Tanács idegennyelv-oktatásra vonatkozó ajánlásai alapján

C2 – Mesterszint

Minden hallott vagy olvasott szöveget könnyedén megért. A különböző beszélt vagy írott forrásokból származó információkat össze tudja foglalni, összefüggően tudja felidézni az érveket és a beszámolókat. Spontán módon ki tudja fejezni magát, teljesen összefüggően és pontosan, a jelentések kisebb árnyalatai között is különbséget tud tenni, még a bonyolultabb helyzetekben is.

C1- Haladó szint

Meg tud érteni különböző fajtájú igényesebb és hosszabb szövegeket, és a rejtett jelentéstartalmakat is érzékeli. Folyamatosan és spontán módon tudja kifejezni magát anélkül, hogy túl sokszor kényszerülne arra, hogy keresse a kifejezéseket. A nyelvet rugalmasan és hatékonyan tudja használni társadalmi, továbbá a tanuláshoz és a munkához kapcsolódó célokra. Világos, jól szerkesztett, részletes szöveget tud alkotni összetettebb témában is, eközben megbízhatóan használja a szövegszerkesztési mintákat, szövegösszekötő elemeket.

B2 - Középszint

Meg tudja érteni az összetettebb konkrét vagy elvont témájú szövegek fő gondolatmenetét, beleértve ebbe a szakterületének megfelelő szakmai beszélgetéseket is. Olyan szintű normális interakcióra képes anyanyelvű beszélővel, folyamatosan és spontán módon, hogy az egyik félnek sem megterhelő. Világos, részletes szöveget tud alkotni különböző témákról, és képes kifejtetni a véleményét valamilyen témáról úgy, hogy részletezni tudja a különböző lehetőségekből adódó előnyöket és hátrányokat.

B1 - Küszöbszint

Megérti a fontosabb információkat a világos, standard szövegekben, amelyek ismert témáról szólnak, és gyakori helyzetekhez kapcsolódnak a munka, az iskola és a szabadidő stb. terén. Elboldogul a legtöbb olyan helyzetben, amely a nyelvterületre történő utazás során adódik. Egyszerű, folyamatos szöveget tud alkotni olyan témában, amelyet ismer, vagy amelyek az érdeklődési körébe tartoznak. Le tudja írni a tapasztalatait és különböző eseményeket, álmokat, reményeket és ambíciókat, továbbá vázlatosan meg tudja indokolni a különböző álláspontokat és terveket.

A2 - Alapszint

Megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak (pl. nagyon alapvető személyes és családdal kapcsolatos információk, vásárlás, helyismeret, állás). Az egyszerű és rutinszerű nyelvi helyzetekben tud kommunikálni úgy, hogy egyszerű és direkt módon információkat cserél családi vagy mindennapi dolgokról. Le tudja írni nagyon egyszerű formában a viszonyulását valamihez, a közvetlen környezetében és olyan területeken, amelyek a legalapvetőbb szükségleteket érintik.

A1 –Minimum szint

Megérti és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a nagyon alapvető fordulatokat, amelyeknek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése. Be tud mutatkozni és be tud mutatni másokat, meg tud válaszolni, és fel tud tenni olyan kérdéseket, amelyek személyes jellegűek (pl. hogy hol lakik), amelyek olyan emberekre vonatkoznak, akiket ismer, vagy olyan dolgokra, amelyekkel rendelkezik. Képes nagyon egyszerű interakcióra, amennyiben a másik személy lassan és világosan beszél és segítőkész. (Modern Languages: Learning, Teaching, Assessment. A Common European Framework of Reference (1996). Strasbourg, Council of Europe, 131. p.)

ÉRETTSÉGI TÉMAKÖRÖK IDEGEN NYELVBŐL

Az érettségi vizsga tartalmi részét az alább felsorolt témakörök képezik, azaz a feladatok minden vizsgarészben tematikusan ezekre épülnek. Ez a lista az érettségi vizsga általános követelményeiben felsorolt témakörök részletes kifejtése közép- és emelt szintre. A lista nem tartalmaz külön országismereti témakört, mert ennek elemei a többi témakörben előfordulnak. A középszinten felsorolt témakörök az emelt szintre is érvényesek.

1. SZEMÉLYES VONATKOZÁSOK, CSALÁD

Középszint

- A vizsgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai (fordulópontjai)
- Családi élet, családi kapcsolatok
- A családi élet mindennapjai, otthoni teendők
- Személyes tervek

Emelt szint

- A család szerepe az egyén és a társadalom életében
- Családi munkamegosztás, szerepek a családban, generációk együttélése

2. EMBER ÉS TÁRSADALOM

Középszint

- A másik ember külső és belső jellemzése
- Baráti kör
- A tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel
- Női és férfi szerepek
- Ünnepek, családi ünnepek
- Öltözködés, divat
- Vásárlás, szolgáltatások (posta)
- Hasonlóságok és különbségek az emberek között

Emelt szint

- Az emberi kapcsolatok minősége, fontossága (barátság, szerelem, házasság)
- Lázadás vagy alkalmazkodás; a tizenévesek útkeresése
- Előítéletek, társadalmi problémák és azok kezelése
- Az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében
- Az öltözködés mint a társadalmi hovatartozás kifejezése
- A fogyasztói társadalom, reklámok
- Társadalmi viselkedésformák

3. KÖRNYEZETÜNK

Középszint

- Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, a ház bemutatása)
- A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek
- A városi és vidéki élet összehasonlítása
- Növények és állatok a környezetünkben
- Környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért vagy a természet megóvásáért?
- Időjárás

Emelt szint

- A lakóhely és környéke fejlődésének problémái
- A természet és az ember harmóniája
- A környezetvédelem lehetőségei és problémái

4. AZ ISKOLA

Középszint

- Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés, tagozat)
- Tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka
- A nyelvtanulás, a nyelvtudás, szerepe, fontossága
- Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok

Emelt szint

- Iskolatípusok és iskolarendszer Magyarországon és más országokban
- Hasonló események és hagyományok külföldi iskolákban

5. A MUNKA VILÁGA

Középszint

- Diákmunka, nyári munkavállalás
- Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás

Emelt szint

- A munkavállalás körülményei, lehetőségei itthon és más országokban, divatszakmák

6. ÉLETMÓD

Középszint

- Napirend, időbeosztás
- Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás)
- Étkezési szokások a családban
- Ételek, kedvenc ételek
- Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben
- Gyakori betegségek, sérülések, baleset
- Gyógykezelés (házi orvos, szakorvos, kórházak)

Emelt szint

- Az étkezési szokások hazánkban és más országokban
- Ételspecialitások hazánkban és más országokban
- A kulturált étkezés feltételei, fontossága
- A szenvedélybetegségek
- A gyógyítás egyéb módjai

7. SZABADIDŐ, MŰVELŐDÉS, SZÓRAKOZÁS

Középszint

- Szabadidős elfoglaltságok, hobbik
- Színház, mozi, koncert, kiállítás stb.
- Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport
- Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet
- Kulturális események

Emelt szint

- A szabadidő jelentősége az ember életében
- A művészet szerepe a mindennapokban
- Szabadidősport, élsport, veszélyes sportok
- A könyvek, a média és az internet szerepe, hatásai

8. UTAZÁS, TURIZMUS

Középszint

- A közlekedés eszközei, lehetőségei, a tömegközlekedés
- Nyaralás itthon, illetve külföldön
- Utazási előkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése
- Az egyéni és a társas utazás előnyei és hátrányai

Emelt szint

- A motorizáció hatása a környezetre és a társadalomra
- Az idegenforgalom jelentősége

9. TUDOMÁNY ÉS TECHNIKA

Középszint

- Népszerű tudományok, ismeretterjesztés
- A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben

Emelt szint

- A tudományos és technikai fejlődés pozitív és negatív hatása a társadalomra, az emberiségre

10. GAZDASÁG

Középszint

- Családi gazdálkodás
- A pénz szerepe a mindennapokban Vásárlás, szolgáltatások (pl. posta, bank)

Emelt szint

- Üzleti világ, fogyasztás, reklámok
- Pénzkezelés a célnyelvi országokban

KOMMUNIKÁCIÓS HELYZETEK ÉS SZÁNDÉKOK

A vizsgázó az alábbi kommunikációs helyzetekben, illetve szerepekben nyilatkozhat meg szóban és/vagy írásban mindkét szinten.

Helyzet	Szerep
Áruházban, üzletben, piacon	vevő
Családban, családnál, baráti körben	vendéglátó, vendég
Étteremben, kávéházban, vendéglőben	vendég, egy társaság tagja
Hivatalokban, rendőrségen	ügyfél, állampolgár
Ifjúsági szálláson, campingben, panzióban, szállodában	vendég
Iskolában	tanuló, iskolatárs
Kulturális intézményben, sportlétesítményben, klubban	vendég, látogató, egy társaság tagja
Országhatáron	turista
Orvosnál	beteg, kísérő
Szolgáltatóegységekben (fodrász, utazási iroda, jegyiroda, benzinkút, bank, posta, cipész, gyógyszerár stb.)	ügyfél
Szünidei munkahelyen	munkavállaló
Tájékozódás az utcán, útközben	helyi lakos, turista
Telefonbeszélgetésben	hívó és hívott fél
Tömegközlekedési eszközökön (vasúton, buszon, villamoson, taxiban, repülőn, hajón)	utas, útítárs

Szintek szerinti tartalmak

(Tematikai egység) szintleírás	Angol nyelv A1 szint (minimumszint-teljesen kezdő)	Órakeret 160 óra
Előzetes tudás	Nincs	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ezen a szinten a diák megérti és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a nagyon alapvető fordulatokat, amelyeknek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése. Be tud mutatkozni, és be tud mutatni másokat, meg tud válaszolni és fel tud tenni személyes jellegű kérdéseket (pl. hogy hol lakik) ismerős emberekre és dolgokra vonatkozóan. Képes egyszerű interakcióra, amennyiben a másik személy lassan, világosan beszél és segítőkész. Megérti a legegyszerűbb ismert utasításokat, kéréseket, és röviden válaszolni tud azokra. <i>Beszédértés</i> Megérti a tanult témákhoz kapcsolódó ismerős szavakat, fordulatokat. Megérti az ismerős szavakat, fordulatokat, melyek személyére, családjára, közvetlen környezetére vonatkoznak. <i>Beszédkésztség</i> Képes egyszerű kérdéseket feltenni, és azokra válaszolni. Képes egyszerű beszélgetésben részt venni, amennyiben a partner lassan, jól artikulálva beszél. Képes feltenni és megválaszolni egyszerű kérdéseket ismerős témára és helyzetre vonatkozóan. Lakóhelyét, ismerőseit képes egyszerű fordulatokkal leírni. <i>Olvasásértés</i> Felismeri és megérti az ismerős szavakat, igen egyszerű mondatokat. Megérti az ismerős szavakat, egyszerű mondatokat feliratokon, reklámokban, katalógusokban. <i>Írás</i> A tanult szavakat le tudja írni, ismerős szövegbe be tudja írni. Képes egyszerű nyomtatványt kitölteni, rövid üdvözlést megírni.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Környezetünk: otthon, lakóhely és környéke, időjárás Ember és társadalom: emberek külső belső jellemzése, ünnepek vásárlás Az iskola /saját iskola, nyelvtanulás A munka világa: diákmunka, pályaválasztás Életmód: napirend, kedvenc ételek	Emberek, nyelvek, bemutatkozás Hely, út, szálláskeresés, bejelentkezés, rendelés, város bemutatása Számok, tetszés kifejezése, zene, véleménynyilvánítás	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> család és háztartás <i>Együttéléstan:</i> társas kapcsolatok, előítélet, tolerancia, fogyatékkal élők, szegények és gazdagok <i>Társadalomismeret:</i> lakóhely és környék hagyományai, az én falum, az én városom; A

Szabadidő, művelődés, szórakozás: színház, mozi, kedvenc sport	Napirend, óra-idő, köszöntés, dátum, meghívás, szabadidő Tanulás, rendezvény Tanulási célok, tanulási tanácsok, kérdésfeltevés, iskola	célnyelvi ország(ok) történelme. <i>Biológia:</i> élőhely, életközösség, védett természeti érték, változatos élővilág, az időjárás tényezői, testrészek, egészséges életmód, a betegségek ismérvei, elsősegély <i>Földrajz:</i> településtípusok, a célnyelvi ország(ok) természeti és gazdasági földrajza, más népek kultúrái. <i>Testnevelés és sport:</i> a rendszeres testedzés hatása a szervezetre, relaxáció <i>Ének-zene:</i> népzene, klasszikus zene, popzene
Nyelvtani fogalmak	Létige Birtokos névmások, önálló birtokos névmások Birtokos eset Present simple Present continuous There is/are Elöljárószók (hely, idő) Some/any Can/can't Egyszerű jelen, megszámlálható/megszámlálhatatlan főnevek, melléknévek fokozása, kérdőszavak, going to	
Kommunikációs szándékok	Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok: - megszólítás; - köszönés, elköszönés; - bemutatás, bemutatkozás; - telefonálásnál bemutatkozás és elköszönés - köszönet és arra reagálás; - érdeklődés hogyanlét iránt és arra reagálás; Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok: - tetszés, nem tetszés; Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok: - dolgok, személyek megnevezése, leírása;	

	- információkérés, információadás; - igenlő vagy nemleges válasz; - tudás, nem tudás; A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok: - kérés; - meghívás és arra reagálás. Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok: - nem értés; - betűzés kérése, betűzés; - felkérés lassabb, hangosabb beszédre;
--	---

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Az A1 szint követelményeinek legalább elégséges osztállyal való teljesítése.

(Tematikai egység) szintleírás	Angol nyelv A2 szint (alapszint)	Órakeret 160/év
Előzetes tudás	Megérti és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a nagyon alapvető fordulatokat, amelyeknek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése. Be tud mutatkozni és be tud mutatni másokat, meg tud válaszolni, és fel tud tenni olyan kérdéseket, amelyek személyes jellegűek (pl. hogy hol lakik), amelyek olyan emberekre vonatkoznak, akiket ismer, vagy olyan dolgokra, amelyekkel rendelkezik. Képes nagyon egyszerű interakcióra, amennyiben a másik személy lassan és világosan beszél és segítőkész.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ezen a szinten a diák megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak (pl. nagyon alapvető személyes és családdal kapcsolatos információk, vásárlás, helyismeret, állás). Az egyszerű és begyakorolt nyelvi helyzetekben tud kommunikálni úgy, hogy egyszerű és direkt módon információt cserél családi vagy mindennapi dolgokról. Tud egyszerű nyelvi eszközöket használva beszélni saját háttéréről, szűkebb környezetéről és a közvetlen szükségleteivel kapcsolatos dolgokról. <i>Beszédértés</i> Megérti a leggyakoribb fordulatokat és szókincset, ha számára ismert, közvetlen dologról van szó. Megérti a rövid, világos és egyszerű üzenetek, bejelentések, egyéb gyakori szövegek lényegét. <i>Beszédkésztség</i> Részt tud venni egyszerű, begyakorolt, hétköznapi témáról szóló beszélgetésben, mely közvetlen információcserét igényel ismert tevékenységgel kapcsolatban. Képes magát megértetni társasági beszélgetésben. Röviden le tudja írni például családját, lakóhelyét, tanulmányait. <i>Olvasásértés</i> Megérti rövid, egyszerű szövegek, köztük történetek lényegét. A kért információt ki tudja keresni. <i>Írás</i> Rövid feljegyzéseket, üzeneteket, magánlevelet tud írni.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Előző szint témakörei; Utazás, turizmus tömegközlekedés, utazási előkészületek	Színek, tájak leírása, képleírás Terek és méretek, lakás berendezése, szoba leírása Emberek leírása, időjárás, útleírás Földrajzi tájékozódás, időtartam, utazás Város bemutatása, vásárlási lehetőségek, üzlet bemutatása Étkezés, vendéglő	<i>Földrajz:</i> a célország(ok) természeti és gazdasági földrajza, turisztika, más népek kultúrái, a kulturális élet földrajzi alapjai, nyelvek és vallások, egyes meghatározó jellegű országok turisztikai jellemzői

		<i>Informatika:</i> internetes vásárlás előnyei, kockázatai és veszélyei <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> közlekedési ismeretek, közlekedésbiztonság, fenntarthatóság, környezettudatosság a közlekedésben
Nyelvtani fogalmak	Present simple/present continuous Present perfect Past simple/past continuous Vonzatos igék Módbeli segédigék /have to, should, must/ Szenvedő szerkezet Mennyiségi határozók Simple future/going to Feltételes mód Melléknevek fokozása Hely/időhatározók Vonatkozó névmások Vonatkozó mellékmondatok	
Kommunikációs szándékok	Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok: - személyes levélben megszólítás és elbúcsúzás; - bocsánatkérés és arra reagálás; - gratuláció, jókívánságok és arra reagálás. Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok: - sajnálkozás; - öröm; Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok: - valaki igazának az elismerése és el nem ismerése; - dicséret, kritika; Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok: - események leírása; - ismerés, nem ismerés. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok: - tiltás, felszólítás;	

	- segítségkérés és arra reagálás; Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok: visszakérdezés, ismétléskérés;	-
--	---	---

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Az A2 szint követelményeinek legalább elégséges osztályzattal való teljesítése.

(Tematikai egység) szintleírás	Angol nyelv B1 szint (küszöbszint)	Órakeret: 160 óra
Előzetes tudás	Megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak (pl. nagyon alapvető személyes és családdal kapcsolatos információk, vásárlás, helyismeret, állás). Az egyszerű és rutinszerű nyelvi helyzetekben tud kommunikálni úgy, hogy egyszerű és direkt módon információkat cserél családi vagy mindennapi dolgokról. Le tudja írni nagyon egyszerű formában a viszonyulását valamihez, a közvetlen környezetében és olyan területeken, amelyek a legalapvetőbb szükségleteket érintik.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ezen a szinten a diák megérti a fontosabb információkat a világos, standard szövegekben, amelyek ismert témáról szólnak és gyakori helyzetekhez kapcsolódnak a munka, az iskola és a szabadidő stb. terén. Elboldogul a legtöbb olyan helyzetben, amely a nyelvterületre történő utazás során adódik. Egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni ismert vagy az érdeklődési körébe tartozó témában. Le tudja írni az élményeit, különböző eseményeket, álmokat, reményeit és ambícióit, továbbá röviden meg tudja indokolni a különböző álláspontokat és terveket. <i>Beszédértés</i> A köznyelvi beszédet főbb vonalaiban megérti, ha az rendszeresen előforduló, számára ismert témáról szól. Megérti a legfontosabb információkat olyan rádió- és tévéműsorokban, melyek aktuális eseményekről, illetve az érdeklődési köréhez vagy tanulmányaihoz kapcsolódó témákról szólnak, és melyekben viszonylag lassan és világosan beszélnek. <i>Beszédalkésség</i> Részt tud venni a nyelvterületen utazás közben felmerülő helyzetekben, valamint ismerős, mindennapi témákról adódó beszélgetésekben felkészülés nélkül. Egyszerű, összefüggő fordulatokkal el tudja mondani élményeit, céljait. Röviden meg tudja indokolni és magyarázni a véleményét, el tud mondani egy történetet, és véleményét meg tudja fogalmazni. <i>Olvasásértés</i> Megérti olyan szövegek lényegét, illetve a bennük lévő információt, melyek hétköznapi témákkal kapcsolatosak, gyakori témákkal foglalkoznak. Megérti az eseményekről, érzelmekről, véleményekről szóló írásokat. <i>Írás</i> Meg tud fogalmazni egyszerű, rövid, összefüggő szöveget ismert, hétköznapi témákban. Be tud számolni élményeiről, véleményéről.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Előző szintek témakörei	Képregény, művészet Testápolás, testrészek, mozgás, betegségek, egészség Hangulatok, állásfoglalás, divat Kívánságok Család	<i>Biológia-egészségtan:</i> testrészek, egészséges életmód, a betegségek ismérvei, fogyatékkal élők, betegségmegelőzés, elsősegély

	Természet, környezet Utazás, vám, rendőrség, bank, posta Készülékek és működésük, Média, számítógép, újság, évszámok	<i>Informatika:</i> digitális tudásbázisok, könyvtári információs rendszerek, E-könyvek, médiatudatosság, számítógépes kapcsolattartás, információ keresése, az informatikai eszközöket alkalmazó média megismerése, az elterjedt infokommunikációs eszközök előnyeinek és kockázatainak megismerése, a netikett alapjainak megismerése, élőszóval kísért bemutatók és felhasználható eszközeik <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> rövid epikai, lírai, drámai művek olvasása, a reklám és a popzene új szóbeli költészete <i>Vizuális kultúra:</i> művészi alkotások leírása, értelmezése
Nyelvtani fogalmak	Present simple, continuous, perfect Past simple, continuous, perfect Present perfect continuous Tárgyas/tárgyatlan igék Used to Módbeli segédigék (jelen, múlt idő) Szenvedő szerkezet Műveltető szerkezet Simple future (will/going to, present continuous) May, might, must, can't Nyomatékosítás Feltételes mód I wish/ if only Függő beszéd Gerund	

Kommunikációs szándékok	Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok: - engedélykérés és arra reagálás; Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok: - elégedettség, elégedetlenség; - csodálkozás; - remény; - bosszúság. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok: - véleménynyilvánítás, véleménykérés és arra reagálás; - egyetértés, egyet nem értés; - érdeklődés,; - ellenvetés; - akarat, kívánság, képesség, kötelezettség, szükségesség, lehetőség; - ígéret; szándék, terv, - érdeklődés értékítélet, kívánság, preferencia iránt. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok: - bizonyosság, bizonytalanság; A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok: - javaslat és arra reagálás; - kínálás és arra reagálás; Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok: - beszélési szándék jelzése, téma bevezetése; - megerősítés - témaváltás, beszélgetés lezárása.
---------------------------------------	---

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A B1 szint követelményeinek legalább elégséges osztályzattal való teljesítése.

(Tematikai egység) szintleírás	Angol nyelv B2 szint (önálló nyelvhasználó)	Órakeret 160/év
Előzetes tudás	Megérti a fontosabb információkat a világos, standard szövegekben, amelyek ismert témáról szólnak, és gyakori helyzetekhez kapcsolódnak a munka, az iskola és a szabadidő stb. terén. Elboldogul a legtöbb olyan helyzetben, amely a nyelvterületre történő utazás során adódik. Egyszerű, folyamatos szöveget tud alkotni olyan témában, amelyet ismer, vagy amelyek az érdeklődési körébe tartoznak. Le tudja írni a tapasztalatait és különböző eseményeket, álmokat, reményeket és ambíciókat, továbbá vázlatosan meg tudja indokolni a különböző álláspontokat és terveket.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ezen a szinten a diák megérti az összetett konkrét vagy elvont témájú szövegek gondolatmenetét, beleértve a szakterületének megfelelő szakmai beszélgetéseket is. Folyamatos és természetes interakciót tud kezdeményezni és fenntartani anyanyelvű beszélővel, mely egyik félnek sem megterhelő. Képes világos és részletes szöveget alkotni széles témakörben, véleményét képes aktuális témákról kifejezni a lehetséges előnyök és hátrányok részletezésével. <i>Beszédértés</i> Megérti a hosszabb előadást, képes követni az összetett érvelést. Megérti a rádió és tévé aktuális eseményekről szóló hírműsorait, valamint a köznyelvet használó játékfilmek többségét. <i>Beszédalkésség</i> Folyékonyan és természetesen tud részt venni anyanyelvű beszélőkkel folytatott beszélgetésben mindennapi témákról felkészülés nélkül. Részletesen ki tudja fejteni, meg tudja indokolni, magyarázni és védeni a véleményét, el tud mondani egy történetet. <i>Olvasásértés</i> Megérti a jelenkor problémáival kapcsolatos szövegek (cikkek, beszámolók, narratívák) lényegét, illetve a bennük lévő információt, érvelést. Megérti az eseményekről, érzelmekről, véleményekről szóló irodalmi prózai szövegeket. <i>Írás</i> Képes világosan fogalmazni részletes, összefüggő szöveget a jelenkor problémáival és érdeklődésével kapcsolatos témákban. Be tud számolni élményeiről, képes kifejezni véleményét, érvelni egy álláspont mellett és ellen.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Előző szintek témakörei	Reklám Ünnepek, szokások, szerepek Foglalkozások, állásinterjú Hirdetések Sport Ruházat Életrajz	<i>Társadalomismeret:</i> az ünnepek szerepe az ország, a régió, a család és az egyén viszonylatában <i>Médiaismeret:</i> a reklámok az ember életében, a nyomtatott sajtó szerepének megváltozása

	Lakáskeresés, bérleti szerződés Újságcikkek	<i>Testnevelés és sport:</i> táncok, népi játékok, példaképek szerepe, sportágak jellemzői
Nyelvtani fogalmak	Present tenses Past tenses Future tenses Kijelölő, nem-kijelölő mellékmondatok Szenvedő szerkezet Future perfect Future continuous Vegyes feltételes mondatok Módbeli segédigék Gerund v. Infinitive Függő beszéd	
Kommunikációs szándékok	Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok: - engedélykérés és arra reagálás; Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok: - elégedettség, elégedetlenség; - csodálkozás; - remény; - bosszúság. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok: - véleménynyilvánítás, véleménykérés és arra reagálás; - egyetértés, egyet nem értés; - érdeklődés, - ellenvetés; - akarat, kívánság, képesség, kötelezettség, szükségesség, lehetőség; - ígéret; szándék, terv, - érdeklődés értékítélet, kívánság, preferencia iránt. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok: - bizonyosság, bizonytalanság; A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok: - javaslat és arra reagálás; - kínálás és arra reagálás; Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok:	

	- beszélési szándék jelzése, téma bevezetése; - megerősítés - témaváltás, beszélgetés lezárása.
--	---

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A B2 szint követelményeinek legalább elégséges osztályzattal való teljesítése.

(Tematikai egység) szintleírás	Angol nyelv C1 szint (haladó szint)	Órakeret 160/év
Előzetes tudás	Meg tudja érteni az összetettebb konkrét vagy elvont témájú szövegek fő gondolatmenetét, beleértve ebbe a szakterületének megfelelő szakmai beszélgetéseket is. Olyan szintű normális interakcióra képes anyanyelvű beszélővel, folyamatosan és spontán módon, hogy az egyik félnek sem megterhelő. Világos, részletes szöveget tud alkotni különböző témákról, és képes kifejtetni a véleményét valamilyen témáról úgy, hogy részletezni tudja a különböző lehetőségekből adódó előnyöket és hátrányokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A diák képes arra, hogy a spontán és folyamatos kommunikációt a társalgás egész időtartama alatt ne zavarják félreértések, a beszélgetés során egyik fél sem érezzen feszültséget vagy kényelmetlenséget. Jól reagál a közbevetett megjegyzésekre. Spontán válaszokkal, gondolkodás nélkül képes kapcsolódni a partner által felvetett témákhoz, választékosan, a nyelvi tevékenység színtereinek (magánszféra, közszféra, a társadalom, a szakma vagy a képzés) leginkább megfelelő formában kifejezni szükségleteit, kívánságait, szándékait, tapasztalatait, véleményét, érzéseit, reagálni a beszélgetőtárs várható megnyilatkozásaira, összetett téma megvitatásában aktívan részt venni, a beszélgetés stílusát, mélységét befolyásolni. Olvasásértés Az anyanyelvi beszélőhöz hasonlóan képes első olvasásra, automatikusan megérteni mindenfajta könnyű, tényközlő és megjelenítő szöveget, terjedelemtől függetlenül felismerni és értelmezni közepesen nehéz, összetett szövegek tartalmi, formai és stiláris sajátosságait, megfelelő olvasási stratégiák birtokában önállóan (iskolán kívül) feldolgozni a legnehezebb, ismeretlen témáról szóló, gondolatilag és nyelviileg bonyolult, hosszú szövegeket is, viszonylag rövid idő (2-3 hét) alatt végére érni egy-egy házi olvasmányának (novellának, regénynek, drámának, tudományos írásnak, tanulmányának), felismerni az egyes szövegfajtákat, s értelmezni ezek tartalmi és formai összefüggéseit, következtetni a szövegek funkciójára, az írói szándéka, az idegen nyelvű szövegek anyanyelvétől eltérő kulturális sajátosságaira. Beszédértés/ hallásértés A diák képes követni egy összetett, elvont témájú előadást, akkor is, ha a téma nem vág közvetlenül az érdeklődési körébe, vagy nem kapcsolódik szorosan a tananyaghoz, megérteni egy hallott szöveget akkor is ha a kulcsszavak egy része ismeretlen, azok jelentését a szövegkörnyezetből kikövetkeztetni. Ugyanakkor, ha egy számára kevésbé ismert nyelvi regiszterről van szó, vagy ha a beszélőnek a standártól eltérő a kiejtése, szüksége lehet arra, hogy megerősítsék abban, hogy jól értette, amit értett. Képes kiszűrni a lényeges információkat egy szövegből, akkor is, ha azokat rossz technikai körülmények között hallja, akkor is ha háttérzaj van (pl. a hangosbemondó információi repülőtéren, pályaudvaron, bevásárlóközpontban, stb.) illetve önállóan megérteni a dalok szövegét, megérteni a rádióadások nagy részét, akkor is, ha a beszélők nem a standár nyelvet beszélnek, akkor is, ha háttérzaj van, megérteni az igényes filmeket is, akkor is, ha a szereplők argóban beszélnek.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	

Előző szintek témakörei	Termékek, megbízás Felmondás, munkanélküliség Meseírás, meseolvasás Előadás Politika, haza Kirándulás Előadás	<i>Társadalomismeret:</i> a modern munkanélküliség, a politikai rendszerek, a célnyelvi ország(ok) politikai rendszere <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> epika <i>Földrajz:</i> természetföldrajz, tájékoztató pontok/technikák
Nyelvtani fogalmak	Főneves szerkezetek As v. Like Nyomatékosító névmások Visszaható névmások Valószínűség, lehetőség, kötelesség kifejezése Melléknevek sorrendje Határozók helye a mondatban Igeidők egyeztetése Az összes igeidő Függő beszéd Feltételes mondatok Szenvedő szerkezet Melléknévi igenevek Inverzió Kötőmód	
Kommunikációs szándékok	Lsd előző szintek	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A C1 szint követelményeinek legalább elégséges osztályzattal való teljesítése.

NÉMET NYELV

Szintek szerinti tartalmak

(Tematikai egység) szintleírás	Német nyelv A1 (minimumszint-teljesen kezdő)	Órakeret: 160 óra
Előzetes tudás	Nincs	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló megérti és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a nagyon alapvető fordulatokat, amelyeknek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése. Be tud mutatkozni és be tud mutatni másokat, meg tud válaszolni, és fel tud tenni olyan kérdéseket, amelyek személyes jellegűek (pl. hogy hol lakik), amelyek olyan emberekre vonatkoznak, akiket ismer, vagy olyan dolgokra, amelyekkel rendelkezik. Képes nagyon egyszerű interakcióra, amennyiben a másik személy lassan és világosan beszél és segítőkész.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Személyes vonatkozások és a család: a tanuló személye, családi élet Környezetünk: otthon, lakóhely és környéke, időjárás Ember és társadalom /emberek külső belső jellemzése, ünnepek vásárlás Az iskola: saját iskola, nyelvtanulás A munka világa: diákmunka, pályaválasztás Életmód: napirend, kedvenc ételek Szabadidő, művelődés, szórakozás: színház, mozi, kedvenc sport	Emberek, nyelvek, bemutatkozás Hely, út, szálláskeresés, bejelentkezés, rendelés, város bemutatása Számok, tetszés kifejezése, zene, véleménynyilvánítás Napirend, óra-idő, köszöntés, dátum, meghívás, szabadidő Tanulás, rendezvények Tanulási célok, tanulási tanácsok, kérdésfeltevés, iskola	<i>Együttéléstan:</i> társas kapcsolatok, előítélet, tolerancia, bizalom, együttérzés; fogyatékkal élők, szegények és gazdagok <i>Társadalomismeret:</i> lakóhely és környék hagyományai, az én falum, az én városom, a célnyelvi ország(ok) történelme, az iskolák története <i>Biológia:</i> élőhely, életközösség, védett természeti érték, változatos élővilág, az időjárás tényezői, testrészek, egészséges életmód, a betegségek ismérvei, elsősegély <i>Földrajz:</i> településtípusok, a célnyelvi ország(ok) természeti és gazdasági földrajza, más népek kultúrái

		<i>Testnevelés és sport:</i> a rendszeres testedzés hatása a szervezetre, relaxáció <i>Ének-zene:</i> népzene, klasszikus zene, pop-zene <i>Dráma és tánc:</i> a szituáció alapelemei, beszédre késztetés, befogadás, értelmezés, különböző kultúrák mítoszai, mondái
Nyelvtani fogalmak	Névelők alany- és tárgyesete Elváló igék Keretes mondat szerkezet Egyes szám, többes szám Módbeli segédigék Elöljárószavak Birtokos névmás	
Kommunikációs szándékok	<i>Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok:</i> - megszólítás; - köszönés, elköszönés; - bemutatás, bemutatkozás; - telefonálásnál bemutatkozás és elköszönés - köszönet és arra reagálás; - érdeklődés hogylét iránt és arra reagálás; <i>Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:</i> - tetszés, nem tetszés; <i>Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok:</i> - dolgok, személyek megnevezése, leírása; - információkérés, információadás; - igenlő vagy nemleges válasz; - tudás, nem tudás; <i>A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok:</i> - kérés; - meghívás és arra reagálás.	

	<i>Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok:</i> - nem értés; - betűzés kérése, betűzés; - felkérés lassabb, hangosabb beszédre;
--	--

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Az A1 szint követelményeinek legalább elégséges osztállyal való teljesítése.

(Tematikai egység) szintleírás	Német nyelv A2 szint (alapszint)	Órakeret: 160 óra
Előzetes tudás	Megérti és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a nagyon alapvető fordulatokat, amelyeknek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése. Be tud mutatkozni és be tud mutatni másokat, meg tud válaszolni, és fel tud tenni olyan kérdéseket, amelyek személyes jellegűek (pl. hogy hol lakik), amelyek olyan emberekre vonatkoznak, akiket ismer, vagy olyan dolgokra, amelyekkel rendelkezik. Képes nagyon egyszerű interakcióra, amennyiben a másik személy lassan és világosan beszél és segítőkész.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak (pl. nagyon alapvető személyes és családdal kapcsolatos információk, vásárlás, helyismeret, állás). Az egyszerű és rutinszerű nyelvi helyzetekben tud kommunikálni úgy, hogy egyszerű és direkt módon információkat cserél családi vagy mindennapi dolgokról. Le tudja írni nagyon egyszerű formában a viszonyulását valamihez, a közvetlen környezetében és olyan területeken, amelyek a legalapvetőbb szükségleteket érintik.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Előző szintek témakörei Utazás, turizmus, tömeg-közlekedés, utazási előkészületek	Színek, tájak leírása, képleírás Terek és méretek, lakás berendezése, szoba leírása Emberek leírása, időjárás, útleírás Földrajzi tájékozódás, időtartam, utazás Város bemutatása, vásárlási lehetőségek, üzlet bemutatása Étkezés, vendéglő	<i>Földrajz:</i> A célország(ok) természeti és gazdasági földrajza, turisztikai vonatkozásai <i>Földrajz:</i> más népek kultúrái, a kulturális élet földrajzi alapjai, nyelvek és vallások, egyes meghatározó jellegű országok turisztikai jellemzői <i>Informatika:</i> internetes vásárlás előnyei, kockázatai és veszélyei
Nyelvtani fogalmak	Melléknévragozás (jelző, határozó) Személyes névmások részes esete Perfekt (haben, sein), alakok, keretes mondat szerkezet Elöljárószavak tárgy és részes esetben Melléknévfokozás, összehasonlítás Präteritum (haben, sein) Visszaható igék, sich Mellékmondatok: KATI-szórend, dass	

Kommunikációs szándékok	<i>Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok:</i> - személyes levélben megszólítás és elbúcsúzás; - bocsánatkérés és arra reagálás; - gratuláció, jókívánságok és arra reagálás. <i>Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:</i> - sajnálkozás; - öröm; <i>Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:</i> - valaki igazának az elismerése és el nem ismerése; - dicséret, kritika; <i>Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok:</i> - események leírása; - ismerés, nem ismerés. <i>A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok:</i> - tiltás, felszólítás; - segítségkérés és arra reagálás; <i>Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok:</i> - visszakérdezés, ismétléskérés;
---------------------------------------	--

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Az A2 szint követelményeinek legalább elégséges osztályzattal való teljesítése.

(Tematikai egység) szintleírás	Német nyelv B1 szint (küszöbszint)	Órakeret: 160 óra
Előzetes tudás	Megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak (pl. nagyon alapvető személyes és családdal kapcsolatos információk, vásárlás, helyismeret, állás). Az egyszerű és rutinszerű nyelvi helyzetekben tud kommunikálni úgy, hogy egyszerű és direkt módon információkat cserél családi vagy mindennapi dolgokról. Le tudja írni nagyon egyszerű formában a viszonyulását valamihez, a közvetlen környezetében és olyan területeken, amelyek a legalapvetőbb szükségleteket érintik.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló megérti a fontosabb információkat a világos, standard szövegekben, amelyek ismert témáról szólnak, és gyakori helyzetekhez kapcsolódnak a munka, az iskola és a szabadidő stb. terén. Elboldogul a legtöbb olyan helyzetben, amely a nyelvterületre történő utazás során adódik. Egyszerű, folyamatos szöveget tud alkotni olyan témában, amelyet ismer, vagy amelyek az érdeklődési körébe tartoznak. Le tudja írni a tapasztalatait és különböző eseményeket, álmokat, reményeket és ambíciókat, továbbá vázlatosan meg tudja indokolni a különböző álláspontokat és terveket.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Előző szintek témakörei	Képregény, művészet Testápolás, testrészek, mozgás, betegségek, egészség Hangulatok, állásfoglalás, divat Kívánságok Család Természet, környezet Utazás, vám, rendőrség, bank, posta Készülékek és működésük, média, computer, újság, évszámok	<i>Biológia:</i> testrészek, egészséges életmód, a betegségek ismérvei, fogyatékkal élők, betegségmegelőzés, elsősegély <i>Informatika:</i> digitális tudásbázisok, könyvtári információs rendszerek, E-könyvek, médiatudatosság, számítógépen keresztül való kapcsolattartás, információ keresése, élőszóval kísért bemutatók és felhasználható eszközeik <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> rövid epikai, lírai, drámai művek olvasása, a reklám és a popzene új szóbeli költészete

		<i>Vizuális művészi alkotások leírása, értelmezése</i>
Nyelvtani fogalmak	Kötőszavak Werden Birtokos eset Vorgangspassiv Vonatkozó mellékmondatok Zustandspassiv	
Kommunikációs szándékok	<i>Társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok:</i> - engedélykérés és arra reagálás; <i>Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:</i> - elégedettség, elégedetlenség; - csodálkozás; - remény; - bosszúság. <i>Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:</i> - véleménynyilvánítás, véleménykérés és arra reagálás; - egyetértés, egyet nem értés; - érdeklődés,; - ellenvetés; - akarat, kívánság, képesség, kötelezettség, szükségesség, lehetőség; - ígéret; szándék, terv, - érdeklődés értékítélet, kívánság, preferencia iránt. <i>Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok:</i> - bizonyosság, bizonytalanság; <i>A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok:</i> - javaslat és arra reagálás; - kínálás és arra reagálás; <i>Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok:</i> - beszélési szándék jelzése, téma bevezetése; - megerősítés - témaváltás, beszélgetés lezárása.	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A B1 szint követelményeinek legalább elégséges osztállyal való teljesítése.

(Tematikai egység) szintleírás	Német nyelv B2 szint (önálló nyelvhasználó)	Órakeret: 160 óra
Előzetes tudás	Megérti a fontosabb információkat a világos, standard szövegekben, amelyek ismert témáról szólnak, és gyakori helyzetekhez kapcsolódnak a munka, az iskola és a szabadidő stb. terén. Elboldogul a legtöbb olyan helyzetben, amely a nyelvterületre történő utazás során adódik. Egyszerű, folyamatos szöveget tud alkotni olyan témában, amelyet ismer, vagy amelyek az érdeklődési körébe tartoznak. Le tudja írni a tapasztalatait és különböző eseményeket, álmokat, reményeket és ambíciókat, továbbá vázlatosan meg tudja indokolni a különböző álláspontokat és terveket.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Meg tudja érteni az összetettebb konkrét vagy elvont témájú szövegek fő gondolatmenetét, beleértve ebbe a szakterületének megfelelő szakmai beszélgetéseket is. Olyan szintű normális interakcióra képes anyanyelvű beszélővel, folyamatosan és spontán módon, hogy az egyik félnek sem megterhelő. Világos, részletes szöveget tud alkotni különböző témákról, és képes kifejteni a véleményét valamilyen témáról úgy, hogy részletezni tudja a különböző lehetőségekből adódó előnyöket és hátrányokat.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Előző szintek témakörei	Reklám Ünnepek, szokások, szerepek Foglalkozások, állásinterjú Hirdetések Sport Ruházat Életrajz Lakáskeresés, bérleti szerződés Újságcikkek	<i>Társadalomismeret:</i> az ünnepek szerepe az ország, a régió, a család és az egyén viszonylatában <i>Médiaismeret:</i> a reklámok az ember életében, a nyomtatott sajtó szerepének megváltozása <i>Testnevelés és sport:</i> táncok, népi játékok, példaképek szerepe, sportágak jellemzői
Nyelvtani fogalmak	Konjunktív II. (feltételes mód) Régmúlt Időegyeztetés Főnévvé vált melléknévek Folyamatos melléknévi igenevek Befejezett melléknévi igenevek	
Kommunikációs szándékok	Lsd előző szint	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A B2 szint követelményeinek legalább elégséges osztályzattal való teljesítése.

(Tematikai egység) szintleírás	Német nyelv C1 szint (haladó szint)	Órakeret 160 óra
Előzetes tudás	Meg tudja érteni az összetettebb konkrét vagy elvont témájú szövegek fő gondolatmenetét, beleértve ebbe a szakterületének megfelelő szakmai beszélgetéseket is. Olyan szintű normális interakcióra képes anyanyelvű beszélővel, folyamatosan és spontán módon, hogy az egyik félnek sem megterhelő. Világos, részletes szöveget tud alkotni különböző témákról, és képes kifejezni a véleményét valamilyen témáról úgy, hogy részletezni tudja a különböző lehetőségekből adódó előnyöket és hátrányokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Meg tud érteni különböző fajtájú igényesebb és hosszabb szövegeket, és a rejtett jelentéstartalmakat is érzékeli. Folyamatosan és spontán módon tudja kifejezni magát anélkül, hogy túl sokszor kényszerülne arra, hogy keresse a kifejezéseket. A nyelvet rugalmasan és hatékonyan tudja használni társadalmi, továbbá a tanuláshoz és a munkához kapcsolódó célokra. Világos, jól szerkesztett, részletes szöveget tud alkotni összetettebb témában is, eközben megbízhatóan használja a szövegszerkesztési mintákat, szövegösszekötő elemeket.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Előző szintek témakörei	Termékek, megbízás Felmondás, munkanélküliség Meseírás, meseolvasás Előadás Politika, haza Kirándulás Előadás	<i>Történelem:</i> a modern munkanélküliség, a politikai rendszerek, a célnyelvi ország(ok) politikai rendszere <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> epika <i>Földrajz:</i> természetföldrajz, tájékoztató pontok/technikák
Nyelvtani fogalmak	Feltételezés Módbeli segédigék másodlagos jelentése Páros kötőszavak Anstatt, ohne Konjunktiv I. Független beszéd	
Kommunikációs szándékok	Lsd előző szint	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A C1 szint követelményeinek legalább elégséges osztályzattal való teljesítése.

FRANCIA NYELV

Szintek szerinti tartalmak

(Tematikai egység) szintleírás	Francia nyelv A1 szint (minimumszint-teljesen kezdő)	Órakeret 160 óra
Előzetes tudás	Nincs	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló megérti és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a nagyon alapvető fordulatokat, amelyeknek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése. Be tud mutatkozni és be tud mutatni másokat, meg tud válaszolni, és fel tud tenni olyan kérdéseket, amelyek személyes jellegűek (pl. hogy hol lakik), amelyek olyan emberekre vonatkoznak, akiket ismer, vagy olyan dolgokra, amelyekkel rendelkezik. Képes nagyon egyszerű interakcióra, amennyiben a másik személy lassan és világosan beszél és segítőkész.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Üdvözlés Országok Számok, óra, dátumok Szabadidő eltöltése Utazás: utazási módok, járművek Az ember: külső-belső tulajdonságok, bemutatkozás, érzelmek Szabadidő Étkezések: ételek A család Helyek a világban Lakóhelyünk, a lakás	Üdvözlési formulák szóban és írásban Országok, nemzetek Tőszámnévek Foglalkozások, szabadidős tevékenységek, Közlekedési eszközök, az utazás formái Az óra kifejezése, az időhatározó szavak, dátum, napszakok, napok, hónapok neve ételek Naptár, napirend Család Lakás Érzelmek, külső- belső tulajdonságok Fontos helyek a városban és vidéken	<i>Társadalomismeret:</i> lakóhely és környék hagyományai, az én falum, az én városom, a célnyelvi ország(ok) történelme <i>Biológia:</i> szabadidős tevékenységek az egészséges életmód szolgálatában <i>Földrajz:</i> településtípusok, a célnyelvi ország(ok) természeti és gazdasági földrajza, más népek kultúrái <i>Testnevelés és sport:</i> a rendszeres testedzés hatása a szervezetre, relaxáció <i>Ének-zene:</i> népzene, klasszikus zene, pop-zene

Nyelvtani fogalmak	Határozott és határozatlan névelők Létezés és a birtoklást kifejező igék Mozgást jelentő igék Kérdőszervezetek, állítás és tagadás Mennyiség és minőség kifejezése Visszaható igék Személyes és birtokos névmások Jelen idő Rendes és rendhagyó igeragozások Közvetlen jövő idő Helyhatározószók Időhatározó szavak Kijelentő mód Felszólító mód Az országnevekhez kapcsolódó előjárószók Birtokos névelők, mutató névelők Melléknevek Hímnem, nőnem Összehasonlítás Általános alany
Kommunikációs szándékok	Üdvözlés, köszönés, elköszönés, megszólítás, bemutatkozás, harmadik személy bemutatása, visszakérdezés, betűzés, külső és belső tulajdonságok elmondása, családi állapot kifejezése, érdeklődési körök kifejezése, öröm és bánat kinyilvánítása, a nyaralás és a szabadidős tevékenységek bemutatása, hétköznapi elfoglaltságok, jegyvásárlás a pályaudvaron, utazási információk kérése, telefonálás barátoknak, hivatalos személynek, tájékozódás a térben és az időben, találkozó megbeszélése, meghívás barátoknak és hivatalos személynek, elfogadás és elutasítás, a család és a lakás bemutatása, leírása, képeslap írása, névjegykártya készítése, internet használat francia nyelven , levelezés.

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Az A1 szint követelményeinek legalább elégséges osztályzattal való teljesítése.

(Tematikai egység) szintleírás	Francia nyelv A2 szint (alapszint)	Órakeret 160 óra
Előzetes tudás	Megérti és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a nagyon alapvető fordulatokat, amelyeknek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése. Be tud mutatkozni és be tud mutatni másokat, meg tud válaszolni, és fel tud tenni olyan kérdéseket, amelyek személyes jellegűek (pl. hogy hol lakik), amelyek olyan emberekre vonatkoznak, akiket ismer, vagy olyan dolgokra, amelyekkel rendelkezik. Képes nagyon egyszerű interakcióra, amennyiben a másik személy lassan és világosan beszél és segítőkész. (	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak (pl. nagyon alapvető személyes és családdal kapcsolatos információk, vásárlás, helyismeret, állás). Az egyszerű és rutinszerű nyelvi helyzetekben tud kommunikálni úgy, hogy egyszerű és direkt módon információkat cserél családi vagy mindennapi dolgokról. Le tudja írni nagyon egyszerű formában a viszonyulását valamihez, a közvetlen környezetében és olyan területeken, amelyek a legalapvetőbb szükségleteket érintik.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Előző szint témakörei Vásárlás A tanulás világa Étkezés Munka Időjárás	Életrajzi elemek, az élet fontos állomásai Tervek, szándékok Hivatalos papírok Testrészek Fizikai és lelki tulajdonságok Üzletfajták, áruházi osztályok, termékek, árak, pénz, csekk, hitelkártya Színek, formák, anyagok, minták, stílusjegyek, stílusok, ruhák, kiegészítők, ékszerek A vendéglátás helyszínei Az oktatási intézmények, óvoda, iskola, felsőoktatás Munkahelyek és foglalkozások Önéletrajz Időjárási kifejezések A város részei, épületek, építmények A falu Útiterv, mozgás	<i>Társadalomismeret:</i> az ünnepek szerepe az ország, a régió, a család és az egyén viszonylatában, a város fejlődése <i>Biológia:</i> egészséges életmód, egészséges ételek, a gyorséttermi étkezés, táplálkozási zavarok, élőhely, életközösség, védett természeti érték, változatos élővilág, az időjárás tényezői <i>Földrajz:</i> a célország(ok) természeti és gazdasági földrajza, más népek kultúrái, a kulturális élet földrajzi alapjai, nyelvek és vallások, egyes meghatározó jellegű országok turisztikai jellemzői

	Étkezési szokások, ételnevek, mennyiségek	<i>Informatika:</i> internetes vásárlás előnyei, kockázatai és veszélyei
Nyelvtani fogalmak	Múlt idő /passé récent, passé composé, imparfait /kifejezése Személyes névmások, azok különböző esetei Hangsúlyos alakok Időhatározók, helyhatározók Mutató névmások Egyszerű jövő idő Összehasonlítás Az y és en névmások Feltételes mód jelen idő Mennyiség- és minőségjelzők Az anyagnévelő, az anyagnévelő tagadása Mennyiséghatározás A felsőfok kifejezése Rendhagyó esetek	
Kommunikációs szándékok	Egy önéletrajzi esemény elmesélése, az időtartam kifejezése, szállásfoglalás egy külföldi országban, külső és belső tulajdonságok árnyalt leírása, vélemény nyilvánítás, elégedettség, elégedetlenség kifejezése, vásárlás üzletben, tudakozódás a fizetési módokról, az időjárás ismertetése, segítség vagy útbaigazítás kérése és adása, utasítás vagy parancsadás, tiltás, eltanácsolás kifejezése, asztalfoglalás a vendéglőben, telefonon és személyesen, rendelés, fizetés, ételrecept ajánlása, saját iskola vagy munkahely bemutatása. Tetszés, nem tetszés kifejezése. Pozitív és negatív vélemény kifejezése. Válaszadás egy kérdőívre. Termékrendelés egy ruhakatalógus alapján. Baráti meghívólevél írása.	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Az A2 szint követelményeinek legalább elégséges osztályzattal való teljesítése.

(Tematikai egység) szintleírás	Francia nyelv B1 szint (küszöbszint)	Órakeret 160 óra
Előzetes tudás	Megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak (pl. nagyon alapvető személyes és családdal kapcsolatos információk, vásárlás, helyismeret, állás). Az egyszerű és rutinszerű nyelvi helyzetekben tud kommunikálni úgy, hogy egyszerű és direkt módon információkat cserél családi vagy mindennapi dolgokról. Le tudja írni nagyon egyszerű formában a viszonyulását valamihez, a közvetlen környezetében és olyan területeken, amelyek a legalapvetőbb szükségleteket érintik.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló megérti a fontosabb információkat a világos, standard szövegekben, amelyek ismert témáról szólnak, és gyakori helyzetekhez kapcsolódnak a munka, az iskola és a szabadidő stb. terén. Elboldogul a legtöbb olyan helyzetben, amely a nyelvterületre történő utazás során adódik. Egyszerű, folyamatos szöveget tud alkotni olyan témában, amelyet ismer, vagy amelyek az érdeklődési körébe tartoznak. Le tudja írni a tapasztalatait és különböző eseményeket, álmokat, reményeket és ambíciókat, továbbá vázlatosan meg tudja indokolni a különböző álláspontokat és terveket.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Előző szintek témakörei	Foglalkozások Napirend Nyári munkalehetőségek Téli és nyári sportok, egyéni és csapatsportok Egészséges életmód Betegségek, kórházi osztályok, szakorvosok Kulturális események; színház, mozi, koncert Az évszakok és jellemzőik, éghajlatok Közép- és felsőoktatás. Tantárgyak, egyetemi szakok, tanulmányok Munkahelyek A média; televízió, rádió, műsorok, a sajtó, filmek, irányszatok A film műfajai, színház, reklám	<i>Testnevelés és sport:</i> a rendszeres testedzés hatása a szervezetre, relaxáció <i>Ének-zene:</i> népzene, klasszikus zene, pop-zene <i>Dráma és tánc:</i> a szituáció alapelemei, beszédre készítés, befogadás, értelmezés, különböző kultúrák mítoszai, mondái <i>Biológia:</i> testrészek, egészséges életmód, a betegségek ismérvei, fogyatékkal élők, betegségmegelőzés, elsősegély

		<i>Informatika:</i> e-könyvek, médiatudatosság, számítógépen keresztül való kapcsolattartás, információ keresése, az informatikai eszközöket alkalmazó média megismerése, előszóval kísért bemutatók és felhasználható eszközeik <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> rövid epikai, lírai, drámai művek olvasása, a reklám és a popzene új szóbeli költészete
Nyelvtani fogalmak	A múlt idők rendszerezése /passé composé, imparfait/ A régmúlt és az előidejűség kifejezése /plus-que parfait/ Idő-és helyhatározók Vonatkozó névmások Közép-és felsőfok kifejezése Feltételes mód múlt idő A passzív szerkezet A jelen idejű melléknévi igenév és a határozói igenév Függő beszéd Időegyeztetés szabályai Az irodalmi múlt idő /felismerés szinten/	
Kommunikációs szándékok	Történet elmesélése múlt időben. Egy tény leírása. Információkérés és adás egy programról, érdeklődési körök kifejezése, következmények, eredmény leírása, pozitív és negatív vélemény kifejezése, félelem és bánat, sajnálkozás, feltételezések, vágyak, szükségletek elmondása. Lelki, fizikai állapot kifejezése, a betegség tüneteinek elmondása. Tervek megfogalmazása, álláspontok kifejtése, indoklása. Valaki igazának elismerése, ellenvélemény kifejtése. Interjúkészítés. Plakátkészítés egy kulturális eseményhez. Érvelés. Reklamáció egy termék miatt, egy elmaradt program miatt. Videó- és filmrészlet megértése. Kritikai észrevételek megfogalmazása.	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A B1 szint követelményeinek legalább elégséges osztállyal való teljesítése.

(Tematikai egység) szintleírás	Francia nyelv B2 szint (önálló nyelvhasználó)	Órakeret 160 óra
Előzetes tudás	Megérti a fontosabb információkat a világos, standard szövegekben, amelyek ismert témáról szólnak, és gyakori helyzetekhez kapcsolódnak a munka, az iskola és a szabadidő stb. terén. Elboldogul a legtöbb olyan helyzetben, amely a nyelvterületre történő utazás során adódik. Egyszerű, folyamatos szöveget tud alkotni olyan témában, amelyet ismer, vagy amelyek az érdeklődési körébe tartoznak. Le tudja írni a tapasztalatait és különböző eseményeket, álmokat, reményeket és ambíciókat, továbbá vázlatosan meg tudja indokolni a különböző álláspontokat és terveket.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Meg tudja érteni az összetettebb konkrét vagy elvont témájú szövegek fő gondolatmenetét, beleértve ebbe a szakterületének megfelelő szakmai beszélgetéseket is. Olyan szintű normális interakcióra képes anyanyelvű beszélővel, folyamatosan és spontán módon, hogy az egyik félnek sem megterhelő. Világos, részletes szöveget tud alkotni különböző témákról, és képes kifejezni a véleményét valamilyen témáról úgy, hogy részletezni tudja a különböző lehetőségekből adódó előnyöket és hátrányokat.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Előző szintek témakörei	Városvédő szervezetek környezetvédelem Tudományok, technikai fejlődés Tudáscsere, egyesületek Történelmi korok, események Művészeti ágazatok, irányzatok, tevékenységek Politika, politikai intézményrendszer, civil társadalom Használati útmutató/gyógyszerek/ Gépek és szerkezetek Növény- és állatnevek, kőzetek, földrajzi kifejezések Természeti jelenségek és természeti katasztrófák A hivatalos levél, pályázat formai követelményei	<i>Együttéléstan:</i> önismeret, ember az időben: gyermekkor, ifjúság, felnőttkor, öregkor, családi élet <i>Társadalomismeret:</i> a városok története, helytörténet, a technikai fejlődés története, a célnyelvi ország(ok) politikai rendszere uniós történelem, intézményrendszer <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a hivatalos levél és a magánlevél, stílusgyakorlatok
Nyelvtani fogalmak	Személytelen szerkezetek Kötőmód jelen idő /subjonctif présent/	

	Kötőmód múlt idő /subjonctif passé/ Ok-és célhatározók Összetett főnevek és melléknevek A célhatározói és okhatározói mellékmondatok szerkezete Az ellentét és a tiltás kifejezése Összetett vonatkozó névmások A szövegkoherencia feltételei Előidejűség a jövőben A múlt idejű főnévi igenév
Kommunikációs szándékok	Ezen a szinten tudni kell: programot javasolni, megfogalmazni a célt, a szándékot. Érvelni, indokolni, és lemondani róla. Kifejezni az okokat és a következményeket. Követelményeket megfogalmazni, terveket kifejteni. Bosszankodást, reményt kifejezni. Egyetértést és egyet nem értést részletesen kifejteni. Részt venni egy internetes fórumon. Egy tárgy működését leírni. Bemutatni egy természeti tájat, részletesen leírni a növény-és állatvilágot. Jelentkezni egy álláshirdetésre. Szakmai önéletrajzot és motivációs levelet írni. Személyes és közösségi célokat megfogalmazni. Elemezni egy történelmi, társadalmi vagy egy művészeti eseményt.

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A B2 szint követelményeinek legalább elégséges osztályzattal való teljesítése.

(Tematikai egység) szintleírás	Francia nyelv C1 szint (haladó szint)	Órakeret 160 óra
Előzetes tudás	Meg tudja érteni az összetettebb konkrét vagy elvont témájú szövegek fő gondolatmenetét, beleértve ebbe a szakterületének megfelelő szakmai beszélgetéseket is. Olyan szintű normális interakcióra képes anyanyelvű beszélővel, folyamatosan és spontán módon, hogy az egyik félnek sem megterhelő. Világos, részletes szöveget tud alkotni különböző témákról, és képes kifejteni a véleményét valamilyen témáról úgy, hogy részletezni tudja a különböző lehetőségekből adódó előnyöket és hátrányokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Meg tud érteni különböző fajtájú igényesebb és hosszabb szövegeket, és a rejtett jelentéstartalmakat is érzékeli. Folyamatosan és spontán módon tudja kifejezni magát anélkül, hogy túl sokszor kényszerülne arra, hogy keresse a kifejezéseket. A nyelvet rugalmasan és hatékonyan tudja használni társadalmi, továbbá a tanuláshoz és a munkához kapcsolódó célokra. Világos, jól szerkesztett, részletes szöveget tud alkotni összetettebb témában is, eközben megbízhatóan használja a szövegszerkesztési mintákat, szövegösszekötő elemeket.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Előző szintek témakörei	Sztereotípiák A huszadik század eseményei, eszméi A mai francia társadalom problémái Asszimiláció és vallások, az iszlám helye a mai francia társadalomban Családi kapcsolatok Szerelem az irodalomban A francia régiók A média szerepe a társadalomban, A politikai karikatúra Kulturális események Információs forradalom	<i>Társadalomismeret:</i> társadalmi változások a francia társadalom példáján <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> rövid epikai, lírai, drámai művek olvasása, a reklám és a popzene új szóbeli költészete <i>Vizuális kultúra:</i> művészi alkotások leírása, értelmezése
Nyelvtani fogalmak	Érvelés Ok-okozat kifejezése Függő beszéd Szövegkohéziót segítő kifejezések Szövegelemzés Irodalmi múlt idő Kötőmód múlt idő Mellérendelés, alárendelés Elöljárószók, vonzatok használata	

	Szóképzés
Kommunikációs szándékok	Ezen a szinten tudni kell vitát kezdeményezni, reagálni a hallgatóság megjegyzéseire. Meggyőzni valakit, árnyalni tényeket. Félbeszakítani valakit és átvenni a szót. Hagyni magát meggyőzni. Elfogadni a másik érvelését. Tisztázni félreértéseket, pontosítani. . Igazolni és cáfolni tényeket. Felvázolni, felvezetni egy témát. Támogatni egy gondolatot, egy személyt, egy eszmét. Megvédeni az ellenvéleménnyel szemben. Használni a nonverbális kommunikációs eszközöket a vita során. Önálló dolgozatot készíteni egy szabadon választott témakörből. Szakszövegeket és újságcikkeket fordítani francia nyelvről magyarra és magyarról franciára. Irodalmi szövegeket olvasni, fordítani.

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A C1 szint követelményeinek legalább elégséges osztállyal való teljesítése.

SPANYOL NYELV

Szintek szerinti tartalmak

(Tematikai egység) szintleírás	Spanyol nyelv A1 (minimumszint-teljesen kezdő)	Órakeret 160 óra
Előzetes tudás	Nincs	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló megérti és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a nagyon alapvető fordulatokat, amelyeknek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése. Be tud mutatkozni és be tud mutatni másokat, meg tud válaszolni, és fel tud tenni olyan kérdéseket, amelyek személyes jellegűek (pl. hogy hol lakik), amelyek olyan emberekre vonatkoznak, akiket ismer, vagy olyan dolgokra, amelyekkel rendelkezik. Képes nagyon egyszerű interakcióra, amennyiben a másik személy lassan és világosan beszél és segítőkész.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Család, emberi kapcsolatok Lakóhely, lakás Személyleírás Szabadidő Sport Időjárás, az idő Foglalkozások	Spanyol nyelvű országok nevei ABC, számnevek, nemzetiségek nevei családi állapot, kedvtelések, foglalkozások, tanulmányok, személyiségjegyek Családi viszonyok Utazás, szabadidős tevékenységek turizmus, közlekedési eszközök Évszakok, hónapok nevei A város: szállás típusok, szolgáltatások, helyszínek Bolt típusok és termékek nevei Pénz, pénzek, színek, ruhadarabok és használati tárgyak nevei, öltözködési stílusok Születésnap, ünnep, ajándékok Az emberi test részei, külső jellemvonások Sporttevékenységek A hét napjai	<i>Együttélés:</i> társas kapcsolatok, előítélet, tolerancia, bizalom, együttérzés; fogyatékkal élők, szegények és gazdagok <i>Társadalomismeret:</i> lakóhely és környék hagyományai, az én falum, az én városom, a célnyelvi ország(ok) történelme <i>Biológia:</i> élőhely, életközösség, védett természeti érték, változatos élővilág, az időjárás tényezői, testrészek, egészséges életmód, a betegségek ismérvei, elsősegély <i>Földrajz:</i> településtípusok, a célnyelvi ország(ok) természeti és gazdasági

		földrajza, más népek kultúrái <i>Testnevelés és sport:</i> a rendszeres testedzés hatása a szervezetre, relaxáció <i>Ének-zene:</i> népzene, klasszikus zene, pop-zene <i>Dráma és tánc:</i> a szituáció alapelemei, beszédre készítés, befogadás, értelmezés, különböző kultúrák mítoszai, mondái
Nyelvtani fogalmak	A határozott névelő A főnevek száma, neme Személyes névmások alany esete Mutató névmás A <i>SER</i> létige ragozása Az - AR, - ER, - IR végződésű szabályos igék <i>Presente de Indicativo</i> ragozása A visszaható ige A melléknév száma, neme Birtokos névmások Az <i>Objeto Indirecto</i>-val járó igék használata: <i>INTERESAR, GUSTAR</i> Az e < ie töhangváltós ige: <i>QUERER</i> A létigék: <i>HAY, ESTAR</i> A birtok: <i>TENER</i> Kérdőszavak, kérdő mondatok Ragozott ige + <i>Infinitivo</i> szerkezet: <i>PREFERIR, QUERER, NECESITAR, TENER QUE</i> A számnevek egyeztetése Mutató névmások: egyeztetett és semleges alakok Az o < ue töhangváltós ige: <i>PODER</i> A hangsúlytalan személyes névmások: tárgyas és részes eset: <i>Pronombres Personales de Objeto Directo, Objeto Indirecto</i> Az u < ue töhangváltós ige: <i>JUGAR</i>	

	Rendhagyó igék <i>Presente de Indicativo</i> ragozása: <i>DAR, IR, HACER</i> Az időhatározók használata Tagadás: <i>no, nunca</i> Mennyiség jelzők, határozók: <i>muy, mucho... etc.</i> A főnevek neme: típusosan rendhagyó alakok. Szerkezetek <i>Infinitivo</i>-val: <i>HAY QUE, SER + Adjetivo</i>.
Kommunikációs szándékok	Egy telefonszám megértése. Szavak betűzése. A kommunikáció fenntartásához szükséges alapvető eszközök. Bemutatkozás. Értetlenség kifejezése. Személyekhez kapcsolódó alapvető információ, valamint vélemények és értékítéletek megértése. Személyekkel kapcsolatos ismeretadás és kérdés: név életkor, foglakozás, nemzetiség, családi állapot. Egy döntés indoklása. A szabadságon töltött idő leírása. Preferenciák és kedvtelések kifejezése. Helyzet-meghatározás. Dátumok, helyszínek, tevékenységek és szálláshelyek egyeztetése. Véleménykifejtés, megegyezés. Vásárlás: információkérés egy adott termékről, az áráról, a fizetési módokról. Termékek és árak összehasonlítása. Véleménynyilvánítás és az adott vélemény alátámasztása érvekkel. Információ adása dolgok meglétéről. Mások szükségleteinek a megismerése, segítség felajánlása, adott tárgy kiválasztása és a döntés megmagyarázása. Külső tulajdonságok kifejezése és ezek megértése. Fizikai tevékenységgel kapcsolatos kérdések feltevése és válaszok adása. Szokások leírása, Javaslatok, tanácsok adása. Szövegértés: lényeges információ kiszűrése. Olvasott szöveg tartalmának átadása. Egyetértésre jutni a fő pontokkal kapcsolatban. Tanácsok kidolgozása.

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Az A1 szint követelményeinek legalább elégséges osztályzattal való teljesítése.

(Tematikai egység) szintleírás	Spanyol nyelv A2 szint (alapszint)	Órakeret 160 óra
Előzetes tudás	Megérti és használja a gyakoribb mindennapi kifejezéseket és a nagyon alapvető fordulatokat, amelyeknek célja a mindennapi szükségletek konkrét kielégítése. Be tud mutatkozni és be tud mutatni másokat, meg tud válaszolni, és fel tud tenni olyan kérdéseket, amelyek személyes jellegűek (pl. hogy hol lakik), amelyek olyan emberekre vonatkoznak, akiket ismer, vagy olyan dolgokra, amelyekkel rendelkezik. Képes nagyon egyszerű interakcióra, amennyiben a másik személy lassan és világosan beszél és segítőkész.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak (pl. nagyon alapvető személyes és családdal kapcsolatos információk, vásárlás, helyismeret, állás). Az egyszerű és rutinszerű nyelvi helyzetekben tud kommunikálni úgy, hogy egyszerű és direkt módon információkat cserél családi vagy mindennapi dolgokról. Le tudja írni nagyon egyszerű formában a viszonyulását valamihez, a közvetlen környezetében és olyan területeken, amelyek a legalapvetőbb szükségleteket érintik.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Étkezés, ételek Város és vidék Ünnepek Utazás Munka, tanulmányok Előző szint témakörei	Foglalkozások, jellemzőik, szükséges emberi tulajdonságok Személyes adatok, és munkahelyi tapasztalatok Hobbik Szakmai önéletrajz Élelmiszerek és csomagolási formák A konyha: hozzávalók, receptek, fogások Tipikus spanyol ételek és hozzávalók. Italok Utazás, útitervek Tanítás Közlekedési eszközök Szállás hotelben, létesítmények A város: szolgáltatások, kultúra és szabad idő Környezetvédelem és időjárás Gazdasági és ipari tevékenységek, lakosság, társadalom és történelem A lakás: elhelyezkedés, beosztás Rövidítések a postai címzésben	<i>Társadalomismeret:</i> az ünnepek szerepe az ország, a régió, a család és az egyén viszonylatában <i>Biológia:</i> egészséges életmód, egészséges ételek, a gyorséttermi étkezés, táplálkozási zavarok <i>Földrajz:</i> a célország(ok) természeti és gazdasági földrajza, turisztika, más népek kultúrái, a kulturális élet földrajzi alapjai, nyelvek és vallások, egyes meghatározó jellegű országok turisztikai jellemzői

	A város: útbaigazítás, közlekedési eszközök A napi időbeosztás Egy adott személy életrajzának szakaszai: életkor, tanulmányok, szakmai és családi élet. Politikai, társadalmi és történelmi események	<i>Informatika:</i> internetes vásárlás előnyei, kockázatai és veszélyei
Nyelvtani fogalmak	Múlt idő I. : <i>Pretérito Perfecto</i>. Szabályos és rendhagyó alakok. Gyakoriság kifejezése, határozószók A <i>SABER</i> ige <i>Presente de Indicativo</i> ragozása Súlyok és mértékegységek Mennyiség kifejezése: <i>poco / un poco de, nada / ningún...</i>, <i>demasiado, mucho, suficiente</i>. Személytelen igealak: <i>forma impersonal con SE</i>. Dátum és idő Helyzetmeghatározás az <i>ESTAR</i> ige és helyhatározók segítségével Időhatározók, kérdőszók Jövő idő I. : <i>IR a + Infinitivo</i> Óhaj kifejezése: <i>Quisiera + Infinitivo</i> Összehasonlítás, melléknév fokozása: <i>más / menos .. que</i> stb. Rendhagyó alakok. Felsőfokú alakok Egyenlőség kifejezése: <i>tan... como, el mismo...</i> stb. Vonatkozó mellékmondatok: <i>que, en el que, donde</i> stb. Tetszés és kívánság kifejezése: <i>me gusta ... / me gustaría ...</i> Értékelés, vélemény kifejezése: <i>es + adjetivo + Infinitivo</i> A felszólító mód : <i>Imperativo</i>. A visszaható igék felszólító módja A folyamatos igealak: <i>ESTAR + Gerundio</i> Múlt idő II. : <i>Pretérito Indefinido</i>. Szabályos igék ragozása A <i>SER, TENER</i> és <i>ESTAR</i> igék <i>Pretérito Indefinido</i>-ja Múlt idő III. : <i>Pretérito Imperfecto</i>. Szabályos igék és <i>SER</i> és az <i>IR</i> igék ragozása A <i>Pret. Perfecto</i> és a <i>Pret. Indefinido</i> múlt idők összehasonlítása, jellemző időhatározók A <i>Pret. Imperfecto</i> használata Események összekapcsolása, kötőszók Az <i>Al + Infinitivo</i> szerkezet	

Kommunikációs szándékok	Személyes tapasztalatokról információcsere. Álláshirdetések megértése. Véleményalkotás egy adott munka előnyeiről és hátrányairól. Érvelés egy adott vélemény mellett. Információ átadása képességekről és ezek értékelése. Szakmai követelményekkel kapcsolatos információcsere. Állásajánlat tétele. Más ajánlatok elfogadása vagy visszautasítása. Alapvető élelmiszerek vásárlása. Súlyok és mértékegységek. Rendelés leadása egy étteremben. Információkérés és adás egy adott fogásról. Étkezési szokások leírása és értékelése, ezzel kapcsolatos javaslattétel. Egy recept megértése egy beszélgetés alapján. Utasítások adása és megértése. Egy recept leírása és elmagyarázása. Egy helyszínrre, útvonalra és jövőbeli cselekvésekre való utalások megértése. Telefonbeszélgetés alapegységei. Információcsere: dátum és idő. Hotelekben használt beszélgetés panelek. Útvonalak (távolságok, közlekedési eszközök stb.). Információkérés: menetrendek, hotelek. Szállás- és menetjegyfoglalás. Érvelés az előnyök és a hátrányok mellett. Egy közvélemény-kutatás kérdéseinek megértése és megválaszolása. Személyes prioritások hangsúlyozása és indoklása. Egy város leírása. Értékelés, összehasonlítás. Vélemény, egyetértés, és ellenvélemény kifejezése. Kívánságok és kedvtelések kifejezése. Javaslattétel és a javaslatok megvédése. Egyetértés és egyet nem értés kimutatása. Társadalmi érintkezés egy látogatás alkalmával: üdvözlés, bemutatkozás, elbúcsúzás, stb. Lakás leírások megértése. Útbaigazítás kérése és adása. Dolgok felkínálása. Engedélykérés és adás. A telefonbeszélgetés alap panelei. A magázódás - tegeződés közötti választást segítő alapelvek. Meghívások eszközlése és azok elfogadása. A házigazda és a vendég kötelezettségei: kínálás, ajándékatadás, érdeklődés a családtagokról. Gyalogos közlekedésben útbaigazítás adása és ezek követése. Személyes naplóból objektív információ megértése. A megszerzett információ összekapcsolása már ismert történésekkel. Események időponthoz kapcsolása. Saját életünk fontos dátumai. A múltbeli életkörülmények leírása. Egy adott személy egy napjának elmesélése. Egy életrajz megszerkesztése. Történelmi eseményekre és időpontokra való utalás.
---------------------------------------	--

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Az A2 szint követelményeinek legalább elégséges osztályzattal való teljesítése.

(Tematikai egység) szintleírás	Spanyol nyelv B1 szint (küszöbszint)	Órakeret 160 óra
Előzetes tudás	Megért olyan mondatokat és gyakrabban használt kifejezéseket, amelyek az őt közvetlenül érintő területekhez kapcsolódnak (pl. nagyon alapvető személyes és családdal kapcsolatos információk, vásárlás, helyismeret, állás). Az egyszerű és rutinszerű nyelvi helyzetekben tud kommunikálni úgy, hogy egyszerű és direkt módon információkat cserél családi vagy mindennapi dolgokról. Le tudja írni nagyon egyszerű formában a viszonyulását valamihez, a közvetlen környezetében és olyan területeken, amelyek a legalapvetőbb szükségleteket érintik.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanuló megérti a fontosabb információkat a világos, standard szövegekben, amelyek ismert témáról szólnak, és gyakori helyzetekhez kapcsolódnak a munka, az iskola és a szabadidő stb. terén. Elboldogul a legtöbb olyan helyzetben, amely a nyelvterületre történő utazás során adódik. Egyszerű, folyamatos szöveget tud alkotni olyan témában, amelyet ismer, vagy amelyek az érdeklődési körébe tartoznak. Le tudja írni a tapasztalatait és különböző eseményeket, álmokat, reményeket és ambíciókat, továbbá vázlatosan meg tudja indokolni a különböző álláspontokat és terveket.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Előző szintek témakörei Karakter Tanulás, munka Vélemény kifejtés Állat – és növényvilág Kultúra Egészség, életmód Kommunikációs eszközök	A személyiségjegyekhez kapcsolódó főnevek és mellékevek Kedvtelések, hobbik Az emberi kommunikáció Tanítás és tanulás Szórakozóhelyek és szabadidős tevékenységek Mellékevek az értékítélet kifejezésére Mozi és televízió: jellemzők, film típusok, stb. Kulturális kínálat, előadások Betegségek és balesetek Egészségi állapot, a test részei Mindennapi használati tárgyak, eszközök Anyagnevek, formák Létesítmények, termékek, szolgáltatások Különböző cégek tevékenységi körei Ételek és italok Mindennapi használati tárgyak	<i>Biológia:</i> testrészek, egészséges életmód, a betegségek ismérvei, fogyatékkal élők, betegségmegelőzés, elsősegély <i>Informatika:</i> digitális tudásbázisok, könyvtári információs rendszerek. e-könyvek, médiatudatosság, számítógépen keresztül való kapcsolattartás, információ keresése, az informatikai eszközöket alkalmazó média megismerése, előszóval kísért bemutatók és felhasználható eszközeik <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> rövid epikai, lírai, drámai művek olvasása, a reklám és a

	Társadalom, technológia, környezet, stb. Szerelmi viszonyok Kedélyállapotok, személyiség Levelezésben használt formulák: meghívás, kérés, gratuláció, stb. Hétköznapi szerszámok A beszéddel kapcsolatos igék: <i>verbos de lengua</i>. Földrajz, gazdaság, történelem, és szokások. Egy ország jellemzése: földrajz, társadalom, gazdaság, stb.	popzene új szóbeli költészete <i>Együttéléstan:</i> önismeret, ember az időben: gyermekkor, ifjúság, felnőttkor, öregkor, családi élet
Nyelvtani fogalmak	A <i>GUSTAR</i> típusú igék használata. Feltételes mód I. : <i>Condicional</i> Használat, szabályos és rendhagyó ragozású igék, Kérdőszók Típusosan rendhagyó nőnemű főnevek. <i>Me gustaría saber si / dónde etc.</i> Múlt idők összehasonlítása: <i>Perfecto / Indefinido</i> A <i>PARECER</i> ige Érzékeléssel kapcsolatos igék, mellékmondatok Tanácsadó formulák A tanteremben elhangzó leggyakoribb kérdések Meghívás: az <i>APETECER</i> ige. Elfogadás, elutasítás Találkozók megbeszéléséhez szükséges mondat szerkezetek Kötelezettséget kifejező igei körülírások: <i>DEBER, TENER QUE, HAY QUE</i> Feltételes mondatok I: <i>si + Presente de Indicativo</i> Az E/2 személyű ragozott igealak személytelen használata: <i>tú impersonal</i> A Felszólító mód : <i>Imperativo</i> Szabályos és rendhagyó alakok A <i>PODER</i> ige néhány használata Kötőszavak: <i>sin embargo, a pesar de que, ya que</i>, stb. A <i>-mente</i> végződésű határozószók <i>Se puede / No se puede + Infinitivo</i> szerkezet A Kötőmód jelen ideje: <i>Presente de Subjuntivo</i> Szabályos és a leggyakoribb rendhagyó igék ragozása: <i>SER, IR, PODER..</i> Tárgy esetű hangsúlytalan névmások: <i>lo/la/los/las</i>. A <i>se</i> névmás használata: személytelenség Vonatkozó mellékmondatok	

	Múlt idő IV: <i>Pretérito Pluscuamperfecto</i> Múlt idők összehasonlítása: <i>Imperfecto / Pluscuamperfecto</i> Időhatározók Múlt időre vonatkozó kérdések Jövő idő II: <i>Futuro Simple</i> Szabályos és rendhagyó igék ragozása, használata. <i>Pronombres átonos OD + OI: se + lo/la/los/las</i> Személytelen alakok az igeragozásban Eszköztár érveléshez: <i>lo que pasa es que, etc.</i> Véleménykifejtés, bizonytalanság kifejezése: <i>tal vez, yo (no) creo que etc. + Indicativo vagy Subjuntivo.</i> Kötőszók Egy cselekvés, szokás abbahagyását leíró szerkezetek: <i>DEJAR DE + Infinitivo, ya no + Presente, Cuando + Subjuntivo</i> Érzelemkifejezés alárendelő mondatokkal: <i>Infinitivo, Subjuntivo vagy Indicativo</i> használata <i>Me da miedo ... Me da miedo que ... Me da miedo si/cuando</i> Az <i>ESTAR</i> ige használata Változást kifejező igekecsapcsolatok: <i>VOLVERSE, HACERSE, QUEDARSE, PONERSE</i> Kölcsönkérés, engedélykérés formulái <i>Indicativo / Subjuntivo</i> használata Birtokos névmások: <i>el mío</i> stb. Bizonytalanság kifejezése: <i>yo diría que / debe de...</i> etc. Egyetértés, ill. ennek hiánya, Kérdések függő beszédben
Kommunikációs szándékok	Személyes információ cseréje. Emberek közötti hasonlóságok és különbségek kifejezése. Érzelmek kifejezése. Emberek jellemzése, értékelése. Információkérés a személyiséggel, kedvtelésekkel, tapasztalatokkal stb. kapcsolatban. A kommunikációról szóló teszt kitöltése, a válaszok megvitatása. A kommunikáció interkulturális jellemzőivel kapcsolatos kérdések elemzése. A tanulási folyamathoz kapcsolódó érzések és nehézségek megvitatása. Személyes tapasztalatok elmesélése. Képességek megvitatása. Tanulással kapcsolatos tapasztalatok összehasonlítása. A tanévben elérendő célok meghatározása. Preferenciák kifejezése. Meghívások és javaslatok eszközlése, elutasítása, elfogadása. Szándék kifejezése. Találkozó egyeztetése. Színházi előadások, jellemzése, értékelése. Előadás ajánlása másoknak. Meghívás eszközlése, elutasítása, szabadkozás. Egy ünnepnap eltöltésének megszervezése. Információkeresés a szabadidős tevékenységek kínálatáról. Érdeklődés egészségi állapotról. Tanácsadás a betegségek elkerülése és a gyógyulás érdekében. Az egészségi állapottal kapcsolatos kérdések és válaszok.

	Egy betegség tüneteinek elmagyarázása. Figyelmeztetések és tanácsok. Egy egészséges életmódot propagáló kampány készítése: tanácsok és javaslatok. Tárgyak és készülékek leírása: hasznosság és működés. Véleménykifejtés. Balkezes emberek beszámolója tárgyak használhatóságáról. Tárgyak leírása: formák, alapanyagok, alkatrészek, hasznosság, működés, tulajdonságok. A lakással kapcsolatos problémák megvitatása. „Intelligens lakások” tervezése. Múlt idejű történetek elmesélése. A múlt idejű történetek körülményeinek leírása. Ezekről információkérés. Feltételezések kifejtése múlt idejű eseményekről. Információszerzés különféle szolgáltatásokról. Ezek szükségességének és hasznosságának értékelése. Véleménykifejtés különböző cégek munkájáról. Egy hirdetés megírása. Reklamáció. Dicséret. Tervezés a jövőről, feltételezések. Vélemény kifejtése egy szövegről. Szokások leírása. Vélemény kifejtése jövőbeli történetekről. Egyetértés és egyet nem értés kifejezése, érvelés. Vélemények tisztázása. A társadalom jövőjének a javítása érdekében tartott vitára felkészülés, a vita szabályainak tisztázása. Véleménykifejtés. Egy konfliktus elmesélése. Érzelmek és lelkiállapotok kifejezése. Személyiség változásainak leírása. Viselkedéstípusok értékelése, tanácsadás. Emberek közötti kapcsolatok, tanácsadás. Írott üzenetek megfejtése. Szövegtípusok udvariassági szintjének megállapítása. Engedély- és segítségkérés, illetve felszólítás cselekvésre. Figyelmeztetés és emlékeztetés. Meghívások, gratulációk. Írott üzenetek: kérés, köszönet, bocsánatkérés, stb. Találgatás egy adott szöveg szerzőjéről. Képeslap vagy e-mail írása, tartalmi egységek. Írott szöveg javítása. Információközlés különböző bizonyossági szinteken. Adatok megvitatása. Egy adott információ hitelességének ellenőrzése. Megerősítés kérése. Hibák feltárása. Tudatlanság kifejezése.
--	---

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A B1 szint követelményeinek legalább elégséges osztállyal való teljesítése.

(Tematikai egység) szintleírás	Spanyol nyelv B2 szint (önálló nyelvhasználó)	Órakeret 160 óra
Előzetes tudás	Megérti a fontosabb információkat a világos, standard szövegekben, amelyek ismert témáról szólnak, és gyakori helyzetekhez kapcsolódnak a munka, az iskola és a szabadidő stb. terén. Elboldogul a legtöbb olyan helyzetben, amely a nyelvterületre történő utazás során adódik. Egyszerű, folyamatos szöveget tud alkotni olyan témában, amelyet ismer, vagy amelyek az érdeklődési körébe tartoznak. Le tudja írni a tapasztalatait és különböző eseményeket, álmokat, reményeket és ambíciókat, továbbá vázlatosan meg tudja indokolni a különböző álláspontokat és terveket.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Meg tudja érteni az összetettebb konkrét vagy elvont témájú szövegek fő gondolatmenetét, beleértve ebbe a szakterületének megfelelő szakmai beszélgetéseket is. Olyan szintű normális interakcióra képes anyanyelvű beszélővel, folyamatosan és spontán módon, hogy az egyik félnek sem megterhelő. Világos, részletes szöveget tud alkotni különböző témákról, és képes kifejezni a véleményét valamilyen témáról úgy, hogy részletezni tudja a különböző lehetőségekből adódó előnyöket és hátrányokat.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Éghajlat Környezetvédelem Gazdaság és társadalom Politika Tradíciók Jog Életkori sajátosságok Európai Unió Előző szintek témakörei	A szótárakban található rövidítések Gyűjtőszavak Helyzet és mozgás Ruházat Külső jellemvonások Mimika és testbeszéd Mozi Az életrajzokhoz kapcsolódó szókincs Emberek tulajdonságai, jellemük Az utazáshoz kapcsolódó eszközök és szerszámok Földrajz, éghajlat, természet Az utazás témaköre: közlekedési eszközök, csomagok, balesetek, stb. Az állatok témaköre Társadalmi követelmények Társadalmi csoportok: nemdohányzók, kamaszok, fogyasztók, stb. Érzelmi és személyes kapcsolatok	<i>Együttélés</i> tan: társas kapcsolatok, előítélet, tolerancia, bizalom, együttérzés; fogyasztókkal élők, szegények és gazdagok. önismeret, ember az időben: gyermekkor, ifjúság, felnőttkor, öregkor, családi élet <i>Társadalomismeret</i> : tudománytörténeti jelentőségű felfedezések, találmányok, a jövedelem szerepe a családban, kiadás, bevétel, megtakarítás, hitel rezszi, zsebpénz, uniós történelem, intézményrendszer <i>Testnevelés és sport</i> : táncok, népi játékok,

	Politikai élet: szerveződése, és vitatémák Ipari és élelmiszeripari termékek, a gyártási folyamatuk Helyi ünnepek Kulturális szokások és értékrendek Viselkedési minták Intellektuális képességek és személyes kvalitások témaköre Viselkedéstípusok és reakciók Személyes képességek Morális értékrend Az igazságszolgáltatás Vizsgák és dolgozatok A tanulási folyamat és a nyelvhasználat	példaképek szerepe, sportágak jellemzői <i>Vizuális kultúra:</i> művészi alkotások leírása, értelmezése
Nyelvtani fogalmak	Egyazon tövel rendelkező szavak – szócsaládok I. Ellentétek képzése előtag hozzáadásával: <i>anti-</i>, <i>a-</i>, <i>des-</i>, stb. Prepozícióval járó vonatkozó mellékmondatok A <i>que/quien</i> használata Összehasonlító szerkezetek I.: <i>es como/una especie de + sustantivo</i>. Részes névmással járó igei szerkezetek: <i>venirle a la memoria</i>, stb. Helyhatározó prepozíciók Időjárás –igék Egy személy fizikai leírása: igék Igei körülírás I. : változást kifejező igék. (<i>Verbos de cambio en perífrasis</i>) : <i>ponerse a + Infinitivo, quedarse + Gerundio / Participio</i>. Visszaható igék Időhatározók, és időhatározós szerkezetek I. Módhatározós szerkezetek: melléknevek, <i>-mente</i> végződésű határozószók, <i>Gerundio, sin + Infinitivo</i>. A jelen idő használata : utasítások Függő beszéd (<i>Estilo Indirecto</i>) I.: <i>proponer/pedir que + Presente de Subjuntivo, decir que + Presente de Indicativo</i> Múlt idők összehasonlítása: <i>Imperfecto</i> és <i>Indefinido</i> használata Időhatározók, és időhatározós szerkezetek II. Történelmi jelen (<i>Presente histórico</i>) Változást kifejező igék II. (<i>Verbos de cambio</i>) : <i>hacerse, quedarse, volverse, ponerse, convertirse en, cambiar</i> Igei körülírás II. (<i>Perífrasis</i>) : <i>dejar de + Infinitivo, seguir + Gerundio</i>. Összehasonlító szerkezetek II.: <i>no tan ... como, mucho más ... que</i>.	

	Célhatározós szerkezetek I. (<i>Construcciones finales</i>) : <i>para</i> + <i>Infinitivo</i>, <i>para que</i> + <i>Subjuntivo</i>, <i>por si</i> + <i>Indicativo</i>, <i>no vaya a ser que</i> + <i>Subjuntivo</i> Valószínűség kifejezése: <i>quizás</i>, <i>probablemente</i> stb. Időhatározók, és időhatározós szerkezetek III. Az <i>Imperfecto de Subjuntivo</i> ragozása és használata A <i>lo</i> névmás használata I: <i>lo más</i> + <i>adjetivo</i> A Feltételes mód (<i>Condicional</i>) használata <i>habría que</i> / <i>deberíamos</i> + <i>Infinitivo</i> Főnévi alárendelt mondatok (<i>Subordinadas sustantivas</i>) I.: <i>ser conveniente</i> + <i>Infinitivo</i>, <i>...que</i> + <i>Subjuntivo</i> Feltételes mondatok (<i>Construcciones condicionales</i>) II.: <i>con tal de que</i> stb. A <i>lo</i> névmás használata II.: <i>lo parece/n</i>, <i>lo es/son</i>. Igei körülírás III. (<i>Perífrasis</i>): kötelezettség kifejezése: <i>haber de</i> / <i>deber</i> + <i>Infinitivo</i> Időhatározók, és időhatározós szerkezetek IV. Szövegrendező elemek: <i>tal vez no ... pero sí</i>; <i>y... y... e incluso...</i> stb. Alárendelt mondatok (<i>Subordinadas sustantivas</i>) II. érzelmet kifejező főmondat: <i>querer/gustar/no soportar</i> + <i>Pres.</i> / <i>Imperf. de Subjuntivo</i>. Alárendelt mondatok (<i>Subordinadas sustantivas</i>) III.: <i>es normal</i> stb. <i>que</i> + <i>Imperf. de Subjuntivo</i>. Múlt idők használata: <i>Indefinido</i>, egy lezárult időszak értékelése. <i>Pasarlo bien/mal</i>. Információközléshez vagy kérdéshez kapcsolódó szövegszervező elemek: <i>te lo aseguro</i>, <i>dicen que</i>, <i>lo que pasa es que</i>, stb. Igei szerkezetek érzelmet kifejező igékkel II.: <i>no soportar/no aguantar</i> stb. Alárendelt mondatok (<i>Subordinadas sustantivas</i>) IV.: <i>verbo</i> + <i>sustantivo/Infinitivo/que</i> + <i>Subjuntivo</i>: <i>no soporto las mentiras/mentir/que me mientan</i>. A <i>lo</i> névmás használata III.: <i>lo que</i> + <i>verbo</i>, <i>lo de</i> + <i>sustantivo / Infinitivo</i>, <i>lo</i> + <i>adjetivo</i>. <i>Me gustaría</i> + <i>Infinitivo</i>, <i>Me gustaría que</i> + <i>Imperf. de Subjuntivo</i> A Jövő idő (<i>Futuro</i>) használata: szándék, ígéret Célhatározós szerkezetek II. (<i>Construcciones finales</i>): <i>para</i> / <i>a fin de</i> + <i>Infinitivo</i>, <i>para que</i> / <i>a fin de que</i> + <i>Subjuntivo</i> Szóképzés II.: igékből képzett főnevek: <i>-ción</i>, <i>-te</i>, <i>-miento</i>, <i>-ado</i>, stb. Előrevetett melléknév Okságot kifejező mellékmondatok: <i>por</i> + <i>sustantivo</i>, <i>porque</i> + <i>verbo</i> Megengedő mellékmondatok: <i>a pesar de</i> + <i>Infinitivo</i>, <i>aunque</i> + <i>Indicativo / Subjuntivo</i> Szövegszervező elemek: <i>en cuanto a</i>, <i>en lo que se refiere a</i> , stb. Közvetlen és udvarias hangvétel közötti különbségek Hasonló igék különböző használata: <i>pasar/pasarlo</i>, <i>quedar/quedarse</i>, etc. Névmással használt igék (<i>verbos pronominales</i>): <i>resultar</i>, <i>parecer</i> + <i>adjetivo</i>, <i>extrañar</i>, <i>sorprender</i>. Passzív szerkezet (<i>Pasiva refleja con 'se'</i>) Ellentétes
--	---

	kötőszavak: <i>mientras que, en cambio; no es que + Pres. Subj., sino que + Indicativo</i> Negatív felszólítás – tiltás (Imperativo negativo) Jókívánságok kifejezése: <i>que + Presente de Subjuntivo</i> Szövegszervező elemek II: <i>tener en cuenta que, con respecto a, etc.</i> Feltételes mód II. (<i>Condicional Compuesto</i>): ragozás és használat Kötőmód III.: <i>Pluscuamperfecto de Subjuntivo</i>: ragozás és használat Feltételes mondatok III.: <i>si + Pluscuamperfecto de Subjuntivo, Condicional Compuesto/Pluscuamperfecto de Subjuntivo</i> Függő beszéd (<i>Estilo Indirecto</i>) II. Időhatározók, és időhatározós szerkezetek V.: <i>Gerundio, al + Infinitivo, antes de / después de + Infinitivo, etc.</i> Igei körülírás (<i>Perífrasis</i>) IV: <i>estar a punto de + Infinitivo, acabar de + Infinitivo. Dársele / hacerlo bien / mal. Ser un/a + adjetivo calificativo</i> Alárendelt mondatok (<i>Subordinadas sustantivas</i>) V. A <i>parecer</i> és az <i>estar</i> igék használata vélemény kifejezésére Alárendelt mondatok (<i>Subordinadas sustantivas</i>) VI.: <i>no/es cierto que + Subjuntivo / Indicativo etc.</i> Névmások használata: <i>el/la/los/las + de + sustantivo.</i> Feltételes mondatok IV: <i>de + Infinitivo Compuesto</i> Igei körülírás (<i>Perífrasis</i>): <i>salir/resultar + Gerundio, salir/resultar + Participio</i> Igék előljárószavas vonzatai (<i>régimen preposicional</i>): <i>aprovecharse de, contar con, stb.</i>
Kommunikációs szándékok	A szótár használata. Szómagyarázat. Szavak összehasonlítása különböző nyelvekben. A szótanuláshoz való viszony kifejtése. Múltbeli tapasztalatok felidézése. Anekdóták elmesélése. Egy színhely leírása: hely, pillanat, ott található tárgyak és szereplők, időjárás. Személyek elhelyezése, és pozíciójuk leírása. Személyek külső leírása: tulajdonságok és öltözet. Hozzáállás- és viselkedés, helyzet- és pozícióváltozások leírása. Szituációk és események időbeli összekapcsolása. Cselekvések végrehajtási módjai. Utasítások adása. Mások szavainak átadása. Életrajzi adatokra hivatkozás: származás, lakóhely, munka, családi állapot, családi kötelékek, elhalálozás, stb. Cselekvések, vívmányok és jellemzők értékelése. Egy értékelés jelentőségének csökkentése. Egy személy életében vagy személyiségében végbe menő változások leírása. Történelmi események elmesélése. Természeti terek és éghajlati viszonyok leírása. Beletörődés kifejezése. Bizonyosság és lehetségeség kifejezése. Jövő idejű történések összekapcsolása. Szándékok és tervek kifejezése. Feltételek kifejezése. Lehetséges megoldások keresése nehéz helyzetekre. Érvelés, meggyőzés. Információk, egy felsorolás elemei, és érvek összerendezése. Javaslattevés. Javaslatok elfogadása feltételhez kötve. Jogok, tiltások és köteleességek kifejezése. Múltra vonatkozó érzelmek, hozzáállás, és jellemzők leírása. Múltbeli történések és helyzetek elmesélése és értékelése. Múltbeli történésekre és helyzetekre

	vonatkozó érzések kifejezése. Egy adott viselkedés igazolása vagy kritikája. Információ előadása különböző nézőpontokból. Bocsánatkérés, bűnös keresés. Elutasítás kifejezése, panaszkodás. Vágyak kifejezése. Utalás egy adott témára. Ígérettétel. Javaslattétel, érvek felhozatala. Célhatározás. Előnyök és hátrányok összehasonlítása. Formális közegben információ rendszerezése: adatok és információk szembeállítása, újraszövegezés, következtetések levonása, példák állítása. Egy adott termék milyenségének és jellemzőinek leírása. Okok és következmények összekapcsolása. Egy termékismertető összeállítása. Személyes és közösségi szokások. Kedvtelések és preferenciák egymás mellé állítása, összehasonlítása. Szokások összehasonlítása. Meglepettség kifejezése. Félreértések megelőzése és megoldása. Tanácsadás, figyelmeztetés. Kívánságok kifejezése, gratuláció. Egy e-mail megszerkesztése. Feltételes helyzetek elbeszélése, múltban vagy jelenben. Beszélgetések felidézése. Múltbeli cselekedetek értékelése. Saját és mások képességeire utalás. Cselekvés idejének a meghatározása, különbségek árnyalása. Erkölcsei ítéletek kifejezése. Cselekvések kritikája és megvédése. Érvelés. Utalás már ismert dolgokra. Mit jelent tudni egy nyelvet? – a kérdés megvitatása. Kompetenciaszintek értékelése. Vita egy adott szöveg nyelvtani helyességről ill. kommunikatív értékéről. A tanév során elért haladás értékelése.
--	--

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A B2 szint követelményeinek legalább elégséges osztállyal való teljesítése.

(Tematikai egység) szintleírás	Spanyol nyelv C1 szint (haladó szint)	Órakeret 160 óra
Előzetes tudás	Meg tudja érteni az összetettebb konkrét vagy elvont témájú szövegek fő gondolatmenetét, beleértve ebbe a szakterületének megfelelő szakmai beszélgetéseket is. Olyan szintű normális interakcióra képes anyanyelvű beszélővel, folyamatosan és spontán módon, hogy az egyik félnek sem megterhelő. Világos, részletes szöveget tud alkotni különböző témákról, és képes kifejezni a véleményét valamilyen témáról úgy, hogy részletezni tudja a különböző lehetőségekből adódó előnyöket és hátrányokat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Meg tud érteni különböző fajtájú igényesebb és hosszabb szövegeket, és a rejtett jelentéstartalmakat is érzékeli. Folyamatosan és spontán módon tudja kifejezni magát anélkül, hogy túl sokszor kényszerülne arra, hogy keresse a kifejezéseket. A nyelvet rugalmasan és hatékonyan tudja használni társadalmi, továbbá a tanuláshoz és a munkához kapcsolódó célokra. Világos, jól szerkesztett, részletes szöveget tud alkotni összetettebb témában is, eközben megbízhatóan használja a szövegszerkesztési mintákat, szövegösszekötő elemeket.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Előző szintek témakörei	Fizikai leírás Belső tulajdonságok A test részei Melléknevek Időhatározók Retorikai eszközök, kifejezések, szólások, közmondások Reklámok Időhatározók Kötőszók, szövegszervező elemek Házzal, lakással kapcsolatos szókincs. Ételreceptek Egyetértés és ellenkezés kifejezésére szolgáló diszkurzív eszközök	<i>Médiaismeret:</i> a reklámok az egyén életében <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikációs technikák, retorikai eszközök, vita, egyetértés és egyet nem értés kifejezése, stílusgyakorlatok
Nyelvtani fogalmak	A <i>ser</i> és az <i>estar</i> igék használata, összehasonlítás A múlt idők használata, összehasonlítás Igei körülírások, Személyes névmások Hibás információk javítása Cselekvések közötti időviszonyok kifejezése, Időtartam, dátum A Kötőmód (Subjuntivo) használata vonatkozó, időhatározós és okságot kifejező mondatokban	

	Igeidők használata a feltételezésekben, Múlt idejű hipotézisek
Kommunikációs szándékok	Személyleírás Információközlés múlt időben, Információgyűjtés reklámokról Történetmesélés Szómeghatározás, utasítások adása Egyetértés ill. egyet nem értés kifejezése Valószínűség és feltételezések közlése

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A C1 szint követelményeinek legalább elégséges osztállyal való teljesítése.

Óraszám: 2 óra/hét

A tárgyakat 11, és 12-13. évfolyamokon választhatják a diákok B2 szintű érdemjegy birtokában. Ha a beosztás lehetővé teszi, akár kettő is választható.

Általános leírás, a kurzusok célja: Szeretnénk, ha az adott témában a diákoknak bővülne a szókincse és a négy készségterületen (olvasás, hallgatás, írás, beszéd) fejlődnének, így ezek a kurzusok nem(csak) szinten tartók.

Követelmények, értékelés: A diákok nyelvi specializációs jegyet kapnak. Egy félév során egy diáknak 1 prezentációt kell készítenie (kiselőadás, stb.), három fogalmazást írnia (esszé, levél, stb.). Elvárjuk, hogy a tanórákra felkészüljenek, a kiadott cikkeket, olvasmányokat elolvassák. A szókincset az adott témának megfelelő módon kérjük számon. Ez lehet szódolgozat, fogalomtár, memoriter.

Angol nyelvi specializáció

Biológia: Az órán a természettudomány témakörében megjelent rövid videókat nézünk meg, tudományos, vagy ismeretterjesztő cikkeket olvasunk el érdekességekről. Ezek tartalmát azután megbeszéljük, megvitatjuk.

Követelmény: Az év során 1 vagy 2 prezentáció készítése, illetve egy fogalmazás készítése.

Történelem: szókincs és definíció gyűjtemény - az év során meg kell tanulni, megbeszélte ütemezésben és módon számonkérés, minden órára kérdések segítségével interneten utána kell nézni a tárgyalt téma történelmi háttérének, amit szintén közös beszélgetés és összegzés követ.

Közgazdaságtan: szókincs és definíció gyűjtemény - az év során meg kell tanulni, megbeszélte ütemezésben és módon számonkérés, minden órára el kell még egy cikket olvasni amiből lesz egy prezentáció és beszélgetés.

Film: alapvető cél a verbális kommunikáció fejlesztése, szókincsfejlesztés. A témák a korosztályt leginkább érdeklő körből kerülnek ki: szociális problémák, magány, stb.

IELTS nyelvvizsga előkészítő - 13.évfolyam

Cél: magasszintű szókincsbővítés, vizsgafeladatok gyakorlása

Beszédképesség, hallott –és olvasott szövegértés fejlesztés. Nagy hangsúly van az íráskészség fejlesztésén, a vizsga típusfeladatai gyakorolják, ami jellemzően grafikon elemzés és leginkább érvelő esszé.

A kurzust a 12. évfolyamon egy heti három órás, jegyvívó kurzus előzi meg, ahol a cél tipikus IELTS feladatok megismerése, magasszintű szókincsbővítés, az IELTS vizsga letételéhez szükséges tananyag elsajátítása.

Tematikus téma és feladatfeldolgozás folyik, a kurzus része a nyelvtani struktúrák átismétlése.

Témaorientált kommunikáció: Ezeken az órákon a tanulók beszédképességének fejlesztésére, szókincsük növelésére, vitakultúrájuk és kritikai szemléletmódjuk fejlesztésére fókuszálunk angol nyelven. Minden héten más témát dolgozunk fel a dupla óra keretében. A kurzus része, hogy a tanulók elsajátítják a digitális történetmesélés technikáját és az év során két digitális kisfilmet készítenek. Elvárások: aktív részvétel minden órán, mindkét félévben egy-egy digitális történet elkészítése, 3 esszé/fogalmazás per félév, mappa-portfólió vezetése, az anyagok, fogalmazások egybegyűjtése. Értékelés: órai munka, aktivitás, digitális történetek elkészítése, esszék, fogalmazások és a portfólió alapján.

Emeltszintű társalgás: Az órák alapvető célja a résztvevő diákok meglévő beszédképességének, illetve szókincsének továbbfejlesztése, hangsúlyozva az egymással való angolnyelvű kommunikációt, eltekintve az eddigi angol nyelvvel való személyes tapasztalatiaktól. A társalgás középfokú és felsőfokú angol nyelvvizsgákon előforduló témákra koncentrál. Az órai munka több fázisba zajlik (szabad beszélgetés, csoportos munka, pármunka, egyéni előadás), különböző nyelvvizsgákhoz kötődő verbális típusfeladatok gyakorlását hivatott szolgálni. Elvárások: aktív részvétel az órákon, aktív hallgatás (egymásra való figyelem), egy irányított fogalmazás minden téma lezárását követően, a második félév során egy választott témával foglalkozó rövid kiselőadás minden diáktól. Értékelés: órai munka, aktivitás, fogalmazás, kiselőadás.

Társadalomismeret angolul (Circlespeak): Hagyományosan kötetlen beszélgetés angol nyelven (fejlett, magasszintű nyelvtudás és beszédképesség erősen ajánlott), olyan diákok számára, akik a beszédképesség szintentartására, továbbfejlesztésére szeretnének koncentrálni. Itt az angol nyelv eszközként szolgál arra, hogy a körülöttünk lévő világról, a személyes életünkről, a múlt és aktuális társadalmunkról, illetve az emberiséget érintő/jellemző jelenségekről véleményt cseréljünk/formáljunk. Tekintettel a fentiekre, a vitakészség magától értendő, de vélemények ütközésén túl a konszenzus keresése a cél. Ezért az elvárások közé a következők tartoznak: magasszintű beszédképesség, nyitottság, tolerancia, érdeklődés a társadalom, az emberiség, a világ és a aktuális társadalmunkat érintő kérdések iránt. Az órákon való aktív részvétel. Az újabb kérdések megfogalmazása, valamint a beszéd témákkal kapcsolatos olvasmányok feldolgozása alapkövetelmény.

Hírek /What's the news ?

Akik elérték a B2-es nyelvi szintet és érdeklik a világban zajló események, nyitottak és véleményüket hajlandóak a többiekkel megosztani.

Miről?

A világban zajló érdekes események megismerése, újságcikkek olvasása, hírek meghallgatása angolul. Társadalmi, gazdasági, környezetvédelmi, oktatásügyi, egészségügyi, tudományos, kulturális, életvezetési stb. témák, tények, kérdések, problémák, megoldások.

Miért?

Azért, hogy a diákok a meglévő angol nyelvtudásukat felhasználva tájékozódjanak az őket körülvevő szűkebb és tágabb világ történéseiről, társadalmi jelenségeiről, kulturális eseményeiről.

Azért, hogy javuljon olvasott és hallott szövegértésük.

Azért, hogy bővüljön szókincsük.

Azért, hogy egyes kérdésekben elmondhassák és ütköztethessék egymással véleményüket, gondolataikat.

Irodalom

Konkrét - rövid - irodalmi művek megismerése során az alábbiakhoz hasonló kérdéseket lehet megbeszélni:

Hogyan fogjunk hozzá irodalmi szövegek (vers, próza és dráma) olvasásához és értelmezéséhez?

Mennyi szabadsága van az olvasónak és mennyi az írónak?

Van-e haszna az irodalomnak?

Az olvasnivalók megbeszélés alapját képezhetik. Javaslat: Emily Dickinson versei, egy pár Hemingway és Poe novella illetve Tennessee Williams Az üvegfigurák drámája.

Íráskészség fejlesztése

Sok pontot lehet veszíteni vizsgákon azzal, hogy az írott szöveg pusztán a szóbelinek a papírra vetett változatára sikerül. Mennyiben más az írás? Hogyan lehet hatásosan felépíteni egy szöveget? Milyen apró trükköket lehet elsajátítani, amit szövegtípustól függetlenül minden esetben tudunk használni? Mennyiben más egy angol nyelvű esszé, mint egy magyar?

Specializációk tartalmi egységei

Témaorientált kommunikáció

Tematikai egység	Témaorientált kommunikáció	Órakeret 66 óra
Előzetes tudás	B2 szintű angol nyelvtudás	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	szókincsfejlesztés a tanulók beszédképességének fejlesztésére, szókincsük növelésére, vitakultúrájuk és kritikai szemléletmódjuk fejlesztésére fókuszálunk angol nyelven	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
- művészetek - iskola és oktatás - környezetünk - tudatos táplálkozás - ki a jó vezető - előítéletek és a látszat - internet - digitális történetek	Szókincsfejlesztés Kritikai gondolkodás: 'debate', irányított vita	Történelem: angolszász történelem bizonyos elemei Természetismeret: táplálkozás, környezetvédelem

- <i>boldogság; 'A boldog bolygó'</i> - <i>család</i> - <i>szabadidő</i>	<i>Olvasott szövegértés</i> <i>Hallás utáni szövegértés</i> <i>Érvelés, vélemény-kifejezés</i> <i>Kommunikációs eszköztár fejlesztése</i>	<i>Pszichológia: Konformizmus, individualizmus</i> <i>Logika: laterális gondolkodás</i> <i>Informatika: Sony Vegas megismerése</i>
Kulcsfogalmak	Beszédfejlesztés, szókincsfejlesztés, véleménykifejtés	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Aktív és értékelhető órai részvétel, két esszé megírása és egy digitális történet elkészítése félévente.

BIOLÓGIA ANGOL NYELVEN

Tematikai egység	BIOLÓGIA ANGOL NYELVEN	Órakeret 66 óra
Előzetes tudás	angol nyelvtudás: B2 szint felett biológia: természetismeret órák (7.-10. évf.) anyaga	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A biológia iránt érdeklődő tanulók (leendő orvosok, állatorvosok, biológusok, stb.) számára a biológia órán tanultak ismételése angol nyelven. Ennek során szókincsüket bővítik azon a területen, ami felé továbbtanulni szándékoznak. A biológia témaköréből vett tudományos cikkek, kisfilmek, érdekességek bemutatása kiselőadások-kal, illetve azok megtárgyalása. A kiselőadások az egyéni felkészülésben segítenek, illetve ezek megvitatása során a kulturált vitát, disputát sajátíthatják el a tanulók.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák (hét)	Fejlesztési követelmények	
sejtbiológia: • a sejt felépítése (2) • a sejtek molekulái (2) • kémiai folyamatok (2-3) szervezetek: • egysejtűek (1) • többsejtűek (2-3) • rendszertan (1-2) szervezet, szervrendszerek: • emberi: ○ emésztés (1-2) ○ keringés (1-2) ○ légzés (1) ○ kiválasztás (1) ○ szaporodás (1) • egyéb szervezetek: ○ állatok (1-2) ○ növények (1) ○ gombák(1) ○ baktériumok (2) ökológia, természetvédelem • életterek (2-3) • populációk (2) • környezet (2-3)	szókincsbővítés adott téma bemutatása • kiselőadás formájában • írásban (levél, cikk) olvasott cikkek szóbeli • ismertetése (kiselőadás) • vélemény kifejtés • vita • vita vezetése olvasott cikkek írásbeli • ismertetése, cikk • érvelő esszé • vélemény esszé • hivatalos levél nézett kisfilmek • ismertetése (szóbeli) • filmkritika (írásbeli)	biológia kémia

Követelmények	Felkészülés: kiadott cikkek elolvasása Órai munka: 1 prezentáció készítése, aktív részvétel Írásbeli: szódolgozatok, 3 fogalmazás megírása
----------------------	--

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A szint követelményeinek legalább elégséges osztályzattal való teljesítése

KÖZGAZDASÁGTAN ANGOL NYELVEN

Tematikai egység	KÖZGAZDASÁGTAN ANGOL NYELVEN	Órakeret 66 óra
Előzetes tudás	angol nyelvtudás: B2 szint felett	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szókincsüket bővítik azon a területen, ami felé továbbtanulni szándékoznak. A közgazdaságtan témaköréből vett tudományos cikkek, kisfilmek, érdekességek bemutatása kiselőadások-kal, illetve azok megtárgyalása. A kiselőadások az egyéni felkészülésben segítenek, illetve ezek megvitatása során a kulturált vitát, disputát sajátíthatják el a tanulók.	
Követelmények	Kapcsolódási pontok	
Témák Fejlesztési követelmények		
1. Hatékony vs. igazságos: Pareto elv. Mit ígér a közgazdaságtan? 2. Alapfogalmak, „a közgazdasági kérdés”. Mivel foglalkozik a közgazdaságtan – olvasni ... (1) 3. Korlátozott források és lehetőségek. – olvasni ...(2) 4. Minden pillanatban döntenünk kell: a választás kényszere – olvasni(3) 5. Az alacsonyan függő gyümölcs model – egyre több munkának egyre kevesebb a hozadéka (csökkenő határhozam) 6. Homo Economicus: az ember aki saját érdekeit követi ... a. Hasznosság: kardinális, ordinális 7. Csökkenő határhasznosság. – olvasni ...(4) 8. A társadalom termelési lehetőségeinek határa - olvasni(6) a. Hogyan értelmezzük a grafikon? 9. Fogyasztói felmérés: a kereslet törvénye – olvasni ... 10. Grafikus ábrázolás, Hogyan értelmezzük a grafikon? – olvasni ... (7) a. Ár/mennyiség fordított arányosság. b. Mit jelent az hogy a keresleti görbe lejt? c. Mit jelent, ha egyenes/görbe a keresleti görbe? d. Mit jelent, ha a keresleti görbét eltoljuk? e. Keresleti görbe és alternatív költségek kapcsolat f. A csökkenő határhasznosság és keresleti görbe 11. Rugalmas/rugalmatlan kereslet: szélsőséges példák. – olvasni ... (8) 12. A fogyasztás másik oldala: a kínálati görbe. – olvasni (9) a. Miért emelkedik és nem lejt a görbe? b. Mit jelent, ha egyenes/görbe a kínálati görbe? c. Mit jelent, ha a kínálati görbét eltoljuk? 13. Rugalmas/rugalmatlan kínálat: szélsőséges példák. – olvasni ... (10) 14. Ahol a keresleti és kínálati függvény találkozik: egyensúlyi ár és mennyiség. – olvasni (11) 15. Esettanulmány: túlkínálat – olvasni (12) 16. Esettanulmány: túlkereslet – olvasni (13) 17. Mi történik, ha befagyasztjuk az árakat? – olvasni (14) 18. Mi történik, ha nem engedjük csökkenni az árakat? – olvasni (15)	Történelem Társadalom- ismeret	

Követelmények	Olvasni a következő témakörökben digitális formában kiadott cikkeket kell: Adam Smiths: klasszikus közgazdaságtan, Thomas Malthus: exponenciális népesség vs. lineáris termelés bővülés, Jeremy Bentham: utilitarianizmus, David Ricardo: komperatív előnyök, John Stuart Mill: stabil állapot „utópia”, Karl Marx: a történelem vége „utópia”, William Stanley Jevons: a közgazdaságtan „matematizálása”, Vilfredo Pareto: hatékony vs igazságos, Neoklasszikus közgazdászok: homo economicus, Thorstein Veblen: conspicuous consumption (szemnek szóló fogyasztás), John Maynard Keynes: multiplikátor hatás, a takarékoság paradoxon, mi a hosszú táv, New Deal, Joseph Schumpeter: gazdasági ciklusok, stb. Felkészülés: kiadott cikkek elolvasása Órai munka: 1 prezentáció készítése, aktív részvétel Írásbeli: szódolgozatok, 3 fogalmazás megírása
-----------------------------	---

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A szint követelményeinek legalább elégséges osztályzattal való teljesítése

TÖRTÉNELEM ANGOL NYELVEN

Tematikai egység	TÖRTÉNELEM ANGOL NYELVEN Órakeret: 66 óra	
Előzetes tudás	angol nyelvtudás: B2 szint felett	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szókincsüket bővítik azon a területen, ami felé továbbtanulni szándékoznak. A közgazdaságtan témaköréből vett tudományos cikkek, kisfilmek, érdekességek bemutatása kiselőadások-kal, illetve azok megtárgyalása. A kiselőadások az egyéni felkészülésben segítenek, illetve ezek megvitatása során a kulturált vitát, disputát sajátíthatják el a tanulók.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák		
Fejlesztési követelmények		
1. Az angol "nem létező" alkotmány. 2. Mit jelent az alkotmányos monarchia Nagy Britanniában? 3. Hogyan lehetsz miniszterelnök? 4. A Munkáspárt 5. A Konzervatív Párt 6. A Liberális Párt 7. Az Alsóház 8. A Felsőház 9. A választási rendszer: mi a különbség az angol és amerikai választások között? 10. Az amerikai alkotmány 11. Az amerikai elnök és jogosítványai 12. A Kongresszus 13. A fékek és ellensúlyok rendszere 14. Pártok az USA-ban 15. A Commonwealth 16. Multikulturális Társadalom 17. Nagy-Britannia és az EU 18. Az északír konfliktus 19. Bevándorlás 20. A hidegháború 21. Az amerikai társadalom 22. Polgárjogi mozgalmak 23. National Health Service 24. Medicare and Medicaid		Történelem Társadalomismeret Történeti társadalomismeret
Követelmények	A félév során a fentebb felsorolt témákban kapnak a diákok egy-egy rövid szöveget, amit ki kell szótárazniuk, és a szövegértést kérdésekre válaszolva ellenőrizzük. Ezenfelül, minden héten az adott témához csatlakozó feladatokat/kérdésekre kell otthoni önálló kutatás keretében választ/megoldást találniuk. Felkészülés: kiadott cikkek elolvasása Órai munka: 1 prezentáció készítése, aktív részvétel	

	Írásbeli: szódolgozatok, 3 fogalmazás megírása
--	--

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A szint követelményeinek legalább elégséges osztályzattal való teljesítése

Emeltszintű társalgás

Tematikai egység	Emeltszintű társalgás	Órakeret 66 óra
Előzetes tudás	Közép-haladó, haladó angol nyelvtudás, a diákok eddigi idegen nyelvvel kapcsolatos tanulmányi háttérétől eltekintve	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	• A beszédképesség, szókincs fejlesztése • Nyelvvizsgákon előforduló tipikus verbális feladatok gyakorlása	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
• Család • Szabad idő, hobbi • Művészetek • Sport • Egészség • Szórakozás • Utazás • Természet/környezet • Kommunikációs technológia • Országismeret/történelem • Város/vidék • Ünnepek / hagyományok • Tudomány • Iskola/tanulás • Étel/étkezés • Ruházat/divat	• Nyelvvizsgatémákkal kapcsolatos ismeretek • Irányított fogalmazás, információk összegzése, kiselőadás • Témákkal kapcsolatos szókincs elsajátítása • Beszédképesség	• Minden egyéb iskolai tantárgy • Személyes élet
Kulcsfogalmak	Beszédképességfejlesztés, szókincsfejlesztés, előadóképesség, párbeszédképesség	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A szint követelményeinek legalább elégséges osztályzattal való teljesítése

Circlespeak

Tematikai egység	Circlespeak (társadalomismeret angolul)	Órakeret 66 óra
Előzetes tudás	• C1 szintű nyelvtudás és beszédképesség • fejlett szókincs, • általános tájékozottság	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	• angolnyelvű kommunikáció, beszédképesség • vitaképesség • véleménykifejtés • információk összegzése	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
• vallás/világnézet • szexualitás/párkapcsolat • aktuál politika • információs társadalom • munka/gazdaság • gyereknevelés • oktatás • identitás • művészet/önkifejezés • háború/konfliktus • reklám/divat/fogyasztás • életvitel/környezet • történelem/jelen/jövő • egészség • globalizáció	• Nyelvvizsgatémákkal kapcsolatos ismeretek • Témákkal kapcsolatos szókincs, olvasottság • Beszédképesség • A civil életben/demokráciában való részvétel • Aktív állampolgárság	• minden tantárgyhoz kapcsolódó ismeret • személyes tapasztalat
Kulcsfogalmak	• társadalom iránti érdeklődés, nyitottság, tolerancia, eszmecsere • angolnyelvű társalgás	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A szint követelményeinek legalább elégséges osztályzattal való teljesítése

IRODALOM ANGOL NYELVEN

Tematikai egység	IRODALOM ANGOL NYELVEN	Órakeret 66 óra
Előzetes tudás	angol nyelvtudás: B2 szint felett irodalom órák (7-10. évf.) anyaga	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az irodalom iránt érdeklődő és olvasni szerető diákok számára szókincsfejlesztés: a már tanultak angol nyelven való kifejezése, és új fogalmak megismerése. Eredeti angol nyelvű művek olvasása, elemzése és kritikai gondolkodás kialakítása	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák (hét)	Fejlesztési követelmények	
- Irodalmi alapfogalmak (stílusok, műfajok) - Az irodalmi művekhez való közeledés és befogadás módjai - Rövidebb szövegek elemzése - Modern elemek Emily Dickinson verseiben - Egy adott korszak (USA 1920-as évek) történeti és kulturális háttere - Az elveszett generáció fogalma, képviselői - Hemingway novellák - Fitzgerald A nagy Gatsby című művének elemzése - A nagy Gatsby filmváltozatainak összehasonlítása	Szókincsbővítés, kreatív írás olvasott cikkek ismertetése, véleménykifejtése Umberto Eco A nyitott mű fogalmának ismerete poétikai eszközök felismerése Véleménykifejtés, vita Szövegelemzés, szövegértés Motívumok és szimbólumok felismerése	Irodalom Történelem Földrajz Társadalomismeret irodalomkritika médiaismeret
Követelmények	Felkészülés: művek elolvasása Órai munka: 1 prezentáció készítése, aktív részvétel	

	Írásbeli: szódolgozatok
--	-------------------------

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A szint követelményeinek legalább elégséges osztályzattal való teljesítése

ÍRÁSKÉSZSÉG FEJLESZTÉSE

Tematikai egység	ÍRÁSKÉSZSÉG FEJLESZTÉSE	Órakeret 66 óra
Előzetes tudás	angol nyelvtudás: B2 szint felett magyar nyelv órák (7-10. évf.) anyaga	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- esszéírás előírásainak pontos követése - helyesírásfejlesztés - vizsgafelkészülés, típusfeladatot ismertetése és gyakorlása - kreatív írás	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
1. Bekezdés, topic sentence 2. Kötőszavak készségi szintű alkalmazása 3. Szövegtípusok felismerése 4. Különbség a magyar és angolszász szövegtípusok között 5. Nyelvi rétegek, nyelvi-szociális szituációkban megvalósuló nyelv 6. Szövegtípusokban megjelenő szókincs ismétlése, bővítése 7. Online források használata írás közben 8. Plágium fogalma, idézetek és utalások használatának ismerete 9. Cikkírás 10. (Kreatív írás) 11. Esszéfelépítés 12. Online felkészülés: https://learnenglish.britishcouncil.org/en/writing-purpose/writing-purpose 13. Vizsgafeladatok 14. Vizsgafelkészülés	témával kapcsolatos szókincs elsajátítása cikkek olvasása oktató videók ismerete register fogalma, szöveggészítés céljának és olvasóközönségnek megfelelően Academic English fogalma egynyelvű szótárak, szókincsgyűjtemények ismerete, textinspector programok használata	stilisztika szociolingvisztika szövegtan jelentéstan informatika (Microsoft Word)

		mondatszerkesztés, helyesírás írásbeli vitakészség fejlesztése vélemény kifejtése írásban	
Követelmények	Felkészülés: cikkek elolvasása Órai munka: szövegek elkészítése, szódolgozatok, aktív részvétel		

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A szint követelményeinek legalább elégséges osztályzattal való teljesítése

Angol nyelv szinten tartó

(Tematikai egység)	Angol nyelv szinten tartó (B2 szint után)	Órakeret 64 óra /év
Előzetes tudás	A tanulók a célnyelvi kultúra alapelemeivel már tisztában vannak, minden részterületen rendelkeznek előzetes ismeretekkel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az emelt szintű érettségi, illetve a középszintű nyelvvizsgára felkészülés után lehetőség van szinten tartó kurzus választására is. Ennek keretén belül a már megszerzett nyelvi ismereteik megtartása mellett cél a gördülékeny, hatékony szóbeli kommunikáció és a választékos szókincs megtartása illetve továbbfejlesztése.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Férfi és női szerepek a társadalomban Családmodellek a XXI. sz.-ban Gazdaság, fogyasztói társadalom Tömegkultúra vs. elit kultúra Emberi kapcsolatok változása, életkorok Európai Unió és nemzeti jellegzetességek Technológia a mindennapokban, tömegkommunikáció Emberi jogok Klímaváltozás Alternatív erőforrások	Témaspecifikus szókincs gyűjtése, gyakorlása Újságcikkek, internetes oldalak, videók feldolgozása az adott témákban Vitakultúra fejlesztése: árnyalt véleménykifejtés és egymás meghallgatásának a gyakorlása Lényeg kiemelése	<i>Társadalomismeret:</i> a célnyelvi ország(ok) és Magyarország összehasonlítása a megadott viszonylatokban, az Európai Unió története, fordulópontok összehasonlítása célnyelvi ország(ok) és Magyarország viszonylatában, az emberi jogok története, változások <i>Médiaismeret:</i> a média szerepe a célnyelvi ország(ok)ban és Magyarországon, azonosságok és különbségek

Környezetvédelem			
Nyelvtani fogalmak	Új nyelvtani elemek tanítása nem célja a kurzusnak. A már meglévő nyelvtani tudás aktív használata elvárt, a kommunikációs célok elérése érdekében.		
Kommunikációs szándékok	Írott és szóbeli kommunikációs készségek megszilárdítása, hallott és olvasott információ feldolgozása, lényegkiemelés, szövegtömörítés, vázlatkészítés. A tanult témakörök tartalmával kapcsolatban önálló vélemény kifejtése, vita, beszélgetés.		

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A szint követelményeinek legalább elégséges osztályzattal való teljesítése.

Célnyelvi kultúra

Tematikai egység	Angol nyelv Speciális nyelvi kurzus: Célnyelvi kultúra	Órakeret:6 4 óra
Előzetes tudás	A B2 szint elérése feltételezi, hogy a tanulók a célnyelvi kultúra alapelemeivel már tisztában vannak, minden részterületen rendelkeznek előzetes ismeretekkel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az emelt szintű érettségi, illetve a középszintű nyelvvizsga megszerzése után lehetőség van szinten tartó kurzus választására is. Ennek keretén belül célunk az adott ország, illetve nyelvterület kultúrájával, történelmével, irodalmával, szokásaival, társadalmi, gazdasági kérdésekkel, mindennapi élettel való megismerkedés.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Földrajz	Földrajzi ismeretek (tájegységek, folyók, hegységek)	Minden esetben érdemes összehasonlítani a célnyelvi országo(ka)t és Magyarországot az egyes témakörökön belül, és érdemes megvizsgálni, hogy melyik ország mit tart fontosnak az adott témában. <i>Földrajz:</i> természet- és gazdaságföldrajz <i>Történelem:</i> korszakok, fordulópontok, híres személyek, események, történések <i>Történelem:</i> az ünnepek kialakulása, továbbadása; hagyományok, szokások <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> viselkedési szabályok <i>Együttélés:</i> társas kapcsolatok, előítélet, tolerancia, bizalom, együttérzés; fogyatékkal
Politika és jog	A célnyelvi ország(ok) politikai és választási rendszere	
Oktatás	Oktatási rendszerek, egyetemek, public, private schools	
Jelképek	Nemzeti jelképek, védőszenetek	
Társadalomismeret	Társadalmi tagozódás, vallások Királyi tradíciók, patriotizmus	
Média	A célnyelvi ország(ok) (nyomtatott, televíziós és internetes) médiapalettája	
Mindennapi élet, szokások	Jellegzetes ételek, étkezési szokások	
Étkezési szokások, gasztronómia	A célnyelvi ország(ok) szokásai, tabuk, viselkedés	
Illemszabályok	Hivatalos és családi ünnepek, hagyományok, szokások	
Hagyományok, ünnepek	A célnyelvi ország(ok) sportágai, sportesemények	
Sportok	Zeneszerzők, színészek, rendezők, képzőművészek, múzeumok	
Zene, film, színház	A célnyelvi országok irodalom egy-egy jelentős képviselője, műve	

Képzőművészet	Tudósok, találmányok, a Célnyelvi országok történelmének főbb fejezetei	élők, szegények és gazdagok
Építészet	Az angol nyelv kialakulása	<i>Testnevelés és sport:</i> táncok, népi játékok, példaképek szerepe, sportágak jellemzői
Tudomány és történelem	Nyelvi standardok a célnyelvi ország(ok)on belül, illetve a célnyelvi országok között	
Irodalom	Standard, dialektus, akcentus	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> műelemzések
Nyelvi változatok, nyelvtörténet		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> nyelvtörténet, a szinkrón és a diakrón megközelítés
Nyelvtani fogalmak	Új nyelvtani elemek tanítása nem célja a kurzusnak. A már meglévő nyelvtani tudás aktív használata elvárt, a kommunikációs célok elérése érdekében.	
Kommunikációs szándékok	Írott és szóbeli kommunikációs készségek megszilárdítása, hallott és olvasott információ feldolgozása, lényegkiemelés, szövegtömörítés, vázlatkészítés. A tanult témakörök tartalmával kapcsolatban önálló vélemény kifejtése, vita, beszélgetés.	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A szint követelményeinek legalább elégséges osztályzattal való teljesítése.

Német nyelvi specializáció

Szinten tartó kurzus

(Tematikai egység)	Német nyelv szinten tartó (B2 szint után)	Órakeret 64 óra /év
Előzetes tudás	A tanulók a célnyelvi kultúra alapelemeivel már tisztában vannak, minden részterületen rendelkeznek előzetes ismeretekkel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az emelt szintű érettségi, illetve a középszintű nyelvvizsgára felkészülés után lehetőség van szinten tartó kurzus választására is. Ennek keretén belül a már megszerzett nyelvi ismereteik megtartása mellett cél a gördülékeny, hatékony szóbeli kommunikáció és a választékos szókincs megtartása illetve továbbfejlesztése.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Férfi és női szerepek a társadalomban Családmodellek a XXI. sz-ban Gazdaság, fogyasztói társadalom Tömegkultúra vs. elit kultúra Emberi kapcsolatok változása, életkorok Európai Unió és nemzeti jellegzetességek Technológia a mindennapokban, tömegkommunikáció Emberi jogok Klímaváltozás Alternatív erőforrások Környezetvédelem	Témaspecifikus szókincs gyűjtése, gyakorlása Újságcikkek, internetes oldalak, videók feldolgozása az adott témákban Vitakultúra fejlesztése: árnyalt véleménykifejtés és egymás meghallgatásának gyakorlása Lényeg kiemelése	<i>Történelem:</i> a célnyelvi ország(ok) és Magyarország összehasonlítása a megadott viszonylatokban, az Európai Unió története, az emberi jogok története, változások <i>Médiaismeret:</i> a média szerepe a célnyelvi ország(ok)ban és Magyarországon, azonosságok és különbségek <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> fenntarthatóság, környezettudatosság otthon és a lakókörnyezetben, víz és energia-takarékosság, újrahasznosítás
Nyelvtani fogalmak	Új nyelvtani elemek tanítása nem célja a kurzusnak. A már meglévő nyelvtani tudás aktív használata elvárt, a kommunikációs célok elérése érdekében.	
Kommunikációs szándékok	Írott és szóbeli kommunikációs készségek megszilárdítása, hallott és olvasott információ feldolgozása, lényegkiemelés, szövegtömörítés, vázlatkészítés. A tanult témakörök tartalmával kapcsolatban önálló vélemény kifejtése, vita, beszélgetés.	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A szint követelményeinek legalább elégséges osztályzattal való teljesítése

Célnyelvi kultúra

Tematikai egység	Német nyelv Speciális nyelvi kurzus: Célnyelvi kultúra	Órakeret: 64 óra
Előzetes tudás	A B2 szint elérése feltételezi, hogy a tanulók a célnyelvi kultúra alapelemeivel már tisztában vannak, minden részterületen rendelkeznek előzetes ismeretekkel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az emelt szintű érettségi, illetve a középszintű nyelvvizsga megszerzése után lehetőség van szinten tartó kurzus választására is. Ennek keretén belül célunk az adott ország, illetve nyelvterület kultúrájával, történelmével, irodalmával, szokásaival, társadalmi, gazdasági kérdésekkel, mindennapi élettel való megismerkedés.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Földrajz Politika és jog Oktatás Jelképek Társadalomismeret Média Mindennapi élet, szokások Étkezési szokások, gasztronómia Illemszabályok Hagyományok, ünnepek Sportok Zene, film, színház Képzőművészet Építészet Tudomány és történelem Irodalom	Földrajzi ismeretek (tájegységek, folyók, hegységek) Történelmi áttekintés (meghatározó korszakok, fordulópontok, egy-egy fontos személy élete és tevékenysége) A célnyelvi ország(ok) politikai és választási rendszere (valamint az aktuális berendezkedés megismerése) Uniós ismeretek (jogok, jogérvényesítési lehetőségek) Aktuális dalok és tévéműsorok A célnyelvi irodalom egy-egy jelentős műve (elsősorban epika és líra) A célnyelvi ország(ok) politikai és vallási ünnepei, szokásai, jelképei A célnyelvi ország(ok) sportéletének fontosabb részei (csapat- és egyéni sportágak is) A célnyelvi ország(ok) (nyomtatott, televíziós és internetes) médiapalettája Nyelvi eltérések a célnyelvi ország(ok)on belül, illetve a célnyelvi országok között A célnyelvi ország(ok) egy-egy nevezetesebb városa	Minden esetben érdemes összehasonlítani a célnyelvi országo(ka)t és Magyarországot az egyes témakörökön belül, és érdemes megvizsgálni, hogy melyik ország mit tart fontosnak az adott témában <i>Földrajz:</i> természet- és gazdaságföldrajz <i>Történelem:</i> korszakok, fordulópontok, híres személyek, események, történések, az ünnepek kialakulása, továbbadása; hagyományok, szokások <i>Együttélés:</i> társas kapcsolatok, előítélet, tolerancia, bizalom, együttérzés; fogyatékkal élők, szegények és gazdagok <i>Testnevelés és sport:</i> táncok, népi játékok, példaképek szerepe, sportágak jellemzői <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> műelemzések, nyelvtörténet, a szinkrón és a diakrón megközelítés

Nyelvi változatok, nyelvtörténet		
Nyelvtani fogalmak	Új nyelvtani elemek tanítása nem célja a kurzusnak. A már meglévő nyelvtani tudás aktív használata elvárt, a kommunikációs célok elérése érdekében.	
Kommunikációs szándékok	Írott és szóbeli kommunikációs készségek megszilárdítása, hallott és olvasott információ feldolgozása, lényegkiemelés, szövegtömörítés, vázlatkészítés. A tanult témakörök tartalmával kapcsolatban önálló vélemény kifejtése, vita, beszélgetés.	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A szint követelményeinek legalább elégséges osztályzattal való teljesítése.

Francia nyelvi specializáció

Szinten tartó

(Tematikai egység)	Francia nyelv szinten tartó (B2 szint után)	Órakeret 64 óra /év
Előzetes tudás	A tanulók a célnyelvi kultúra alapelemeivel már tisztában vannak, minden részterületen rendelkeznek előzetes ismeretekkel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az emelt szintű érettségi, illetve a középszintű nyelvvizsgára felkészülés után lehetőség van szinten tartó kurzus választására is. Ennek keretén belül a már megszerzett nyelvi ismereteik megtartása mellett cél a gördülékeny, hatékony szóbeli kommunikáció és a választékos szókincs megtartása illetve továbbfejlesztése.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Férfi és női szerepek a társadalomban Családmodellek a XXI. sz-ban Gazdaság, fogyasztói társadalom Tömegkultúra vs. elit kultúra Emberi kapcsolatok változása, életkorok Európai Unió és nemzeti jellegzetességek Technológia a mindennapokban, tömegkommunikáció Emberi jogok Klímaváltozás	Témaspecifikus szókincs gyűjtése, gyakorlása Újságcikkek, internetes oldalak, videók feldolgozása az adott témákban Vitakultúra fejlesztése: árnyalt véleménykifejtés és egymás meghallgatásának a gyakorlása Lényeg kiemelése	<i>Társadalomismeret:</i> a célnyelvi ország(ok) és Magyarország összehasonlítása a megadott viszonylatokban, az Európai Unió története, az emberi jogok története, változások <i>Médiaismeret:</i> A média szerepe a célnyelvi ország(ok)ban és Magyarországon, azonosságok és különbségek

Alternatív erőforrások		
Környezetvédelem		
Nyelvtani fogalmak	Új nyelvtani elemek tanítása nem célja a kurzusnak. A már meglévő nyelvtani tudás aktív használata elvárt, a kommunikációs célok elérése érdekében.	
Kommunikációs szándékok	Írott és szóbeli kommunikációs készségek megszilárdítása, hallott és olvasott információ feldolgozása, lényegkiemelés, szövegtömörítés, vázlatkészítés. A tanult témakörök tartalmával kapcsolatban önálló vélemény kifejtése, vita, beszélgetés.	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A szint követelményeinek legalább elégséges osztályzattal való teljesítése

Célnyelvi kultúra

Tematikai egység	Francia nyelv Speciális nyelvi kurzus: Célnyelvi kultúra	Órakeret: 64 óra
Előzetes tudás	A B2 szint elérése feltételezi, hogy a tanulók a célnyelvi kultúra alapelemeivel már tisztában vannak, minden részterületen rendelkeznek előzetes ismeretekkel.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az emelt szintű érettségi, illetve a középszintű nyelvvizsga megszerzése után lehetőség van szinten tartó kurzus választására is. Ennek keretén belül célunk az adott ország, illetve nyelvterület (frankofón területek) kultúrájával, történelmével, irodalmával, szokásaival, társadalmi, gazdasági kérdésekkel, mindennapi élettel való megismerkedés.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag	
Földrajz	A frankofón világ földrajza	Minden esetben érdemes összehasonlítani a célnyelvi országo(ka)t és Magyarországot az egyes témakörökön belül, és érdemes megvizsgálni, hogy melyik ország mit tart fontosnak az adott témában
Politika és jog	A francia politikai berendezkedés, választási rendszer, civil társadalom	
Oktatás	A francia oktatási rendszer	
Jelképek	A Hexagon szimbólumai	
Társadalomismeret	Vallási, etnikai és kulturális sokszínűség problémái a mai francia társadalomban	<i>Földrajz:</i> természet- és gazdaságföldrajz
Média	A média szerepe a hétköznapiakban	
Mindennapi élet, szokások	A családi kapcsolatok változása az elmúlt évtizedekben	<i>Történelem:</i> korszakok, fordulópontok, híres személyek, események, történések, az ünnepek kialakulása, továbbadása; hagyományok, szokások
Étkezési szokások, gasztronómia	Francia konyha specialitásai	
Illemszabályok	Kulturális különbségek, gesztusrendszer	<i>Együttélés:</i> társas kapcsolatok, előítélet, tolerancia, bizalom, együttérzés; fogyatékkal élők, szegények és gazdagok
Hagyományok, ünnepek	Francia ünnepek, hagyományok	
Sportok	Olimpiai mozgalom és sport	
	Francia film és francia színház	

Zene, film, színház	Kortárs és klasszikus művészet a Louvre-ban A Loire-menti kastélyoktól a Défense-ig A francia tudomány jeles alakjai A francia történelem meghatározó eseményei, magyar vonatkozások Villontól Prévert-ig A latin nyelvtől a „verlan”ig	<i>Testnevelés és sport:</i> táncok, népi játékok, példaképek szerepe, sportágak jellemzői <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> műelemzések, nyelvtörténet, a szinkrón és a diakrón megközelítés
Képzőművészet		
Építészet		
Tudomány és történelem		
Irodalom		
Nyelvi változatok, nyelvtörténet		
Nyelvtani fogalmak	Új nyelvtani elemek tanítása nem célja a kurzusnak. A már meglévő nyelvtani tudás aktív használata elvárt, a kommunikációs célok elérése érdekében.	
Kommunikációs szándékok	Írott és szóbeli kommunikációs készségek megszilárdítása, hallott és olvasott információ feldolgozása, lényegkiemelés, szövegtömörítés, vázlatkészítés. A tanult témakörök tartalmával kapcsolatban önálló vélemény kifejtése, vita, beszélgetés.	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A szint követelményeinek legalább elégséges osztályzattal való teljesítése.

Spanyol nyelvi specializáció
szinten tartó

(Tematikai egység)	Spanyol nyelv szinten tartó (B2 szint után)		Órakeret 64 óra /év
Előzetes tudás	A tanulók a célnyelvi kultúra alapelemeivel már tisztában vannak, minden részterületen rendelkeznek előzetes ismeretekkel.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az emelt szintű érettségi, illetve a középszintű nyelvvizsgára felkészülés után lehetőség van szinten tartó kurzus választására is. Ennek keretén belül a már megszerzett nyelvi ismereteik megtartása mellett cél a gördülékeny, hatékony szóbeli kommunikáció és a választékos szókincs megtartása illetve továbbfejlesztése.		
Követelmények			Kapcsolódási pontok
Témakörök	Tananyag		
Férfi és női szerepek a társadalomban Családmodellek a XXI. sz-ban Gazdaság, fogyasztói társadalom Tömegkultúra vs. elit kultúra Emberi kapcsolatok változása, életkorok Európai Unió és nemzeti jellegzetességek Technológia a mindennapokban, tömegkommunikáció Emberi jogok Klímaváltozás	Témaspecifikus szókincs gyűjtése, gyakorlása Újságcikkek, internetes oldalak, videók feldolgozása az adott témákban Vitakultúra fejlesztése: árnyalt véleménykifejtés és egymás meghallgatásának a gyakorlása Lényeg kiemelése		<i>Társadalomismeret:</i> a célnyelvi ország(ok) és Magyarország összehasonlítása a megadott viszonylatokban, az Európai Unió története, fordulópontok összehasonlítása célnyelvi ország(ok) és Magyarország viszonylatában, az emberi jogok története, változások <i>Médiaismeret:</i> A média szerepe a célnyelvi ország(ok)ban és Magyarországon, azonosságok és különbségek

Alternatív erőforrások		
Környezetvédelem		
Nyelvtani fogalmak	Új nyelvtani elemek tanítása nem célja a kurzusnak. A már meglévő nyelvtani tudás aktív használata elvárt, a kommunikációs célok elérése érdekében.	
Kommunikációs szándékok	Írott és szóbeli kommunikációs készségek megszilárdítása, hallott és olvasott információ feldolgozása, lényegkiemelés, szövegtömörítés, vázlatkészítés. A tanult témakörök tartalmával kapcsolatban önálló vélemény kifejtése, vita, beszélgetés.	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A szint követelményeinek legalább elégséges osztályzattal való teljesítése.

Célnyelvi kultúra

Tematikai egység	Spanyol nyelv Speciális nyelvi kurzus: Célnyelvi kultúra		Órakeret: 64 óra
Előzetes tudás	A B2 szint elérése feltételezi, hogy a tanulók a célnyelvi kultúra alapelemeivel már tisztában vannak, minden részterületen rendelkeznek előzetes ismeretekkel.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az emelt szintű érettségi, illetve a középszintű nyelvvizsga megszerzése után lehetőség van szintentartó kurzus választására is. Ennek keretén belül célunk az adott ország, illetve nyelvterület kultúrájával, történelmével, irodalmával, szokásaival, társadalmi, gazdasági kérdésekkel, mindennapi élettel való megismerkedés.		
Követelmények		Kapcsolódási pontok	
Témakörök	Tananyag		
Földrajz	Spanyolország földrajza, amerikai országok, fővárosok		Minden esetben érdemes összehasonlítani a célnyelvi országo(ka)t és Magyarországot az egyes témakörökön belül, és érdemes megvizsgálni, hogy melyik ország mit tart fontosnak az adott témában
Politika és jog	A spanyol választási rendszer, alkotmányos monarchia		
Oktatás	A spanyol oktatási rendszer, vizsgatípusok		
Jelképek	A vallás szerepe, védőszentek		Földrajz: természet- és gazdaságföldrajz
Társadalomismeret	Társadalmi rétegződés, a fiatalok helyzete		
Média	Munkanélküliség		
Mindennapi élet, szokások	A spanyol nyelv a világban, a Cervantes Intézet		Történelem: korszakok, fordulópontok, híres személyek, események, történetek
Étkezési szokások, gasztronómia	Spanyol tévécsatornák		
Illemszabályok	Spanyol időbeosztás, szieszta, étkezések időpontjai		
Hagyományok, ünnepek	A foci szerepe Spanyolországban		az ünnepek kialakulása, továbbadása; hagyományok, szokások
Sportok	Spanyol gasztronómia: alapanyagok, tipikus ételek		
	Vallási ünnepek, Karácsony, Nagyhét		
	El Greco, Velázquez, Goya, Dalí, Picasso, Gaudí		Együttéléstan: társas kapcsolatok, előítélet, tolerancia, bizalom, együttérzés; fogyatékkal élők, szegények és gazdagok
	Buñuel, Saura, Almodóvar		

Zene, film, színház	Spanyolország története a barlangfestményektől napjainkig – vázlatos áttekintés	<i>Testnevelés és sport:</i> táncok, népi játékok, példaképek szerepe, sportágak jellemzői
Képzőművészet	Cervantes, Lope de Vega, és kortárs szerzők művei	
Építészet	A spanyol nyelv történeti áttekintése	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> műelemzések
Tudomány és történelem	Dialektusok, nyelvváltozatok, neolatin nyelvcsalád vázlatos áttekintése	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> nyelvtörténet, a szinkrón és a diakrón megközelítés
Irodalom		
Nyelvi változatok, nyelvtörténet		
Nyelvtani fogalmak	Új nyelvtani elemek tanítása nem célja a kurzusnak. A már meglévő nyelvtani tudás aktív használata elvárt, a kommunikációs célok elérése érdekében.	
Kommunikációs szándékok	Írott és szóbeli kommunikációs készségek megszilárdítása, hallott és olvasott információ feldolgozása, lényegkiemelés, szövegtömörítés, vázlatkészítés. A tanult témakörök tartalmával kapcsolatban önálló vélemény kifejtése, vita, beszélgetés.	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A szint követelményeinek legalább elégséges osztályzattal való teljesítése.

ÉNEK ZENE

A TANTÁRGY JELLEMZŐI, FEJLESZTÉSI FELADATOK

Az ének-zene tantárgy tanításának legfőbb céljai megismertetni a gyermekeket az éneklés és a zenélés örömeivel, valamint kulcsokat adni számukra a zene élményt nyújtó megismeréséhez, megértéséhez és élvezetéhez. Az iskola zenepedagógiája Kodály Zoltán alapelveire épül, központi szerepet kap a nevelésben. Az aktív éneklést és zenélést szorgalmazza, tradicionális népzene és igényes műzene alapul. A klasszikus remekművek értő befogadása fejleszti az érzelmi intelligenciát.

A kerettantervben feltüntetett anyagon keresztül a tanulók megismerik népzene és más népek zenéje, nemzeti zenei kultúránk és a klasszikus zene, a jazz, valamint a populáris műfajok igényes szemelvényeit. A zenepedagógiai munka a tanulók részben az iskolában, részben az iskolán kívül szerzett zenei tapasztalataira, zenei élményeire, illetve adott esetben zenei gyakorlatára épül. Az iskolai ének-zene óra elsősorban a pozitív zenei élmények és gyakorlati tapasztalatok megszerzésére való.

Az ének-zene tanítása során a fejlesztési célok nem válnak szét élesen órakeretre, tananyagegységekre. A megjelölt órakeretek a tevékenységek egymáshoz viszonyított arányát jelölik. Minden órán sor kerül éneklésre, folyik a növendékek zenei generatív készségének fejlesztése, zenét hallgatnak. A fejlesztési célok a tanítás során mindig az előző ismeretanyagra, elért fejlesztésre építve, komplex módon jelennek meg.

Célok, feladatok:

A tantárgy fejlesztési céljai a következők:

Zenei reprodukció

Éneklés

- Az iskolai ének-zenei nevelés elsődleges élményforrása a közös éneklés és az értő zenehallgatás. Az órán tanult zenei anyag egy részét énekléssel és kreatív zenei gyakorlatokkal készítik elő, illetve sajátítják el.
- Az énekes anyag nagy részét a magyar népdalok alkotják, később csatlakoznak csak be más népek dalai is.

Generatív és kreatív készségek fejlesztése

- A generatív – létrehozó, alkotó – készségek és képességek fejlesztésének célja, hogy a tanulók a megszerzett zenei tapasztalatokat alkalmazni tudják és azokkal képesek legyenek újat alkotni. A generatív tevékenységek, amelyek a kreativitás fejlesztése szempontjából nélkülözhetetlenek, fejlesztik a tanulók zenei érzékét, zeneértését és összpontosító képességét. Segítik őket a zene elemeinek önálló és magabiztos használatában, fejlesztik a tanulók önkifejező képességét, ötletgazdagságát, kreativitását és zenei fantáziáját.
- A generatív zenei tevékenységek a tanítás legkülönbözőbb témáihoz és fázisaihoz kapcsolódhatnak, s bennük a játékos alkotói munka öröme érvényesül. A generatív tevékenységet mindenkor megelőzi a zenei alkotóelemek (pl. ritmus, dallam, polifónia, harmónia, forma) vagy egy adott zenei stílushoz kapcsolódó zenei jelenségek (pl. a klasszika formaérzéke) megismerése az aktív zenélésen keresztül.

Kottaolvasás

- A kottaolvasás a zene értésének eszköze, általa olyan kódrendszer kulcsát kaphatják meg a tanulók, amely segíti őket abban, hogy eligazodjanak a zenei tartalmakban. A kottaolvasás nem cél, hanem eszköz az iskolai zenetanulás folyamatában.

Zenei befogadás

Befogadói kompetenciák fejlesztése

- A befogadói kompetenciák fejlesztése során az érzelmi és intellektuális befogadás egyensúlyának kell érvényesülnie. A befogadói kompetenciák fejlesztésével megalapozható a tanulók zenehallgatási magatartása, akik a zenehallgatás során olyan élményeket – minél többféle és valóságos zenei tapasztalatokat – szereznek a hallgatott zenéről, amelyek hatására egyre inkább különbséget tudnak tenni az elmélyült zenehallgatás (vagyis a zene befogadása) és a háttérzene fogyasztása között.
- Csend és teljes figyelem nélkül nem jön létre élményt adó zenei befogadás. A művészi értékű zene befogadójává csak az a tanuló válik, aki teljes figyelmét képes a hallott zene felé irányítani. A befogadói kompetencia fejlesztése éppen ezért részben a figyelem készségének kialakítása és folyamatos erősítése felé irányul.
- Adekvát befogadói attitűd. A zenehallgatási anyag értő befogadását segíti az adekvát befogadói attitűd kialakítása, azaz a hallgatott zene funkciójához, stílusához és műfajához megfelelő közelítés. Lényeges, hogy a tanulók úgy hallgassanak zenét, hogy a zene különböző megnyilvánulásaihoz a zenéhez leginkább illeszkedő befogadói magatartással forduljanak.
- A befogadói kompetencia fejlesztését segíti elő elsősorban a zenében rejlő gesztusok, karakterek, érzelmek, hangulatok érzékelésének és átérzésének képessége, másodsorban pedig a biztos és differenciált hallási képesség (ritmus-, dallam- és hangszínérzék) és a zenei memória. Ezeket rendszeres és nagy mennyiségű énekléssel és a generatív készségek más fejlesztő gyakorlataival lehet kialakítani.

Zenehallgatás

- A rendszeres és figyelmes zenehallgatás a tanulók zene iránti fogékonyságát és zenei ízlését, és kritikai gondolkodását formálja.
- A zenehallgatási anyag kiválasztásakor a zenei teljességre kell törekedni. Lehetőleg teljes műveket hallgassanak meg, hiszen a tanulók befogadói kompetenciáját, s elsősorban zenei formaérzékét a teljes kompozíciók bemutatása fejleszti. A műalkotás egészéről kell benyomást szerezniük, mielőtt a részletekre irányítják a figyelmüket.
- Az iskolai zenehallgatás egyik célja a befogadói kompetenciák fejlesztése és a zenehallgatás igényének kialakítása, amely biztosítja az egész életen át tartó zenei érdeklődést..

10/5. ÉVFOLYAM

Az ének-zene tantárgy a 10/5. évfolyamon a következő fejlesztési területek, nevelési célok megvalósításához tud hozzájárulni hatékonyan:

- az erkölcsi nevelés (elfogadják és cselekvéseik mércéjévé teszik az emberi kapcsolatok elfogadott normáit és szabályait);
- médiatudatosság, amelynek birtoklása választékosságot, fejlett ízlésvilághoz tartozó szelekciós képességet jelent, egyben az értékes médiatartalmak hozzáférésére motivál;
- az önismeret és társas kultúra fejlesztése (kommunikációs képességek, a társaikkal való együttműködés képessége és a mások iránt érzett felelősség és empátia továbbfejlődik);
- testi és lelki egészségre nevelés (kiegyensúlyozott és harmonikus személyiség fejlesztése, a mozgással erősített testtudat, érzelmi intelligencia).

A *kulcskompetenciák* fejlesztésében az ének-zene tárgy az alábbiakhoz járul hozzá a maga eszközeivel:

- az esztétikai, művészeti tudatosság és kifejezőképesség,
- anyanyelvi kommunikáció,
- szociális kompetencia,
- digitális kompetencia

Az ének-zene tantárgy tanításának legfőbb céljai a 10. évfolyamokban a következő:

- Fenntartani a tanulóknak az énekléshez és zenéléshez való kedvet.
- Kulcsokat adni számukra a zene megismerő, megértő és érzelmi fogékonyságot, érzelmi asszociációkat magában foglaló empátiás közelítéshez. Ezeknek a céloknak az elérését segíti a kiválasztott repertoár.

Az iskolai ének-zene tanulás várt eredménye: a zenei énekes és mozgással kísért aktivitás és a zenehallgatás során a tanulók széleskörű tapasztalatokat szereznek, amelyek segítik őket eligazodni a körülöttük lévő világ zenei sokszínűségében.

Az iskolai zenepedagógiai munka *Kodály Zoltán* koncepciójára épül, mely az aktív éneklést és az aktív részvételt igénylő zenei tevékenységet szorgalmazza. A zenei anyagot a tradicionális népzene és klasszikus műzene, mint értékhordozók képezik.

Az ének-zene tanítása során a fejlesztési célok órakeretre, tananyagegységekre nem válnak el élesen. Minden órának része az éneklés, a zenei generatív képességek fenntartása, a (felismerő) kottaolvasás, valamint – főleg a zenehallgatás kapcsán nyert zenei ismeretek, kompetenciák, az esztétikai fogékonyság bővítése.

A fejlesztési célok a tanítás során mindig az előző ismeretanyagra, elért fejlesztésre építve, komplex módon jelennek meg.

Célok, feladatok:

Zenei reprodukció

Éneklés

Ebben az életkorban a közösségi alkalomhoz igazodó zenei stílusnak megfelelő előadásmód, a *kommunikatív muzikalitás* továbbfejlesztése áll a középpontban. Érdemes kisebb alkalmi együtténeklő csoportoknak is rendszeres *funkcionális* énekes feladatot adni. Az énekes anyagban a klasszikus és populáris zenei műfajok szemelvényei (részletei) is kell, hogy szerepeljenek!

Generatív, kreatív tevékenység

A tanulók a korábban elsajátított zenei összetevőket, kisebb zenei egységeket leltárba veszik. Életkori sajátosságaikból adódóan mozgósítani kell a tanulók *kombinatív* készségét, s a zene anyagát tekintve egy új terület kerül előtérbe. A tanulók örömeiket lelhetik a zene különböző összetevőinek kombinálásában, amelynek szigorú ismeretek és kifinomult készségek nem szabnak határt, de akár a kombinációk alkotásának szabályait maguk találhatják ki ebben a működésben – anélkül, hogy a figyelmet a tudatosságra, fejlesztésre fókuszálnák, gyakorolhatják a különböző zenei összetevőket is, dinamikus működtetésben.

Felismerő kottaolvasás, zenei ismeretek

A tanulók az énekelt dalok, a generatív tevékenységben improvizált dallamok meghatározott zenei elemeit megfigyelik, tudatosítják önállóan, vagy tanári segítséggel. Az énekelt dallamok kottaképét látva, azokat azonosítani tudják. Akár a népzenei, akár a műzenei

dallamokat, hosszabb motívumokat így felismerik kottaképről, esetleg tanári segítséggel reprodukálják, majd „visszaforgathatják” a játékos improvizációs, kreatív tevékenységbe.

A zenehallgatási anyag előkészítése és tanítása során törekszünk az infokommunikációs társadalomban elérhető gazdag médiatartalmak felhasználására (pl. letölthető multimédiás tartalmak, különböző interpretációk összehasonlítása).

Zenei befogadás

A befogadói kompetenciák fejlesztése

Erre az életkorra már kialakulhat folyamatos zenei fejlesztés mellett, hogy automatikussá váljon a *figyelem koncentrációja* bármilyen hangzási élmény befogadására (saját éneklésre, társak éneklésére figyelés; későbbiekben figyelés az improvizációra, a kreatív megnyilvánulásokra).

Egyénfüggő, mekkora a tanuló dalkincse, műzenei motívumkincse, amelynek segítségével képes mások zenei megnyilvánulásait ellenőrizni. Ha társa abbahagyja egy jól ismert dal éneklését pl. a dal közepén, automatikusan folytatja a figyelő tanuló, egyfelől *belső hallása* segítségével, amely a korábbi hallott anyagokat idézte fel, másfelől ugyancsak a *belső hallásnak* egy másik funkciójával: a *belső előrehallás* képességével. A *belső hallásnak* ez a *tervező* funkciója (*anticipációs* képessége). Minél fejlettebb valakinek a *belső hallása*, annál tudatosabb a zenekövető „magatartása”, azaz figyelme. Az *anticipáció* pedig hozzásegíti a befogadót a zenei folytatás megsejtésére, amely intellektuális feszültséget okoz: vajon *az* és *úgy* következik-e be, ahogyan vártam. Nincs az a befogadó tevékenység, amely nélkülözhetné a *belső hallást* és az ahhoz tartozó figyelmet. Ez az a *befogadói kompetencia*, amely biztosíték a zene intellektuális megértése felé.

Zenehallgatás

A zenei befogadásnak azonban nemcsak intellektuális, értelmi része van. Legalább olyan fontos az, hogy a zene milyen személyes hatást idéz elő a hallgatóban. Hogyan és milyen hatást vált ki érzelmileg? Hogyan lehet a zene egészével azonosulni: van-e személyes érzelmi üzenete a hallgató számára? Mi váltja ki a boldogság, az öröm, a bánat, a szomorúság, az indulat, a bosszú, a megbocsájtás, a könnyörgés stb. érzetét/ézelmet, amivel a hallgató azonosulni tud, mert úgy szólnak ezek a tartalmak, üzenetek a zenében, mint ha rólam szólnának. Vagy éppen a magam érzéseit, érzelmeit vetítem bele a hallgatott műbe. Ilyenkor történik meg a művel való *azonosulás*, ami magával vonzza a figyelmet, az odafigyelést, annak a megfejtését, hogy milyen eszközökkel történik mind ez. (Működésbe lépnek a kompetenciák.) Ilyenkor találkozunk össze értelem és érzelem, ismeretek, asszociációk és érzelmi fogékonyság. A zene karaktere, jellege, gesztikussága, hangulata válik azonossá a hallgatóban. Ennek a hatásnak lehet adni a gyakran használt „élmény” elnevezést. A zenehallgatás szemelvényei egyenként és összességükben előidézhetik azt az érzelmi felindulást, gazdagodást, amelyet ha kivételes esetben előáll *katarzisként* nevezhetünk. Ebben a sokféle hatásban, komplexitásban áll a zenei nevelés emberformáló, szocializációs (és még sokféle) személyiségbefolyásoló ereje.

A zenehallgatásnak nincs egyetlen, szabályozott, „szabályos” módszere. Mint sok más esetben, a zenehallgatás esetében is a „tárgy” határozza meg a módszert. Tanári feladat annak eldöntése, hogy a meghallgatandó műnek melyik rétegét kívánja előtérbe állítani. Ha a zenei szempontok látszanak fontos(abb)nak, akkor előkészítés gyanánt foglalkozhat a zene motívikájával (dallam, ritmus, lüktetés, hangsúlyok stb.), szerkezetével, dinamikai, tempóbeli változásaival. A koncentrációt nagymértékben segíti énekelhető terjedelemben lévő dallamok dúdoló, kísérő, csak a követést szolgáló, nem teljesítményszerű osztályszintű reprodukciója. Kivetített *partitúra* követése is segítőeszköz lehet.

A tanulók digitális technikákban való jártasságukat a zenei tanulmányok szolgálatába is állíthatják, valamint a tanítási folyamatban szóba kerülő művek letöltésével gazdagíthatják zenehallgatási, műismereti repertoárjukat.

Tartalmi elemek

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Éneklés	Órakeret 14 óra
Előzetes tudás	Az általános iskolában megismert népzenei és műzenei szemelvények elsajátítása során kialakult éneklési képességek, zenei ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanult dalanyag ébren tartása, használatával az éneklési készség fejlesztése. További dalkincsbővítés, a motivált és örömteli éneklés kialakítása, helyes énektechnikával és hangképzéssel. Stílusos, kifejező éneklés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok

4-5 mű éneklése tiszta intonációval és helyes hangképzéssel az életkori sajátosságokat figyelembe véve (szükség esetén egyénre szabott kezdőhangról), a következő kategóriák mindegyikéből: Zeneirodalmi szemelvények, mindegyik megismert stíluskorszakból legalább egy dal vagy dalrészlet, néhány rövid zenei téma: – gregorián, – reneszánsz, – barokk, – bécsi klasszikus, – romantikus, – XX. századi. Egyszólamú és többszólamú világi és egyházi vokális anyag, és hangszeres művek témái a zenehallgatás anyagából válogatva. Hangszeres művek éneklhető témái. Magyar népzene és történeti dallamok (az életkornak megfelelő tematikus csoportokból válogatva): Más népek dalai.	Közös éneklés Egyéni beszámoló az elsajátított énekekből Szereplés a közösségi alkalmakon, iskolai ünnepeken Bemutató tartása	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejezőképesség fejlesztése, dalok szövege, költői eszközök megfigyelése a zenei kifejezésben, magyar népballadák, virágénekek, szimbolika. <i>Idegen nyelvek:</i> más népek dalai eredeti szöveggel.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népzene: ballada, jaj-nóta, sirató, táncház, népies műdal, verbunk, csárdás; egyházzene (zsoltár, korál, népének, spirituálé); világi zene (trubadúrének, ungarésca), dal (népdal, műdal, egyházi és világi dal, reneszánsz kórusdal, romantikus dal)	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Ritmikai és dallamvariálási készség, tonális és funkciós érzet, fejlődő formaérzék	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A korábbi évek generatív és kreatív készségfejlesztés tevékenységeinek ismétlése a korosztály elvárható zenei képességének és jellemző érdeklődésének megfelelő zenei példákon keresztül személyiségfejlesztés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok

<i>ritmus, metrum:</i> Összetett és aszimmetrikus metrumokhoz kapcsolódó improvizációs gyakorlatok tapssal és ütőhangszerekkel, szabályos és szabálytalan hangsúlyozás, metrumváltások. <i>Dallam:</i> – Szövegalkotás egyszerű dallamra, jellegzetes ritmusokra. – Ismert dallamra új szöveg illesztése. – Versmegzenésítés. – A zenei és a szöveg hangsúlyai (prozódia) a gyakorlatban. – Zenei prozódia megfigyelése, reprodukciója. – Eredeti nyelvű szöveg és fordításainak összehasonlítása. – Klasszikus és populáris műfajok. <i>Harmónia:</i> A dúr hangsor hármashangzatainak dallam alá illesztése – gitáron, zongorán. <i>Komponálás és rögtönzés összekapcsolása:</i> Az énekes és zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó dallamalkotási módok: – díszítés a népzeneben és műzenében, – zenei szerkesztés módok, zenei formák parafrázisa zenei és nem zenei eszközökkel: ritmus rondó, szekvencia, periódus, variáció;	A műfajok pontos definiálása – könyvtári munka, szakirodalom feldolgozása Dallamok „átdolgozása” megadott szempontok alapján. Saját versek megzenésítése. Zenei kíséret írása és játszása a tanult dalokhoz, dallamokhoz. Műelemzések.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegalkotás egyszerű dallamra, versmegzenésítés, szöveghangsúlyok, prozódia. <i>Idegen nyelv:</i> idegen nyelvű szövegek és fordításainak összehasonlítása a prozódia szempontjából. <i>Matematika:</i> absztrakt gondolkodás fejlesztése a zenei formákon keresztül. <i>Vizuális kultúra</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.
---	---	---

Aranymetszés a zenében és a természetben Ismert dallamhoz ritmuskíséret vagy adott ritmuskísérethez dallamalkotás <i>Egyszerű ritmus és harmóniakíséret alkotása:</i> osztinató, dudabasszus, orgonapont, T-D ingamozgás, kürtmenet. Kreatív közreműködés a tanult ritmikai, metrikai, dallami és harmóniai elemekből létrehozott és a tanult formai eszközökkel szerkesztett kompozíciók megszólaltatásában. Rögtönzés és komponálás egyéni és csoportos formában		
---	--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Zenei szerkesztés módok: egyszólamú dallamalkotás, homofónia és polifónia fogalma középkori, reneszánsz és barokk zenei szemelvények alapján. Metrumfajták (egyszerű, összetett, aszimmetrikus), szimmetrikus és szimmetrikus hangsúlyozás. Prozódia.
--------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Az általános iskolában megszerzett zeneelméleti alapismeretek a hagyományos klasszikus zenei notációról.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az eddig tanult felismerő kottaolvasási és zenei ismeretek megerősítése, rendezése az ismétlések során. Az ismeretek közötti összefüggések feltárása. A további gyakorlás a befogadást és a felidézést kísérő kottakövetéssel történik, valamint elemi szintű kottaolvasás alkalmazásával.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok

<i>Zeneelméleti alapismeretek:</i> A zenei írásbeliség kialakulásának főbb jellemzői. A kottairás fejlődése: – néhány neuma és a különböző kulcsok ismerete (csak <i>információs szinten</i>), <i>Ritmikai elemek, metrum, tempó</i> <i>Partitúra:</i> Vokális és hangszeres partitúrák megismerése: – zenehallgatás kottakép követéssel, – témák azonosításával, – előadói jelek és megvalósulás megfigyelésével, szólamok elrendeződésének ismerete	Különféle tánc típusok gyakorlati alkalmazása. Különböző hangszerek kottáinak tanulmányozása. Hangszerismeret.	<i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és jelzések használata
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Partitúra, notáció, tánc típusok	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás Befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Korábbi évek során megszerzett kompetenciák, nyitott hozzáállás, zenei emlékek, tapasztalatok, koncertélmények	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadás pályáinak szélesítésével, személyes – esztétikai, intellektuális, gyakorlati zenei élmények szerzésével, irányított és önálló feldolgozással személyiség és az esztétikai érzék fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok

A zene rendszerezése különböző szempontok alapján (pl. kronológia, műfaj, forma). A zene kapcsolatainak feltárása a társművészetekkel, irodalommal, történelemmel, kultúrtörténettel (az egyházzene kapcsolata a liturgiával, zenei élet a főúri rezidenciákon és a nyilvános koncerttermekben, operaházakban). A zene történelmi kapcsolódásai. A világ jelenlegi leghíresebb koncerttermei, operaházai, zenei fesztiváljai. Az alkotás zenei reprodukció befogadás viszonya (zeneszerzés és előadóművészet kapcsolata, komponálás/lejegyzés improvizáció), a zene funkciói (művészi zene-szórakoztató zene; liturgikus zene; önkifejezés, ünnepek zenéi, tánc, alkalmazott zene). A zenei ismeretszerzés és információgyűjtés, a zenehallgatás lehetőségei a számítógép és az internet segítségével. Műalkotás-elemzés, önálló véleménynyilvánítás: az értékek megkülönböztetése (művészi érték - giccs). Népzene és műzene kapcsolatai, a jazz és a populáris zene műfajainak kapcsolódási pontjai. Átköltés, átdolgozás, feldolgozás, stílusok keveredése, zenei humor pl. komolyzenei témák megjelenése a médiában és a populáris műfajokban, világzenei példák zenei forrásai. Jazz hangszerek, zenekar: trombita, szaxofon, klarinét, nagybőgő, zongora, sokféle ütőhangszer, big band. .	Egy zenemű/részlet egyéni feldolgozása, elemzése megadott témából választva. Kritika írása egy választott zeneműről. Esszé/PPT írása a zene és társművészetek kapcsolatáról. Makett készítése választott operaházról vagy koncertteremről. Saját zenemű „készítése” számítógép segítségével.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a műzene irodalmi kapcsolódásai, átköltés, humor. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a zene történelmi kapcsolódásai. <i>Idegen nyelv:</i> zenehallgatási anyag idegen nyelven. <i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel. <i>Informatika:</i> zenei információgyűjtés az internet segítségével.
---	---	---

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népzene - műzene, világi zene-egyházzene, abszolút zene - programzene, komolyzene-populáris zene, tánczene, alkalmazott zene, giccs
--------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás Zenehallgatás	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A befogadói kompetencia differenciálása; az ismeretek kronológiai rendszerezése. Tájékozottság a zeneművek műfajában és a különböző zenei nyelvhasználatokban. Önálló elemzés, véleménykifejtés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Ajánlott tevékenységek	Kapcsolódási pontok

Különböző műfajú, stílusú és korszakú zenei részletek felismerése. <i>Népzene:</i> Népdal, hangszeres népzene <i>Klasszikus zene:</i> – Az európai műzene kialakulása napjaink zenéjéig – legfontosabb stílusjegyek, műfajok és zeneszerzők. – <i>Középkor és reneszánsz</i> (gregorián, motetta, madrigál). – <i>Barokk</i> – a hangszeres műfajok és az opera kialakulása Bach, Vivaldi, Purcell, Händel – Bécsi klasszika – a klasszikus zenei formák és műfajok (szonáta kamarazene, szimfónia, rondó, opera buffa) Haydn, Mozart, Beethoven. – <i>Romantika</i> – dalciklus, hangszeres előadási darabok, opera és zenedráma (nemzeti jelleg a zenében, hangszeres virtuozitás) Schubert, Schumann, Liszt, Berlioz, Dvorak, Brahms, Chopin, Wagner – <i>A századforduló és a XX. század zenéje</i> – a stílusjegység felbomlása, új zenei irányzatok, Debussy, Ravel, „oroszk ötök” – <i>Korunk zenéje</i> a második világháborútól napjainkig. <i>A klasszikus zenén túl:</i> – a jazz műfajai a kezdetektől napjainkig, – a beat és a klasszikus rock, – a világzene, – a zenés színház – rockopera, – a szórakoztató zene műfajai közül: musical, operett, magyar nóta, – filmzene és alkalmazott zene. A mai populáris zene irányzatai.	Többször meghallgatott zeneművek alapján a szimfonikus zenekar hangszereinek megnevezése. A hangszerismeret bővítése könyvtári kutatómunkával (esetleg élő bemutatással) A megismert szerzők munkásságának bemutatása. A zeneértés szakkifejezéseinek pontosítása – egyéni szakszótárírás. A zenei műfajok felsorolása példával. Más tantárgy témaköréhez illő zeneművek értelmezésének beillesztése az adott epochába (képzőművészet, történelem, irodalom) A témahetek bemutatóin a tanultak felhasználása	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a műzene irodalmi kapcsolódásai, átköltés, humor. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a zene történelmi kapcsolódásai. <i>Idegen nyelv:</i> zenehallgatási anyag idegen nyelven. <i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel. <i>Informatika:</i> zenei információgyűjtés az internet segítségével).
--	---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A fent említett stílusjegyek és műfajok elnevezése csak a tényleges zenehallgatási anyaghoz kapcsolódva, általános tájékozottsági szinten.
--------------------------------	--

Továbbhaladás feltételei:

Éneklés:

- Az énekes anyagból 15 dalt és műrészletet részben kottából, részben emlékezetből kifejezően énekeljenek csoportosan vagy önállóan.
- Néhány dallamból (népdal, műdal, zenei téma) álló csokor felidézése egy-egy témán, műfajon, stílus körön belül.

Generatív és kreatív készségek:

- A kottakép elemeinek és az alapvető zenei kifejezések ismerete és értelmezése, reprodukálása tanári segítséggel..

Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti alapismeretek:

- Kottakép ismerete (szólamok, tempó és dinamikai jelzések, hangszerek jelölése)

Zenehallgatás:

- Tudjanak különbséget tenni a zene társadalmi funkciói alapján (világi zene, egyházzene, szórakoztató zene, programzene, abszolút zene, vagy alkalmazott zene).
- Min. 15 zenemű felismerése, azonosítása zeneszerzővel, korszakkal
- Az egyes stílusok műfaji jellegzetességének felismerése (pl. szonáta, rondó, keringő, mazurka, stb.)

Zeneirodalom:

- rövid ismertető/esszé/PPT a tanult zenetörténeti korokról, zeneszerzőkről, munkásságukról

EGYÜTTÉLÉSTAN – Etika, társadalomismeret

A TANTÁRGY JELLEMZŐI, FEJLESZTÉSI FELADATOK

Általános cél:

Az Együttélésen - *Etika, társadalomismeret* vállalt célja a tanulók társadalmi, etikai, állampolgári szocializációjának segítése, a polgári lét értékrendjének közvetítése a globalizált világban. A tanulók szocializációjának alapvető, meghatározó színtere a család. Az iskola intézményként is képvisel és közvetít értékrendet és normákat, így szükséges egy olyan tantárgy, amely direkt módon adja át a szocializációhoz szükséges képességek, attitűdök, személyiségjegyek és ismeretek összességét.

A fő cél a tanulók társadalmi beilleszkedésének és érvényesülésének elősegítése. Elsősorban olyan képességeket kívánunk megalapozni és fejleszteni, amelyek segítik a diákokat abban, hogy – életük későbbi szakaszában – számukra ismeretlen szituációban is el tudjanak igazodni, és az általános emberi és polgári normáknak megfelelően tudjanak viselkedni. Fontos cél továbbá, hogy fejlessze a fiatalok társadalmi tájékozottságát és tájékozódási képességét, megalapozza a demokratikus közéletben való tudatos részvételét; felkészítse a tanulókat a gazdasági jelenségek értő szemléletére, a tudatos gazdasági szerepvállalásra, az emberi jogok feltétlen tiszteletére.

A tantárgy helye az AKG-ban

Az Etika, társadalomismeret a társadalomismereti tantárgyblokk része. Anyagának egy része a történelem órák tananyagába illeszkedik, majd önálló kötelező tantárgy a 9/5-10/5. évfolyamon. Lezárt képzést ad.

A társadalom- és önismereti készségfejlesztés, valamint a mentálhigiénés és kommunikációs funkciók egy részét az AKG az ún. „csibefoglalkozásokon” valósítja meg. Ennek megfelelően a 9/5-11. évfolyamon a tantárgy bizonyos tartalmi elemeinek elsajátíttatását és a képességfejlesztést az adott patrónusi közösség végzi.

A tanterv nagy szabadságot biztosít a kisiskoláknak, csibéknek a témák feldolgozására, tevékenységformáira, sorrendjére egyaránt. Többek között ezért is modulrendszerű maga a tananyag is. Az AKG pedagógiai programja támogatja azokat a témaheteket, kisépochákat, évfolyam-programokat, amelyek tartalmukban, illetve a képességfejlesztés céljaiban egybeesnek az Együttélés elvárásaival.

10/5. évfolyamon az önálló órakeret heti 2x45 perc, Tartalma elmozdul a szaktudományosabb megközelítés felé és megfelel a középiskolák emberismeret, társadalomismeret és etika, illetve emberismeret és etika, illetve társadalomismeret tantárgyára vonatkozó előírásoknak (NAT, kerettantervek, érettségi követelmények). Modulárisan építkezik – nagy szabadságot biztosítva az évfolyamon tanító pedagógusoknak. Erre azért van szükség, mert fontos kíváncsi, hogy a diákok

érdeklődéséhez, önálló kérdésfelvetéséhez, az aktuális társadalmi, politikai és etikai kérdésekhez illeszkedjen.

Az Együttéléstan - Etika, társadalomismeret képességfejlesztő, attitűdformáló céljaihoz egy témahét kapcsolódik. Hagyományosan a 10/5. évfolyamon a májusi témahét, ahol a falukutatás is helyet kap. Ezek mellett a kisiskolák további témahetek tematikájába illesztik/illeszthetik be a tantárgy elemeit.

Az Együttéléstan - Etika, társadalomismeret értékelése évfolyamonként eltérő lehet. Részben az írásos patrónusi értékelőben történik, illetve, önálló tantárgyként Együttéléstan - Etika, társadalomismeret néven érdemjeggyel kerül be a bizonyítványba. A témahetek feladatainak értékelése beletartozik a tantárgyi vagy patrónusi értékelőbe.

Tartalmi hangsúlyok

1. Az Együttéléstan - *Etika, társadalomismeret* **gyakorlati** tárgy: a **tanítás-tanulás** folyamatát személyközpontúan közelíti meg. Szimulációk, esettanulmányok, szituációk, konfliktusok, döntéshelyzetek jellemzik azt a megközelítést, melyen keresztül elsajátíthatják a diákok a társadalomra vonatkozó ismereteket és normákat egyaránt.
2. A program a **pedagógiai célokból** lebontva határozza meg a feladatokat, témaköröket, technikákat.
 - A közvetítendő ismeretek kiválasztása az életkorhoz és az adott évfolyam pedagógiai céljaihoz igazodik, összességében azonban tartalmazza az *Ember és társadalom* (NAT követelmények) műveltségi terület egyes követelményeit - a történelem kivételével.
 - A tananyag szelekcióját az évek, problémákra bontott pedagógiai célok vezérik. A teljes anyag együttesen, a részletekből kívánja felépíteni a célokban általánosan megfogalmazott értékeket, normákat, világképet.
 - A tananyag közvetlenül nem igazodik meghatározott tudományágak tematikájához, hanem a diákok szocializációs szükségleteiből kiindulva sokféle elemből építkezik. Tartalmi értelemben az ún. társadalomismereti (embertan, etika, társadalmi, gazdasági, jogi és állampolgári ismeretek) tematika a meghatározó.
3. A program legfontosabb eszköze a tanulói **motiváció**, ezért a tantárgy felépítése **induktív** jellegű. A konkrét társadalmi szituációkból indul ki, és a tanulók aktivitására, részvételére építve igyekszik megfogalmazni a társadalmi viszonyok összességét. A diákok többnyire olyan témákkal, kérdésekkel találkozhatnak (család, iskola, lakókörnyezet stb.), amelyekről közvetlen ismereteik, tapasztalataik vannak, ill. lehetnek.
4. A program **jelenlétű**, napjaink valóságának bemutatására, a társadalom mozgásformáinak, jelenségeinek megértésére, a szociális képességek fejlesztésére irányul.
5. **Személyesség, élményszerűség és spontaneitás** jellemzi: a diákok személyes részvételén, tapasztalatain keresztül közelíti meg a problémákat. A tananyag feladatai, helyzetgyakorlatok, döntési játékok csupán kiindulópontjai azoknak a társadalmi kérdéseknek, amelyeket a tanórákon – a tanár és a diákok által közösen kialakított társadalmi térben – feldolgoznak.
6. A tárgy **nyitott**, nagy szabadságot biztosít a tárgyat tanító tanárok számára. A helyi szituációk, aktuális társadalmi problémák, személyes élmények, kérdések, konfliktusok feldolgozására is módot kell adnia a diákoknak. Ebből adódóan **interaktivitást** (tanár-diák, iskola-külvilág) feltételez; és mind a tanár, mind a diák részéről **naprakészséget, folyamatos aktualizálást** igényel.
7. A feldolgozás jellemzői és a tartalmi moduláris felépítés sugallja a mikro- és egész tanévre kiterjedő **projekttanítást-tanulást**, illetve tematikát kínál a **témahetek** számára.
8. **Újfajta tanári attitűdöt**, módszertani változatosságra való képességet kíván. A pedagógust nem szaktárgyi, hanem pedagógiai értelemben tekinti szakembernek (Bármely szakos **PEDAGÓGUS** taníthatja, aki értelmiségiként képes folyamatosan együttműködni egyenrangú társaként diákjaival.)

Módszertani javaslatok

1. A szabad – helyi pedagógiai programhoz kötődő – felhasználás érdekében a tananyag modulokból építkezik.
2. Minden témakör önálló egység, ezzel együtt az egész tananyag is egységes rendszert alkot. A leírt változat a szerzők javaslata, de a témakörök építőkockaként – az éves programnak megfelelően – más módon is összeépíthetők.
3. A tananyag fő sajátossága az induktív megközelítés, ami a személyességet, illetékességet, motivációt, problémacentrikus jelleget hivatott erősíteni:
 - konkrét esetekből (filmek, filmrészletek, novellák, olvasói levelek stb.) indul ki, s ezekből von le általánosabb következtetéseket, törvényszerűségeket;
 - a szituációk, esetek, sajátos példabeszédek, amelyek előhívják a diákok saját élményeit közös és egyéni tanulással általánosítva, a problémákat feldolgozva – azokat „megoldva” – tanítják a tanulókat;
 - a drámapedagógia eszközeit alkalmazza; ugyanakkor a játék mindig összekapcsolódik feladatlapokkal, közös értelmezésekkel is;
 - gyakorlati tevékenységekre vonatkozik; a megtanult tananyag önálló produktum (rajz, tanulmány, fotó, interjú, előadás stb.), ill. tevékenység formájában is megjelenik;
 - nagyon sok elemet tartalmaz a közösségi szabályrendszer működésével, egyén és közösség viszonyával kapcsolatban; ezekben a keretekben fel lehet dolgozni az iskolai közösség megszerveződés aktuális rítusait és élményeit is.
4. Felhasználja a szociológia, a közgazdaság, filozófia (etika, főként az alkalmazott etika), pszichológia valamint a politológia és a jogtudomány szaktudományos és nevelési szempontból különlegesen fontos integrálható elemeit. A szaktudományos jellegű tanítást az időszak végére teszi, igazodva a tanulók életkori sajátosságaihoz.
5. Tréningszerűen megjelenő képességfejlesztő programok jellemzik, s ezek során alakulnak ki a "közmegegyezések". Ily módon stabilizálódnak a diákok tartalmi ismeretei, szabálytudata, közös normái.
6. A projektpedagógia elemeire gyakran épít, ezzel lehetővé teszi a tanulói önállóságot.

Általános fejlesztési követelmények

Mint az általános céloknál jeleztük, a tanulók szocializációja, szociális képességének fejlesztése alapvetően családi, részben össziskolai feladat. Egy tantárgy nem képes ennek a funkciónak önmagában megfelelni. Az Etika és társadalomismeret tantárgyi követelményei éppen ezért az iskolai pedagógiai programokban rögzített – a helyi, iskolai, társadalmi közegtől függő – céloknak, követelményeknek alárendelt módon jeleníthetők csak meg. Követik az iskola pedagógiai programjában megfogalmazott célkitűzéseknek és sajátos szervezeti, tanrendi felépítésének megfelelő struktúrában a NAT és a középiskoláknak szóló kerettantervek által megfogalmazott alapvető célokat, fejlesztési feladatokat és az azoknak megfelelő közműveltségi tartalmakat.

1. Tartalmi értelemben a NAT *Ember és társadalom* műveltségi területének követelményeit (a történelmet kivéve) a program tartalmazza, de lehetőséget biztosít a helyi sajátosságoknak megfelelő adaptációra, a pedagógiai célok függvényében.
2. A tárgy alapvető követelményei a képességfejlesztésre irányulnak, melyeket az egyes éveknél, ill. programegységeknél részletezünk.

3. Az Együttélés - *Etika, társadalomismeret* nagyon fontos feladata a képességfejlesztés. Konkrét szituációk, problémahelyzetek személyessé tételével, élmények, szimulációs gyakorlatok stb. segítségével a tananyag gondolkodni tanít, döntéshelyzetek elé állítja a diákokat, fejleszti vita- és előadói képességeiket. A kiegészítő képességfejlesztő tréningek – személyiségfejlesztés, kommunikációs gyakorlatok, tanulásmódszertan – tovább erősítik az életkori sajátosságokat is figyelembe vevő, lehetőség szerint minél személyesebb képességfejlesztő programot.
4. A számonkérés hagyományos módjai mellett – dolgozat, felelés stb. – itt megjelennek a projektrendszerű vizsgák is, amelyek mindig valami gyakorlati tevékenység – önálló kutatás, interjú, egy hivatalos ügy elintézése, egy program megszervezése stb. – köré épülnek.

9/5. ÉVFOLYAM

Együttélés másokkal

(Csibekeretben, patrónusi foglalkozásokon, kisépochában, évfolyamszintű szervezésben, témaheteken)

Tematikai egység	Honnan jövök?	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	Az eddigi családban, közösségekben szerzett tapasztalataink	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az első félévre szánt első egység (Honnan jövök?) az iskolaváltás utáni új helyzethez, az ismerkedés kíváncsiságaihoz, a kamaszkor jellemzőihez illeszkedik. Érdekes modulokban külön kezelni az egyes témákat. A nevelési célok közül leghangsúlyosabbak: Pozitív motiváció megteremtése a tanulás, az iskola, a közvetlen környezet iránt; A beilleszkedés és a helyzetfelismerés elősegítése, erősítése; Szabályok létrejöttének és működésének felismertetése, betartatása; A képességfejlesztés terén lehetőség nyílik: 1. Személyes élmények, tapasztalatok, konkrét esetek, példázatok segítségével gondolkodási és cselekvési minták bemutatására, gyakorlására; 2. Az életkori sajátosságoknak megfelelő szociális képességek fejlesztésére (együttműködési készség, kezdeményező-készség, szabálytudat, elfogadási képesség); 3. Konfliktusok feltárásának és kezelésének gyakoroltatására; 4. A normabeépülés menetének kialakítására, a fegyelmezettség, a tolerancia, a rendezettség, a kötelességtudat erősítésére; 5. A közösségiség, önbizalom, aktivitás, tudatos csoportszerep kialakításának megteremtésére; 6. A nyitottság, pozitív motiváció, megértés, segítőkészség, tisztelet, méltányosság, elfogadó magatartás attitűdjeinek kialakítására; 7. Kognitív területen a figyelemkoncentráció, memória, absztrakció, lényeglátás, jelenségfeltárás, szövegértés, az analóg gondolkodás képességének fejlesztésére;	

	8. A kommunikációs képességek, különösen a beszéd-, vita-, érvelési képesség fejlesztésére.		
Követelmények		Kapcsolódási pontok	
Témák	Fejlesztési követelmények		
Miben vagyok más? Mit kaptam otthonról? Madarat tolláról, embert barátjáról... Hogyan változom?	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> Tanulási hatékonyság felismerése. <i>Kritikai gondolkodás:</i> egyéni és közösségi érdekek összehangolása, egy-egy probléma, kérdés megfogalmazása. <i>Kommunikáció:</i> Érzések, tapasztalatok megfogalmazása szóban és rajzban. Szerepjátékokban egy adott szereplő helyzetébe belehelyezkedve, verbálisan kifejezni az érzelmeket. Figyelő hallgatás. <i>Szociális kompetencia:</i> Pozitív énkép kialakítása, csoportkohézió kialakításának megkezdése, pozitív közösségi attitűd kialakítása, egymásért való felelősségvállalás nehézségei.		<i>Biológia-egészségtan:</i> a serdülőkor biológiai jellemzői <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a nyelvi kommunikáció lehetőségei – formális, informális nyelv, tulajdonságok, jellemzés, svéd gyerekversek, más irodalmi művek a serdülők problémáiról <i>Vizuális kultúra:</i> az érzelmek, hangulatok, jellemzők vizuális megjelenítésének eszközei
Értelmező kulcsfogalmak	közösség, család, értékrend, alkalmazkodás, kapcsolatok, önismeret, tanulásmódszertan		

Tartalmi kulcsfogalmak	tulajdonság, család, otthon, elfogadás, szülői, gyermeki szerepek, családmodell, társadalmi környezet, barátság, haverság, szeretet, hűség, felelősségvállalás, elmagányosodás, kamaszkor, változás, alkalmazkodás,
-------------------------------	---

Honnan jön az ember?

Tematikai egység	Honnan jön az ember?	Órakeret 16 óra
Előzetes tudás	A történelemből már tanult őskorra, ókorra, kulturális sokszínűségekre vonatkozó ismeretek, önismeret és társismeret területén már egy nyitott, elfogadó légkör létrejötte	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A beszélgetések az „emberről” szólnak: az ember, mint a természet része vagy pusztítója, az alkalmazkodás, az igazságosság utáni vágy, az erkölcsi világrend szükségessége. Emberi mivoltunkat, társas kapcsolatainkat meghatározó jellemzők felismerése. A kommunikáció szerepe és fajtái. A kérdezés, a kérdezni tudás mint a filozófiai/etikai gondolkodás alapja.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Természettudományos válaszok és teremtéstörténetek A csodálatos agy Közös örökség Keresés	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> A tanulás folyamatának tudatosítása. Logikus gondolkodás és az érzelmek befolyásának felismerése. <i>Kommunikáció:</i> A nonverbális kommunikáció „olvasása”. <i>Szociális kompetencia:</i> Tolerancia fejlesztése. Empátia megerősítése. A „tétélezés” mechanizmusának megértése.	<i>Biológia-egészségtan:</i> az ember mint biológiai lény, az agy működése <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> kommunikáció <i>Vizuális kultúra:</i> a vizuális kommunikáció alapjai <i>Történelem:</i>

	A sokszínűség/másság értékének megélése.	az emberré válás, az őskor, a vallások és hitélet (őskor, ókor, kora középkor)
Értelmező kulcsfogalmak	erkölcs, jog, világrend, ember, önismeret, tanulásmódszertan	
Tartalmi kulcsfogalmak	szabad akarat, igazságosság, etológia, alkalmazkodás, világnézet, vallás, bűn, motiváció, akarat, ösztön, vágy, öröklődés, kommunikáció, mimika, gesztus, azonosság, másság, hajlam, tehetség, társadalmi környezet, kulturális evolúció, ember mint társadalmi lény, az ember mint erkölcsi lény	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Az értékelés a képességfejlődésre és attitűdök formálódására vonatkozik és a patrónusi értékelőben szerepel. A patrónusi írásos értékelőben való megjelenítéséről és annak formájáról az évfolyam patrónusi közössége dönt.

10/5. ÉVFOLYAM - EGYÜTTÉLÉS A KÖRNYEZETTEL

Együttélés a normákkal: az erkölcs és a jog

Tematikai egység	Az együttélés szabályai		Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Együttélés, tolerancia, alkalmazkodás, közösség, szabályok.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az erkölcsi- és jogrendszerrel, valamint a törvénnyel kapcsolatos területekről ismereteket nyújtani; Segíteni a tanulókat annak megértésében, hogy hogyan alakultak ki és fejlődtek a különböző szabályok; Bátorítani a tanulókat, hogy kritikai módon átgondolják az erkölcsi- és jogrendszerrel kapcsolatos értékeket, kialakítsák azokat a készségeket és attitűdöket, amelyek segítségével képesek lesznek hatékonyan gyakorolni jogaikat és teljesíteni kötelességeiket; Az erkölcsi döntéshozatal – nehézségei, különböző értékrendek és erkölcsi normák egymásmellettélésének tudomásul vételét segíteni Cél/szándék - tett - következmény viszonyának megértése Attitűdök kialakítása: - igazságszeretet, egyéni és társadalmi felelősségérzet; - a másik jogainak tiszteletben tartása; - mások értékrendjének és hitének tolerálása;		
Követelmények			Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények		
Az ember társas lény Értékrend, szokás, illem Az ízlés Az erkölcs Az emberi jog Az iskolai szabályok	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> Tudjon különbséget tenni az erkölcs és a jog között. Ismerje a gyermekek alapvető jogait. Tudja, hogy a norma, a viselkedési szabályok térben és időben változnak. <i>Kritikai gondolkodás:</i> Tudja, hogy a különböző vélemények nem mindig reálisan tükrözik a tényeket. Logikus érvelés. Problémamegoldó gondolkodás.		<i>Biológia-egészségtan:</i> szenvedélybetegségek, drogprevenció <i>Földrajz:</i> vallásföldrajz <i>Történelem:</i> az értékrend változása a különböző történelmi korokban, vallástörténet

Felelősségeink – világháló Eltérés a szabálytól (devianciák, együttélési problémák stb.)	Hipotézisek felállítása. Vita- és dramatizálási készségek. <i>Szociális készségek:</i> Értse, hogy az emberek az eseményeket és a változásokat különbözőképpen érzékelik és értékelik. Értse, miért van szükség az alapvető magatartási szabályok megtartására. Értse meg a különböző normáktól való eltérés fokait és módjait, azok kezelési lehetőségeit. Tudjon különbséget tenni a deviancia és a normalitás (vagy a deviáns és normális) között. Értse meg az internet lehetőségeit, csapdáit és veszélyeit, az ezzel kapcsolatos egyéni felelősségét.	
Értelmező kulcsfogalmak	nyelv, társadalom, önreflexió, szabály, erkölcs, etika	
Tartalmi kulcsfogalmak	illem, norma, egyenlőség, felelősség, fegyelem, tisztesség, igazságosság, becsületesség, normák, erkölcsi parancsok, szándék és következmény, a jog, a törvény, a bíróság, diákjog, házirend, szubkultúra, deviancia, szenvedélybetegség, emberi jog, gyermekek jogai	

Együttélés a környezettel - faluprojekt

Tematikai egység	A falu projekt – helyi közösség (leírása, működése)	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	A saját mikroközösségek (család, iskola) működésének jellegzetességei.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai/ Módszertani ajánlások	Az év anyaga projektként épül fel. Produktum (választható az egész csoport számára egységesen) - egy több településből álló mikro-régió létrehozása - az ország különböző régióiban egy-egy település létrehozása. A települések „megalkotása” ad lehetőséget a társadalomismereti témák feldolgozására. A végén egy közös honlapon kell bemutatkozniuk a	

településeknek. Készüljenek közben térképek, virtuális fényképek, iratok, jegyzőkönyvek, makett stb. Menet: A települések kitalálásának menete során történik a szükséges ismeretek megszerzése (természetesen a témakörök felcserélhetőek a diákok gondolkodása alapján). Ha a mikrorégiót választják, akkor a szomszédos települések állandó kapcsolatban legyenek egymással, mert nem mindegy, hogy van-e iskola, posta, orvosi rendelő mindegyikben stb. Az év munkájához tartozik egy ún. falukutató témahét lebonyolítása is, amely részben ellenőrzi, hogy jól képzeletük-e el a virtuális település működését, részben továbbgondolásra sarkall. Egy virtuális lokális közösség létrehozása és ezen keresztül társadalmi élethelyzetek megismerése. A diákok személyes élményeinek, társadalmi tapasztalatainak mozgósítása és "tudatosítása". Alapvető cél továbbá az önálló gondolkodás és véleményalkotás erősítése és gyakorlása. Az önálló kutatáshoz szükséges ismeretek és készségek megalapozása. A tudományos ismeretszerzés alapvető módjainak elsajátítása. Fontos cél a következő képességek fejlesztése: - A különböző alternatívák közötti eligazodás - Lényegkiemelés - Kitartás - Együttműködés Az önálló kutatáshoz szükséges készségek kialakítása: - Tervezés - A szakirodalom, feldolgozása - Interjúzás - Felmérés készítése - Összegzés - Az elvégzett feladat előadása és „megvédése”		
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
1. Magyarország térszerkezete Magyarország térképe – országrészek, megyerendszer, tájegységek, településszerkezet, az országrészek összehasonlítása; a régió fogalma. A településszerkezet változásai a mai Magyarországon. 2. Lakókörnyezet	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> A társadalom lokális szereplőinek és szerepeinek ismerete. Kiscsoportos és egyéni kutatás (az önálló kutatás technikájának elsajátítása; életutak: interjúk és a	<i>Biológia-egészségtan:</i> lelki és testi egészség fogalma, víztisztítás, környezetvédelem <i>Földrajz:</i> Magyarország földrajza (természet-,

A lakókörnyezet, infrastruktúra fogalma, az élhető település kritériumai. 3. Népesedési viszonyok <i>Statisztika. Demográfia</i> Korfa, életkor, házasság stb. szerinti összetétel, a népességszám és a várható életkor alakulásának kérdései Magyarországon. <i>Az identitás</i> Fogalma, összetettsége, kettős identitás, az identitásváltozás. <i>Szerelem – házasság – család</i> A szerelem és házasság történelmi útja, a házasság fogalma, férfi és nő, családtípusok régen és ma, családi konfliktusok és családon belüli erőszak, nemi szerepek a családban és a társadalomban. <i>Életkorok és életkori szerepek</i> Nemzedékek együttélése, változások a gyermek- és ifjúkor tartamában, illetve társadalmi megítélésében, a szocializáció kérdései. <i>Egyébről – sztereotípa, előítélet, kirekesztés</i> A sztereotipizálás és előítéletes gondolkodás szociálpszichológiai jellemzői, a kirekesztés formái és működése, következményei. 4. Az önkormányzatiság és igazgatás Önkormányzati választások, mi az önkormányzatok feladatköre, pártok, civilszervezetek szerepe, hogyan és mit lehet elintézni az önkormányzatoknál. 5. Miből élünk? Költségvetés, adórendszer, korrupció, vállalkozások, munka és munkanélküliség. 6. Civil szervezetek	tárgyi környezet: fényképezés, felmérések). Helytörténeti alapismeretek. A társadalmi csoportok felmérése: életkor, nem; etnikai, vallási, gazdasági, kulturális különbségek. <i>Társas képességek:</i> Aktív szerepvállalás a virtuális közösségben. <i>Attitűdformálás:</i> A helyi társadalom problémái iránti fogékonyság kialakulása.	gazdaság-, társadalomföldrajz) <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> az esszéírás <i>Informatika:</i> Word, excell felhasználói szintű ismerete, információgyűjtés az interneten keresztül <i>Matematika:</i> a statisztika szerepe, diagramok olvasása és készítése <i>Történelem:</i> népességszám alakulása, az életmód változásai, családszervezet átalakulása, női-férfi szerepek és emancipáció, előítéletes gondolkodás és kirekesztés tragikus példái, az önkormányzatiság története, globalizáció <i>Alkalmazott közgazdaságtan:</i> költségvetés, vállalkozási formák, adórendszer, államháztartás
--	---	--

A civil szervezetek, a civil szféra szerepe a helyi társadalomban, a civil kurázsi és a helyi konfliktusok. 7. Gondolkozz globálisan, cselekedj lokálisan! A globális problémák megjelenése (környezeti károk, szemétkelés, ökoszisztéma, zöldenergia, adósságválság, bűnbakképzés) és kezelése, az egyéni felelősség kérdései. 8. Falukutatás Önálló társadalomtudományos kutatás előkészítése és lefolytatása egy adott településen, a kutatás eredményeiről írásos, képes beszámoló, esszé készítése.		
Értelmező kulcsfogalmak	erkölcs, etika, öntudat, munka; hit, szeretet, kiválasztás, bűn, kegyelem; lelkiismeret, szabadság, kötelesség, törvény, megértés; felelősség, szándék, következmény, öngazolás, társadalmi csoport, társadalmi probléma, konfliktus, közmegegyezés, család, hűség, szeretet, szerelem, törvény, törvénytisztelet, emberiesség, polgári engedetlenség; nemzet, identitás; igazságosság, szolidaritás, önkéntesség, ökológiai elővigyázatosság, globális felelősség, környezettudatosság, fenntarthatóság, közjó, élet, halál, egészség, környezeti etika, emberközpontság, társadalomtudomány, szociológia, választás, demokratikus alapelvek, szolidaritás, önkéntesség, statisztika, civil szféra, civil szervezet	
Tartalmi kulcsfogalmak	költségvetés, adó, járulék, vállalkozás, személyi jövedelemadó, áfa, juttatások, társadalombiztosítás, nyugdíjjárulék, költségvetési intézmény, rt, kft, kkt, bt, egyéni vállalkozás, szövetkezet, korlátlan felelősség, korlátolt felelősség, egyetemleges felelősség, biztosítótársaság, munkaerőpiac, munkaadó, munkavállaló, foglalkoztatás, munkaviszony, önéletrajz, motivációs levél, munkajog, munkaszerződés, munkaidő, munkabér, munkanélküliség, munkanélküli ellátás, álláskeresői támogatás, önkormányzatiság, civil, demográfia, nacionalizmus, sovinizmus, együttélés, idegengyűlölet, kisebbség, korrupció, korrupció-megelőzés, demográfia, korfa, halálok, születési ráta, születéskor várható élettartam.	

A lokális problémák megoldása

Tematikai egység	A lokális problémák megoldása	Órakeret 5 óra
--------------------------------	---	----------------------------------

Előzetes tudás	Együttélés, tolerancia, alkalmazkodás, közösség, szabályok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulók ismerjék meg, hogy milyen ügyeket és problémákat tudnak elintézni a lakóhelyükön. Keressenek számukra gondot jelentő eseményeket, jelenségeket és próbálják megoldani azokat.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Az ember társas lény Értékrend, szokás, illem	<i>Kritikai gondolkodás:</i> Tudja, hogy egy azonos esemény vagy helyzet nem okoz mindenki ugyanolyan problémát. Tudja kiválasztani a közérdeket szolgáló megoldásokat. Logikus érvelés. Tudja a problémáját megfogalmazni és érvekkel alátámasztani. Problémamegoldó gondolkodás. Tudja a számára kielégítő és optimális megoldási javaslatokat. Vitakészségek. Legyen képes érveit kulturáltan logikusan végigvinni. <i>Szociális készségek:</i> Értse, hogy az emberek az eseményeket és a változásokat különbözőképpen érzékelik és értékelik.	
Értelmező kulcsfogalmak	társadalom, önreflexió, szabály, erkölcs, etika, problémamegoldás, közérdek	
Tartalmi kulcsfogalmak	illem, norma, egyenlőség, felelősség, fegyelem, tisztesség, igazságosság, becsületesség, normák, erkölcsi parancsok, szándék és következmény, a jog, a törvény, a bíróság, diákjog	

Együttélés a világgal

Tematikai egység	Mit gondoljak róla? – Az élet „nagy kérdései”	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A személyiség tisztelőre nevelés, a szociális érzékenység, az életkornak megfelelő érzékenység társadalmi problémák iránt, nyitottság, a környezetért érzett felelősség, a más kultúrákkal szembeni tolerancia erősítése. Képesek legyenek eligazodni napjaink egyre ellentmondásosabb, többféle értékrendet, ideológiát megjelenítő világában. Legyen lehetőségük beszélgetni és gondolkodni az élet nagy filozófiai kérdéseiről és megérteni azt, hogy ezekre a kérdésekre a válaszaink olykor változnak – életkortól, tapasztalatoktól, élethelyzetektől függően. Legyen módjuk végiggondolni, hogy filozófiai kérdésekben sokszor nehéz jó és rossz mentén választ adni Képesek legyenek megérteni az élet nagy kérdéseire adott válaszok mögött az értékrendek különbözőségét és ennek okait Legyenek képesek megérteni azt, hogy ugyanazokra a kérdésekre, problémákra, választásokra mindenki másként reagálhat.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Szabadság Haza, otthon Önfeláldozás A hit	<i>Kritikai gondolkodás:</i> A korábban tanult készségek, képességek és ismeretek tudatosítása, gyakoroltatása, szintetizálása. <i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> A tanulók - ismerjék a választás, választás nehézségeit; - ismerjék a filozófiai gondolkodás alapjait. <i>Attitűdfejlesztés:</i> Tudják értelmezni az együttélés fogalmát, szemléletét: nem szabad eszközként bánnunk önmagunkkal, a társainkkal, a tágabb természeti és	<i>Vizuális kultúra:</i> szimbólumok <i>Történelem:</i> filozófiatörténet: a 19-20. század politikai eszméi, egyéni választások a történelemben

	társadalmi környezettel, meg kell tanulnunk együttélni. Értsék meg a saját döntéseik mögött meghúzódó értékválasztásukat. Legyenek képesek változtatni értékválasztásukon.	
Értelmező kulcsfogalmak	erkölcs, etika, öntudat, hit, szeretet, bűn, lelkiismeret, szabadság, megértés; felelősség, értékrend	
Tartalmi kulcsfogalmak	hit, vallás, hazaszeretet, önfeláldozás, szabadság, uralom, belső harmónia, tolerancia, empátia, értékválság, attitűd	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Az értékelés a következőképpen történik: önálló szöveges értékelőt kapnak a

diákok, amelyben szerepel a falukutató témahét értékelése is. A falukutató eredményéről készített beszámoló elkészítése a továbbhaladás feltétele.

Amennyiben ebben a tanévben van további társadalomtudományokhoz kötődő témahét, akkor ennek értékelése is szerepeljen a szöveges értékelőben. Az ezeken a témaheteken való részvétel a továbbhaladás feltétele.

GÉPÍRÁS

A TANTÁRGY JELLEMZŐI, FEJLESZTÉSI FELADATOK

Célok, feladatok:

A tízujjas vakírás készség szintű elsajátítása.

Tartalmi hangsúlyok:

Betűtanulás kötött kéztartással, sebességfokozás lebegő kéztartással.

Módszertani javaslatok

Az alapszabályok elsajátításánál követelmény a helyes kéz- és testtartás, továbbá arra nevelés, szoktatás, hogy a billentyűzetre nem nézhet a tanuló, csak az ujjak alaptartására tételénél.

A tízujjas vakírás tanulása során memorizál a diák, azaz a látás, hallás és a mozgás által rögzít, ezért fontos azt követnünk, irányítanunk és ellenőriznünk, hogy mindig kövesse szemével a könyvben és mondja ki azt a betűt, melyet éppen ír egyenlő ütemben, ritmusban (betűző, ritmusos írásmóddal ír). Az alaptartás, majd a folyamatos betűtanulás során a tanuló kötött kéztartással ír, miközben nem használhat javítóbillentyűt. A gépelési hibákból tanulni kell, azaz a bizonytalan vagy rossz betűfogásokat korrigáljuk, javítjuk a hibás szó többszöri írásával, illetve ha a tanuló gyakran téveszt két betűt, akkor betűkorrigálást alkalmazunk – helyére tesszük a tévesztéseket.

Betűtanulás után a sebességfokozás időszakában a hibátlanságot és gyorsaságot egyszerre kell alkalmazni, ezért a korrigálások és javítások mellé beiktatjuk a Backspace leütésének megtanulását, később a Delete, a nyílak, majd fokozatosan az egér használatát is.

A betűtanulás időszakában kreatív, játékos és helyesírási feladatokkal oldjuk a monotóniát.

A sebességfokozást a lebegő kéztartás elsajátításával érjük el (gyakori és rövid szavak írásával, továbbá nehéz betűfogásokkal és mozdulatgyakorlatokkal, sorok és szavak ismétlésével, diktálással). A lebegő kéztartás során – ellentétben a kötött kéztartással – az ujjak a billentyűzet felett „lebegnek”, és nem térnek minden betű után vissza az alaptartásra.

A sebességfokozáskor beiktatjuk a szövegértési feladatokat is.

A számok és a hozzájuk kapcsolódó írásjelek tanulására is majdnem annyi időt érdemes szánni, mint a betűtanulásra.

A Shift billentyű tanulása után nélkülözhetetlen a további leckékben való gyakorlása, ezért összefüggő szövegmásolásokat (mindig az addig tanult betűkből) iktatunk be.

Nélkülözhetetlen az idegen nyelvű gépírás ismerete is, ezért több nyelven (pl. angol, francia, német, olasz, spanyol) a szimbólum ismeretének használatával oktatjuk a magyar billentyűzeten.

A feladatok végzése közben és után a tanulóknak el kell olvasnia a monitoron megjelenő munkáját (tanár ellenőrzésével), ezáltal meg kell tanulnia hibázásait és elütéseit felismerni, meglátni, majd javítani.

A tanulók teljesítményét a megadott idő alatt leírt leütésszámban mérjük a hibák figyelembevételével.

Fontos betartani a fokozatosság elvét, tehát a könnyebből haladunk a nehezebb felé – ezt az elvet a gépírástanulás során folyamatosan figyelembe kell venni.

Az első tematikai egységben szereplő nevelési- és fejlesztési célok a további tematikai egységeknél is megmaradnak, de újabbakkal egészülnek ki.

9/5. ÉVFOLYAM**Tartalmi egységek**

Tematikai egység	Betűtanulás	Órakeret: 42 óra
Előzetes tudás	Olvasás, betűismeret, figyelemkoncentráció, ritmusérzék, szabálykövetés, a számítógép-kezelés és a szövegszerkesztő program ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– Mozgásügyesség és -koordináció – Figyelemkoncentráció és -megosztás – Fegyelmezettség, türelem, kitartás, monotonaitűrés – Pontosság, precizitás – Tartós emlékezet – Önállóság – Együttműködési készség – Helyesírási készség – Formaalkító készség – Másolási készség – Önfegyelem, önuralom	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	

Betűtanulás Alaptartás betűinek elsajátítása, illetve az azokhoz kapcsolódó betűk tanulása (helyes fogás- és leütéstechnika, rögzítés hallás, látás és billentéstechnika alapján)	<i>Fegyelmezettség és monotónia tűrés fejlesztése:</i> egy szót vagy sort képes egymás után többször megismételni, hosszú ideig a megfelelő test- és kéztartással ülni és dolgozni. <i>Másolási technikájának fejlesztése:</i> betűk, szavak, írásjelek és sorok helyes követése. <i>Együttműködés fejlesztése:</i> képes egy ütemben betűzni és írni a csoport tagjaival. <i>Figyelemkoncentráció fejlesztése:</i> összpontosításának időtartama nő. <i>Olvadási pontosság fejlesztése:</i> a szavakat, írásjeleket pontosan olvassa és másolja. <i>Helyesírás fejlesztése:</i> a könyv helyesírási feladataiban ki tudja választani a megfelelő helyesírási szót és leírja azt. <i>Kéz ügyesség fejlesztése:</i> ujjai egyre mozgékonyabbak, gyorsabbak, merevségük oldódott, lazák és koordináltak. <i>Térérzékelés fejlesztése:</i> a klaviatúra térképként való értelmezése, ujjait jól koordinálja (az ujjak irányát és haladási nagyságát fel tudja mérni, elütései ritkák). <i>Formaalakítás fejlesztése:</i> a másolandó anyag alapján megfelelő bekezdéseket és sorvégeket alkot. <i>Önfegyelm fejlesztése:</i> tudatosan képes a másolásra koncentrálni a billentyűzetre való ránézés nélkül. <i>Kreativitás fejlesztése:</i> szókincsét bővíti az írott szavak és szöveg alapján, illetve szavakat és szöveget alkot a megadott (tanult) betűkből. <i>Testtartás fejlesztése:</i> gépirás közben automatikusan egyenesen ül, a kezét nem támasztja meg.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Helyesírási szabályok tanulása és alkalmazása írott szavak és alapvető írásjelek helyes kiválasztásával és másolásával; Fogalmazás írása megadott (tanult) betűkből <i>Matematika:</i> Térszemlélet <i>Földrajz:</i> Térszemlélet <i>Informatika:</i> Fájlkezelés és a Word program használata (alapvető szerkesztési műveletek)
--	---	--

Tematikai egység	Számok és írásjelek tanulása	Órakeret: 8 óra
Előzetes tudás	A betűk helyes fogása jól beidegződött és megfelelően alkalmazza. A kéz- és ujjmozgás könnyed és gyors.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– Esztétikai érzék. – A számok és írásjelek alkalmazása a helyesírási szabályoknak megfelel.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Páratlan és páratlan számok tanulása, illetve az azokhoz kapcsolódó helyesírási szabályok megtanulása A számokhoz kapcsolódó írásjelek tanulása, illetve az azokhoz kapcsolódó helyesírási szabályok megtanulása	<i>Tartós emlékezet fejlesztése:</i> egész mondatokat, gondolatokat fel tud fogni és emlékezni rá. <i>Olvasási pontosság fejlesztése:</i> a szavakat, írásjeleket pontosan olvassa és másolja. <i>Helyesírás fejlesztése:</i> diktálás alapján is helyesen tudja leírni a szavakat, mondatokat a megfelelő írásjelek alkalmazásával. <i>Kézügyesség fejlesztése:</i> ujjai mozgékonyabbak, gyorsabbak, merevségük oldódott, lazák és koordináltak. <i>Térérzékelés fejlesztése:</i> a klaviatúra térképként való értelmezése, ujjait jól koordinálja (az ujjak irányát és haladási nagyságát fel tudja mérni, elütései ritkák). <i>Formaalakítás fejlesztése:</i> a másolandó anyag alapján megfelelő bekezdéseket és sorvégeket alkot. <i>Precizitás fejlesztése:</i> elütéseit munkája során észreveszi és javítja. <i>Önfegyelem fejlesztése:</i> tudatosan képes a másolásra koncentrálni a billentyűzetre való ránézés nélkül.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Helyesírási szabályok tanulása és alkalmazása írott szavak, számok és írásjelek alkalmazásának példáin keresztül. Fogalmazás írása. <i>Társadalomismeret:</i> Kronológia írása. <i>Matematika:</i> Térszemlélet <i>Földrajz:</i> Térszemlélet <i>Informatika:</i> Fájlkezelés és a Word program használata (alapvető szerkesztési műveletek)
Tematikai egység	Idegen nyelvű gépirás	Órakeret: 2 óra

Előzetes tudás	A betűk, számok és írásjelek helyes fogása jól beidegződött és megfelelően alkalmazza. A kéz- és ujjmozgás könnyed és gyors. Az egeret hatékonyan tudja használni.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– A szövegszerkesztő program bővebb ismerete: szimbólumok, nyelv beállításai és helyesírása, illetve különböző billentyűkombinációk ismeretének bővítése.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Különböző idegen nyelvek magyar billentyűzeten való írása Szimbólumok a billentyűkombinációk segítségével	<i>Olvasási pontosság fejlesztése:</i> a szavakat, írásjeleket pontosan olvassa és másolja. <i>Formaalakítás fejlesztése:</i> a másolandó anyag alapján megfelelő bekezdéseket és sorvégeket alkot. <i>Precizitás fejlesztése:</i> elütéseit munkája során észreveszi és javítja.	<i>Idegen nyelv:</i> Idegen nyelveken íródott szövegek másolása magyar billentyűzeten. <i>Informatika:</i> Fájlkezelés és a Word program használata (szimbólumok és nyelv beállítása)
Tematikai egység	Sebességfokozás és szövegértés	Órakeret: 12 óra
Előzetes tudás	A billentyűzeten hatékonyan képes dolgozni, biztos betűfogással és térérzékeléssel rendelkezik. Ismeri és hatékonyan tudja használni a billentyűkombinációkat és az egeret. Képes írás (másolás) közben hibázásait (elütéseit) felismerni és javítani. A korábbi követelményeket jó szinten tudja alkalmazni, különös tekintettel a figyelemlágyításra, a kiegyensúlyozottságra és a pontos sorkövetésre.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	– Néhány történelmi esemény mélyebb ismerete. – Hatékony munkavégzés. – Irodalmi művek szélesebb körű ismerete. – A felhasznált másolási szövegek napi aktualitásokhoz, jeles napokhoz is kapcsolódnak, ezért hozzájárulnak a tanuló sikeresebb általános műveltségéhez és tantárgyi felkészüléséhez.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Mozdulat- és szógyakorlatok Szó- és sorisméltések	<i>Monotónaitűrés fejlesztése:</i> ismétlődő mozdulat- és szógyakorlatok, továbbá sorok másolása.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Helyesírási szabályok tanulása és alkalmazása

Szövegmásolások Szövegértés szövegmásolás alapján (idézett irodalmi művek és történelmi írások alapján)	<i>Másolási technikájának fejlesztése:</i> helyes sorkövetés. <i>Figyelemkoncentráció fejlesztése:</i> összpontosításának időtartama nő. <i>Olvasási pontosság fejlesztése:</i> két szöveget pontosan összeolvas és észreveszi a hibákat. <i>Helyesírás fejlesztése:</i> szövegmásolás során helyesen másol, diktálás során helyesen alkalmazza a helyesírás szabályait. <i>Kézügyesség fejlesztése:</i> ujjai egyre mozgékonyabbak, gyorsabbak, merevségük oldódott, lazák és koordináltak. <i>Térérzékelés fejlesztése:</i> a klaviatúra térképként való értelmezése, ujjait jól koordinálja (az ujjak irányát és haladási nagyságát fel tudja mérni, elütései ritkák). <i>Formaalakítás fejlesztése:</i> a másolandó anyag alapján megfelelő bekezdéseket és sorvégeket alkot. <i>Önfegyelem fejlesztése:</i> tudatosan képes a másolásra koncentrálni a billentyűzetre való ránézés nélkül. <i>Kreativitás fejlesztése:</i> szókincset bővít az írott szavak és szöveg alapján, illetve szöveget alkot. <i>Testtartás fejlesztése:</i> gépírás közben automatikusan egyenesen ül, a kezét nem támasztja meg.	írott szavak és szövegek másolásával. Fogalmazás írása. <i>Matematika:</i> Térszemlélet <i>Földrajz:</i> Térszemlélet <i>Informatika:</i> Fájlkezelés és a Word program használata (alapvető szerkesztési műveletek) <i>Társadalomismeret:</i> Néhány történelmi esemény leírásának másolása.
Értelmező kulcsfogalmak	Gépírás (tízujjas vakírás), olyan írásmód, amelyben valamennyi ujjat meghatározott rendben kell használni a billentyűzetre való ránézés nélkül, a helyzetérzékelésre és a tapintásra támaszkodva. Testtartás: egyenes derék és hát. Kéztartás: a felkar függőleges, az alkar vízszintes, derékszöget zárnak be. Kötött kéztartás: az ujjak mindig az alaptartásból indulnak ki, és minden betű leütése után oda térnek vissza. Így érhető el a jól beidegződött betűfogás a helyzetérzékelésre támaszkodva. Lebegő kéztartás: a kötött kéztartásból a szabadabb és gyorsabb írásstílus, amelyben az ujjak szinte lebegnek a billentyűzet felett. Ekkor már nem rakjuk	

	vissza az alaptartásra az ujjunkat egy-egy betű leütése után, hanem rögtön a következő betűre helyezzük azt.
--	--

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A tanuló készségszinten tud géppel írni, azaz elsajátította a tízujjas vakírás alapkritériumát. Kritérium: meghatározott, változatlan ujjrenddel, a látás igénybevétele nélkül szabad csak a billentyűket leütni. Automatikusan, jól beidegzett betűfogásokon, a biztonságos írásban a helyzetérzékelésre támaszkodik a gépíró, amely a többszöri és tervszerű gyakorlással válik biztonságos írássá. Év végére legalább 1300 leütést ír tíz perc alatt.

Informatika

A TANTÁRGY JELLEMZŐI, FEJLESZTÉSI FELADATOK

Általános cél:

Iskolánkban ez az a szakasz, amely a középszintű érettségire tudatosan készít fel. Itt nagyobb hangsúlyt kapnak az érettségi szintű komplex reprodukív feladatok és az elméleti tudás rendszerezése.

Tartalmi hangsúlyok

Az *informatikai eszközök* közül megismerik a számítógéphez tartozó fontosabb perifériákat, ezek funkcióit, működését. Ismerik a számítógép elvi felépítését. Tisztában vannak az analóg és a digitális jel fogalmával, az átalakítás lehetőségeivel. Tudnak képeket, hangokat, videókat digitalizálni, digitálisan rögzíteni. Tudatosan használják az operációs rendszer és a számítógépes hálózat szolgáltatásait. Ismerik az egészséges számítógépes környezet kialakításának szempontjait, és ennek megfelelően tudatosan alakítják ki saját munkakörnyezetüket.

Az *alkalmazói ismeretek* témakörben a szövegszerkesztésben, táblázatkezelésben, bemutató készítésében bővítjük az ismereteket, belépő tevékenységként megjelenik a weblapkészítés és az adatbázis-kezelés. A tanulók készségszinten alkalmazzák az irodai programcsomag elemeit. Képesek weboldalak létrehozni WYSWYG szerkesztővel, a létrehozott oldalakat szerverre feltölteni. Megismerik a nagyobb adatmennyiség kezelését lehetővé tevő technikákat, az adatbázis-kezelés alapjait. Térinformatikai ismereteiket saját térképek készítésével és útvonaltervezéssel bővítik.

A *problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel* témakörben a tanulók tovább bővítik az algoritmus leíró eszközökkel kapcsolatos ismereteiket, egyszerű és összetett algoritmusokat értelmeznek és fogalmaznak meg. Az elemi algoritmustípusok jelrendszerét ismerik. A tanulók a problémákhoz algoritmusokat készítenek, az algoritmusokat programozási nyelven kódolják, a kódolás során megismerik a program működését, alkalmazzák a megismert utasításokat. Az alulról felfelé építkezés és a lépésenkénti finomítás elve alapján a tanulók több oldalról megközelíthetik a problémát, feltárják a probléma szerkezetét, értelmezik a be- és kimeneti adatok közötti összefüggéseket, a strukturált megoldás érdekében eljárásokat készítenek. A véletlen jelenségek tanulmányozása elképzelhetetlen a számítógép véletlenszám-generátora nélkül. Tantárgyi szimulációs programokkal jelenségeket vizsgálnak.

Az *infokommunikáció* témakörében a tanulók tudatosan keresnek információkat, azokat elemzik, hitelességét ellenőrzik. A megszerzett információkat átalakítják, azokat publikálni tudják a megfelelő szabályok betartásával. Használják az online kommunikációs eszközöket. Tisztában vannak ezen eszközöknek a hétköznapi életre gyakorolt hatásaival, ismerik a veszélyeket. Jártasak a különböző médiumok használatában.

Az *információs társadalom* témakörben tudatosul a tanulóknak, hogy az informatika rohamosan fejlődik, ez hogyan hat a társadalomra, hogyan alakítja a társadalom fejlődését, milyen előnyökkel és veszélyekkel jár. Tisztában kell lenniük a tanulóknak az adatvédelem fontosságával, ügyelniük kell a személyes adataikra. Ismerik a szerzői jogi alapfogalmakat, és betartják az ezekre vonatkozó előírásokat. Jártasságot szereznek az e-ügyintézés, e-kereskedelem és e-learning lehetőségeiben.

A *könyvtári informatika* témakörben a különböző információforrások felkutatása, a hozzá vezető utak megismerése, önálló alkalmazása a cél. A tanuló ismerje a különböző könyvtártípusokat, katalógusokat, hatékonyan tudjon keresni a különböző dokumentumtípusok között, meg tudjon különböztetni releváns illetve hiteles forrást az irrelevánstól illetve az elfogulttól. Az információ-felhasználás során korrekt módon alkalmazza a forrásmegjelölést, hivatkozást, idézést.

Módszertani javaslatok

1. Az informatikában többnyire összetett, komplex feladatokat kell megoldani, így a páros és csoportos munkavégzés sok helyen javasolt. Egyes témakörökben szükség van az egyéni, reprodukív jellegű tevékenységformákra; különösen ebben a szakaszban nagyobb hangsúlyt kap az önálló munka a középszintű érettségire való felkészülés miatt a gyakorlati modulokban.
2. Az *informatikai eszközök* témakörében a hardverismereteknél fontos, hogy a tanuló ne csak virtuálisan ismerje meg, hanem fizikailag is megtapasztalja az eszközök használatát. A digitalizálási munkákat a tanulók ténylegesen végezzék el, használjanak pl. szkennert.
3. Az *alkalmazói ismeretek* témakörön belül a hangsúly legtöbbször az egyéni munkán van, de itt teret kaphat a csoportos, ill. páros munka is. A bemutató készítésénél ugyanannak a témának a feldolgozását különböző szempontok szerint érdemes osztott csoportoknak kiadni és utána összehasonlítani. Fontos a bemutatók megtartása is, ne csak elkészítsék azokat a tanulók, hanem egy előadáshoz használják is fel. A táblázatkezelés során a többi tantárgyhoz kapcsolódó problémákat kell felvetni, természettudományos, matematikai, történelemhez kapcsolódó adatokkal dolgozni. A weblapkészítésnél fontos, hogy a kész munkák megjelenjenek az interneten is. Az adatbázis-kezelésnél olyan adatsorokat érdemes vizsgálni, melyek a hétköznapi életben felmerülő problémák megoldását segítik, vagy valamilyen iskolai rendszer működését modellezzik (pl. elektronikus napló).
4. A *problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel* témakörben a hétköznapi tapasztalatokat felhasználva egy-egy folyamatot érdemes algoritmizálni. Kiválóan alkalmas ez a témakör az egyéni gondolkodás ösztönözésére, de itt is lehet a csoportmunkát, feladatmegosztást is váltogatni. A csoportokat úgy érdemes szervezni, hogy a különböző szerepköröket mindenki kipróbálja. Törekedni kell arra, hogy a megoldandó feladatokat osszák részekre, és az egyszerűbbtől az összetettebb felé tervezzék a tanulók. A tapasztalatot és az e szerinti módosítást érdemes hangsúlyozni.
5. Az *infokommunikációs* témakörben is a minél több gyakorlat, tapasztalat a cél, érdemes a többi tantárgyhoz kapcsolódni, hogy ne csak öncélúnak tűnjön a tudás. Itt lehet leginkább kooperatív technikákat alkalmazni. A többi egységnél kitűzött feladatokhoz rendeljünk infokommunikációs folyamatokat, különösen a csoportos feladatmegoldás esetén. Pl. online szerkesztett közös dokumentumok használata egyes feladatok megoldásában.
6. Az *információs társadalom* témakörben a saját tapasztalatok alapján érdemes az egyes témaköröket körül járni. Fontos, hogy minden tanuló szerezzon saját tapasztalatot az e-szolgáltatások terén.
7. A *könyvtári informatikában* ezekben az években a többi tantárgyhoz kapcsolódóan nagyon sok egyéni gyűjtőmunkákat végeznek a tanulók (pl. társadalomismeretből az egész éves projektben, vagy a 11. nyelvi éven az egyéni projektfeladatukhoz.) Így itt is az önálló munkavégzésen van a hangsúly.

Általános fejlesztési követelmények

5. *Korszerű alkalmazói készség kialakítása:* a tanulók képesek legyenek arra, hogy a számítógépeket és az informatikai eszközöket célszerűen használják.
6. *Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése:* a matematikához hasonló gondolkodásfejlesztő szerep, amely nemcsak az iskolában, hanem a hétköznapi életben is alapvető fontosságú.
7. *Önálló munkára nevelés, differenciált tanulás:* a számítógép mint interaktív eszköz lehetőséget teremt az egyéni ütemű tanulásra és a pontos, kitartó, fegyelmezett munkára.

8. *Együttműködésre nevelés, csoportmunka:* az összetettebb számítógépes feladatok megoldása megköveteli a csoportmunkát, a feladatok részekre osztását, a másokkal való kapcsolattartást, a tervszerű, összehangolt munkát.
9. *Alkotó munkára nevelés:* akár táblázatot készítünk a számítógéppel, akár szöveges dokumentumot, akár grafikát, a végeredmény egy új produktum lesz.
10. *Az informatika társadalomban játszott szerepének felismertetése:* az informatika rohamos fejlődése az egész társadalmat gyökeresen átalakítja, s ebben az állandóan változó világban otthon kell éreznie magát a tanulónak.
11. *Az informatikai ismeretek rendszeres alkalmazása:* az iskolai élet eseményeihez vagy a tantárgyakhoz kapcsolódó feladatok megoldására a tanulók használjanak informatikai eszközöket (dolgozat, előadás, bemutatás, tantárgyi feladatmegoldás, szervezés, tanulás).
12. *Az informatika etikai és jogi szabályainak megismertetése:* tudatosítani kell a tanulóknak az információszerzés, -feldolgozás és -felhasználás etikai és jogi szabályait.
13. *Az esztétikai készség fejlesztése:* igény és készség a számítógépes produktum esztétikus formájának kialakítására. A gépirástanulás során különböző témák másolási gyakorlatai világképüket, ízlésüket, szemléletüket erősíti.
14. *Egészségre nevelés:* az informatika-órákon az ergonómiai, pszichológiai ismeretek, vagy a gépirástanórákon, ahol a helyes kéz- és testtartást sajátítják el, gondot fordítva a munkakörnyezet kialakítására.
15. *Mozgásügyesség és -koordináció fejlesztése:* mozdulatok sorrendje, a tapintásérzékenység, az ujjak hajlékonysága, rugalmassága, egymástól független mozgatása, terhelhetősége – mindez fejleszti a cselekvésreakciót. A kéz pontosan követi akaratunkat.
16. *Figyelem és koncentrációkészség fejlesztése:* a gépirástanulás során a tanuló figyelme aktívan a munkára irányul, koncentrálni (másolandó szövegre, formai követelményekre, helyesírásra).
17. *A tartós emlékezet fejlesztése:* a gépirástanulás során egész mondatokat, gondolatsorokat fel tudjon fogni és emlékezni rá.
18. *A kritikai szemlélet kialakítása:* az információszerzés során a hiteles vagy manipulált információk közti különbségek megfigyelése.

10/5. ÉVFOLYAM

Tartalmi egységek

Tematikai egység	1. Az informatikai eszközök használata	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Operációs rendszer alapszintű ismerete. A számítógép felépítésének vázlatos ismerete, a perifériák főbb fajtáinak felismerése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az informatikai eszközök megismerése, helyes használata. Analóg és digitális jel közötti különbség megismerése. A digitalizálás folyamata, a szükséges hardverek és szoftverek megismerése. A problémamegoldás hardver- és szoftvereszközkészlete.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
A számítógép felépítése	A Neumann-elvű számítógépek felépítésének modellje. Alaplap, processzor, memória.	

Számítógépes perifériák	A perifériák csoportosítása: bemeneti perifériák, kimeneti perifériák, be- és kimeneti perifériák, memóriák és háttértárak. A perifériák működésének fizikai alapjai. Az egyes perifériacsoportok főbb tulajdonságai. Vásárláskor figyelembe veendő szempontok tudatosítása.	<i>Fizika:</i> egyes technikai eszközök működésének megfigyelése, a működés feltételeinek értelmezése. Elektromágnesesség, optika, félvezetők, folyadékkristályok, színek
Analóg és digitális jelek, digitalizálás	Analóg és digitális jelek fogalma. A jelátalakítás folyamatának alapjai. Kódolás, dekódolás. Digitalizáló eszközök, szkennerek. Hangok, képek, videók digitalizálása, digitális fénykép, videó rögzítése, mentése számítógépre.	<i>Fizika, kémia:</i> A mérések adatainak rögzítése. Optika.
Problémamegoldás informatikai eszközökkel	Egy adott probléma megoldásához szükséges szoftver- és hardver elemek kiválasztása.	<i>Minden tantárgy:</i> A tantárgyi (projekt) feladatok részekre osztása, a megoldáshoz szükséges informatikai eszközök használata.
Értelmező kulcsfogalmak	Alaplap, processzor, memória, busz rendszer, bemeneti periféria, kimeneti periféria, háttértár, CD, DVD, memória, monitor, nyomtató, billentyűzet, egér, szkennerek, hálózati eszközök.	
Tartalmi kulcsfogalmak	Analóg jel, digitális jel, AD és DA konverter. Kódolás, dekódolás, kettes, nyolcas és tízes számrendszer. Bináris jelek. Bit, byte, ASCII és UTF-8 karakterkódolás.	

Tematikai egység	2. Alkalmazói ismeretek 2.1 Írott és audiovizuális dokumentumok elektronikus létrehozása	Órakeret 40 óra
-------------------------	--	---

Előzetes tudás	Az operációs rendszer alapfunkcióinak ismerete. A szövegszerkesztők alapfunkcióinak ismerete, önálló használata. Egyszerűbb képszerkesztési eljárások ismerete, önálló elvégzése. A prezentáció-készítés alaplépéseinek ismerete. A weblapok ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összetett dokumentumok szerkesztése. Objektumok (táblázat, lista, képek) elhelyezése egy dokumentumban. Szöveg átalakítása. A dokumentum részeinek (élfő, élfő, oldal), tulajdonságainak megismerése, ezek értő használata. A dokumentum részekre osztása. Stílusok használata, tartalomjegyzék készítése. Körlevél. Prezentációkészítés. Weblapkészítés szerkesztőprogrammal, az oldalszerkezet kialakításának módszerei. Kapcsolatok kialakítása az egyes oldalak között. Táblázat, lista, kép beágyazása az oldalba.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Képszerkesztés	Képek méretezése, kivágás, összeillesztés. Képek módosítása (színmélység, kontraszt). Képek részeinek kivágása, részekből új kép létrehozása. Feliratok, egyszerű rajzok hozzáadása képekhez. Egyszerűbb effektek alkalmazása.	<i>Vizuális kultúra:</i> a technikai médiumok képalkotó módszerei; vizuális reklámok
Összetett dokumentumok szerkesztése.	Oldalbeállítások: élfő, élfő, margók. Oldalszámozás, oldalak száma. A dokumentum szakaszokra osztása, nyomtatási beállítások. Lábjegyzetek. Képek beillesztése, formázása szövegszerkesztővel. Képek pozicionálása, méretezése. Szöveg átalakítása táblázattá, listává. Egyszerű rajzok készítése a szövegszerkesztő beépített rajzeszközeivel, ezek formázása, pozicionálása az oldalon belül. Szövegdobozok. Stílusok beállítása, formázás stílusokkal. A dokumentumszerkezet kialakítása stílusokkal, tartalomjegyzék készítése. Körlevél készítése.	<i>Magyar nyelv és irodalom,</i> <i>társadalomismeret:</i> szövegalkotás a társadalmi (közösségi) élet különböző területein a papíralapú és az elektronikus műfajokban

Dokumentumok átalakítása		Dokumentumok mentése különböző formátumokban. A megfelelő formátum kiválasztásának szempontjai.	
Prezentációkészítés		Objektumok elhelyezése a dián, ezek átalakítása, pozicionálása. Diaminta kialakítása, diamásolat használata. Egyszerű rajzok készítése a prezentációkészítő program beépített rajzeszközeivel. Effektusok, áttünések, ezek sorrendje, időzítése. Multimédiás tartalmak elhelyezése.	<i>Minden tantárgy:</i> kiselőadások készítése
Weblapkészítés		Egy WYSWYG weblapkészítő program megismerése. Az oldal szerkezetének kialakítása, az oldaltulajdonságok beállítása (háttérszín, cím). Szöveg- és bekezdésformázások. Képek, animációk beillesztése, tulajdonságaiknak beállítása (méret, pozíció). Kapcsolatok kialakítása az egyes oldalak között. Kész weboldalak publikálása, feltöltése a szerverre.	
Hangszerkesztés		Digitális hangformátumok megismerése. Az egyes formátumok közötti átalakítás elvégzése. Hang vágása egy hangszerkesztő program segítségével.	<i>Témahetek, projektfeladatok:</i> Ezen témakörök a projekt feladatoknál, témahetekben kerülnek legtöbbször elő a különböző feladatokban, így ezek ismerete is ezekhez kapcsolódik a tananyag-feldolgozás során
Videó szerkesztés		Videófájl megnyitása. Utómunka egy egyszerű videószerkesztő programmal. Szöveg, zene elhelyezése saját videókban. Videófájl mentése.	
Értelmező kulcsfogalmak	Digitális kép , Weboldal, hiperlink, publikálás Hangfájl, videófájl		
Tartalmi kulcsfogalmak	Színmélység, kontraszt		

	Oldal, margó, előfej, élőláb, szakasz, lábjegyzet, lista, táblázat, szövegdoz, rajz objektum, tartalomjegyzék, dokumentum jellemzői Dia, effekt, áttűnés, vetítési beállítások
--	---

Tematikai egység	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel 3.1. A probléma megoldásához szükséges módszerek és eszközök kiválasztása	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Algoritmus-leíró eszközök ismerete és használata, egyszerűbb algoritmusok megírása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Csoportos feladatmegoldás. Projektmunkák informatikai eszközökkel történő kivitelezése.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Problémamegoldó tevékenység tervezése	Az iskolához és a köznapi élethez kapcsolódó problémák megoldása irányított csoportmunkában. Projektmunkák informatikai eszközökkel történő kivitelezése.	<i>Minden tantárgy:</i> szövegfeldolgozás <i>Matematika:</i> Modellalkotás, -értelmezés
Értelmező kulcsfogalmak	Tervezés, megvalósítás, projekt, felelősség	
Tartalmi kulcsfogalmak		

Tematikai egység	3. Problémamegoldás informatikai eszközökkel és módszerekkel 3.2. Egyszerűbb folyamatok modellezése	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Véletlenszám-generálás módszereinek ismerete. Eljárások paraméterének beállítása. Egyszerű programozási nyelv ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Tantárgyi szimulációs programok megismerése, kezelése. Mérések informatikai eszközökkel.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok

Témák		Fejlesztési követelmények	
Szimulációs programok használata		Tantárgyi szimulációs programok megismerése. Paraméterek módosítása, a hatások megfigyelése. A törvényszerűségek felismerése, megfogalmazása.	<i>Kémia; fizika; biológia-egészségtan; földrajz: kísérletek, szimulációs programok</i>
Mérések		Mérések elvégzése, a szükséges informatikai eszközök megismerése. Az eredmények értékelése.	<i>Kémia; fizika; biológia-egészségtan; földrajz: mérések</i>
Értelmező kulcsfogalmak	Szimuláció, mérés		
Tartalmi kulcsfogalmak	Pontosság		

Tematikai egység	4. Infokommunikáció		Órakeret
	4.1. Információkeresés, információközlési rendszerek		4 óra
Előzetes tudás	Böngészőprogramok, keresők. Információkeresés az interneten.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az információ hatékony megkeresése, felhasználása, dokumentumok publikálása.		
Követelmények		Kapcsolódási pontok	
Témák	Fejlesztési követelmények		
Információszerzés	Önálló információszerzés. Tematikus és kulcsszavas keresés. A szükséges információk meghatározása, megkeresése, a találati lista szűkítése. A talált információ lementése.	<i>Minden tantárgy:</i> anyagok, adatok gyűjtése, vizsgálata	
Információk vizsgálata, átalakítása	Az információ hitelességének vizsgálata, a manipulációk felfedezése. A megtalált információk közzéi célnak megfelelő átalakítása.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> eseményekkel kapcsolatos információk begyűjtése több párhuzamos forrásból,	

		ezek összehasonlítása, elemzése, az igazságtartalom keresése, a manipulált információ felfedése
Publikálás	A publikálás szabályai. Különböző publikálási formák megismerése, alkalmazása.	
Értelmező kulcsfogalmak	Letöltés, hitelesség, manipulálás.	
Tartalmi kulcsfogalmak	Kulcsszavas keresés, tematikus keresés, adatfeltöltés.	

Tematikai egység	5. Az információs társadalom 5.1. Az információkezelés jogi és etikai vonatkozásai		Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Informatikai biztonsággal kapcsolatos tapasztalatok. Az informatikai eszközök használata során elvárt viselkedési normák ismerete.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Adatvédelem, szerzői jog. Az információ hitelessége. Publikálási szabályok. Az informatika társadalomra gyakorolt hatásainak tudatosítása.		
Követelmények		Kapcsolódási pontok	
Témák	Fejlesztési követelmények		
Adatvédelem	Adatvédelmi törvény megismerése. Személyes adatok védelme.		
Szerzői jog, publikálás	A szerzői jogi törvény megismerése. A szoftverekhez kapcsolódó szerzői jogok megismerése. Az idézés, publikálás szabályai.		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A források megjelölése, az idézés formai és etikai szabályai, jegyzetek készítése
Az információs társadalom	Az információ és az informatika gazdaságra, környezetre, kultúrára, személyiségre, egészségre gyakorolt hatásának megismerése.		
Értelmező kulcsfogalmak	Információs társadalom, adatvédelem.		

Tartalmi kulcsfogalmak	Személyes adat, szerzői jog, netikett.
-------------------------------	--

Tematikai egység	6. Könyvtári informatika	Órakeret 3 óra
Előzetes tudás	Katalógushasználat, dokumentumismeret, könyvtári szolgáltatások ismerete, információkeresési gyakorlat.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az különböző információforrások felkutatása, a hozzá vezető utak megismerése, önálló alkalmazása.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Könyvtártípusok, információs intézmények	A könyvtári rendszer és a könyvtártípusok, egyéb közgyűjtemények és az internet egymást kiegészítő információs intézményrendszerének, szerepének, lehetőségeinek tudatosítása.	
Könyvtári szolgáltatások	Közös katalógusok, elektronikus könyvtárak, könyves portálok megismerése. A könyvtárközi kölcsönzés lehetőségének megismerése Tájékozódás egy - az érdeklődési körnek megfelelő - országos szakkönyvtár honlapján (kitekintés a határainkon túli nagy könyvtárak világába, az ottani szolgáltatások, tájékozódás az ottani lehetőségekről).	
Információkeresés	Többféle stratégia megismerése. A saját keresési út állomásainak tudatosítása, értékelése a hatékonyság szempontjából. Önálló információszerzés különféle forrásokból egyazon téma feltárására – a feladat szempontjából releváns információk kiválasztása.	<i>Matematika; természettudományok:</i> Ismerethordozók használata. Könyvek (pl. zsebkönyvek, szakkönyvek, ismeretterjesztő könyvek, lexikonok, feladatgyűjtemények,

		táblázatok, képletgyűjtemények).
Dokumentumismeret	A kézikönyvek rendszerezése az információ feldolgozásának módja, mélysége szerint; A segédkönyvek típusainak használata kereső feladatok közben Adott tantárgyakhoz kapcsolható jellegzetes forrástípusok megismerése, használata Párhuzamos keresések a nyomtatott és az elektronikus könyvekben, digitalizált dokumentumokban- a hitelesség mérlegelése	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Az önálló feladatvégzés, információgyűjtés és ismeretszerzés módszereinek alkalmazása: segédkönyvek, szótárak, lexikonok használata, ismeretlen kifejezések jelentésének önálló megkeresése egynyelvű szótárakban. Önálló kézikönyvhasználattal törekvés a normakövető helyesírásra.
Forráskiválasztás	Felkészítés egy összetett feladathoz szükséges forráskutatási eljárásra.	
Hivatkozás / forrásfelhasználás	A különböző források (folyóiratcikkek, interneten megjelent források) hivatkozási technikájának megismerése. Önálló bibliográfiai hivatkozás készítése folyóiratcikkekről. Az információ feldolgozásának és az új mű létrehozásának szellemi, technikai műveleteinek értelmes/alkotó, korrekt, etikus alkalmazása	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a források megjelölése, az idézés formai és etikai szabályai, jegyzetek készítése, netikett.
Értelmező kulcsfogalmak	Könyvtári rendszerek, múzeumok, levéltárak, egyéb közgyűjtemények, FSZEK könyvtárainak közös katalógusa, MEK, PIM DIA, Neumann János Digitális Könyvtár és Multimédia Központ	
Tartalmi kulcsfogalmak	Információkeresési stratégiák, bibliográfiák fajtái, a könyvtári tájékoztatás egyéb segédletei, kritikus forráshasználat, relevancia, hivatkozás, plágium, hitelesség	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A tanuló az *Informatikai eszközök használata* témakör végére

- legyen tisztában a hardver és a hozzá kapcsolódó szoftverismeretekkel is
- tudja, hogy mi a digitalizálás
- tudja, hogy mi a kódolás

- ismerje az analóg és digitális jel fogalmát.

A tanuló az *Alkalmazói ismeretek* témakör végére

- tudjon körlevelet készíteni
- tudjon hosszú dokumentumot kezelni, lábjegyzetet, előfejet, előlábát, tartalomjegyzéket készíteni
- ismerje a stílus fogalmát
- tudjon dokumentumot megfelelő formában menteni
- ismerje a bemutató-készítés során a haladóbb ismerteket, különböző vetítési beállításokat
- tudjon egyszerűbb weblapot létrehozni, linket készíteni, multimédiás objektumokat beilleszteni, publikálni.

A tanuló a *Problémamegoldás informatikai eszközökkel* témakör végére

- legyen képes a probléma megoldásához szükséges hardver és szoftvereszközöket kiválasztani
- legyen képes használni informatikai eszközöket tantárgyi mérésekhez és a mérési eredmények kiértékeléséhez; ismerje a véletlenszám-generátor fogalmát
- ismerjen oktatásban használatos szimulációs alkalmazásokat
- tudjon önállóan és csoportban precízen, felelősségteljesen dolgozni.

A tanuló az *Infokommunikáció* témakör végére

- legyen képes feladat alapján önállóan hiteles információkat szerezni, azokat hagyományos, elektronikus vagy internetes eszközökkel publikálni
- tudja használni az újabb informatikai eszközöket, információszerzési technológiákat az összes többi tantárgy köréből származó feladatainál.

A tanuló az *információs társadalom* témakör végére

- ismerje az informatikai biztonsággal és adatvédelemmel kapcsolatos fogalmakat
- ismerje az adatvédelem érdekében alkalmazható lehetőségeket
- ismerje az informatikai eszközök etikus használatára vonatkozó szabályokat
- legyen képes értékelni az információforrásokat
- ismerje fel az informatikai fejlesztések társadalmi, gazdasági, környezeti, kulturális hatásait.

A tanuló a *Könyvtári informatika* témakör végére

- legyen képes bármely, a tanulmányaihoz kapcsolódó feladata során az információs forrásokat megtalálni
- legyen tisztában saját információkeresési stratégiáival, tudja azokat tudatosan alkalmazni.

IRODALOM

A TANTÁRGY JELLEMZŐI, FEJLESZTÉSI FELADATOK

- Az irodalmi műveltség iránti igény elmélyítése, új motívumokkal való gazdagítása.
- A szépirodalmi olvasmányok körének fokozatos tágítása.
- Hosszabb, illetve bonyolultabb szerkezetű irodalmi művek olvasása, feldolgozása a teljes mű és a részlet különbségének tudatosításával.
- A lírai, drámai közlésmód néhány lényegi sajátosságának felismerése, szerepük tudatosítása, fogalmi rendszerezésük.
- A művek értelmezéséhez szükséges fogalmak használatának begyakorlása.
- A válogató olvasás képességének gyakorlása.
- Az erkölcsi, társas-társadalmi érzékenység, ítélőképesség fejlesztése.
- A különféle stílusrétegek iránti fogékonyság növelése.
- A történeti érzék, a térben és időben való tájékozódás képességének fejlesztése.
- Az esztétikai érzékenység növelése.
- Az önálló jegyzetkészítés technikáink tudatosítása.
- A tanulmányokhoz használható kézikönyvekben való biztonságos eligazodás.
- A szövegformálás képességének fejlesztése: a tanulók legyenek képesek az olvasott művek szabatos, tárgyyszerű, kifejező ismertetésére szóban és írásban.
- Legyenek képesek bonyolultabb, összetettebb művek lényeges jegyeinek bemutatására.
- Ismerjék a lírai, drámai közlésmód néhány lényegi sajátosságát.
- Tudják használni azokat a fogalmakat, melyekkel az adott művek szabatosan leírhatóak.
- Tudjanak önállóan véleményt alkotni.
- Egyes műveket, alkotókat térben és időben tudják elhelyezni.
- Tudjanak hosszabb, összefüggő szövegből is önállóan jegyzetet készíteni.
- Biztonsággal tudják használni a tanulmányokhoz segítséget nyújtó kézikönyveket.
- Szövegalkotásukban érvényesítsék az önkontrollt és a szövegjavítást.
- Szövegűen tudjanak felidézni legalább 5 verset és 20 sornyi prózai szöveget.
- Drámai szövegek értő olvasása.
- A tér, idő, cselekmény egységének felismertetése.
- A komikum eszközeinek és típusainak felismertetése.
- Az írott dráma és a színházi előadás viszonyának tisztázása.
- A drámai közlésmód néhány lényegi sajátosságának tisztázása, szerepük tudatosítása, fogalmi rendszerezésük.
- Kreatív írásgyakorlatok végzése.
- Az erkölcsi törvények állandóságának, ill. korhoz kötöttségének megvitatása.
- Annak felismerése, hogy az irodalomban állandó témák, archetípusok vannak.
- A normakövetés és a normasértés lehetőségeinek megvitatása.
- Ismerkedés a művekben megjelenő hiedelmekkel, babonákkal, népszokásokkal.
- Annak felismerése, hogy a kor és a földrajzi környezet, hogyan hat a szokásokra, az értékrendre.
- A sejtetés, az elhallgatás stílusesszékének felismerése.
- Az Arany János-i ballada jellegzetességeinek felismerése.
- A művek leírásához és értelmezéséhez szükséges poétikai alapfogalmak tudatosítása.
- A magyar irodalom e jelentős témájával való ismerkedés.
- Az olvasott művekben megjelenített téma, motívum révén a kapcsolódási pontok felismerése.
- A hazafias költészet fogalmának tisztázása.
- A költői feladatvállalás megjelenési formáinak felismerése.
- Annak tudatosítása, hogy az irodalomolvasás gondolati, erkölcsi élmények forrása is.
- A lírai alkotások különböző műfajainak és hangnemeinek felismerése.
- A történeti tájékozódás képességének fejlesztése.

- A művek értő befogadásához szükséges fogalmak tisztázása.
- A művek, ill. a mű részletek értő befogadása.
- Ismerkedés az eposz műfaji jellegzetességeivel.
- Ismerkedés az irónia fogalmával.
- A magyar nyelv változásának tudatosítása, a változások néhány lényeges elemének felismertetése.
- A már korábban megismert versritmusok felidézése és gyakorlása.
- rése.
- A már korábban megismert szóképek felismerése.
- A fogékonyság fejlesztése a részvételre, az igazságra, a megértésre mint értékre, a tragikumra, az erkölcsi és érzelmi konfliktusok felfogására.
- Annak megvitatása, hogy mikor miért ütközhet az egyén boldogságvágya a környező világgal.
- A drámáról tanultak felelevenítése.
- A tragikum és komikum egymásmellettségének vizsgálata.
- A dramaturgia alapvető elemeivel való megismerkedés.
- A drámai szerkezet elemeinek felismerése.
- Az adott mű egyéb (modern) feldolgozásaival való megismerkedés.

9/5. ÉVFOLYAM

Epochák tartalmi egységei

Tematikai egység	BEVEZETÉS AZ IRODALMI MŰVEK ELEMZÉSÉBE A KÖLTÉSZET		Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	az általános iskolában tanult művek, műfajok, irodalomelméleti alapismeretek		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	a művészi önkifejezés módjai, a megértés, a formán keresztül értelmezés, az irodalom mint "tartalmas individualizációs eszköz" bemutatása, a művészetet felfogó percepciók képességeinek fejlesztése		
Követelmények		Kapcsolódási pontok	
Témák, fejlesztési követelmények			
A művészet utánzás – mimézis		Vizuális kultúra, Ének-zene, Mozgóképek kultúra és médiaismeret: a különböző művészetek kifejezőeszközeinek összehasonlítása a szöveg és a kép viszonya pólófeliratok készítése	
Az utánzás mint a tanulás eszköze			
A különböző művészeti ágak mivel utánoznak – (szín, vonal, hang, ritmus, nyelv)			
Az irodalmi szöveg - irodalom a szavak művészete			

A próza és a vers megkülönböztetése. A vers – összhang, ritmus, dallam – költészet kialakulása Vitaindító beszélgetés: Miről lehet/kell/érdemes verset írni? Rövid szöveg – vers, epigramma, haiku A jó vers – hangzás, dallam, hangulat Képes beszéd – szó szerinti jelentés, költői jelentés A történetmesélés szerepe a mindennapokban Az irodalmi élmény – mi váltja ki, milyen hatást jelent Az átélés lehetőségei - Az elbeszélés Ami a szöveg mögött van Motívumrendszer – világkép Műnemek jellemzőinek rendszerezése – dráma, líra, epika –a csoportosítás legfontosabb szempontjainak ismételése – szövegek rendszerezése egy-egy hangulat, érzés, élmény megformálása különböző műnemekben		színházlátogatás filmkészítés – forgatókönyvírás, vágás, zenei aláfestés hogyan jelenik meg a választott érzés, hangulat képben, zenében
Fogalmak	Mimézis/utánzás, próza, dráma, líra, epika, összhang, harmónia, ritmus, vershangulat, motívum, képes beszéd, költői kép, metafora, hasonlat, történet, cselekmény,	
Ajánlott tevékenységek	Különböző ritmusos szövegek összehasonlításával kiválasztani, hogy melyik vers – reklámversikék, slágerszövegek <i>Halandzsaszövegek</i> írása – csoportfeladatban megadott szempontok szerint <i>Fodor Ákos Haikuk, Petőfi Felhők</i> ciklusból néhány szöveg elemzése Egy-egy választott érzés, hangulat megjelenítése a különböző műnemekben – kreatív írás, előadás Illusztráció készítése ezekhez a művekhez Zenei aláfestés összeállítása –	

	Fotomontázs készítése – kiállítás ezekből az alkotásokból Hozz egy pólót! – projekt nyelvi megformáltság – szöveg-e a címke saját szöveg, vers, haiku írása pólófeliratok készítése – nyelvi humor, önismeret magyar vagy angol – nemzeti nyelv vs. a globalizációs anyanyelv, az angol
--	---

Tematikai egység	Beavatástörténetek – énmegismerés, közösségbe illeszkedés történetei	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	mese, novella, regény	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Szövegértés, szövegalkotás, bonyolult mondszerkezetű szövegek megértése, az érzelmek megjelenítése elbeszélő szövegekben, az elbeszélő jelenlétének felismerése, önreflexió, nézőpontok, látásmódok összehasonlítása	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák, fejlesztési követelmények		
Az elbeszélő művek sajátosságai – elbeszélő, történet, eseménysor, prózai alkotás, párbeszéd jelenléte Terjedelem szerinti csoportosítás – kisepika, nagyepika A novella műfaji sajátosságai Történet(fabula) – cselekmény(szüzsé) megkülönböztetése Tér/idő/ok-okozati rendszer Az állapotváltozás, értékszerkezet, a szereplők viszonyrendszerének vizsgálati szempontjai. Az időszerkezet változatai		<i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> a filmi elbeszélés, a filmes időkezelés a flashback a filmi elbeszélésben <i>Etika:</i> alapvető emberi értékek Zene: a rockzene - A Háy novellában a beilleszkedés kulcsa a gitározás, a rockzene a 70-es évek Magyarországon

Az elbeszélő helyzetének, szerepének vizsgálata		Művelődéstörténet: a popkultúra akkor és most
Én- és önismeret		
A beavatás mint létváltás		Társadalomismeret: beavatási szertartások Nemzeti traumák az egyéni emlékezetben – Dragomán Máglya
Fogalmak	Történet, cselekmény, kisepika, nagyepika, fejlődéstörténet, fejlődésregény, novellafüzér, állapotváltozás, a szereplők, viszonyrendszere, értékszerkezet, időkezelés, idősík, előreutalás, visszautalás, szerep, szertartás, rítus,	
Ajánlott tevékenységek	Mesék felidézése korábbi ismeretek alapján Beilleszkedés és beavatás-történetek Háy János A kéz - történet és cselekmény megkülönböztetése Iskolai szerepek - beilleszkedési minták,önreflexió - a tanulók saját helyzetére, közösségben betöltött szerepére való rálátás Ismert művek (irodalmi, film, sorozat) zanzáinak elkészítése a történet és cselekmény megkülönböztetésének megértéshez Dragomán György Vasvonó– az állapotváltozás, a jellemábrázolás (külső, belső tulajdonságok, cselekedetek, nyelvhasználat) eszközeinek felismerése A novella szerkezeti felépítése – expozíció, bonyodalom, tetőpont, megoldás A tér/helyszín bemutatása – a leírás nyelvi eszközei A hangulatteremtés eszközei - A feszültségteremtés eszközei Leíró szöveg, jellemzés készítése (külső, belső tulajdonságok, cselekedetek, nyelvhasználat) megadott szempontok alapján Silvia Plath Beavatás Szertartás, rítus, beavatási szertartások gyűjtése, életkorok szerinti áttekintés A novella időkezelésének feltárása – mi történik a jelenben, a visszaemlékezés idősíkjai	

	A flashback filmen – konvencionális eljárások az idősík-váltás ábrázolására Ki vagyok én - identitás keresés, vágyak és realitás <i>Karinthy Frigyes</i>: Találkozás egy fiatalemberrel Közösségi szerepek feltérképezése – fogalmazás írása a saját megfigyelések felhasználásával A novella motívumrendszerének vizsgálata - a metaforikus nyelv értelmezése, az ellentétpárok rendszerbe foglalása Illusztráció készítése Néhány jelenet dramatizálása Folytasd a történetet – naplórás E/1. <i>Salinger</i> Rozsban a fogó kamaszregény, fejlődésregény – kamaszkori életérzés a beilleszkedés nehézségei szülőkkkel való viszony, családi szerepek, a barátság, a szerelem a felelősségvállalás, önállóság, egyedüllét, magára utaltság helyzete A Zabhegyező és az új fordítás, a Rozsban a fogó összehasonlítása <i>Dragomán György</i> Máglya a kamasz elbeszélő, regény vagy novellafüzér, mit lehet kezdeni az egyéni és a nemzeti traumákkal
--	---

Tematikai egység	Humor az irodalomban	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	dramatikus szöveg olvasása, színház, előadás, párbeszéd, humoreszk, humor, komikum, csattanó	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	a komikum forrásainak és típusainak felismerése, a humor változatainak elkülönítése, értő olvasás fejlesztése, humorérzék fejlesztése	
Követelmények		Kapcsolódási pontok

Témák, fejlesztési követelmények		
Válogatás az alábbiakból: Molière: A fősvény; Szigligeti Ede: Liliomfi; Karinthy Frigyes-humoreszkek, irodalmi paródiák; Örkény István: Egyperces novellák; kabaréjelenetek		<i>Dráma és tánc:</i> színházművészet, színháztörténet. <i>Magyar nyelv:</i> írásbeli kommunikáció: nyelvi lelemények, nyelvi humor (tréfás önéletrajzok)
Értelmező/ Tartalmi kulcsfogalmak	komikum, jellemkomikum, helyzetkomikum, nyelvi komikum, vígjáték, bohózat, paródia, szatíra, humor, vicc, hangnem, humorelméletek	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A komikum forrásainak és típusainak felismerése, monológ és a dialógus eltérő funkciójának felismerése, a szereplők szituációhoz kötődő ki nem mondott gondolatainak megfogalmazása, instrukciók írása (díszlet, jelmez, színpadkép, színpadi mozgás), jelenetek előadása, egy színházi előadás közös megtekintése.	
Fogalmak	a tér, idő, cselekmény egysége, eltúlzott tulajdonságok és a komikum viszonya, a commedia dell'arte szereplőtípusai, vígjátéki szerepkörök, akció és dikció, az írott dráma és a színházi előadás viszonya	
Ajánlott tevékenységek	A drámáról tanultak felidézése közösen összegyűjtött szempontok alapján: definíció, műfajok, szerkezet, megismert korok (antik görög, középkori, reneszánsz – commedia dell'arte, shakespeare-i színház) Négy fős csoportok kialakítása vegyes tudásszint szerint: egyik sarokba „mindentudók”, velük szembe a „semmire nem emlékezők”, a harmadikba, akik mindenről keveset tudók, a negyedikbe az egy-egy témakörre jól emlékezők állhattak önbevallásos alapon. Közös vázlatírás a szempontok alapján. A reneszánsz témahét színházra vonatkozó ismereteinek felidézése: képzőművészeti ábrázolások gyűjtése az állandó szerepkörökről – könyvtári kutatómunka. Az ott bemutatott commedia dell'arte előadás felidézése (a felkészülés módja: a kanavász írása, az attribútumok megjelenítése a jelmezekben, párhuzamos jelenetek a színpadon, az improvizált szöveg nehézségei stb.) Ha reneszánsz témahét tartására nem volt lehetőség, ez projektként megvalósítható, négy konzultációval. A színház az egész világ c. sorozat megfelelő részének megnézése után korabeli fiktív színészeletrajz vagy napló írása önálló életmód-történeti kutatással - egyéni feladat.	

	A Shakespeare-ről, illetve az ő színházáról tanultak felelevenítése a diák kvartett módszerével. Komikus és tragikus elemek gyűjtése a drámából A kerettörténet vizsgálata. A mű értelmezése: témák, melyek megjelennek a drámában: pl: valaki viselkedésével eltér az adott társadalom normáitól, valaki valamely rossz tulajdonságával megnehezíti családtagjai életét, több fiú/lány szerelemes ugyanabba a fiúba/lányba, valakinek egy családtagja miatt áldozatot kell hoznia/feláldoznia saját életterveit, valaki pénzért befolyásért akar házasodni. Megfogalmazni az adott téma hogyan jelenik meg a műben. Moliere életrajz, pályakép bemutatása – kiselőadás. A színészet megítélésének, a színészlét megváltozásának megvitatása. A Moliere-mű részeinek vizsgálata a komikum eszköztára szempontjából: források szerinti csoportosítás, a hatás magyarázata – csoportmunka és kiselőadás. A nagymonológ elemzése: lélektani vizsgálat. A nagymonológ előadása: a színészi játék kidolgozása (gesztusok, mimika, testtartás) vagy ehhez rendezői utasítások írása - egyéni feladat. Vita a mű befejezéséről. Befejezés-változatok írása - egyéni feladat.
--	---

Tematikai egység	Tragikus szerelmek a színpadon	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	A színház, a dráma, Shakespeare színpada	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A két dráma hasonlóságainak és különbözőségeinek elemzése, a véletlennek mint dramaturgiai szervezőerőnek a felismerése, a drámai tetőpont felismerése, a történet végkifejletének megváltoztatása és vita az új befejezés változatokról, a történet végiggondolása különböző szereplők nézőpontjából.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák, fejlesztési követelmények		
Shakespeare: Rómeó és Júlia, Schiller: Ármány és szerelem		Média: filmes adaptációk
Fogalmak	tragédia, tragikus hős, konfliktus, véletlen és szükségszerűség, tragikum és komikum egymásmellettiése, az egyén boldogságvágya és a környező világ ütközése, dramaturgia, szcenika, prolóus	

Ajánlott tevékenységek	A „Színház az egész világ” című sorozatban a shakespeare-i színházról szóló rész feldolgozása: vázlatírás. Szakirodalom alapján az Erzsébet kori színház és az előzmények megismerése: szókérták gyártása az új kifejezésekből és meghatározásaikból - pármunka. A két kötelező olvasmányról szerzett első benyomások alapján a két szerelem, szerelmespár összehasonlításáról beszélgetés. A Rómeó és Júlia emblemikus jeleneteinek közös vizsgálata, elemzése. A dráma értelmezése felvonásonként kérdéssorral, csoportmunkában: komikus és tragikus elemek, lélekrajz, előjelek, szerelemképek, helyszínek, segítők, hátráltatók, a családról alkotott kép, véletlenek és végzetszerűség, a szerkezet feltárása– csoportmunka alapján kiselőadás. Vagy: A két szereplő jellemzése: a környezetük szerepe, aktivitás, felnőttég, érzelmek, a magányossá válás útja alapján – csoportmunka alapján kiselőadás. A komikus mellékszereplők bemutatása– csoportmunka alapján kiselőadás. Júlia segítőknek a tragédiában betöltött szerepe – csoportmunka alapján kiselőadás- Belső monológ írása egy szabadon választott jelenethez. Vita a modern feldolgozásokról. Jók és rosszak az Ármány és szerelemben: a szereplők csoportosítása indoklással– csoportmunka. A tragikus végkifejlet okainak elemzése: a főhősök hibáinak magyarázata - vita. A társadalom a Schiller-műben – csoportmunka alapján kiselőadás. A műfaji kérdések tisztázása – kiselőadás. A két mű főhőseinek összehasonlító bemutatása – esszéírás.

Tematikai egység	A népszerű irodalom	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	A regény, a humor forrásai, nyelvi humor,	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az értékes és értéktelen irodalom elkülönítése, olvasói szokások vizsgálata, a népszerűség lehetséges okainak feltérképezése, a saját olvasmányélmények beemelése a tanórai munkába.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák, fejlesztési követelmények		

Agatha Christie: A tíz kicsi néger, Rejtő Jenő: egy regénye, Parti Nagy Lajos: Sárbogárdi Jolán: a test angyala		<i>Magyar nyelv:</i> retorika, a kulturált vita
Fogalmak	lektúr, ponyva, a népszerű irodalom műfajai, detektívregény, kalandregény, a nyelvi humor eszközei	
Ajánlott tevékenységek	Vitaindító beszélgetés: Mit olvasunk? Mitől lesz egy-egy mű népszerű? A detektív figurája – 3 híres krimiíró (Poe, Doyle, A. Christie) műveinek egy-egy részlete alapján. A detektívregény hagyományainak összegyűjtése (helyszín, szereplők, detektív figurája stb). Az izgalom fokozásának eszközei. A tíz kicsi néger: a konvenciók és eltérések összegyűjtése. Rejtő-regény kezdetei (több regény első pár bekezdésének összehasonlítása). A kalandregény konvencióinak összegyűjtése. Rejtő humora: az olvasott regényekből kigyűjteni a jellem- és helyzetkomikum, illetve a nyelvi humor elemeit, egymásnak bemutatni. Parti Nagy regényének feldolgozása csoportmunkában (a regény világa, szereplői, a cselekmény, az elbeszélő, a nyelv) Vita a regényről, eltérő kritikusi értékelések alapján. Jó vers, rossz vers. Író és cím nélküli szövegekről kell véleményt alkotni, és a véleményt indokolni. Könyvkritika írása egy napjainkban népszerűnek számító műről.	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI

- A tanulók legyenek képesek a drámai szövegek értő befogadására.
- Ismerjék fel a tér, idő, cselekmény egységének jegyeit.
- Ismerjék fel és tudják megnevezni a komikum eszközeit és típusait.
- Meg tudják fogalmazni az írott dráma és a színházi előadás kapcsolatát.
- Ismerjék a drámai közlés mód lényegi sajátosságait.
- Legyenek képesek élménybeszámoló írására egy általuk látott színházi előadásról.
- Annak felismerése, hogy az irodalomban állandó témák, archetipusok vannak.
- A normakövetés és a normasértés lehetőségeinek megvitatása.
- Annak felismerése, hogy a kor és a földrajzi környezet, hogyan hat a szokásokra, az értékrendre.
- A sejtetés, az elhallgatás stílusesezközeinek felismerése.
- A tanulók ismerjék fel az erkölcsi törvények állandóságát, ill. korhoz kötöttségét.
- Képesek legyenek a művek hasonlóságainak, ill. különbségeinek felmutatására.
- Ismerjék a művekben megjelenő hiedelmeket, babonákat, népszokásokat.

- Ismerjék fel és tudják megnevezni a művekben megjelenő stíluseszközöket.
- Ismerjék az Arany János-i ballada jellegzetességeit.
- Tudják használni a művek értelmezéséhez szükséges poétikai alapfogalmakat.
- Szöveghűen ismerjenek legalább egy művet.
- A tanulók értő módon tudják megszólaltatni az adott műveket.
- Legyenek tisztában a magyar irodalom e jelentős témájának legfontosabb hagyományaival.
- Ismerjék fel az adott művek legfontosabb gondolati elemeit.
- Meg tudják fogalmazni a költői feladatvállalásban fellelhető hasonlóságokat és különbségeket.
- Ismerjék fel a tartalom és a forma kapcsolódási pontjait.
- El tudják helyezni történelmi korban az adott műveket.
- Legyenek képesek poétikai fogalmak használatával értelmezni az adott műveket.
- Legalább egy mű szöveghű ismerete.
- Az adott művek, illetve mű részletek elolvasása.
- Az eposz műfaji jellegzetességeinek ismerete.
- A tanulók legyenek képesek az irónia felismerésére és alkalmazására.
- Meg tudják jelölni a mai magyar nyelv és az adott művek nyelvhasználatában lévő fontos különbségeket.
- Ismerjék fel az adott művekben a poétikai szervezetség eszközeit.
- Egy műből 15-20 sor szöveghű ismerete.
- Az adott művek értő befogadása.
- A tanulók tudjanak véleményt alkotni arról, hogy az egyéni boldogságvágy miért, hogyan ütközhet a környező világgal.

10/5. ÉVFOLYAM

Célok

- A tanulók legyenek képesek bonyolultabb, hosszabb lélegzetű művek befogadására.
- Az adott műveket tudják elhelyezni a magyar és világirodalom nagyobb áramlataiban.
- Ismerjék a magyar és világirodalom egymásra hatásának és érintkezésének néhány lényegi pontját.
- Készek legyenek az olvasott műveket poétikai fogalmak segítségével szabatosan és tárgyyszerűen leírni.
- Ismerjék az esszé műfaji jellegzetességeit.
- Legyenek képesek önálló ismeretszerzésre, esszék, ill. ismeretterjesztő művek olvasásának segítségével.
- Tudjanak tájékozódni az alapvető forrásokban, kézikönyvekben.
- Szövegalkotásukban jelenjen meg a szabatoságra, tárgyyszerűsége törekvés igénye.
- Tudjanak önállóan jegyzetelni.
- Szövegszerűen ismerjenek legalább 10 lírai alkotást, 20-25 soros prózarészletet, ill. egy-két drámarészletet.
- Legyenek képesek a másik ember közléseinek egyre pontosabb felfogására, a másként vélekedők álláspontjának követésére.
- Ismerjék és használják a kommunikáció etikájának alapelemeit.
- Ismerkedés új költői témákkal.
- Az allegória és a szimbólum különbözőségeinek felismerése.
- A szimbólum forrásainak felismerése.
- Ismerkedés a bonyolultabb, összetettebb lírai alkotások értelmezésének technikáival és lehetőségeivel.
- A magyar és világirodalom érintkezési pontjainak, egymásra hatásának vizsgálata.
- Új poétikai fogalmak elsajátítása.
- Az olvasott művek szabatos, tárgyyszerű, személyes érintettséget is kifejező ismertetése szóban és írásban.

- A koncentráció-képesség, az emlékezet, az önbizalom fejlesztése.
- A másik ember véleményének mind értelmi, mind érzelmi követése.
- Hosszabb irodalmi művek olvasása.
- A regény műfaji jellegzetességeinek felismerése.
- A romantikus és realista ábrázolás különbözőségeinek felismerése.
- A jellemábrázolás eszközeinek vizsgálata.
- Visszatérő motívumok felismerése.
- A regény szövegtípusainak, tér és időviszonyainak vizsgálata.
- A lélektani motívumok megvitatása.
- A problémák mai változatainak megvitatása.
- A vita, beszélgetés kommunikációs etikájának követése.
- Önálló véleményalkotás erkölcsi kérdésekben.
- Az ars poeticák lényegi elemeinek felismerése.
- Kitekintés a téma korábbi történetére.
- A történelmi kor és a költészet összefüggéseinek vizsgálata.
- A művekben megjelenített erkölcsi kérdések, motivációk, magatartásformák felismerése, megértése.
- Az irodalom folytonosságának és változó jellegének felismerése.
- A már korábban megismert poétikai fogalmak és szövegelemzési eljárások felidézése és használatuk gyakorlása.
- Annak az igénynek a felkeltése, hogy a témához kapcsolódó más műveket is megismerjenek a tanulók.
- A drámai művek értő befogadása.
- Fogékonyság növelése a részvételre, az igazságra, a tragikumra, az erkölcsi és érzelmi konfliktusok felfogására.
- Ismeretek szerzése a görög és az Erzsébet-kori színházról és színjátszásról
- Az idő, tér, cselekmény egységének vizsgálata az antik és shakespeare-i drámában.
- Esszék, illetve részletek feldolgozása a téma elmélyítéséhez.
- Egy a műből készült adaptáció feldolgozása.
- A szállóigék kialakulásának vizsgálata.
- A mű értő befogadása.
- Az igény és érdeklődés felkeltése az emberi lét örök kérdéseivel való foglalkozásra.
- A mű műfaji sajátosságainak felismerése.
- A mű kérdéseinek és lehetséges válaszainak vizsgálata.
- Annak felismerése, hogy a műben megjelenő kérdések rólunk is szólnak.
- Kitekintés a téma más művekben való megjelenésére.
- Az idézés jelentőségének megvitatása, használatának elsajátítása.

Az epochák tartalmi elemei

Tematikai egység	„Bűn és bűnhődés”	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Mítoszok, mitikus gondolkodás, ismeretek a Bibliáról, a novella műfaji jellegzetességei	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	szövegértés és szövegértelmezés, a hiányok kiegészítése a meglévő információkból, vita, vád- és védőbeszéd írása, tárgyalás, dramatizálás	
Követelmények		Kapcsolódási pontok

Témák, fejlesztési követelmények		
bibliai történetek, mitológiai történetek, Kádár Kata, Rákóczi kis úrfi, Arany János: Tetemre hívás, Ágnes asszony, V. László, Mikszáth: Bede Anna tartozása, Péri lányok szép hajáról, Az a fekete folt, Móricz Zsigmond: Barbárok, Franz Kafka: A törvény kapujában, Nádas Péter: Hazug, csalo		<i>Etika</i>: a bűn fogalma, koronkénti megítélése, normakövetés és normasértés <i>Magyar nyelv</i>: retorika, nyelvjárások, tájszók
Fogalmak	erkölcsi törvények, archetípusok, normakövetés és normasértés, hiedelem, babona, népszokás, a kor és a földrajzi környezet hatása az értékrendre, sejtetés, elhallgatás, a büntetés és bűnhődés változatai, megbélyegzettség	
Ajánlott tevékenységek	Bevezető, gondolatébresztő: Mindenki felírja a 10 szerinte legsúlyosabb bűnt, majd fős csoportokban megvitatják, közös listát írnak, közösen kitalálnak 5 szerintük hatásos büntetést, mindenki maga leír 5 formát a megbocsátásra. Állítások a bűnről és bűnhődésről – egyéni vélemény A Tízparancsolat megismerése, megvitatása - csoportmunka. Kultúrtörténeti koronként a bűnfelfogás bemutatása: Antik és bibliai mítoszok felidézése – közös megbeszélés. Kosztolányi Dezső: Káin című novellájának megismerése. Nézőpont-választásos parafrázis írása egy választott történethez - egyéni feladat. Az Ószövetség bűnmítoszainak önálló feldolgozása kiscsoportban: értő szövegolvasás, a bűn, a büntetés és a bűnhődés kiemelése. Vita az Ószövetség bűnképéről. Hogyan változik ez az Újszövetségben – kiselőadás. A tékozló fiú történetének feldolgozása csoportban: a kisebbik fiú, a nagyobbik fiú, az apa viselkedésének vizsgálata, illetve Pilinszky János: A tékozló fiú keresése című versének értelmezése A görög mitológia büntörténetei: az előtörténet elmondása vándorénekesként. A bűnhődés közös értelmezése – vita. Középkor: a dantei világszemlélet megértése – bűnök mérlegelése, Odüsszeusz sorsa: a pokolábrázolás értelmezése. Reneszánsz: történelmi ismereteikre és az olvasott művekre (Dekameron, Shakespeare) támaszkodva - felidézés. Barokk, felvilágosodás – a történelmi ismeretekre építve közösen. Választott népballada önálló megértése: a cselekmény leírása saját szavakkal (és segítséggel) a főhős nézőpontjából. Az Arany János-i ballada típusainak megismerése: jellegzetes reprezentánsok alapján a jellemzők közös feltárása.	

	Balladaértelmezések: nyomozás a cselekmény mozzanatainak után, a lélektani háttér feltárása, a szokások megismerése, a végkifejlet értelmezése. Illusztrációk készítése a Tetemre híváshoz. Az Ágnes asszony képeinek értelmezése – egyéni kigyűjtés után közös megbeszéléssel. Az alapotívum háttérének bővítése: kapcsolódó köznap szóképek, képes kifejezések, szólások, közmondások gyűjtése. A történet megírása hírlapi tudósításként. A tárgyalás megrendezése: védő- és vádbeszéd megírása (csapatban gyűjtött érvek alapján), előadása, a nézők bevonásával lefolytatott irányított vita, az esküdtek döntése és indoklásuk elhangzása. Az a fekete folt című novella értelmezése: az idegen szavak, az emberi viszonyok, a tettek alapján életmód-történeti kép megírása a novella alapján (kvázi szociológiai tanulmányként) -egyéni feladat. A Mikszáth-novella alternatív befejezése: a csattanó előtt megállított történet saját folytatásának megírása. Szokások, hagyományok, hiedelmek a falusi közösségekben: saját tapasztalatok megbeszélése.
--	--

Tematikai egység	Nemzet és költészet	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	Lírai művek, költői eszközök, időmértékes verselés,	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Értelmező előadás, memoriterek megtanulása, a művek elhelyezése az adott történelmi korokban, versek műfajának és szövegszervező elvének felismerése, szóképek és retorikai alakzatok felismerése és funkciójuk megállapítása.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák, fejlesztési követelmények		
Berzsenyi: Magyarokhoz I. II., Kölcsey: Himnusz, Zrínyi dala, Zrínyi második éneke, Vörösmarty: Szózat, Előszó, Petőfi: Nemzeti dal, Világosságot!, Republica, Európa csendes..., Ady: Nekünk Mohács kell, Magyar jakobinus dala, A magyar Ugaron, József Attila: Hazám, Márai Sándor: Halotti beszéd; mai szerzők versei (Édes hazám Magvető, 2012.)		<i>Társadalomismeret:</i> a reformkori művelődés és társadalmi élet, nemzet fogalom <i>Magyar nyelv:</i> irodalmi nyelv, szókincs bővülés lehetőségei
Fogalmak	nemzet és haza, hazafias költészet, himnusz, szimbólum, szonett, szonettciklus, retorizáltság, formai fegyver, feladatvállalás, a történelmi kor meghatározó szerepe	

Ajánlott tevékenységek	A nemzet fogalmának történelmi változásai – kiselőadás. Mi tesz közösségé egy nemzetet – megbeszélés, vita. Nincs szükség a múlt ismeretére. Az a fontos, hogy a jelenben tudjunk tájékozódni és boldogulni. Praktikus ismeretekre, tudásra van csak szükség. Érvelj az állítás mellett vagy ellen. Érveidet támaszd alá példákkal. Az első Berzsenyi óda szövegének megértése: az elhangzott szöveg alapján téma, gondolati vázlat, alapképek közös kiemelése. A korszak földrajzi megnevezéseinek, történeti eseményeinek, helyzetének tanári magyarázata közben a szöveg megfelelő utalásainak jelölése. A magyarokhoz II. önálló (kérdéssorral segített) képelemzése: Az antik példák felhasználása; az alkalmi vers, az általánosító vers sajátosságai; első benyomások rögzítése; a vélemény, az indulat versbeli megjelenése; a költői eszközök kiemelése: a pozitív és negatív megjegyzések táblázatba gyűjtése; a zárlat általánosításának értelmezése A reformkor kronologikus politikatörténeti bemutatása – kiselőadás. A Himnusz szerkezeti elemzése - csoportmunka. Múlt, jelen és jövő megjelenésének módja, konvenciója – kiemelés a szövegből - csoportmunka. A Zrínyi-énekek összehasonlító elemzése: a párbeszédes forma megértése, a szereplők azonosítása, a szerkezet állandó és változó elemei, a változó világkép - csoportmunka. Összehasonlító elemzés a Szózatnál: a keret funkciója, szerkezeti tagolás, múlt-jelen-jövő, optimizmus-pesszimizmus, megidézett elemek a történelemből - csoportmunka. Az Előszó szerkezeti tagolása, az évszak-allegória közös értelmezése. Önálló képelemzés a vers egy választott képéről esszében megfogalmazva. A történelmi háttér kulcsként való használata a 19. századból megismert művek értelmezéséhez. A Petőfi-versek hangvételének, témáinak, céljainak összevetése az eddig megismert versekkel: hasonló elemek, változások. A Világosságot! című vers logikai szerkezetének önálló feltárása: logikai viszonyok a filozófiai versben, a költő szerepe - előzetes megbeszélés (milyen logikai viszonyok vannak, ezeket hogy lehet jelölni) alapján - csoportmunka. A forradalom és szabadságharc a versek hátterében: Petőfi '48-49-ben született verseinek értelmezése. Arany véleményének megértése: a refrén értelmezése: állandó és variatív rész; a versszakokban leírt magatartásforma megfogalmazása 1-1 mondatban; indulatok jelzése; felütés és zárlat alapgondolatai - csoportmunka.
--	---

	Ady- magyarságképe: kiselőadás a művek korabeli fogadtatásáról. József Attila: Hazám című verse alapján a 30-as évek Magyarországnak bemutatása. Márai: Halotti beszéd című versének értelmezése szempontok segítségével. Válogatás az Édes hazám című kötetből. A hagyományos elemek kiemelése, a változás-változtatás megfogalmazása - csoportmunka. Ady alapképeinek összegző bemutatása- esszé írása. A határon túli irodalom alapján: Távol a hazától címmel versbemutató. Összegző esszétémák: Beteljesülhet-e a közeli jövőben a herderi jóslat? Belső szerves fejlődés vagy átvétel oldhatja meg a kulturális lemaradást? Párbeszéd a mai magyarságról egy hiteles magyar történelmi figurával – önálló értekezésírás.
--	---

Tematikai egység	A konfliktusos dráma	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	A dráma jellegzetességei, a shakespeare-i dráma jellegzetességei, a tragédia	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A két különböző drámatípus jellegzetességeinek felismerése, értékrendek és magatartásformák elemzése, szituációs játékok (vita, tárgyalás), a különböző korok értelmezéseinek egybevetése, és a mai jelentések megfogalmazása.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák, fejlesztési követelmények		
Szophoklész: Antigoné, Shakespeare: Hamlet		<i>Társadalomismeret:</i> a görög értékrend, szokások <i>Etika:</i> hatalom és erkölcs <i>Magyar nyelv:</i> retorika – érvelés, vita
Fogalmak	eltérő értékrendek, a hatalom logikája és az erkölcs logikája, idő, tér és cselekmény az antik és shakespeare-i drámában, a görög és az Erzsébet-kori színház és színjátszás, a tragédia alapkérdése, konfliktusa és a konfliktus megoldása, a szereplők rendszere	

Ajánlott tevékenységek	Az arisztotelészi poétika - önálló szövegfeldolgozás. Oidipusz és családjának története – kiselőadás. A tragikus vétség, a hübrisz és a végzet felfogása a görögöknél – tanári magyarázat. Szophoklész főhőseinek párhuzamos jellemzése – csoportmunka alapján kiselőadás. A mű szerkezeti egységeinek elkülönítése, indoklással – csoportmunka alapján kiselőadás. Az ör sorsának értelmezése – csoportmunka alapján kiselőadás. A kar szerepe, álláspontja – csoportmunka alapján kiselőadás. Kreón érveinek változása – csoportmunka alapján kiselőadás. A konfliktusos dráma alapfogalmai, jellemzői – tanári magyarázat. A mű zárlatának közös értelmezése. Tényleg „rossz-e” Kreón – vita. Védő vagy vádbeszéd írása Antigonéről – értekezés. Hamlet jellemzése tettei és magyarázatai alapján – csoportmunka alapján kiselőadás. Hamlet késlekedéseinek okai, indokai, magyarázata – csoportmunka alapján kiselőadás. Az anya-fiú kapcsolat a műben – csoportmunka alapján kiselőadás. Ophelia sorsa: a szerelem szerepe a műben – csoportmunka alapján kiselőadás. A műben szerepet játszó három fiatal férfi sorsának összevetése – csoportmunka alapján kiselőadás. A generációk viszonyai a műben – csoportmunka alapján kiselőadás. A humoros jelenetek szerepe a műben – csoportmunka alapján kiselőadás. A shakespeare-i színjátszásról szerzett ismeretek felidézése – kiselőadás. A mű végkifejletének közös értelmezése. Átfogó szempont választásával értelmezés írása. (Témajavaslatok: látszat és valóság, örület a műben, felnőtté válás, a fiatal nemzedék sorsa, tett és gondolat, romlott világ).
--	---

Tematikai egység	A lét nagy kérdései a drámairodalomban: Madách Imre: Az ember tragédiája	Órakeret 20 óra
Előzetes tudás	A dráma	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A műfajhoz kötődő sajátosságok felismerése, kérdések és lehetséges válaszok megfogalmazása, különböző korok eltérő értelmezéseinek összevetése, a saját sorsát irányítani képes ember alakjának felvázolása, vita, szállóigék gyűjtése, a történet logikájához illeszkedő, meg nem írt részletek (pl. 16. szín) megírása.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák, fejlesztési követelmények		
Madách: Az ember tragédiája		<i>Vizuális kultúra:</i> illusztrációk <i>Magyar nyelv:</i> a szöveg – kiselőadás, retorika – vita, tömegkommunikációs műfajok: kritika
Fogalmak	emberiség költemény, drámai költemény, az emberi lét örök kérdései, tézis, antitézis, szintézis, az egyén szerepe a történelemben, aktualitás és időtlenség, szállóige	
Ajánlott tevékenységek	A műfaji kérdések tisztázása – szakirodalom feldolgozása. Egy főhős jellemzése műbeli részletek értelmezése alapján – esszé írása. A három főhős viszonyainak jellemzése – esszé írása. A mű szerkezete: lehetséges felosztások és indoklás – csoportmunka alapján kiselőadás. A keretszínek összevetése a bibliai történettel – csoportmunka alapján kiselőadás. A történelmi színek értelmezése egy átfogó szempontból: ki a főszereplő, az eszmék szerepe – Ádám jellemzése, a színek kapcsolódása, tömeg és egyén viszonya, Lucifer bemutatása, Éva alakváltozatai, szerepe, a szabadság-egyenlőség-testvériség elveinek megvalósulásai, Madách jelene. - csoportmunka alapján kiselőadás. Tudományos-technikai kérdések az utopisztikus színekben – csoportmunka alapján kiselőadás. A madáchi jelen képe – csoportmunka alapján kiselőadás. Pesszimizmus a műben – vita. Életrajzi, pályaképi háttér – kiselőadás. A mű valamelyik feldolgozásának (színház, animációs film) megtekintése, értékelése	

Tematikai egység	Sors- fejlődésregény, felnőtté válás:	Órakeret 20 óra
-------------------------	--	----------------------------

Előzetes tudás											
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- az epikus művek összefoglalása, azaz minden addig tanult eszköz és értelmezés, - az ok-okozati lánc, epikus szerkezet, a) mitikus hagyományok, b) az egyéni sors, életút alakítása, c) a közösség (társadalom) együttes sors-értelmezése és az egyén										
<table border="1"> <thead> <tr> <th>Követelmények</th><th>Kapcsolódási pontok</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Témák, fejlesztési követelmények</td><td></td></tr> <tr> <td> választható két mű Dragomán: A fehér király, Máglya, Emily Bronte: Üvöltő szelek, Háy János: A bogyósgyümölcs kertész fia, Flaubert: Bovaryné Anna Frank naplója </td><td> <i>Vizuális kultúra:</i> illusztrációk <i>Magyar nyelv:</i> a szöveg – kiselőadás, retorika – vita, kritika </td></tr> <tr> <td>Fogalmak</td><td> sorsközösség - vállalás vagy elutasítás, végzet, szerepek a társadalomban: generációk, nemek, társ. rétegek, romantika, realizmus, mitikus elemek, a regény műfaji kísérletei elbeszélői magatartás: szerepvállalás, távolságtartás és közelség, pl. a humor, narráció nézőpont és értékrend a befogadás oldala – a regények (és a szerzők) utóélete </td></tr> <tr> <td>Ajánlott tevékenységek</td><td> A műfaji kérdések tisztázása – szakirodalom feldolgozása. Egy főhős jellemzése műbeli részletek értelmezése alapján – esszé írása. A mű szerkezete: lehetséges felosztások és indoklás – csoportmunka alapján kiselőadás. </td></tr> </tbody> </table>		Követelmények	Kapcsolódási pontok	Témák, fejlesztési követelmények		választható két mű Dragomán: A fehér király, Máglya, Emily Bronte: Üvöltő szelek, Háy János: A bogyósgyümölcs kertész fia, Flaubert: Bovaryné Anna Frank naplója	<i>Vizuális kultúra:</i> illusztrációk <i>Magyar nyelv:</i> a szöveg – kiselőadás, retorika – vita, kritika	Fogalmak	sorsközösség - vállalás vagy elutasítás, végzet, szerepek a társadalomban: generációk, nemek, társ. rétegek, romantika, realizmus, mitikus elemek, a regény műfaji kísérletei elbeszélői magatartás: szerepvállalás, távolságtartás és közelség, pl. a humor, narráció nézőpont és értékrend a befogadás oldala – a regények (és a szerzők) utóélete	Ajánlott tevékenységek	A műfaji kérdések tisztázása – szakirodalom feldolgozása. Egy főhős jellemzése műbeli részletek értelmezése alapján – esszé írása. A mű szerkezete: lehetséges felosztások és indoklás – csoportmunka alapján kiselőadás.
Követelmények	Kapcsolódási pontok										
Témák, fejlesztési követelmények											
választható két mű Dragomán: A fehér király, Máglya, Emily Bronte: Üvöltő szelek, Háy János: A bogyósgyümölcs kertész fia, Flaubert: Bovaryné Anna Frank naplója	<i>Vizuális kultúra:</i> illusztrációk <i>Magyar nyelv:</i> a szöveg – kiselőadás, retorika – vita, kritika										
Fogalmak	sorsközösség - vállalás vagy elutasítás, végzet, szerepek a társadalomban: generációk, nemek, társ. rétegek, romantika, realizmus, mitikus elemek, a regény műfaji kísérletei elbeszélői magatartás: szerepvállalás, távolságtartás és közelség, pl. a humor, narráció nézőpont és értékrend a befogadás oldala – a regények (és a szerzők) utóélete										
Ajánlott tevékenységek	A műfaji kérdések tisztázása – szakirodalom feldolgozása. Egy főhős jellemzése műbeli részletek értelmezése alapján – esszé írása. A mű szerkezete: lehetséges felosztások és indoklás – csoportmunka alapján kiselőadás.										

	Életrajzi, pályaképi háttér – kiselőadás. A mű valamelyik feldolgozásának (színház, animációs film) megtekintése, értékelése ellenőrzés: ha dolgozat: - fogalmak, szövegértés, szövegvizsgálat vagy projekt: - vagy egy fiktív vagy valós társ. helyzet naplója, - vagy kiállítás: egyik regényszereplő tárgyai = múzeum, amelyben megjelenik a sors és/vagy az egyén és a közösség viszonya, az adott társ. háttér
--	---

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI

- A tanulók legyenek képesek az új költői témák, az újszerű képalkotási technikákat alkalmazó művek értő befogadására.
- Ismerjék fel az allegória és a szimbólum különbözőségeit.
- Tudják megnevezni a szimbólum forrásait.
- Legyenek birtokában azoknak a technikáknak, amelyekkel bonyolultabb, összetettebb költői műveket is meg lehet közelíteni.
- Legyenek képesek az olvasott műveket a poétikai fogalmak segítségével szabatosan, tárgyyszerűen a személyes érintettséget is kifejező módon leírni.
- Legyenek képesek a másik ember gondolatainak követésére.
- Használják a kommunikáció etikájának alapelemeit.
- Legalább 2 magyar és egy világirodalmi mű szöveghű ismerete.
- A tanulók legyenek képesek hosszabb irodalmi művek befogadására.
- Ismerjék és az adott műveken be tudják mutatni a regény műfaji jellegzetességeit.
- Ismerjék fel és az adott művekből vett példákkal be tudják mutatni a romantikus és realista ábrázolás különbözőségeit.
- Tudják ismertetni az adott regények tér- és időviszonyait, visszatérő motívumait, szövegtípusait.
- A kommunikációs etika betartásával vegyenek részt a vitákban, beszélgetésekben.
- Legyenek képesek az adott műveket megadott szempontok mentén végiggondolni, véleményüket szóban és írásban is szabatosan, tárgyyszerűen megfogalmazni.
- Az ars poeticák lényegi elemeinek ismerete.
- A tanulók tudjanak tájékozódni a téma korábbi történetében
- Tudjanak véleményt nyilvánítani a művekben megjelenített erkölcsi kérdésekről, magatartásformákról.
- Legyenek képesek a művek önálló értelmezésére a megismert poétikai fogalmak pontos és tárgyyszerű használatával.
- Legalább két mű szövegszerű ismerete.
- A tanulók rendelkezzenek ismeretekkel a görög és az Erzsébet-kori színházról és színjátszásról.
- Ismerjék fel az idő, a tér és a cselekmény elemeit a művekben.
- Önállóan dolgozzanak fel egy a témával foglalkozó esszét vagy részletet.
- Képesek legyenek szabatosan és tárgyyszerűen véleményüket megfogalmazni a művekben megjelenő erkölcsi kérdésekről.
- Legyenek képesek a dráma műfajáról korábban tanultakat beépíteni az adott művek értelmezésébe.
- Néhány szállóige és 15-20 sor szöveghű ismerete az adott művekből.
- A művek értő befogadása.
- A tanulók ismerjék a mű műfaji sajátosságait.
- Ismerjék a mű keletkezéstörténetének legfontosabb tényeit.

- Tárgyszerűen és szabatosan tudják megfogalmazni a műben megjelenő kérdéseket.
- Képesek legyenek a mű jelentőségének megfogalmazására.
- Tudjanak tájékozódni az adott műben.
- Tisztában legyenek az idézés jelentőségével és használatának módjával.
- Szöveghűen ismerjenek 3-4 szállóigét, ill. 10-15 sort az adott műből.
- A továbbtanulás szempontjából tudjanak dönteni arról, milyen szinten folytatják az irodalmi tanulmányaikat.

Művészet epocha – Vizuális kultúra, Ének-zene

A TANTÁRGY JELLEMZŐI, FEJLESZTÉSI FELADATOK

Általános cél:

Az új, összevont tárgy célja, hogy a diákok átérezzék a művészetek szerepét az ember életében, megértsék és megtapasztalják, hogy a művészettől szélesebb látókörű, nyitottabb emberré válhatnak. Eszközöket adunk a kezükbe, hogy megismerhessék a világ művészeti lenyomatát is. A zene és a vizuális művészetek összekapcsolásával szeretnénk elérni, hogy minden gyerek megtalálja az összefüggéseket is, és közben kedvére választhasson, hogy mely területekben szeretne jobban elmélyülni. Ehhez szükséges a széles paletta felmutatása és a tevékenységek választásának irányítása is.

A 9-10. évfolyamban szükségesnek és fontosnak tartjuk a művészettel és művészetre való nevelést, hiszen csak így lehet biztosítani azt, hogy a gyerekek a világot és önmagukat is jobban megismerjék általa. Szeretnénk olyan tevékenységeket is felmutatni, amelyek lehetővé teszik, hogy a gyerekek ne csak a számítógép vagy telefon használatát tekintsék szabadidős programnak.

Minden gyerek számára elérhetővé kell tenni a művészetek megismerésének csodálatos világát.

A tantárgy helye az AKG-ban

Órakeret

A művészet epocha a 9. és 10. évfolyamon epochális keretben, részben a magyar irodalom és a történelem tantárgyakhoz kapcsolódva összesen 10 alkalommal, alkalmanként 1 hét erejéig zajlik. Az epochák sorrendje nem kötött, a körülmények és igények figyelembevételével módosulhatnak.

témahét

A művészetek tantárgy kifejezetten témahét keretben nem jelenik meg, de az ismeretek bevézésében, elmélyítésében a témaheteken előkerül. Illetve a témahetek kézműves feladatainál az ismeretek felhasználandók.

kapcsolódások

A művészet epocha a magyar irodalom, a történelem és a művészeti projekt, illetve társadalomismeret tantárgyakhoz különböző mértékben kapcsolódik.

Tartalmi hangsúlyok

A legfontosabb tartalmi hangsúlyt az alkotás és megismerés örömeire helyezzük. A 10 miniprojekt alkalmával nem törekszünk a teljes zene- és művészettörténet megismertetésére, de szeretnénk megmutatni, hogy minden korban és minden témában fontos szerepe volt ezeknek.

Minden tanuló el fog sajátítani egy kisebb mennyiségű tárgyi tudást, de mivel mindenki a saját érdeklődésének megfelelő irányban mozdul el, ezért egyénileg valamely részterületben el fog tudni mélyülni. Fontosnak tartjuk, hogy ne mindig csak egy témával foglalkozzon, ezért arra kiemelt figyelmet fordítunk, hogy minden gyerek mindenféle tevékenységformával, technikával és témával foglalkozzon valamennyit.

Módszertani javaslatok

1. Minden egyhetes epochában legalább egy miniprojektet kell megcsinálniuk a gyerekeknek. Ennek témája és tevékenységformája választható egy előre elkészített egyéni terv alapján. Azaz minden diáknak szükséges a zenével és a vizuális kultúrával is foglalkoznia, minden diáknak szükséges egyéni, páros és csoportmunkában résztvennie, minden diáknak szükséges kutató, összegző, alkotó stb. munkát végeznie.
2. Az epochális órákon a diákok tanári felügyelet és irányítás mellett önállóan dolgoznak. Ahhoz a tanárhoz tartoznak, akinek a meghirdetett feladatát éppen abban az időszakban végzik.

Általános fejlesztési követelmények

1. Ismerjék és használják a művészetet a napjaik érdekesebbé tételére.
2. Legyenek képesek a szabadidejükben művészettel kapcsolatos tevékenységre.
3. Legyenek nyitottak és kíváncsiak az őket körülvevő világ művészeti lenyomatára.
4. Legyenek képesek a zene és vizuális művészetek közötti kapcsolatokat felfedezni.

9/5. ÉVFOLYAM

Az epochák tartalmi elemei

Tematikai egység	Mi a művészet?	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Az 1-8. évfolyamban megszerzett Ének-zene és Rajz tantárgyakban elsajátított tudás	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az emberiség önkifejezés iránti évezredes vágyának megértése. Meg kell érteni, hogy a művészet mire való, miért alakult ki évezredekkel ezelőtt. Meg kell keresni a művészet érthetőségének, befogadhatóságának korlátait és okait.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	

Önkifejezset?	A diákok számára váljon egyértelművé, hogy a művészet mindig az élet része volt, erre természetes hajlamunk van. Értsék meg, hogy a művészet szoros összefüggésben van a társadalmi, vallási stb. változásokkal, de nem azoktól függ. A témához kapcsolódó feladatokon keresztül hozzanak létre alkotásokat a zene és a vizuális művészetek területén is. Ismerjék meg a témához kapcsolódó egyes szakirodalmakat is.	Irodalom, történelem
Tartalmi kulcsfogalmak	önkifejezés, művészet, szakralitás	
Megismerendő művek	képzőművészet: Lascaux-i barlangrajzok, Reims katedrális, Bernini: Perszephoné elrablása, zene: J.Haydn: A teremtés, R. Wagner: A nibelung gyűrűje (részletek), J. Cage: 4'33	

Tematikai egység	Gazdagság és szegénység kifejezése a művészetekben	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Az 1-8. évfolyamban megszerzett Ének-zene és Rajz tantárgyakban elsajátított tudás	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A gazdagság és a szegénység nemcsak társadalmi problémát szül, de természetesen a művészetekben is fellelhetjük ezek lenyomatát. Az epocha célja, hogy a társadalmi különbségeket a megjelenítés szintjén is megértsék a gyerekek, képesek legyenek nyitottabban, értőbben viszonyulni a témához.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
- gazdagság barokk pompa a zenében, képzőművészetben és az építészetben - szegénység realizmus, különbségek ábrázolása, megjelenítése - alkotás szegényes anyagokból: arte povera	A gazdagság és szegénység megjelenítése, a képi és zenei elemek felismerése a társadalmi különbségek bemutatásában. A témához kapcsolódó feladatokon keresztül hozzanak létre alkotásokat a zene és a vizuális művészetek területén is. Ismerjék meg a témához kapcsolódó egyes szakirodalmakat is.	Történelem, irodalom, társadalomismeret

Megismerendő művek	képzőművészet: Velazquez: Vénusz tükörrel, Pozzo: szent Ignác megdicsőülése, Porta: Il Gesù, Repin: Hajóvontatók a Volgán, Mario Merz: Igloo zene: W.A. Mozart: Figaro házassága, M. Muszorgszkij: Egy kiállítás képei VI.tétel, J.S.Bach: Brandenburgi versenyek III.
Tartalmi kulcsfogalmak	barokk, gótika, realizmus, naturalizmus

Tematikai egység	Biblia, mitológia		Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Az 1-8. évfolyamban megszerzett Ének-zene és Rajz tantárgyakban elsajátított tudás. Az irodalomban megismert mitológiai és bibliai történetek.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A mitológiai és bibliai történetek képi és zenei megjelenítésén keresztül ismerjék meg az attribútumokat, a történetek erkölcsi mondandóját.		
Követelmények			Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények		
- különböző mitológiák – elsősorban görög, római, germán - Biblia és történetei - templomok, freskók, táblaképek - a mitológia és a bibliai témák továbbélése a művészetekben - reneszánsz - romantika	A gyerekek az epocha során meglévő ismereteikre támaszkodva ismerjék fel az attribútumokat, motívumokat. A témához kapcsolódó feladatokon keresztül hozzanak létre alkotásokat a zene és a vizuális művészetek területén is. Ismerjék meg a témához kapcsolódó egyes szakirodalmakat is.		irodalom
Megismerendő művek	képzőművészet: görög istenszobrok, a román és gótikus templomdíszítés, Leonardo da Vinci: Utolsó vacsora, Michelangelo: Piéta zene: J.S.Bach: Máté passió, R. Wagner: A walkür, F.Mendelssohn: Éliás		
Tartalmi kulcsfogalmak	attribútum, Biblia, mitológia, oratórium, passió, freskó		

Tematikai egység	Szerelem	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Az 1-8. évfolyamban megszerzett Ének-zene és Rajz tantárgyakban elsajátított tudás. Az irodalomban megismert szerelmes történetek.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az epocha során a diákok képet kapnak a testkép és a párkapcsolatok változásairól az évezredek során.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
- Szerelmek a színpadon: operák - csók, ölelések a színpadon és a képeken - a szerelem és a szexualitás változásai - az erotika	Ismerjék meg az elmúlt évezredek nő-, férfi- és szerelemábrázolásait. Ismerjék fel a zenében és a képzőművészetben is az ezekre utaló jeleket, motívumokat. A témához kapcsolódó feladatokon keresztül hozzanak létre alkotásokat a zene és a vizuális művészetek területén is. Ismerjék meg a témához kapcsolódó egyes szakirodalmakat is.	irodalom, biológia
Megismerendő művek	képzőművészet: Milói Vénusz, Tiziano: Urbinoi Vénusz, Klimt: Csók, Canova: Ámor és Psyché, Rodin: Csók zene: G.Donizetti: Szerelmi bájital, Liszt F.: Szerelmi álmok, F.Mendelssohn: Szentivánéji álom, G.Puccini: Turandot	
Tartalmi kulcsfogalmak	romantika, szimbólum, opera, szobrászati és festészeti műfajok	

Tematikai egység	Ciklusok, változások	Órakeret – 10 óra
Előzetes tudás	Az 1-8. évfolyamban megszerzett Ének-zene és Rajz tantárgyakban elsajátított tudás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A gyerekek ismerjék a változás és visszatérés szerepét az életben és a művészetben. Ennek megnyilvánulási formáit ismerjék fel mind a zenében, mint a képzőművészetekben.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
- ismétlés funkciója a művészetben - életfa, keletkezés – kapcsolódás a mitológiához - dalciklusok, refrének - ezek szerepe	Értsék és ismerjék a születés-elmúlás megjelenítési módjait. Értsék meg a megjelenítési módok közötti különbségeket és tudják ezeket alkalmazni önálló munkáikban.	irodalom, történelem, természettudományok

- egy ember élete: Rembrandt önarcképei - egy életút: Beethoven korszakai	A témához kapcsolódó feladatokon keresztül hozzanak létre alkotásokat a zene és a vizuális művészetek területén is. Ismerjék meg a témához kapcsolódó egyes szakirodalmakat is.	
Megismerendő művek	képzőművészet: görög geometrikus vázák, Rembrandt önarcképei, életfaábrázolások zene: F.Schubert: Winterreise, L.v.Beethoven: Szimfóniák(részeletek), G.Mahler: Gyermekgyászdalok	
Tartalmi kulcsfogalmak	Beethoven, Rembrandt, Schubert, mitológia	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Az a tanuló bocsátható tovább a 10. évfolyamra, aki mind az öt epocha követelményeit legalább elfogadható szinten teljesítette.

10/5. ÉVFOLYAM

Az epochák tartalmi elemei

Tematikai egység	Kontrasztok	Órakeret – 10 óra
Előzetes tudás	Az 1-8. évfolyamban megszerzett Ének-zene és Rajz tantárgyakban elsajátított tudás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A gyerekek ismerjék meg a különbségek érzékeltetésének tudományát mind a zenében, mind a képzőművészetben.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	Irodalom, történelem
- ellentétek az életünkben és azok megnyilvánulásai a művészetben - jó – rossz - sötét – világos - kicsi – nagy stb.	A gyerekeknek fel kell tudni ismerni a kontrasztok jelentőségét a zenében és képzőművészetekben. Össze kell tudniuk kapcsolni a mindennapok és a művészetek ellentéteit. A témához kapcsolódó feladatokon keresztül hozzanak létre alkotásokat a zene és a vizuális művészetek területén is. Ismerjék meg a témához kapcsolódó egyes szakirodalmakat is.	
Megismerendő művek	képzőművészet: Delacroix: A Szabadság vezeti a népet, Vasarely: Az op-art születése, Matisse: Zöldsávos portré zene: Bartók B.: Kontrasztok, J.Haydn: vonósnégyesek-szimfóniák	
Tartalmi kulcsfogalmak	ellentétpárok, kifejezési eszközök a zenében és a képzőművészetben	

Tematikai egység	Misztikum	Órakeret - 10 óra
Előzetes tudás	Az 1-8. évfolyamban megszerzett Ének-zene és Rajz tantárgyakban elsajátított tudás. Az irodalomban megismert mesék, misztikus történetek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A misztikum és a valóság megjelenítése a művészetekben. A gyerekeknek képet kell kapniuk arról, hogy minden kornak megvannak a maga babonái, mániái. Legyenek képesek ezeket értelmezni, értékelni.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok

Témák		Fejlesztési követelmények	
- Varázslatok, hiedelmek - Varázsfuvola - szabadkőművesség - babonák - misztikum a XX. században – szürrealizmus - számmisztika		A gyerekek a projektfeladatokon keresztül legyenek képesek elsajátítani az egyes korokhoz, népekhez tartozó misztikus elképzeléseket. Legyenek képesek ezeket megkülönböztetni a reális elemektől, és elkülöníteni a realisztikus alapelemektől. A témához kapcsolódó feladatokon keresztül hozzanak létre alkotásokat a zene és a vizuális művészetek területén is. Ismerjék meg a témához kapcsolódó egyes szakirodalmakat is.	irodalom
Megismerendő művek	képzőművészet: Gulácsy Lajos: A varázsló álma, Salvador Dali: A lángoló zsiráf zene: W.A.Mozart: Avarázsfuvola, Bartók B.: A kékszakállú herceg vára		
Tartalmi kulcsfogalmak	hiedelem, babona, varázslat, misztikum, szürrealizmus		

Tematikai egység	Elemek	Órakeret – 10 óra
Előzetes tudás	Az 1-8. évfolyamban megszerzett Ének-zene és Rajz tantárgyakban elsajátított tudás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az elemek című epochában az alapvető építőelemek, illetve az évszakok megnyilvánulási formáira helyeződik a hangsúly. A diákoknak meg kell tudni különböztetni a zenei és képzőművészeti utalásokat.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
- évszakok - tűz, víz, levegő	Az együttműködés szükségessége. Az egymásra utaltság és a teljesség megélése. A témához kapcsolódó feladatokon keresztül hozzanak létre alkotásokat a zene és a vizuális művészetek területén is. Ismerjék meg a témához kapcsolódó egyes szakirodalmakat is.	irodalom, természettudományok

Megismerendő művek	képzőművészet: Mucha: A négy évszak zene: A.Vivaldi: A négy évszak, W.A.Mozart: Jupiter szimfónia, I.Sztravinszkij: A tűzmadár
Tartalmi kulcsfogalmak	együttműködés, egymásra utaltság, egymásra épülés

Tematikai egység	Virtuozitás	Órakeret – 10 óra
Előzetes tudás	Az 1-8. évfolyamban megszerzett Ének-zene és Rajz tantárgyakban elsajátított tudás. Az irodalomban megismert kiemelkedő alkotók életműve.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Ebben az epochában a gyerekek számára egyértelművé kell tenni, hogy mi különbözteti meg a kiemelkedőt a közepszerűtől. Beszélni kell az ízlésről, annak változásairól.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
- a jó, a kiemelkedő és a zseniális - a kortárs és az utókor ítéletének változásai - az ízlés, a közízlés, a tömegkultúra és a magas kultúra - a közepszerűség feladata	A diákoknak meg kell érteniük, hogy a tömegkultúra milyen befolyással van az életükre. Fontos, hogy beszéljenek az utókor és a kortárs megítélési különbségeiről. A témához kapcsolódó feladatokon keresztül hozzanak létre alkotásokat a zene és a vizuális művészetek területén is. Ismerjék meg a témához kapcsolódó egyes szakirodalmakat is.	irodalom
Megismerendő művek	képzőművészet: kortárs művek, Caravaggio: Szent Máté elhivatása, Raffaello: Athéni iskola zene: Liszt F.: La campanella, N.Paganini: 24 capriccio	
Tartalmi kulcsfogalmak	kortárs, utókor, műalkotás, a műalkotás üzenete	

Tematikai egység	Ars poetica	Órakeret – 10 óra
Előzetes tudás	Az 1-8. évfolyamban megszerzett Ének-zene és Rajz tantárgyakban elsajátított tudás. Az irodalomban megismert ars poeticák.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az utolsó epochában összegezni kívánjuk az addig megismert technikákat és témákat. Ehhez fontos az önismeret és a	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
- önkifejezés, önábrázolás - művészi hitvallás és hivatás - az ember céljai, iránya, útja	A gyerekek legyenek képesek az önismeret olyan szintjére eljutni, hogy céljaikat, saját magukat képesek legyenek egy összművészeti alkotáson keresztül megjeleníteni. A témához kapcsolódó feladatokon keresztül hozzanak létre alkotásokat a zene és a vizuális művészetek területén is. Ismerjék meg a témához kapcsolódó egyes szakirodalmakat is.	irodalom
Megismerendő művek	képzőművészet: Vermeer: Múterem, Courbet: Múterem, Velazquez: Las Meninas zene: saját zene szerzése digitális eszközökkel, hangszerekkel	
Tartalmi kulcsfogalmak	ars poetica, önkifejezés, művészi hitvallás	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Az a tanuló bocsátható tovább, aki mind az öt epocha követelményeit legalább elfogadható szinten teljesítette.

Művészeti projekt

***FOTÓ, KÉPSZERKESZTÉS-RETUS, PAPÍRMUNKÁK, TEXTILFESTÉS,
TÚZZOMÁNCOZÁS, ÖTVÖSSÉG, TÁRGYKÉSZÍTÉS, GRAFIKA***

A tantárgy jellemzői, fejlesztési feladatok

Általános cél:

A művészeti projekt célja, hogy a diákok megtapasztalják az önálló alkotásban rejlő örömet, az önkifejezés lehetőségét és egyben alternatívát kínáljunk szabadidejük értelmes eltöltéséhez. A mostanában nagyon népszerű vizuális művészetek (fotó, videó) mellett a manuális tevékenységekre (könyvkötés, papírfestés, textilfestés, tárgykészítés, ötvösség, tűzzománcozás, grafika) is hangsúlyt helyezünk, hogy ezek segítségével fejlődjön kézügyességük, problémamegoldó képességük. Kezükhöz adunk olyan eszközöket, melyek használatával új alkotásokat hozhatnak létre. A gyerekek a felkínált tevékenységek megismerése mellett lehetőséget kapnak arra, hogy az általuk megkedvelt munkában elmélyülhessenek.

A tantárgy helye az AKG-ban

Órakeret

A művészet projekt a 9. évfolyamon 64 órában történik. A munkák sorrendje nem kötött, a körülmények és igények figyelembevételével módosulhatnak.

témahét

A művészeti projekt tantárgyai képezhetik önálló témahét anyagát, vagy egyes részei alkalmazhatóak más témahetek kiegészítő feladataiként.

kapcsolódások

A művészet projekt egyes részei kapcsolódhatnak a vizuális kultúra, a magyar irodalom, a történelem illetve a társadalomismeret tantárgyakhoz..

Tartalmi hangsúlyok

A legfontosabb tartalmi hangsúlyt az alkotás és az önkifejezés örömeire helyezzük, hogy minden gyerek mindenféle tevékenységformával, technikával és témával megismerkedjen, de egyénileg lehetőséget kapjon a számára érdekesebb részterületben való elmélyedésre.

Módszertani javaslatok

- Minden diáknak az összes tevékenységi körből egy-egy értékelhető munkát el kell készítenie. Ennek témája szabadon választható egy előre elkészített egyéni terv alapján..
- Az órákon a diákok tanári felügyelet és irányítás mellett önállóan dolgoznak. Ahhoz a tanárhoz tartoznak, akinek a meghirdetett feladatát éppen abban az időszakban végzik.

Általános fejlesztési követelmények

1. Ismerjék és használják az alkotáshoz szükséges eszközöket.
2. Legyenek képesek az önálló alkotásra.
3. Legyenek nyitottak és kíváncsiak a művészeti események irányában.
4. Ismerjék meg a vizuális művészetek, a képző- és iparművészet eszköztárát.

9/5. ÉVFOLYAM

Tartalmi egységek

Tematikai egység	Fotó-streetfotók készítése	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Felhasználói számítógép-használat	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Fényképezőgép ismeret, digitális fotográfiai alapismeretek, digitális képmódosítás alapfokon..	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
A street fotó műfajának ismerete, gyakorlata. Képszerkesztés, retusálás	Fényképezési és képszerkesztési alapismeretek megszerzése, az eszközök használatának elsajátítása.	Informatika – képmódosító programok
Tartalmi kulcsfogalmak	blende, záridő, mélységélesség, fénymérés, érzékenység	

Tematikai egység	Fotó – utcai és műtermi divatfotózás	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Felhasználói számítógép-használat Általános fotográfiai alapismeretek	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A főfény-derítőfény arányai, műtermi világítóeszközök használata, vaku alkalmazása. Képfeldolgozás, retusálás, képmódosítás gyakorlati fogásai.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	

Utcai és műtermi divatfotók készítése Képszerkesztés, retusálás	Divatfotó készítésének elsajátítása, arcformák, hibák korrigálása fény segítségével. Modellvezetési ismeretek. Digitális retusálás, képmódosítás..	Informatika – kommunikáció
Tartalmi kulcsfogalmak	Műtermi világítóeszközök, fényformálók, alapvilágítások. A retusálás szabályai.	

Tematikai egység	Fotó – riport és dokumentarista fotó	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Általános fotografiai alapismeretek, vakuhasználat (indirekt-direkt, főfény-derítőfény)	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alkalmazkodás az adott körülményekhez. A riport és dokumentarista fotó készítésének elsajátítása. Váratlan szakmai kihívások megoldása. Helyezkedés, gyorsaság, váratlan szakmai problémák megoldása.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Adott körülményekhez alkalmazkodva riport és dokumentarista fotók készítése, képfeldolgozás, retusálás.	Esemény-riport- és dokumentarista fotók készítése (szempontok, lehetőségek, sajátosságok).	Informatika – képmódosító programok
Tartalmi kulcsfogalmak	Vakuszinkron, indirekt fény, derítés, zársebesség, sorozatfelvétel, etika	

Tematikai egység	Fotó - Tárgy-csendélet, reklámfotó	Órakeret 2 óra
Előzetes tudás	Általános fotografiai alapismeretek, műtermi világítóeszközök használata, vaku alkalmazása	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Különböző anyagokból (textil, bőr, fa, üveg) készült tárgyak anyagszerű ábrázolása. Eltérő felületű tárgyak megvilágítási problémáinak megoldása. Képszerkesztés, szöveg beillesztése, retusálás, képmódosítás gyakorlati fogásai.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Tárgy-csendélet és reklámfotók készítése.	Különböző anyagból lévő tárgyak fotózása (szempontok, lehetőségek, sajátosságok).	Informatika – képmódosító programok
Tartalmi kulcsfogalmak	Tükröző felületek, súrolófény, anyagszerűség, polarizáció	

Tematikai egység	Képszerkesztés, retusálás	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Felhasználói számítógép-használat	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A fotós órákon készült képek utólagos módosítása, képkivágás, tájolás, retusálás	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Photoshop, Lightroom, Picasa és egyéb képszerkesztő programok használata	Képszerkesztési alapismeretek megszerzése, kompozíciós szabályok ismerete, az eszközök használatának elsajátítása.	Informatika
Tartalmi kulcsfogalmak	kompozíció, kontraszt, perspektíva,	

Tematikai egység	Papírmunkák	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	Papírhajtogatási gyakorlat, kevés varrási ismeret	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Manuális készségfejlesztés, igényesség, ötletesség. A végeredmény egy saját tervezésű, esztétikus könyv, melyet jegyzetelésre, naplónak stb használhatnak. Ezen kívül doboz készítése	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Könyv készítése (ívek hajtogatása, fűzés, papírfestés, betáblázás) Doboz készítése	Saját tervezésű könyv elkészítése. saját tervezésű doboz készítése	művészetek, történelem
Tartalmi kulcsfogalmak	Ív, tábla, gerinc, fűzés, borítópapír, ragasztó	

Tematikai egység	Textilfestés	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Textilfestési technikák megismerése, anyagok használata. Kreatív tervezés, esztétikus kivitelezés.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	rajz, fotó
Batikolás, monotípia	Tervezési ismeretek, különböző textilfestékek használatának elsajátítása.	
Tartalmi kulcsfogalmak	monotípia, negatív, textilfesték,	

Tematikai egység	Tárgykészítés	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A vizuális környezetben megfigyelhető jellemzők pontos és árnyalt értelmezése. Megfigyelések alapján a vizuális közlések érdekében különböző rajzi technikák alkalmazása. Tárgyakkal, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtése. Tárgykészítő, kézműves technikák önálló alkalmazása. Gyakorlati feladatok önálló előkészítése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Jelenségek, látványok vizuális megfigyelése és értelmezése során célirányos szempontok kiválasztása. A tervezési folyamat értelmezhető dokumentálása. A vizuális közlések érdekében különböző rajzi technikák alkalmazása. Az adott tárgynak megfelelő tárgykészítő technikák alkalmazása. Problémamegoldás a tervezés során.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Egyszerű használati tárgy készítése az alapvető ergonómiai szempontok felmérésével és figyelembevételével.	– Egyszerű használati tárgy tervezése, és kivitelezése az alapvető ergonómiai szempontok felmérésével és figyelembevételével, a tervezői folyamat jól értelmezhető rajzos és szöveges dokumentációja az ötletek, tervvázlatok, megvalósulási terv elkészítéséig. – Belső terek, tárgyak átalakítása egyszerű, de szokatlan eszközökkel (pl. fénnyel) elsősorban a kifejezés, a hangulati hatások erősítése érdekében. A lakberendezés funkciótól független lehetőségeinek (pl. színhatás és térérzet, anyagválasztás és hatáskeltés) elemző vizsgálata és összehasonlítása konkrét példákon keresztül.	Matematika: Méretezés. Gondolatmenet követése. Absztrahálás, konkretizálás. Technika, életvitel és gyakorlat: Szükségletek és igények elemzése, tevékenységhez szükséges információk kiválasztása, tervezés szerepe, jelentősége, művelési sorrend betartása,
Tartalmi kulcsfogalmak	Tervezési folyamat, felmérés, térelrendezés, műszaki jellegű ábrázolás, ergonómia, környezettudatos magatartás, környezetvédelem.	

Tematikai egység	Tűzzománcozás	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Alapvető esztétikai, vizuális ismeretek, a NAT által meghatározott 1-8. évfolyamon elvárható gyakorlati készségek. Kézműves technikák önálló alkalmazása. Gyakorlati feladatok önálló előkészítése.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Eszztétikai, önkifejező készség fejlesztése, vizuális készségek fejlesztése, esztétikai érzék fejlesztése, kézügyesség fejlesztése. Alapvető munkavédelmi ismeretek elsajátítása.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Tűzzománc technikával képek, használati tárgyak készítése.	Tűzzománc alapismeretek elsajátítása, (tűzzománc felhordással, tűzzománc visszakaparással, rekeszzománcozás, sodronyzománcozás)	<i>kémia</i> – fémek kötése <i>vizuális kultúra</i> – különleges technikák
Tartalmi kulcsfogalmak	fémlemez, zománciszap, fritt, égetés, huzal, sodrony	

Tematikai egység	Ötvös	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Minimális manuális készség, a háztartásokban előforduló egyszerű kéziszerszámok és gépek ismerete, használata, alapvető rajzi ábrázolási készség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A különböző fémek alapvető tulajdonságainak megismerése. Fémek megmunkálása kéziszerszámokkal és egyszerű gépek segítségével. Egyszerű alapegységekből összeállítható sorozatok készítése. Képi gondolkodás fejlesztése, általános műveltség tágitása. Különböző ismeretanyagok átstrukturálása. Önálló gondolkodás, döntésképeség, véleményalkotás. Tárgyilagos önértékelés. Feladatok igényes megoldására alkalmas gondolkodásmód	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Az ötvösség által használt különböző anyagok. technológiák segítségével saját tervezésű tárgy készítése: ékszer, használati tárgy, érem, stb.	Az ötvösség által használt különböző anyagok kipróbálása, megmunkálási lehetőségeik megismerése. Az anyag tulajdonságainak ismeretében alapvető kéziszerszámok használatának ismerete és alkalmazási képessége. Különböző anyagok egymáshoz kapcsolása.	<i>Fizika: fémek fizikai tulajdonságai</i> <i>Kémia: fémek kémiai tulajdonságai.</i> <i>Vizuális kultúra – ábrázolási módok, vázlatkészítés, tervrajz</i>
Tartalmi kulcsfogalmak	Kalapálás, nyújtás, hajlítás. Oldható kötések: kötözés, csavarás, szegecseles, csavarozás Oldhatatlan kötések: lágy- és keményforrasztás	

Tematikai egység	Grafika	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Minimális manuális készség, rajztechnikai alapismeretek. alapvető rajzi, ábrázolási készség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kifejezés, a látvány, az élmény és az eszköz egysége. Az egyéni grafikai kifejezőeszközök megtalálása: Önálló gondolkodás, döntésképeség, véleményalkotás. Feladatok igényes megoldására alkalmas gondolkodásmód Fegyelmezett munkavégzés. Képi átírás: a képi megjelenítésre alkalmas jegyek kiemelése, leegyszerűsítés, sűrítés, absztrakció. Kompozíció: különböző kompozíciós lehetőségek és rendek. A tervezés szükségessége: a rajzi ötletek technikához igazodó átírása. Személyes élmény és fantáziavilág kivetítése.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Egymaratásos rézkarc készítése. Stílus tanulmány: egy a művészettörténetből vett példa nyomán stílus tanulmány, parafrázis készítése. Önálló képalkotás magasnyomás technikával.	A sokszorosított dúcok, megismerése. Mély-, és magasnyomás technikájának megismerése, elsajátítása Az anyagok, szerszámok gyakorlati megismerése. Az anyag előkészítés műveleteinek elsajátítása Javítási lehetőségek megismerése, gyakorlati alkalmazása, a kész lemez javítása kaparással, felcsiszolással, sábereléssel. Maratás vas-kloriddal. <u>Veszélyek!</u> Próbalemezek, próbanyomatok készítése. Nyomtatás technikája.	Művészettörténet: a legfontosabb művészeti stílusok, grafikusművészek, grafikai alkotások. Történelem: ókortól napjainkig. Irodalom: illusztráció, kép és szöveg együtthatása, legnagyobb illusztrátorok. Fizika: színtan, fémek fizikai tulajdonságai Kémia: festékek alapanyagai, kémiai tulajdonságaik, savak.
Tartalmi kulcsfogalmak	Grafikai technikák, sokszorosítás, mélynyomás, magasnyomás, síknyomás ritmus, egyensúly, szimmetria, aszimmetria, pozitív-negatív forma, pont, vonal, vonalháló, vas-klorid, maratás, kormozás, hidegtű vagy pusztatű, fazettálás, polírozás, alapozás, kitakarás, hátlap.	

Tematikai egység	Intermédia	Órakeret 4 óra
-------------------------	-------------------	---------------------------

Előzetes tudás	Egyéni videós, videóanimációs vagy animációs tapasztalatok tudatos elemzésének képessége, filmes és fotós kultúratörténeti alapok megléte.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Esztétikai, önkifejező készség fejlesztése, vizuális készségek fejlesztése, esztétikai érzék fejlesztése. Kreatív gondolkodás fejlesztése, interaktivitás lehetőségeinek kihasználása, videó, videóanimáció készítés alapjainak elsajátítása. A mozgóképi kifejezés eszközeinek megértése és felhasználása. Mozgóképi közlés tervezése, megvalósítása irányítással. . A technikai képalkotás – fotográfia, mozgókép – műtípusainak, kifejezőeszközeinek ismerete, elemzése és képzőművészeti kapcsolódásainak megértése. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
A könyvtrailer, mint a XXI.századi új intermediális művészeti jelenség megismerése és gyakorlati alkalmazása. Az adott könyvön alapuló, de nem annak történetét elmesélő kisfilmek, könyvtrailer megalkotása.	Videóanimáció, a megtervezett felvétel és a kreatív utómunka alapjainak elsajátítása. Háromdimenziós modellezés és animáció alapjainak elsajátítása. A film audiovizuális kifejezési módszereinek megismerése A figyelemirányítás, a hangulatteremtés és az audiovizuális értelmezés legfontosabb eszközeinek tudatosítása.	<i>Fotó</i> <i>Művészettörténet</i> <i>Irodalom</i>
Tartalmi kulcsfogalmak	Videóanimáció, videó, felvételtechnika, animációs és digitális utómunka, háromdimenziós modellezés, animáció alapjai, forgatókönyv, storyboard,	

Tematikai egység	Szcenika-színháztechnika	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Minket körülvevő tér egyéni tapasztalatainak tudatos elemzésének képessége, művészettörténetben előforduló terek elemzésének képessége. Kortárs művészeti irányzatok ismerete/nemzetközi kortárs installációk ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Térbeli kreatív gondolkodás fejlesztése, hagyományos testburkolatok felülvizsgálata, átalakítása. Térélmény tudatosítása. Hagyományos térhasználat felülvizsgálata, átalakítása. Tér- és fény összefüggéseinek elemzése, kortárs használatának megismerése. Tér változásainak hatása a befogadóra. Tudatos térmanipuláció.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
A közvetlen környezet (pl. iskola) kihasználatlan tereinek felmérése, megismerése, valós újrahasznosítás lehetőségeinek megtervezése és az ötletek pontos dokumentálása vizuális eszközökkel és szöveggel	Saját térélményen alapuló alkotás absztrahálása, érzékelési területek és tér hagyományos, kulturálisan determinált/tanult kapcsolatának átalakítása/módosítása.	<i>Művészettörténet:</i> térhasználat a művészetekben <i>Média:</i> terek a médiában

	Tudatos térformálás. Kortárs anyaghasználat.	<i>Vizuális kultúra:</i> ábrázolási módok, vázlatkészítés, tervrajz
Tartalmi kulcsfogalmak	Két- és háromdimenziós tér, perspektíva, termélység, magasság, illúzió, hang- és tér, szín-és tér, természetes- és mesterséges terek, a végtelen, zárt- és nyitott terek, pozitív- és negatív tér, irodalmi tér, kimerevített tér, történelmi terek. Tervezési folyamat, felmérés, térelrendezés, műszaki jellegű ábrázolás, ergonómia, környezettudatos magatartás, környezetvédelem.	

Továbbhaladás feltételei:

A diákoknak minden feladattípusból legalább egy értékelhető munkát kell elkészíteniük.

Magyar nyelv

A TANTÁRGY JELLEMZŐI, FEJLESZTÉSI FELADATOK

Az anyanyelvi kulcskompetencia kialakításában, fejlesztésében a tantárgy a nyelvi rendszer biztos tudásának kialakításával, az anyanyelvi készségek fejlesztésével, gyakorlati alkalmazásának szóbeli és írásbeli helyzeteivel alapozza meg valamennyi műveltségi terület, és az idegen nyelv tanulásának sikerességét. Biztossá teszi tanulóinkat nyelvi, kulturális és szociális kompetenciáinak gyakorlásában. A tanulók szövegértési és szövegalkotási készségeinek, képességeinek kiépítése és megszilárdítása után alapvető elvárás a biztos anyanyelvhasználat a szóbeli és írásbeli megnyilvánulásokban; a különböző műfajú, tematikájú és nézőpontú, szépirodalmi és köznyelvi, azon belül kiemelten az ismeretterjesztő szövegek megértése, értelmezése, a nyelvi eszközök jelentésének és jelentőségének felismerése; a szövegalkotás: a szabatos, árnyalt, gazdag szókincsre épülő megszerkesztett kifejezőmód írásban és szóban.

Mindez feltételezi a fejlett kapcsolatteremtő képességet (a beszéd társsal, illetve a szöveggel); a problémamegoldó, logikus gondolkodást, a vitakészséget, az elemző és összegző eljárások, rendszerek ismeretét, valamint a nyelvi és nonverbális viselkedési normák fejlettségét, stílszerűségét, a nyelvtani és alapvető nyelvészeti ismereteket (ide értve a helyesírást, az olvasható kézirást és a rendezett írásképet is).

A tantárgy a tágan értett nyelvi kultúrát képviseli: a szövegértésre, a szövegmondásra, a szövegalkotásra, az írásbeli és szóbeli minőségi megnyilatkozásokra helyezi a hangsúlyt. A tanórákon a képesség- és tudásszint-fejlesztés egy időben, egymást kiegészítve folyik.

Általános cél:

Fő törekvésünk tehát, hogy a tanítványok hatékonyan tudjanak kommunikálni:

- tudják magukat pontosan, árnyaltan, hitelesen kifejezni a magánélet és a közélet különböző területein,
- legyenek képesek megérteni másokat,
- rendelkezzenek megfelelő érdekérvényesítő-, és ítézőképességgel,
- fejlődjön a szaktudományos ismereteket elsajátító, illetve az idegennyelv-tanulási képességük,
- jártasságot szerezzenek a nyelvészet szakterületein alapvető feladataik megoldásában.
- Ahhoz, hogy minden élethelyzetben kellő módon tudjanak írásban és szóban megnyilatkozni, tisztában kell lenniük a nyelvi és társadalmi viselkedéskultúra szabályaival, elvárásaival, a metakommunikációs eszközök használatával, közlést befolyásoló hatásával, és az adott nyelvi regiszternek megfelelően, pontosan kell kifejezniük magukat.

A tantárgy helye az AKG-ban

kapcsolódások: Kulturális, esztétikai és erkölcsi értékek felmutatásával, az irodalmi neveléssel egységben, az induló évben a digitális tanulás-módszertani kurzussal együttműködve, az élő idegen nyelv elsajátítását segítve, a matematikai és a többi tantárgyban elvárt szövegértés megalapozójaként kívánjuk elérni, hogy tanulók mindenfajta szöveg pontosabb értőivé váljanak: különféle élethelyzetek, döntési szituációk, megoldási minták, magatartásformák, elvek, értékek, eszmék és gondolatok közvetítésével szeretnénk a középiskolásokat empatikus, toleráns polgárokká nevelni.

Tartalmi hangsúlyok

A készség-, illetve képességfejlesztés legfőbb célja, hogy tanulóink a nyelv változó hagyományrendszerének ismeretében képesek legyenek az önművelésre, folyamatosan gyarapíthassák tudásukat, lépést tarthassanak a szakmai fejlődéssel, és megfeleljenek a kor változó követelményeinek.

El kell tehát érni a nyelvismeretnek és nyelvhasználatnak azt a szintjét, amely a befogadás (a szóbeli és írásbeli szövegek megértése) és a közlés (a beszéd és az írás) területén szilárd alapot ad az önálló ismeretszerzésre, az egyre szaporodó tudattartalmak kifejezésére.

A mondanivaló világos, átgondolt, logikusan felépített, érthető előadásához pedig bizonyos helyesírási, önkifejezési és fogalmazási készségekre kell szert tenni, s ismerni kell a nyelvtani alapfogalmakat. Ez utóbbiak nélkül az idegen nyelvek eredményes tanulása is nehezebbé, szinte lehetetlen feladattá válik.

A tantárgy céljai részletesen:

- Pontos és az életkornak és a szöveg nehézségi fokának megfelelő tempójú hangos és néma értő olvasás- és írástechnika kialakítása
- A beszéd fejlesztése, a szóbeli szövegalkotás és a -megértés érdekében
- A szóbeli és írásbeli szövegértés és szövegalkotás: a kreatív és a normákhoz igazodó anyanyelvhasználat
- Az információk összefoglalása rendszerezése, felhasználása önálló gondolatmenet kialakítására
- Szakszókincs fejlesztése, rendszerezése
- A közlési helyzetnek, a beszélő szándékának és az elérni kívánt hatásnak adekvát – verbális és nonverbális – kommunikációs magatartás erősítése
- A különböző szövegműfajok nyelvi és nem nyelvi sajátosságainak alkalmazása saját értekezések, esszék írásában
- Normaismereten alapuló tudatos nyelvhasználat, önellenőrzés, önkorrekció elvárása
- A leíró nyelvtani ismeretek felelevenítése és alkotó alkalmazása a szövegtérképezésben, -elemzésben, -alkotásban
- A helyesírási ismeretek alkalmazása, elmélyítése
- Eszköztudások elsajátítása és alkalmazása: informatikai, könyvtári- és egyéb forráshasználat

Módszertani javaslatok

A motiváltság kialakítása, fenntartása érdekében a tananyag elsajátításának, a tanulói aktivitás mérésének a feladatok alapján változatos, mindenki számára kötelező, illetve egyénre szabott lehetséges mérési és értékelési módjai alakíthatók ki. A mérések írásbeli (témazáró dolgozat: esszé, kisértékezés, szövegalkotási, elemzési és szerkesztési feladat, teszt, tollbamondás stb.) és szóbeli (szövegolvasás, felelet, kiselőadás, retorikai és helyzetgyakorlat, helyzetelemzés, gyűjtőmunka ismertetése stb.), valamint egyéni és csoportos módjait egyaránt alkalmazhatók. A tanulócsoporthoz életkorától, összetételétől, érdeklődésétől, aktivitásától stb. függően sor kerülhet egyrészt játékos, gyakorlati jellegű megméréstetésekre, másrészt önkéntes, illetve iskolán kívüli feladatok (kiselőadások; kutatómunka valamely témában; bibliográfia-készítés; a tananyagrészhöz kapcsolódó szakirodalom, cikkek ismertetése; esszéírás; különféle műalkotások stíluselemzése stb.) felkínálására és jutalmazására is.

Általános fejlesztési követelmények

1. A kurzus végére tehát a diákoknak el kell sajátítaniuk az értelmes olvasás képességét, a lényegkiemelő jegyzetelési és vázlatkészítési technikákat; vagyis érteniük, reprodukálniuk kell a tanulmányaik és művelődésük körébe vágó szövegeket.
2. Meg kell tanulniuk pontosan fogalmazni a megadott kereteken belül (irányított fogalmazás), érzékelniük és érzékeltetniük kell az árnyalatnyi különbségeket. Ezzel összefüggésben a tanítási órákon kell tudniuk önállóan dolgozni; biztos helyesírással kell rendelkezniük.
3. Digitális jegyzetfüzetük, írásos munkáik legyenek áttekinthetők, jól használhatók, külső megjelenésükben esztétikusak.
4. Ismerniük és alkalmazniuk kell a nyelvtani fogalmakat, kategóriákat, összefüggéseket és szabályokat a jeltan, a hangtan, az alaktan, a mondat, a frazeológia, a szövegtan, a stilisztika köréből.
5. Tudniuk kell használni a különböző – értelmező, szinonima, idegen nyelvű stb. – szótárakat, kézikönyveket, illetve a könyvtári szolgáltatásokat.
6. A továbblépés feltétele az adott tanév tananyag minimumának teljesítése.

9/5. ÉVFOLYAM

Tartalmi egységek

Tematikai egység	Nyelvi szintek, a nyelv grammatikai, helyesírási jellemzői	Órakeret: 10 óra
Előzetes tudás	Hangtani, alaktani, szótani, szó szerkezeti és mondati ismeretek és azok megfelelő használata az írott és szóbeli szövegalkotás folyamatában.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A közös előzetes tudás felmérésének segítése céljából a nyelvi szintek elemző áttekintése, összehasonlítása. Az analitikus gondolkodás, a nyelvi tudatosság fejlesztése. A szintek szerinti helyesírási, nyelvhasználati, pragmatikai kérdéskörök megvitatása, önjavítás, nyelvi kontroll fejlesztése. A nyelvi elemek értő, elemző használatának fejlesztése. A mondat szó szerinti és pragmatikai jelentésének felismertetése, az elsődleges és másodlagos jelentés megkülönböztetése. Szövegalkotás. Nyelvi tudatosság növelése: a normakövető és a normától eltérő helyesírás értelemtükröző szerepének felismertetése.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
Hangtani ismeretek:	A magyar hangállomány ismerete, a magánhangzók és mássalhangzók rendszere, a hangok alapvető képzési, ejtési jellemzői. A hangkapcsolódási szabályosságok típusai és a helyesírás összefüggése. A szótő, a szóelemek szerepe és funkciója, kapcsolódási szabályai.	<i>Minden tantárgy:</i> helyesírás <i>Informatika:</i> a helyesírási ellenőrző programok. <i>Vizuális kultúra:</i> tipográfiai ismeretek felhasználása az

Alaktani sajátosságok:	A szavak szófaji rendszerbe sorolásának kritériumai, hagyományai.	esztétikus és célszerű íráskép kialakításához
A szófaji rendszer	A szószerkezet fogalma, a szintagmák típusai, szerepük a mondat felépítésében, mondatbeli viszonyaik, a vonzatok. A mondatrész fogalma, fajtái, felismerésük mondatban, helyes használatuk a mondatok felépítésében.	
A szószerkezet, a mondatrészek, a mondat	A mondat fogalma, a mondat szerkesztettség és mondatfajta szerinti típusai, az egyszerű és összetett mondatok típusainak felismerése, elemzése, a helyes mondat szerkesztés a gyakorlatban.	
Értelmező kulcsfogalmak	Hangtan, Alaktan, Szófajtan, Mondattan, Gyakorlati szövegtan	
Tartalmi kulcsfogalmak	Hang, fonéma, hangtörvények, szóelem (morféma): szabad és kötött morféma, szótő, képző, jel, rag, szófaj: alapszófajok, viszonyszók, mondat szók; szószerkezet (szintagma): alárendelő, mellérendelő szintagmák; mondatrész: alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző; vonzat, mondat, a mondat szerkesztettsége, mondatfajták; egyszerű mondat, összetett mondat típusai. Gyakorlati szövegtan: központosítás, írásjel (vessző, pont, kérdőjel, felkiáltójel, kettőspont, gondolatjel).	

Tematikai egység	Kommunikáció	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Mindennapi kommunikációs helyzetek; érthető, kifejező beszéd; nonverbális kommunikációs gyakorlat; szóbeli és írásbeli szövegértés, kapcsolatfelvétel és kapcsolattartás eszköztára: köszönés, bemutatkozás, megszólítás, kérdés, kérés stb. Mindezek gyakorlati alkalmazása, megértése.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az üzenet megértésének fejlesztése: üzenet, szándék, hatás dekódolása; A szövegalkotási készségek fejlesztése: egyéni formában és kiscsoportos együttműködésben. A kommunikáció tényezőinek elemző, értő azonosítására: kód, kapcsolat, kommunikációs helyzet, tér-idő és kontextus, résztvevői szerepek alapján az üzenet, kritikai feldolgozására való képesség fejlesztése, konfliktuskezelés, mediálás	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
szövegszerkesztés előszóban A kommunikációt kísérő nem nyelvi jelek: A kommunikáció folyamatának elemzése; A kommunikáció típusainak, jellemzőinek megismerése: A tömegkommunikáció	A kommunikációs helyzetek: vita, megbeszélés, tudásmegosztás; a kommunikációs helyzet tér, idő és résztvevői szerepek (kontextus) megfigyelése, feltárása A beszéd zenei kifejezőeszközei, a nonverbális kommunikáció. A mimika, gesztus, testbeszéd, a térközsabályozás kulturális szignálok; A kommunikációs és a tömegkommunikációs helyzetek; Az üzenetek célja, szándéka; A személyes, csoportos, nyilvános és tömegkommunikáció. Jellemzői, funkciói, megjelenési formái, nyelvi és képi kifejezési formái. Néhány tömegkommunikációs műfaj megismerése. A beszédhelyzetnek megfelelő adekvát nyelvhasználat:	<i>Vizuális kultúra:</i> A tömegkommunikáció nyelvi és képi kifejezési formái. <i>Média:</i> Médiatudatosság, médiatörténet <i>Társadalomismeret:</i> a média társadalmi hatása <i>Etika:</i> A hatáskeltés eszközei Családi élet, kapcsolatkezelés

Az új elektronikus „szóbeliség” (skype, chat) jelenségei és jellemzői. Kommunikáció: A kommunikációt kísérő nem nyelvi jelek lehetőségeinek és korlátainak megismerése;		szövegszerkesztés előszóban, szó- és beszédfordulatok gyakorlása; A testbeszéd, a térszabályozás szerepének ismerete, tudatos alkalmazása különféle kommunikációs helyzetekben	
Értelmező kulcsfogalmak	Kommunikációs modell, Nonverbális kommunikáció		
Tartalmi kulcsfogalmak	Kommunikáció, kommunikációs tényező, adó, vevő, kód, üzenet, zörej, redundancia, szituáció, kontextus, valóság Kommunikációs célok, funkciók, nyelvi és nem nyelvi jelek, mimika, tekintettartás, gesztusok, testtartás, távolságtartás, kulturális szignál Tömegkommunikáció: tájékoztató műfajok, véleményközlő műfajok		

Tematikai egység	Szövegtan, Retorika	Órakeret: 10 óra
Előzetes tudás	A szövegértési és szövegalkotási képesség megfelelő szintje: szövegértési, szöveg-feldolgozási stratégiák (átfutás, jóslás, előzetes tudás aktiválása, szintézis, szelektív olvasás stb.) alkalmazása különféle megjelenésű és típusú szövegeken. Elbeszélő, magyarázó, dokumentum típusú szövegek kommunikációs funkcióinak, fő jellemzőinek ismerete. Beszélt és írott nyelvi, továbbá internetes szövegek eltéréseinek azonosítása. Rendszeres könyv- és könyvtárhasználat	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összehasonlítás (azonosítás-megkülönböztetés); Analízis – Szintézis; Általánosítás; Következtetés; Tájékozódás a térben; Empátia; Decentrálás, nézőpontváltás; A helyzetben működő normákhoz való igazodás; Szabálykövetés; Elemzés, értékelés; Összefüggések felismerése; Fogalmak megértésének, kialakításának és használatának a képessége	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
A szöveg elemzése:	A mondatok közötti logikai kapcsolatok megértése A szöveg makrostruktúrájának megértése A szöveg értelmezése különböző kommunikációs kontextusban	

<i>Normaismeret</i>	A hivatalos szövegek nyelvhasználata A jólformált szöveg ismérvei Hivatkozás, olvasmánylista, idézés, a gondolatok átvételének megfelelő módja	
Értelmező kulcsfogalmak	Szöveg, szövegösszefüggés, Szövegtípus, Nyelvhasználati szintek szerinti szövegtípus	
Tartalmi kulcsfogalmak	Szövegmondat, bekezdés, tömb, szakasz. Szövegkohézió (témahálózat, téma-réma, szövegtopik, szövegfókusz, kulcsszó, cím). Szövegpragmatika (szövegvilág, nézőpont, fogalmi séma, tudáskeret, forgatókönyv). Nyelvtani (szintaktikai) tényező (kötőszó, névmás, névelő, határozószó, előre- és visszautalás, deixis, egyeztetés). Intertextualitás. Szövegtípus (monologikus, dialogikus és polilogikus; beszélt, írott, elektronikus; spontán, tervezett). Szövegműfaj (elbeszélő, leíró, érvelő). Nyelvhasználati szintek szerinti szövegtípus (mindennapi, közéleti és hivatalos, tudományos, sajtó és média, szépirodalmi). Szövegfonetika (hangsúly, hanglejtés, hangerő, szünet, beszédtempó).	

A továbbhaladás feltételei

- Mondatelemzési jártasság: Az alany, állítmány, tárgy, határozók és jelzők fajtáinak felismerése a mondatban.
- A mondatrészek jellemzése: tipikus kérdőszavaik, szófajaik, melyek betölthetik az adott mondatrészi szerepet.
- Mondattani elemzés és ábrázolás.
- Mondatalkotás kijelölt mondatrészi szerepek betöltésével. Az összetételek fajtáinak, az utalószó és a kötőszó szerepének ismerete.
- A szófajok kategóriáinak, rendszerének ismerete: a kettős, hármas szófajúság, az átmeneti kategóriák.
- A hangrend, és illeszkedés eseteinek ismerete, és szabályainak alkalmazása. Alkalmazkodás a beszédhelyzethez, a mondat szerkesztettségét befolyásoló tényezőkhöz.
- A tő, képző, jel, rag felismerése és elkülönítése a szóalakban, és szerepük, funkciójuk, jelentésük meghatározása.

10/5. ÉVFOLYAM

Tartalmi egységek

Tematikai egység	<i>Nyelvtörténet</i>	Órakeret: 16 óra
Előzetes tudás	A történetiség	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Adatgyűjtés megadott szempontok alapján Adatok rendszerezése megadott szempontok alapján Adatok rangsorolása megadott szempontok (lényegkiemelés) Az adatok között összefüggés-teremtés megadott szempontok alapján Önkontroll igénye	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
<i>Ismeretek a nyelvről</i> <i>Kommunikáció, szövegértés-szövegalkotás</i> <i>Eszközhasználat</i>	A világ nyelvei, nyelvtípusok, nyelvrokonság, areális nyelvészet; A magyar nyelv rokonnyelvei; Őshazák - kapcsolatok más nyelvekkel; A szókincs bővülése idegen elemekkel; A nyelvtörténet korszakai: az ómagyar-kor; az első nyelvemlékeink; a névadás; az egységes nemzeti nyelv kialakulása; a nyelvújítás; A nyelvemlékek szövegének mai nyelvre „fordítása” A szöveg megértését akadályozó nyelvi elemek azonosítása nyelvi szintenként <i>Normaismeret</i> A kiselőadás: az értekezés, esszé szerkesztési szabályai Könyvtár: Néprajzi, történelmi, nyelvtörténeti művek használata A TESZ megismerése	<i>Társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a magyar nép vándorlásának története, nyelvemlékek, kódexek

Értelmező kulcsfogalmak	Nyelvtípus, nyelvcsalád; Nyelvemlék	
Tartalmi kulcsfogalmak	Uráli nyelvcsalád, finnugor rokonság Ósmagyar, ómagyar, középmagyar kor, újmagyar kor, újabb magyar kor. (szórványemlék, vendégszöveg, kódex, ősnymtatvány). Ősi szó, belső keletkezésű szó, jövevény- és idegen szó. Nyelvújítás, ortológus, neológus. Szinkrón és diakrón nyelvszemlélet.	
Tematikai egység	A nyelv rétegződése, szociolingvisztika	Órakeret: 16 óra
Előzetes tudás	A személyes és a tömegkommunikációval kapcsolatos ismeretek, nyelvi tudatosság, egyéni nyelvhasználat, stílusrétegek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Figyelem, megfigyelés Adatokkal (információval) való műveleti képességek – válogató, évfolyamozó, rendszerező képesség Olvasástechnika: hangos és néma olvasás; információ-rangsor; téma megállapítása; a cím és a téma, tartalom viszonyának megállapítása; a főtéma és az altémák elkülönítése A szöveg típusa: a cselekmény és a szöveg szerkezete A norma és helyzetismereten alapuló normaválasztás A helyzetben működő normákhoz való igazodás, vagy azoktól való tudatos eltérés A vitakészség, a meggyőző érvelés fejlesztése: ismeret és véleményalkotás a nyelvtervezés néhány alapvető kérdéséről (nyelvvédelem és nyelvművelés)	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
<i>Ismeretek a nyelvről</i>	A nyelv társadalmi szerepének változatai a világban; Nyelvi sokszínűség, nyelvi tolerancia	<i>Társadalomismeret:</i> történelmi nemzetiségek, bevándorló magyarság, szórványmagyarság

<i>Kommunikáció, szövegértés-szövegalkotás</i> <i>Normaismeret</i> <i>Eszközhasználat</i>	Csoportnyelvek; szaknyelvek – szakszókincs; A mai magyar nyelv- nyelvművelés; Nyelvi divatok; Nyelvjárások; Tájszók. A hazánkban élő nemzetiségek nyelve, nyelvhasználat Nyelvjárási, szaknyelvi és szleng szövegek megértése: Nyelvjárási, szaknyelvi és szleng szövegek alkotása: A nem normatív nyelvváltozatok kezelése, vizsgálata, használata A szaknyelv helyes használata Egyes nyelvjárási hangok jelölése A köznyelvi norma szerepének tudatosítása Könyv, könyvtár, internet A tájszótárak megismerése A szakszótárak, illetve a szlengszótár megismerése, használata	kialakulásának történelmi, társadalmi okai, tendenciái. <i>Informatika:</i> az információs társadalom, mediatizált nyelvhasználat. <i>Földrajz:</i> a nyelv területi tagolódása.
Értelmező kulcsfogalmak	Nyelvi tervezés, nyelvpolitika; Nyelvváltozat; Többnyelvűség	
Tartalmi kulcsfogalmak	A nyelvművelés, nyelvtörvény, norma Vízszintes és függőleges tagolódás (standard köznyelv, társalgási nyelv, irodalmi nyelv, dialektus, szociolektus). Nyelvjárási, regionális köznyelv, tájszó. Csoportnyelv, szaknyelv, hobbinyelv, rétegnyelv. Szleng, argó. Kettősnyelvűség, kétnyelvűség, kevert nyelvűség.	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

- Gyakorlottság az egynyelvű szótárak használatában. A nyelvrokonsági kapcsolatok ismerete. A kiemelt nyelvtörténeti korszakok jellemzése.
- A fő hangváltozások (a finnugor alapnyelv hangjainak átalakulása, a tövéghangzó lekopása, a magánhangzó-kiesés, a nyíltabbá válás) bemutatása példák alapján.
- A Halotti beszéd és az Ómagyar Mária-síralom kijelölt részleteinek hiteles előadása fejből.

- Egy szabadon választott terület szakszókincsének tudatos, pontos használata. A szaknyelvi szöveg speciális elvárásainak megfelelő szöveg alkotása. A nyelvjárások hangváltozatainak bemutatása előnyelvi szövegek alapján. A tájszók típusainak és jellegzetes példáinak ismerete.

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

A TANTÁRGY JELLEMZŐI, FEJLESZTÉSI FELADATOK

Az AKG kiemelt szerepet szán a sport, az egészséges élet hétköznapiakba való bevitelére, a mindennapos mozgás egész életre szóló szokássá tételére. A serdülő biológiai változása, érése, növekedése elemi szükségletté teszi a mozgás értékékként való kezelését. A kamaszkori rangsorképzés egyik kulcsszempontja az erő, a szépség, a mozgás, tehát súlyos hiba lenne háttérbe szorítani a test módszeres alakítását. A serdülőkorban fontos motiváló tényező a verseny, s mivel általában nem preferáljuk a gyerekek rivalizálását, inkább azt, hogy mindenki megtalálja magában és másokban azt, ami jó, ami elismerendő, ami érték, a sport terén kívánunk megfelelő versenyszituációt teremteni.

Főleg a csapatsportok ugyanis módot adnak a győztes - vesztes játszmákra, a közös cél érdekében az együttes erőfeszítés vállalására, az alkalmazkodásra és a társak munkájának megbecsülésére egyaránt. Ezért a képzés nagy részében a mindennapos testnevelés, mozgás feltételeinek biztosítása alapfeladat az AKG-ban. Ennek megfelelően az általános testnevelés mellett lehetőséget kínálunk a különböző sportszakosztályokban heti két, de legalább heti egy alkalommal történő részvételre.

Tömegsport-foglalkozásainkon alkalmat biztosítunk a háziversenyek lebonyolítására, a lemaradóknak a javításra, a nehéznek tűnő feladatok gyakorlására, de segítséget nyújtunk a testnevelésből érettségire készülőknek is. Természetesen érzékeljük, hogy az elmúlt években milyen népszerűvé váltak hazánkban is a kötelező tananyagban nem szereplő alternatív mozgásanyagok, mint az amerikai foci, fallabda, korfball, floorball, falmászás, capoeira stb., így ezek megismertetését is vállalnunk kell.

Tizenegyedikétől tehát nagyobb szerephez jutnak a szabadidős, rekreációs jellegű mozgások, azzal a céllal, hogy a tanulók tervezzék meg és vegyék saját ellenőrzésük alá a sporttal eltöltött idejüket, hogy a középiskola befejezése után is maradjon megszokott a rendszeres testedzés.

Az AKG szinte egész napos elfoglaltságot jelent a diákok számára, ezért az élsportolóknak nehézséget jelenthet megfelelni a kétfrontos, vagyis az iskolai és a mindennapos edzésprogramon keresztül megjelenő elvárásoknak. Személyre szóló megállapodásokkal igyekszünk támogatni a helytállásukat, de hisszük, hogy az iskolai testnevelés követelményei segítik a koordinációs és kondicionális képességeik fejlesztését, és pozitívan hatnak a sportolói mentalitásukra is. Többek között a baleset-megelőzés érdekében a testnevelésórákon elvárás a fegyelmezett, szabálykövető magatartás elsajátítása, de teret engedünk a felszabadult, önfeledt játéknak is.

A mindennapos testnevelés követelményét az iskola személyi és tárgyi feltételeinek figyelembevételével a 9. évfolyammal kezdődően heti három óra általános testneveléssel és két óra választott iskolai sportköri tevékenységgel vagy az igazolt versenyzőknek külső sportszakosztályi igazolással és értékeléssel tudjuk megoldani.

Ennek megfelelően az első évben kiemelt feladat a belépő tanulók fizikai állapotának felmérése és mozgásműveltségük mielőbbi kiegyenlítése, hiszen az alapokat különböző tanrendű

intézményekben szerezték, tehát ennek figyelembevételével kell elkezdenünk egy céltudatos fejlesztési folyamatot. Erre építve valósul meg az életkori sajátosságokat és a szenzitív időszakokat szem előtt tartó komplex készség- és képességfejlesztés.

A testnevelés és sport műveltségtartalma már a kritikus gondolkodásra alapozva ezen az iskolafokon tovább mélyíti és bővíti a sportolás, aktív pihenés alkalmazásához szükséges ismereteket és mozgásos tevékenységeket és az ehhez tartozó kompetenciákat. Erre az időszakra esik a munkaerőpiac elvárásainak történő megfelelés, az önálló felelősségvállalás, a munkavállalásra alkalmazhatóság, a munkabírás, a tanulás és mozgás helyes arányának megtalálása, valamint a választott rekreációs területtel kapcsolatos tudás összefoglalása, továbbfejlesztése.

A műveltségterület ebben az életszakaszban közvetíti a civilizációs betegségek ismeretét, felismerési módjait, az ezek elleni küzdelem lehetőségeit.

A diák alapvetően képessé válik az eddig megszerzett tudás, kompetenciák birtokában a tárgyi és eszköztudását fejleszteni, valamint felelősen végig tudja gondolni a jövőjét sarkalatosan befolyásoló események fontosságát, azok szerepét.

A kerettantervben megjelenő mozgásos és kognitív tartalmak sikeres akkomodációjának érdekében inkább a tanuló változó körülményekhez kapcsolódó alkalmazkodóképessége és nem a mozgásreprodukáló képessége kerül fejlesztésre. A különböző testgyakorlási formák hozzájárulnak az általános értékteremtés mellett a közös és az egyéni érdekek képviseléséhez, valamint erősítik a tantárgy alapvető és aktuális motivációs tényezőit, pl. öltetszerzés, élményszerzés, jókedv, kaland, testformálás, fogyókúra, párválasztás, kikapcsolódás, feszültség-levezetés, örömszerzés, baráti kör, önmegvalósítás, teljesítménykontroll, sportolási divatok.

A kívánt célállapotban a közoktatási tanulmányait befejező fiatal képes a mozgáskommunikáció sokoldalú felhasználására, az iskolai testnevelésben tanult testgyakorlati ágak technikájának teljesítményhez kötött bemutatására, a testi képességekhez, az egészséges életmódhoz kapcsolódó ismeretek alkotó felhasználására, az egyéni és társas játékok, sporttevékenységek szervezéséhez szükséges ismeretek átadására és bemutatására.

Minden tanuló számára biztosítani kívánjuk a módszereiben döntően játékos cselekvések alkalmazásával az adekvát játékok és versengések felhasználásával az élményszerű motoros tanulást. Ebben az oktatási szakaszban is megkülönböztetett figyelmet kell fordítani az egységesség és differenciálás elvének megvalósulására, a belső, didaktikai differenciálásra. Ez a záloga annak, hogy minden tanuló eljusson a megszerzhető tudás legmagasabb szintjére és elérhetővé váljanak a társadalmi érdekeket is kifejező tantárgyi célok.

A differenciálás alappillérei a tanulói képességek különbözősége, a motivációs háttér és a testneveléshez kapcsolódó egyéni célok. A fejlesztő munka igazodik a tanulásban mutatózó alapvető tendenciákra, de az oktatási-nevelési folyamatban bekövetkező változásokra is. A belső didaktikai differenciálás emeli a motoros tanulást, de egyúttal a személyiségfejlesztés egyéb dimenzióiban bekövetkező fejlesztés hatásfokát is. A motoros tanulás sajátossága ugyanis, hogy a tudáshoz, a teljesítményhez vezető úton formálódnak az értelmi, érzelmi-akarat, szociális képességek és tulajdonságok. A fejlesztés várt eredményei ennek megfelelően a készségekben, a képességekben, az ismeretekben és az attitűdökben megfogalmazható követelményeket is tartalmazzák.

A közoktatás kimeneti szakaszához közeledve a tudatosan tervezett, rendszeres képzésben megjelenik a testkultúrához tartozó, a sportkultúrát és sportműveltséget fejlesztő szabály-, élettani, anatómiai, illetve sporttörténeti oktatás, megteremtve a szükséges alapot és lehetőséget a közép- és emelt szintű érettségi vizsga sikeres teljesítéséhez, valamint a demokráciára nevelés és az erkölcsi nevelés segítéséhez.

Ez a szakasz általános műveltséget elmélyítő, pályaválasztási szakasznak tekinthető, hiszen a képzés előrehaladtával egyre nagyobb hangsúlyt kap a pályaorientáció, a saját életút iránti felelősségvállalás. A tanulók értik, tudják a kultúra és a testkultúra kapcsolatrendszerét, a mozgásigény és mozgásszükséglet alakulását a biológiai fejlődéssel összhangban, az önálló testedzés elméleti és gyakorlati alapjait, a testi képességek és a mozgásműveltség sokoldalú fejlesztésének módjait, a testi és a lelki egészség megőrzésére vonatkozó lehetőségeket. Az alternatív, szabadidős sportok kapcsán hangsúlyt kap a környezettudatos nevelés is.

Mindezek adják az egészségtudatos, sportos felnőtt élet megélésének bázisát. Megteremtik az élethosszig tartó mozgásos tevékenységekhez szükséges felelős döntések elegendő és rugalmasan bővíthető információs készletét – kiteljesedik az önértékelés. Képesse válnak a fiatalok arra, hogy a sportban átélt tapasztalataikból kiindulva bizonyos törvényszerűségeket az élet más területén szerzett benyomásaikkal összevetve, a társas viszonyaikban alkalmazva önálló és realitásabb képet alkossanak az őket körülvevő világról, az alapvető társadalmi kérdésekről.

Cél beláttatni azt, hogy a szabályok az egyén és a közösség érdekeit egyaránt szolgálják. Így élvezhető minden játék, a játék- és versenyszabályok tisztelete biztosítja az egyenlő feltételeket. Ilyen körülmények között az adott cél mindenki számára elérhető. Az erkölcsi fejlődést szolgálja a fair play fogalmának megismerése, az igazságosság elvének elfogadása és annak gyakorlatba ültetése, a kötelességteljesítés, a szorgalmas munkavégzés és a mások teljesítménye iránti felelősségérzet elismerése, de elvárásként jelenik meg a másokért érzett felelősség vállalás kifejeződése is.

A motoros közeg természete megkívánja a társakkal való együttműködést, de együttnevelés esetén a közösséghez tartozó foggyatékkaal élő társaknak történő segítség is erkölcsi kötelesség.

Kiemelkedő sportembereink és sportéletünk sikereinek megismertetésével a nemzeti öntudat és a hazafias érzés kialakítása, elmélyítése mellett teret kapunk a sportban tehetséget mutatók mellett az összes tanuló motiválására, az átlagon felüli teljesítmény elérése iránti igényük felkeltésére.

A testnevelés-tanítás kiemelkedően hatékony terepe az együttműködési készség fejlesztésének, valamint a demokráciára nevelésnek. Az erőszakmentesség, az agresszió elvetése és a konfliktusok normális kezelése alapvető elv és gyakorlat a testnevelésben ezen az iskolafokon is. A közös célért való együttműködést kínálja a motoros oktatás megannyi szituációja. Az erőszakmentességet szolgálja a testnevelés azzal is, hogy felhívja a figyelmet a sporteseményekhez kapcsolódó agresszióra és elítéli azokat, a sportpályákon, illetve a médiában megjelenő formái esetében is.

Ebben a szakaszban célként jelenik meg az iskolai műveltség differenciált megszilárdítása, amelyben már feltűnnek a szakképzés előkészítéséhez, a pályaválasztáshoz, a munkavállalói szerepekhez szükséges kompetenciák. Ez a szakasz a tudás alapvető tényezőit és összetevőit a

tartalomba ágyazott képességfejlesztés elvének a szem előtt tartásával szilárdítja meg. Ebben az életkorban már kiemelten valósulhat meg – a kognitív fejlesztési oldal figyelembevételével – a testnevelés és sport oktatásában az alapvető egészséggel és önismerettel kapcsolatos értékek elsajátítása.

A tantárgy tanításának alapja a szaknyelv fejlődését biztosító anyanyelvi kommunikáció. Célja, hogy a tanulók képesek legyenek objektív módon elemezni saját egészségi állapotukat, ismerjék az egészségkárosító tényezőket, azok hatását, elkerülésük módját. Mindezek mellett tudatosan és minden tekintetben kielégítő módon kommunikáljanak, és saját véleményüket artikuláltnak, határozottan fejtsek ki az egészségtudatos életvitellel kapcsolatban és a társaknak nyújtott segítségadás során.

A sikeres interperszonális részvétel érdekében elengedhetetlen a viselkedési szabályok és az általánosan elfogadott magatartás megértése, ezáltal fejlődik a szociális és állampolgári kompetencia. E kompetencia alapját az a készség képezi, hogy építő módon tudjanak tanulók kommunikálni, nézőpontokat kifejezni és megérteni, bizalmat keltő módon tárgyalni, és képesek legyenek az együttérzésre. Az egyénnek tudnia kell kezelni a stresszt és a frusztrációt, és építő módon kell ezeket kifejezésre juttatnia, továbbá különbséget kell tudnia tenni a személyes és a szakmai szféra között.

A sport- és mozgáskultúra bázisára építve fejlődik a vállalkozói kompetencia, ennek következtében egyénileg és csapatban is képesek a személyek dolgozni. Elvárható, egy olyan szemlélet kialakulása, amivel az egyén reálisan számba veheti a saját erős és gyenge pontjait, valamint az a képesség, hogy a tevékenység során felmerülő kockázatokat értékelni és adott esetben vállalni tudja. A mozgásminőség és mozgás kivitelezés elemzésén keresztül fejlődik az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség.

A hatékony tanulási kompetencia segítségével a tanulók egyénileg és csoportban is meg tudják szervezni saját edzettségük eléréséhez szükséges tevékenységüket, ideértve az idővel és információval való hatékony bánásmódot. A kompetencia magában foglalja az egyén tanulási folyamatának és szükségleteinek ismeretét, az elérhető lehetőségek felismerését, és az akadályok megszüntetésének képességét az eredményes edzettség és teherbírás érdekében. Ez az új tudás és készségek megszerzését, feldolgozását és asszimilálását, továbbá útmutatások keresését és alkalmazását jelenti. Ennek birtokában fejlesztik a tanulók azon képességeiket, ami rávezeti őket arra, hogy a feladatok végrehajtásában az előzetesen tanultakra és az élettapasztalatra építsenek, annak érdekében, hogy a tudást és készségeket helyzetek sokaságában tudják használni.

	9.-10. évfolyam
Összóraszám	192
Heti eloszlás	3 óra/hét + 2 óra sportkör vagy külső sport

9 - 10. ÉVFOLYAM

Sporttevékenységek

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Sportjátékok	Órakeret 64 óra
--	---------------------	----------------------------

Előzetes tudás	Életkornak megfelelő technikai és taktikai, elméleti és gyakorlati tudás. Aktív részvétel az előkészítő játékokban, sportjátékokban. Figyelmes és hatékony munkavégzés a gyakorlásban. Csapatjátékos tulajdonságok ismerete. Sportszerűség, a szabálykövető magatartás.
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A választott két labdajátékra vonatkozóan: Az új játékfeladatokban, játéksituációkban a technikai, taktikai és szabályismeret tudatos és felelős alkalmazása, bővítése. A sportjáték-specifikus képességek megerősítése. A játéksituációk, játékfeladatok magasabb gondolkodási, motoros szinten történő megoldása a szabálykövetés, a csoportkonszenzus és az ellenfél tisztelete szempontjából is.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	
MOZGÁSMŰVELTSÉG A labdajátékokra felkészítő mozgásfeladatok <i>Speciálisan előkészítő, rávezető, képességfejlesztő feladatok és testnevelési játékok</i> A labda nélkül végzett mozgások – szlalom futások (változó irányokba), vágások, irányváltások, taposások helyben, súlypontemelkedések, ugrások páros és egy lábbal, váltott lábbal – gyakorlási hatékonyságának, játékban való eredményes használatának továbbfejlesztése. Az alapmozgások nagyszámú variációja irányban, sebességnöveléssel. A reakcióidő és a társ mozdulatára reagálás optimumának elérése. A helyezkedés, helyzetfelismerés továbbfejlesztése a labdáért való harcban, cselek labdával és labda nélkül, küzdések váll-váll érintéssel a labda megszerzéséhez. Labdás ügyességfejlesztés egy-két labdával, a labdás ügyességfejlesztés összetettebb játéka: a labda fogadása, kezelése fokozódó lendületben, magasságban, távolságban, a labda továbbítása gyorsabban, lendületesebb, változó magasságokban, futás közben, labdavezetés, haladás a labdával gyors irányváltásokkal és ritmusváltásokkal. Az adott sportjáték technikai gyakorlása testnevelési játékokban, kidobós, fogójátékok labdával, labdaszerző és -védő játékok, cicajátékok, pontszerzők, stilizált játékok, szabadon alkalmazott technikai-taktikai elemek és szabályismeretek mellett is. A mozgástanulást segítő eszközök használata (szemüveg, célkeret stb.). Bonyolultabb - kooperatív, kreatív - testnevelési és sportjátékok (pl. játékszabályok dinamikus változtatása, esélykiegyenlítő játékok, fordított eredményszámítás). A sportjátékokra való előkészítésen túlmutató, stratégiai jellegű, az életszerepekre felkészítő és inklúzióra érzékenyítő játékok. <i>Bemelegítés labdajáték foglalkozásra – részleges tanári irányítással</i> A bemelegítési modell ismételt gyakorlása és az önálló bemelegítésre való felkészítés. A modell minimális tartalma: sportjáték-specifikus futó-ugrómozgások, labda nélküli és labdás gyakorlatok az ízületek átmozgatására, labdavezetések variációi helyben és haladással, páros, mikrocsoportos labdás gyakorlatok, bemelegítő testnevelési játékok	Kapcsolódási pontok <i>Matematika:</i> logika, valószínűségszámítás, térbeli alakzatok, tájékozódás. <i>Vizuális kultúra:</i> tárgy- és környezetkultúra, vizuális kommunikáció.

labda nélkül és labdával, az adott labdajáték specifikus technikai és taktikai előkészítő gyakorlatai. A választott labdajátékok technikai és taktikai elemeinek gyakorlása, tökéletesítése, alkalmazása új variációkban, szituációkban.	
Kosárlabdázás <i>Technikai elemek</i> Fokozódó lendületben, magasságban, távolságban csökkenő hibaszázalékkal végrehajtott alapállások, alapmozgások, magas, mély labdavezetések, helyben és mozgás közben, egy kézzel, váltott kézzel történő labdavezetések helyben és mozgás közben, bonyolultabb labdaátadások, kosárszerzések helyből, mozgásból és labdavezetésből. <i>Taktikai elemek</i> Kisebb csapatrészekben azonos létszámmal egymás elleni játék teljes anyagának beépítése az 5:5 elleni játékba, felpályás és egészpályás gyakorlatokkal. Emberfölényes helyzetek támadásban, védekezésben. A második, harmadik hullám helye, jelentősége. Emberfogás, területvédekezés, a védekezés váltogatása, a védekezések kiterjesztése egész pályára. A mozgó rendszerű és ötletjáték összekapcsolása támadásban, és védekezés az adott támadó rendszerek ellen. A speciális feladatok megoldása (feldobás, alap- és oldalvonal-bedobás, büntetődobás utáni támadás és védekezés). Kézilabdázás <i>Technikai elemek végzése fokozódó lendülettel, erőközléssel, magasabban és távolabbra, csökkenő hibaszázalékkal</i> <i>Labda nélkül:</i> Rövid távú futások előre és a haladási iránynak háttal. Gyorsfutások közben irányváltoztatások és fordulatok, a társ futómozgásának követése. Indulócsel labda nélkül, térnyerésre törekvéssel mindkét irányba. A kapus mozgástechnikája, kapusiskola. <i>Labdával:</i> Alaphelyzetek, alapmozgások, támadó, illetve védő játékos esetén. Labdakezelési gyakorlatok 2–3–4-es csoportokban, 1–2 kézzel. Egykezes-kétkézes alsó-, oldalsó-, felsőátadások talajról és felugrásból cselezés után. Indulócsel, átadócsel, lövőcsel, cselkapcsolatok alkalmazása mindkét oldalra. Kapura lövések talajról, felugrásból és beugrásból, bevetődésből. <i>Taktikai elemek növekvő együttműködéssel és eredményességgel</i> <i>Támadó taktika:</i> Zárás, leválás alkalmazása. Támadásbefejezések lerohanásból rendezetlen védelem elleni játékból. Szélsőbefutások. Beállós játék. A test-test elleni játék a támadásban. <i>Védekező taktika:</i> Védekezés emberfogással, terület- és vegyes védekezés alkalmazása a játékban. Ütközés talajon és levegőben. Sáncolás. 6:0, 5:1, 4:2 védekezési rendszerek. A test-test elleni játék a védelemben. Labdarúgás <i>Technikai elemek fokozódó kitartással, variációban, lendületben, magasságban, távolságban, csökkenő hibaszázalékkal</i>	<i>Fizika:</i> mozgások, ütközések, erő, energia. <i>Biológia-egészségtan:</i> az emberi szervezet működése, energianyerési folyamatok.

A labdás koordináció minőségi fejlesztése. Labdakezelések helyben, mozgás közben és irányváltoztatással, átadások mindkét különböző mértani alakzatokban. Rövid és hosszú labdaátadások talajon vagy levegőben. Átadások, átvételek mélységi, szélességi játékhelyzetek kialakításával. Lágy és kemény passzok különböző távolságokra. Induló-, futó-, átadási és lövőcselek védővel szemben. Kapura lövések rúgástechnikái. Fejelések technikái talajról, levegőből, társnak vagy kapura. <i>Taktikai elemek a variációk növelésével és végrehajtási minőség emelésével</i> Posztok betöltése: kapus, védő, középpályás, támadó. Rombuszban 4 játékos feladatmegoldása mélységben, szélességben, folyamatos helycserékkel. Kényszerítő passz, direktjáték. Röplabda <i>Technikai elemek optimális erőközléssel, fokozódó magasságban, pontossággal, folyamatossággal, csökkenő hibaszázalékkal</i> A tempóérzékelt fejlesztő gyakorlatok, szökdelések, fel- és leugrások, mélységi és oldalirányú mozgások. Labdakezelés különböző testhelyzetekben, talajon és levegőben. A mélységlátást, labdához való igazodást elősegítő gyakorlatok, társtól dobott vagy falra feljátszott labdával. Gurulások, vetődések. Célba ütések és érintő labdatovábbítások mozdulatlan majd mozgó céltárgyra vagy társhoz. A sáncolás technikája egyénileg és párban. <i>Támadás és védekezés alapvető megoldásai</i> 2–3 fős támadási technikák védelem nélkül és védelem ellen, védekező feladatok, biztosítás, változatos támadás befejezések (erő, ív, elhelyezés stb. szempontjából). Versenyzés a labdajátékokban, a szabályok – játékszabályok begyakorlása – játékvezetési gyakorlat. Az elsajátított játéktudásnak megfelelő színvonalú játékszabályok alkalmazása, betartatása növekvő tudatossággal és önállósággal az osztályszintű gyakorlások és mérkőzések során. Játékszituációk előidézése egy-egy szabály begyakorlására, a játékszituáció megállítása, elemenkénti ismétlése a szabálytalanság korrekciója érdekében. Egyszerűsített szabályokkal játék osztály, évfolyam és iskolai szinten – fokozatos bővítés a versenyszabályok irányába.	
Rövidített játékidővel gyakorlás, osztálymeccsek, villámtornák a diákolimpiáknak megfelelő versenyszerű körülmények és a helyi szabályzás szerint. A tehetséges tanulók számára bővített játéklehetőség biztosítása. Rövid játékvezetői gyakorlás a tanárral együtt, rögzített, változtatható, egyszerűsített játékvezetésben. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Játéktípusok, szabályok, stratégiák működtetése.	

A tanult játékstratégiák (támadó és védő alaptaktika, emberelőnyös-emberhátrányos játéksituációk) felhasználása a taktikai magyarázatok, beszélgetések és játékszervezés során. Az animáció alkalmazása a játékok továbbfejlesztésében. Különböző életkorra, az egyénre és a helyzetre jellemző érzelmi önkontroll. A siker egyéni és csoportos átélése, a kudarc elfogadás, mint a tevékenység természete velejárója. Az alkotó, kooperatív mozgásos tevékenységek kezdeményezése, az ötletek kulturált megfogalmazása és megvalósítása. Az együttjátszás előnyeinek, jelentőségének képviselése.	
--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Játékrendszer, taktika, támadási rend, védelmi rend, önszerveződés, problémaorientált taktikai megoldás, támadási stratégia, védekezési stratégia, megegyezésen alapuló játék.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Torna jellegű feladatok és táncos mozgásformák	Órakeret 40 óra
Előzetes tudás	Részlegesen önálló, balesetmentes gyakorlás. Az alapvető torna mozgáselemek önálló bemutatása. Az aerobik kargyakorlatokat és lépésgyakorlatokat, alaplépéseket, haladásokat összehangolása a zenével. A kötél biztonságos lengetése és áthajtása. A szabályok érthető megfogalmazása. A gyengébbeknek, a segítségre szorulóknak feltétel nélküli segítségadás. Sportágak versenyrendszeréről alapismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az iskolai tornajellegű feladatok, táncos mozgásformák során a reális énkép további alakítása. A gyakorlás során segítség adása és elfogadása, mások bátorítása révén a tevékenységek állandó motivációs hátterének biztosítása. Szabadabb és differenciáltabb önálló részvétel, az alkotókészség, kreativitás fejlesztése a gimnasztika, torna, esztétikai sportok, sporttáncok, történelmi és néptáncok mozgásrendszerén belül. Az esztétikus mozgás, a feszes, megtartott testmozgás további javítása. A test térbeli, időbeli és dinamikai érzékelésének, valamint a koordinált mozgás és az erőközlés összhangjának továbbfejlesztése. A táncmotívumok ritmikailag, plasztikailag pontosabbá, az újabb koreográfiák, művészeti előadások tudatosabbá tétele. A saját kultúra újratemetése iránti igény erősítése, a más népek kultúrája iránti tisztelet erősítése. Az ismeretek körének bővítése az adott versenysportágak hazai élvonaláról, ennek révén a nemzeti öntudat fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG Gimnasztika <i>Rendgyakorlatok</i>		<i>Fizika:</i> egyenes vonalú mozgás, periodikus mozgás, gravitáció, tömegvonzás, hatás-ellenhatás törvénye.

Állások, fordulatok állóhelyben, alakzatok, mozgások zárt rendben, alakzatváltozások. Variációk a ritmusban, a tempóban történő változtatással, rendgyakorlatok zene nélkül és zenére is. <i>Szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok</i> 8–16 ütemű gimnasztikai gyakorlatok egyidejű fejlesztő hatásokkal, kiemelten a mély hát- és hasizmok, a függesztő öv, a lábboltozat izomzatának optimális és precíz működése által. Gimnasztikai gyakorlatok alkalmazása az izommunka jellege szerint (nyújtó, erősítő, ernyesztő-lazító) arányosan, minden testrész mozgásaira kiterjedően, növekvő önállósággal a gyakorlatok kiválasztásában, növekvő önállósággal a gyakorlatsorok összeállításában. A gyakorlatok variálása szempontjai szerinti változatok a mozgásütem változtatásával, a kiinduló helyzet és kartartás változtatásával, a kéziszeres – súlyzó, bordásfal, pad, medicinlabda – alkalmazásával. A dinamikus és statikus erő kifejtés megkülönböztetése. A különböző erőadagolás változatos gyakorlatai alkalmazása. <i>Összetett, komplex, fizikai képességeket fejlesztő gyakorlatok</i> Szabadgyakorlati alapformájú és természetes gyakorlatok differenciáltan, egyénre szabottan, állandó gyakorlási jelleggel. Erőgyakorlatok az egyén számára optimális ellenállás leküzdésével. Aerob állóképesség-fejlesztő eljárások a gimnasztika eszközeivel. Az elrugaszkodás (dobbantás) gyorsaságának fejlesztése. Az egyensúlyozás továbbfejlesztésére a statikus helyzetek időtartamának és bonyolultságának növelése. Az esztétikus mozgások előadásmódja segítségével a testtartást biztosító kondicionális és koordinációs képességfejlesztő eljárások gyakorlása. Mászások, függeszkedések differenciált követelménnyel, az 1–8. osztályban elért egyéni szint szerinti fejlődést követő rendszeres kontrollal.	
Torna – iskolai sporttorna Célirányos előkészítő és rávezető gyakorlatok, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazó, átállító és mozgástanuló jelleggel. Talajon és a helyi tanterv szerint választott legalább egy szeren a korábbi követelményeken nehézségben túlmutató mozgásanyag tanulása, gyakorlása egységesen és differenciáltan. <i>Akrobatikus gyakorlatok – talajtorna, műszabadgyakorlat</i> <i>Tartásos gyakorlatelemek végzése:</i> tarkóállás, fejállás, kézállás, mérlegek kéztámasszal, mérlegállások, spárgák, hidak. <i>Mozgásos gyakorlatelemek végzése:</i> bukfencek különböző irányokba, tarkóbillenés, fejenátfordulás, cigánykerék, vetődések, átguggolások, átterpesztések, lábkörzések, dölések, felállások, egységesen az alapformában és differenciáltan a variációkban. Az esztétikus és harmonikus előadásmód rávezető eljárásai (feszítések, fejtartás, válltartás, spicc kidolgozása). Az elemek mennyiségének és nehézségi fokának továbbfejlesztése - differenciáltan. Az egyéni optimum, az önálló bővítés lehetőségének megjelenítése az elemkapcsolatokban, gyakorlatokban. A gyakorlatbemutató rítusa minőségi paraméterek hozzáadásával történik az ellenőrzések során.	

Szertorna A helyi tanterv által meghatározott szeren vagy szereken történik: egységesen az alapformában, differenciáltan a variációkban és az elemek mennyiségében és nehézségi fokában, egyénre szabott segítségadással társak és/vagy tanár közreműködésével, önálló tervezéssel és gyakorlással.	
<i>Szertorna fiúk számára</i> <i>Gyűrűn gyakorlás</i> – kéz- és lábfüggések, függések, lefüggések, mellső függőmérleg, hajlított támasz, nyújtott támasz, alaplendület, lendületvétel, húzódás-tolódás támaszba, vállátfordulás előre, homorított leugrás, leterpesztés hátra. <i>Szertorna lányok számára</i> <i>Gerendán gyakorlás</i> – állások, térdelések, ülések, fekvések, térdelőtámaszok, mérlegek, guggolótámaszok, fekvőtámaszok, támaszban átlendítés, belendítés, hasonfekvésből emelés fekvőtámaszba, térdelőtámaszba, fordulatok állásban, guggolásban. Szökdelések, lábcserék, felugrás egy láb át- és belendítéssel, homorított leugrás, terpesz csukaugrás. <i>Szertorna – szerugrás, ugrószekrényen gyakorlás</i> Gyakorlás és kontroll a tanuló előzetes tudása és testalkata figyelembevételével. Az 5–8. osztályban tanultak továbbfejlesztése, az első és második ív növelése. Felguggolások – homorított ugrások, vetődések, kanyarlatok, bukfencek, guggoló átugrások, terpeszátugrások, lebegőtámasz. Bemelegítés a torna gyakorlásához, egy specifikus jellegű mozgássor megtanulása. Célszerű gyakorlási és gyakorlósszervezési formációk működtetése alacsonyfokú tanári irányítással. A segítségadás technikái, felelős külső kontrollal – a hibajavítás beépítése a mindennapi gyakorlási szokásokba. Versenyszituációkon keresztül a szabályok – pontozási hierarchia és szemlélet – gyakorlása, az 5–8. osztályban tanultak továbbfejlesztése.	<i>Fizika:</i> az egyszerű gépek működési törvényszerűségei, forgatónyomaték, reakcióerő, egyensúly, tömegközéppont. <i>Biológia-egészségtan:</i> egyensúlyérzékelés, izomérzékelés, elsősegély.
Ritmikus gimnasztika lányok számára Az 5–8. osztályokban megfogalmazott követelményeken nehézségben túlmutató követelmény mozgásanyagának tanulása, gyakorlása. Az esztétikus, szép és nőies mozgások előadásmódját segítő kondicionális és koordinációs képességfejlesztő eljárások. Célirányos előkészítő és rávezető gyakorlatok, mozgásszabályozó, mozgásalkalmazó, átállító és mozgástanuló jelleggel (testtartás, tágasság, forgásbiztonság stb.). A ritmusérzék fejlesztése, önálló zeneválasztásra lehetőség a szélsőségektől való elhatárolódás mellett. <i>Szabadgyakorlatok</i> <i>Előkészítő tartásos és mozgásos elemek alapformái ismétlése, és új, összetett formák gyakorlása:</i> lábujjállások, terpeszállások, hajlított- és guggolóállások, lépő és kilépő állások, támadó- és védőállások, lebegő- és mérlegállások, nyújtott és hajlított ülések, lebegő ülések, térdelések, térdelőmérlegek, fekvések, kéz és lábtámaszok, ujj- és kartartások és mozgások (lebegtetések,	<i>Ének-zene:</i> ritmus és tempó.

ejtések, fordítások, hullámok), statikus és dinamikus törzsmozgások és lábmozgások. <i>Fő mozgások alapformái ismételése, és új, összetett formák gyakorlása:</i> Testsúlyáthelyezések, járások, futások, szökdelések, ugrások (öt alapforma megkülönböztetése), egyensúlyhelyzetek, forgások, hullámok. Önálló bővítési lehetőség, önálló gyakorlatrészek hozzáadása a minimumhoz. <i>Labdagyakorlatok</i> Fogások végzése, gurítások talajon és testen, labdavezetések változatos vonalon a levegőben, átadások, leütések, dobások, elkapások, labdatartások (kézzel, lábbal, térddel, nyakkal stb.) változatos szabadgyakorlati formák felhasználásával. Önálló bővítési lehetőség, önálló gyakorlatrészek hozzáadása a minimumhoz tanári irányítással (1 perc). Aerobik mindkét nem számára A sportági jelleg – dinamikus, statikus erő, egyensúlyozás, lazaság, ruganyosság és ritmusérzék – megvalósításához szükséges előkészítő és rávezető gyakorlatok. Az aerobik kritériumainak való megfelelés fejlesztése a gyakorlás által: testtartás, mozdulatok precíz végrehajtása, szinkron a zenével és egymással. Az 5–8. osztályban tanult alaplépések összetett kombinációi 4–8 ütemben, aszimmetrikus elemkapcsolatok. Rövid elemkapcsolatok ismételése magas cselekvésbiztonsággal (20–30 mp folyamatosan). Egyéni és páros koreográfiák gyakorlása, differenciált bővítése önállóságra törekedve, a szükséges minimálisan követelt elemek felhasználásával, bővítésével. Aerobik bemutatók az osztályon belül. Táncos mozgásformák <i>Történelmi táncok gyakorlása:</i> Előkészítéskor kiemelt jellemző a tánc során a páros viszony, az alkalmazott fogások, testtartás és a nő és a férfi szerep jellegzetessége. A helyi tantervben szabályozottan a kiválasztott tánc motívumai és motívumfüzérei.	
<i>Sporttáncok gyakorlása:</i> Csoportos táncformák – helyi tanterv szerint szabad választásban, pl. a <i>Néptánc gyakorlása:</i> A magyar néptáncok egyszerűbb motívumai és azok kapcsolatai (alkalmazhatók a Dráma és tánc kerettantervben kidolgozottak is). Egy dunántúli és/vagy alföldi tánc típus motívumai és rövid táncfolyamata megtanulása, gyakorlása, előadása. Dunántúli ugrós és csárdás – dudálás, cifra és variációi, lengetők, bokázók, csárdás lépések, ridák, lezárók. Kalocsai mars – ferőer lépés, fércelés, lenthangsúlyos rida, keresztlengető, ugrós motívumok páros és négyes forgással. <i>Egyéb tornajellegű mozgásformák:</i>	<i>Vizuális kultúra:</i> reneszánsz, barokk. <i>Földrajz:</i> Magyarország tájegységei. <i>Etika:</i> társas viselkedés, önismeret, énkép, jellem, önreflexió, kooperatív munka.

A tornajellegű kondicionális és koordinációs képességek és készségek alkalmazása más – az helyi lehetőségek szerint a helyi tantervben rögzített – mozgásrendszerekben. Gúlatorna, falmászás, gumiasztal, eszközös táncok stb. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A szakkifejezések és vezényszavak ismerete, a legismertebbek önálló használata a tervezésben, segítségadásban és a hibajavítás értelmezésében. A saját test szemlélése, elfogadása, változásainak követése, és az ezzel kapcsolatos félelmek, szorongások, frusztrációk megfogalmazásának képessége (önreflexió), átélése és tudatos felvállalása. A nemnek megfelelő mozgás dinamikájának és/vagy esztétikájának ismerete. A saját és társ testi épsége iránti felelősségvállalás. A társak gyenge, esetleg sérült oldalának segítése, az erősségek elismerése, támogatása. A divat és a média testkultúrára ható kedvező és kedvezőtlen tényezőinek szétválasztása (értékfelismerés, önértékelés). Tájékozottság a tanult versenysportágak versenyrendszeréről, a magyar élsportolók eredményeinek ismerete.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szaknyelvi kifejezés, elem, vezényszó, RG-motívum, táncmotívum.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Atlétika jellegű feladatok	Órakeret 24 óra
Előzetes tudás	A térdelő- és állórajt technikája, a fokozó- és repülőfutás összehangolt kar- és lábmunkája. A rövid- és hosszú távú futásnál irambeosztási tapasztalat. Váltás alsó botátadással. Távolugrás guggoló technikája. Kislabdahajítás beszökkenéssel. Lökőmozdulat oldal felállásból, dobások lendületvétellel is.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az atlétikai mozgásokat befolyásoló jellegzetes biomechanikai törvényszerűségek megismerése, egyre tudatosabb alkalmazása. Jártasság kialakítása az egyes szakági technikákban. Az emberi teljesítőképesség jelenlegi határainak viszonyítása a saját teljesítményhez, ennek révén az önismeret fejlesztése. Az egyéni teljesítmény túlszárnyalására ösztönzés. Az általános atlétikus képességek továbbfejlesztése, a más sportágakban történő alkalmazhatóság érdekében is.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG Futások, rajtok <i>A képességfejlesztés gyakorlatai</i> Az 5-8. osztályban végzett futóiskolai feladatok gyorsabban, erősebben és tudatosabban. Futóiskolai és futófeladatok bemutatás nélküli végrehajtása. Iramfutások. Aerob állóképesség fejlesztése, a kitartó futás		<i>Ének-zene:</i> ritmus-gyakorlatok. <i>Biológia-egészségtan:</i> aerob, anaerob energia-nyerés, szénhidrátok,

távjának további növelésével, az önismeretre, a korábbi tapasztalatokra épített, a távnak megfelelő egyéni iram kialakításával. Akadályok felett 5–4–3 lépéses ritmusfutások könnyített magasságon és távolságon. Tartós és résztávós állóképesség-fejlesztő módszerek gyakorlása. <i>A sportági technika gyakorlása</i> Futások 30-60 m-en. A térdelőrajt szabályos végrehajtása a rövid és hosszú sprintszámokban. A váltófutás botátadási technikáinak, a váltótávolság kialakításának és a váltás szabályainak. A gátfutás lendítő és elrugaszkodó lábmozgásának ismerete. A rövid, közép- és hosszú távok közötti futótechnika megkülönböztetése. A tartós futás technikájának kontrollja, az egyéni tartós futás sebességének kialakítása az önálló gyakorlás elősegítése érdekében. <i>Játékok és versenyek</i> Rajtversenyek, sprintversenyek. Fogójátékok. Egyéni, sor- és váltóversenyek gyors-, akadály- és váltófutással. Egyéb testnevelési játékok futófeladatokkal. Ugrások, szökdelések <i>A képességfejlesztés gyakorlatai</i> A jártasság megszerzése a különböző szökdelő feladatokban, az 5-8. osztályban végzett ugróiskolai feladatok továbbfejlesztése, koordináltabban, nagyobb kiterjedéssel, erővel és tudatosabban, egy lépéses sorozatelugrás, illetve kétlépéses sorozat felugrás. Az el- és felugrások megkülönböztetése a feladatok végrehajtása során. Helyből távolugrások, emelkedések. <i>A sportági technika gyakorlása</i> Az ugrás előtti utolsó három lépés ritmusának kialakítása. Az elrugaszkodó láb és a lendítő láb, kar megfelelő mozgásának összehangolása. A lépő távolugró technika végrehajtása, aktív leérkezéssel. Az egyéni nekifutás próbái nagyobb elugró terület kijelölése mellett. Az átlépő technika végrehajtása 5-7 lépéses íven történő nekifutás. A flop-technika gyakorlása, s az egyéni nekifutó távolság kimérése és rögzítése. Az egyéb magasugró technikák megismerése, mozgástapasztalat szerzése növekvő teljesítményre törekvés nélkül. <i>Játékok és versenyek</i> Távolugróversenyek helyből és egyéni nekifutással. Magasugróversenyek egyéni nekifutással. Egyéni, sor- és váltóversenyek ugró és szökdelő feladatokkal. Egyéb testnevelési játékok ugrásokkal és szökdelésekkel. Dobások <i>A képességfejlesztés gyakorlatai</i> Különböző szerekkel, változatos dobásformák végrehajtása egy és két kézzel, különböző kiinduló helyzetekből. Speciális erősítés kézisúlyzókkal, súlyzókkal, erőgépekkel. <i>A sportági technika gyakorlása</i> A hajító, lökö, vető mozdulatok megkülönböztetése. Jártasság a hajító mozgással történő célba dobásokban. Öt lépés nekifutással, keresztlépéssel hajítás távolságra. A lekészítés technikájának és az impulzus lépés szerepének ismerete.	zsírok bontása, hipoxia, VO2 max., állóképesség, erő, gyorsaság. <i>Földrajz:</i> térképismeret. <i>Ének-zene:</i> ritmusok. <i>Informatika:</i> táblázatok, grafikonok.
---	--

A háttal felállásból történő lökés technikájának ismerete. Szabályos lökés végrehajtása oldal vagy háttal felállásból súlygolyóval vagy medicinlabdával. Az egy- és kétkezes vetés technikájának megkülönböztetése dobások során. <i>Játékok és versenyek</i> Kislabdahajító és szabadon választható egyéb dobószerezrel versenyek helyből és lendületszerzéssel. Súlylökő versenyek. Célbadobó versenyek. Váltóversenyek egy- és kétkezes hajítással, ill. lökéssel. Dobóiskolai versengések. Bemelegítési modellek gyakorlása a kocogások, futások, ugrások, dobások végzése és a versenyek előtt. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A futóversenyek, a váltás szabályainak ismerete. A középtávok állórajtra vonatkozó szabályainak, a köríven futás szabályszerűségeinek, a repülőrajt előnyeinek ismerete. A savasodás jellegzetes hatásainak és annak teljesítőképességre gyakorolt hatásának ismerete. Az állóképesség-fejlesztő módszerek ismerete. A nekifutás jellemzőinek ismerete távol- és magasugrásnál. Az ugrószámok főbb szabályainak és a sérülések megelőzésének ismerete. A dobások főbb versenyszabályainak és balesetvédelmi, biztonsági rendjének ismerete. A magyar olimpiai futó-, ugró- és dobóeredmények ismerete.	
---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Reakcióidő, mozdulat- és mozgásgyorsaság; lépéshossz, lépésfrekvencia; irambeosztás, pihenőidő; ugróláb, lendítőláb, felugrás, elugrás; optimális sebesség, maximális sebesség; súlypont, szögsebesség, pördület, fordulat, hatás-ellenhatás, belső ritmus, dinamizmus.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Alternatív és szabadidős mozgásrendszerek	Órakeret 24 óra
Előzetes tudás	Motorikus képességek, mozgástapasztatatok. Balesetmentesen végzett szokatlan sportmozgások. A természetben üzhető sportok alapszabályai. A legfőbb balesetvédelmi és biztonsági szabályok alkalmazás szintű ismerete.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A helyi tárgyi feltételek függvényében választott sportági mozgásokkal a kívánt edzéshatás és élményszerzés elérése. Felkészítés az önálló vagy önszerveződő sporttevékenységek üzésére. A szervezet edzettségének, ellenállásának növelése a tudatosan szabadtéren tartott foglalkozásokkal. A testneveléssel és a sporttal kapcsolatos pozitív beállítódás, elköteleződés kialakítása az élményszerű, változatos és kötetlen foglalkozások által.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG Az 5-8. osztályban már megismert lehetséges sportok, vagy/és a helyi lehetőségek adta egyéb alternatív, szabadidős sportok. Az egyén által előnyben részesített, élethossziglan üzhető sportok alternatíváinak bővítése. Előkészítés, felkészítés, képességfejlesztés Az élményszerű, természetben végzett előkészítő és rávezető gyakorlatokkal, a természeti erők felhasználásával a szervezet alkalmazkodóképességének, az edzettségnek, fittségnek a fejlesztése. A természetben végzett önálló bemelegítés, gyakorlás támogatása - laza tanári kontrollal. A környezettudatos viselkedés alapelveinek megismerése. Közlekedésbiztonsági szabályok elsajátítása és betartása. Felkészülés és együttműködés a különböző tábori lehetőségek, speciális, túra jellegű terhelések előtt és alatt. Technika és taktika gyakorlása Minimális helyigényű vagy kis eszközigényű sportmozgások megismerése. Az adott sportmozgás lehetőségeihez képest minél sokoldalúbb, balesetmentes elsajátítása, élményszerű gyakorlása. Játékok, versengések, akadályok legyőzése a választott sportban, fizikai aktivitásban. A fair play szellemének és a személyes biztonságának a szem előtt tartása minden mozgásos tevékenységben. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az élethosszig tartó mozgásos tevékenységek számára felelős döntésekhez szükséges képességek fejlesztése. Az egyéni képességek kibontakoztatása közösségi tevékenységek során. Transzferáló képesség fejlesztése a sportban átélt élményeknek az élet más területén, a saját és a környezet javára történő fordítására. Információk átadása, mások tanítása a megélt élmények, tábori tapasztalatok átadása. Prevenációs és rekreációs tevékenységformák elsajátítása, kreatív alkalmazása.	<i>Földrajz:</i> időjárási ismeretek, tájékozódás, térképhasználat.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kooperáció, önkéntesség, szabálykövető magatartás, segítségadás, környezettudatosság, edzettség, fittség, zene, ritmusérzék, egyensúlyérzék, bátorság-vakmerőség, közlekedési szabály.
--------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Önvédelem és küzdősportok	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	A páros és küzdőjátékok, test-test elleni küzdelmek fajtái. A grundbirkózás mozgástechnikái, alapvető szabályai. A dzsúdóval kapcsolatos technikák fajtái és alkalmazhatóságuk a küzdelmekben.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az egyén (ön)védelmét szolgáló egyszerűbb technikákban, küzdelmekben magas fokú jártasság elérése. A küzdő típusú sportágak, játékok tudatos alkalmazása során az önuralom erősítésére, a társak tiszteletére és a szabályok elfogadására szoktatás.
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG A test-test elleni feladatokat csak és kizárólag azonos nemű és közel azonos testalkatú tanulókkal végeztetjük. Előkészítő és rávezető gyakorlatok, játékok a küzdelmekhez Az 5-8. osztályos mozgásfeladatok variációinak gyakorlása, továbbfejlesztésük. Azon testi és pszichés képességek megerősítése, amik alkalmassá teszik a tanulót a bonyolultabb gyakorlatok végrehajtására. Alap kézgyakorlatok, húzó-taszító gyakorlatok, lenyomó-emelő gyakorlatok, esések-zuhanások sérülésmentes elsajátítása, egészségi és élettani szabályok betartása. Küzdőgyakorlatok szerrel, szer nélkül társakkal vagy önállóan. Alapvető önvédelmi technikákat elsajátító gyakorlatok játékos és változó körülmények között. A gyakorlatok tanulása saját képességek figyelembevételével történik. Grundbirkózás A 7-8. osztályos kerettantervben felsorolt fogások, kitolások, kihúzások, emelések, szabadulások gyakorlása, cselekvésbiztos végrehajtása. Újabb elemkapcsolatok megismerése, megoldása. Az egyensúlyhelyzetek tudatos kihasználása, mögékerülések, kiemelések állásból, térdelésből, földharcban. Dzsúdó Eséstechnikák, földharctechnikák, állástechnikák, önvédelmi fogások a 7-8. osztályban felsoroltak szerint. A technikák alkalmazása új variációkban, fokozódó erőfeszítéssel és bővülő szabályismerettel, önfigyelemmel. A tanult variációk mellett – a szabályok adta kereteken belül – önálló megoldások, kreatív alkalmazások támogatása a küzdelmek során, az állásharcban, földharcban. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS Az általános és küzdőjellegű sportágak gyakorlását megelőző specifikus bemelegítő mozgások ismerete. Az eszközökkel végrehajtható küzdőfeladatok ismerete (tornabot, súlyzó, gumikötél, medicinlabda). A balesetveszélyes helyzetek felismerése, megelőzése. A küzdőfeladatok közben felmerülő saját és társas problémák konstruktív megoldása, és az ellentmondásos helyzetek szabálytudatos kezelése. A sportszerűség, sikerorientáltság, kudarcűrész megfogalmazásának képessége. A felmerülő vitákban érvelés a sportszerű magatartás mellett.	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> keleti kultúra. <i>Biológia-egészségtan:</i> izmok, ízületek mozgékonyasága, anatómiai ismeretek, testi és lelki harmónia. <i>Etika:</i> a másik ember tiszteletben tartása.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Páros és csapat küzdőjáték, tiszta győzelem, pontozásos győzelem, önismeret, tisztelet, tus, ippon.
--------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Egészségkultúra-prevenció	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Légző, relaxációs és testtartásjavító gyakorlatok, alapvető gerinctorna-gyakorlatok, törzsizom-erősítő gyakorlatok és ellenjavallt gyakorlatok. Önfejlesztő mozgás, egészségtudatos szokás fogalma, gyakorlata. A prevenció tágabb értelmezése. A bemelegítés, a levezetés, a szervezet lecsillapítása jelentősége, szerepe. Tudatos baleset-megelőzés, a veszélyes helyzetek és a fenyegetettség elkerülése. A téli időjárás jótékony hatása az egészségvédelemre. A fájdalmak tűrése (oxigénadósság, savasodás).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A testkultúrához tartozó, az általános műveltséget fejlesztő élettani, anatómiai – elméleti és gyakorlati – tudás megalapozottá tétele. Az egészséges életvitel szükségleteivel kapcsolatos értékek és az egészségmegőrző szokásrendszer megerősítése. Az élethosszig tartó sportoláshoz szükséges felelős döntések rugalmasan bővíthető információs készletének rendszerezése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
MOZGÁSMŰVELTSÉG Bemelegítés Általános bemelegítő mozgássor gyakorlása (futás, hajlítások, nyújtások, lendítések stb.). Fizikai felkészülés a sérülésmentes sporttevékenységre. Stretching gyakorlatok bemelegítő és levezető jelleggel. A sportági területeken tanult speciális bemelegítések ismételése. Edzés, terhelés A keringési rendszer terhelése megfelelő munkapulzus érték mellett, és a pulzus mérése (nyugalmi pulzus, munkapulzus, felső érték stb.). Az intenzitás, ismétlésszám és a pihenőidő változtatása, hatása a terhelésre. A fizikai fitness típusai, fejlesztési lehetőségei. A fizikai aktivitás szintjének becslése, követése. Részben önálló mozgásprogram-tervezés. Testépítés – a főbb izomcsoportok izolált hatású gyakorlatai. Gyakorlás az állapotfelmérés adataira épített célokért az edzettség fejlesztése, megőrzése érdekében – egyszerű edzésterv a gyengeségek felszámolására. Edzés korszerű (alternatív) eszközökkel, erőgépekkel, fitneszgépekkel. Nemek közötti eltérések megjelenítése az edzésaktivitásban.	<i>Biológia-egészségtan:</i> ismeretek az emberi test működéséről, aerobterhelés, gerincferdülés.

Gyakorlás az állapotfelmérés adataira épített célokért az edzettség fejlesztése, megőrzése érdekében. Köredzéses módszer változatos mintákkal, 4–6 feladattal.	
Motoros tesztek – központi előírás szerint. Az egészséges test és lélek megóvása. A testsúly, testtömeg, illetve lehetőség szerint a testösszetétel mérése – összehasonlító idősoros adatrögzítés. Stresszoldó és relaxációs gyakorlatok: Autogén tréning. A komputerhasználat ellensúlyozására megoldási minták gyakorlása. Kibővült gerinctorna-gyakorlattár: a biomechanikailag helyes testtartás megőrzésének gyakorlatai – állandó gyakorlás a tanár és a társak kontrollja, hibajavítása mellett. ISMERETEK, SZEMÉLYISÉGFEJLESZTÉS A testtartásért felelős izmok erősítését és nyújtását szolgáló gyakorlatok megfogalmazása, felismerése, helyes kivitelezése, a helytelen kijavítása. A gerinckímélet lényegének ismerete a testnevelési és sportmozgásokban. A házi és kerti munkák gerinckímélő módjainak ismerete. A gerincsérülések leggyakoribb fajtáinak ismerete. Törekvés az önmagához képest a legjobb teljesítmény elérésére, a siker átélésére, a kudarc elfogadására és az azzal való megküzdés a teljesítmény részeként értelmezése. A saját test szemlélése, elfogadása, változásainak követése, kommunikációja mint a műveltségterületi kommunikáció része. A serdülőkor specifikus feszültségei és érzelmi hullámzásai felismerése, és a sport általi oldás elfogadása. Felelősségvállalás kimutatása a társak egészséges életmódja iránt.	

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Stretching, nyugalmi pulzus, munkapulzus, testépítés, köredzés, intenzitás, ismétlésszám, testtömegindex, biomechanikailag helyes testtartás, megküzdési stratégia, gerincvédelem.
A fejlesztés várt eredményei a két évfolyamos ciklus végén	<i>Sportjátékok</i> Az adott iskolában a helyi tanterv szerinti technikai, taktikai és egyéb játékfeladatok ismerete és aktív, kooperatív gyakorlás. Komplex szabályismeret, sportszerű alkalmazás és a játékok önálló továbbfejlesztése. Játék lényeges versenyszabályokkal. A technikák és taktikai megoldások többnyire tudatos, a játékszerepnek megfelelő megválasztása. A játékfolyamat, a taktikai megoldások szóbeli elemzése, a fair és a csapatelkötelezett játék melletti állásfoglalás. Tapasztalat a játékvezetői gyakorlatban. Játéktapasztalat a társas kapcsolatok ápolásában, a bármilyen képességű társakat elfogadó, bevonó játékok játszásában, megválasztásában. <i>Torna jellegű feladatok és táncos mozgásformák</i> A mozgáselemek mozgásbiztonságának és a gyakorlás mennyiségének, minőségének oksági viszonyai megértése és érvényesítése a gyakorlatban. A javító kritika elfogadása és a mozdulatok kivitelezésének javítása. Esztétikus és harmonikus előadásmód. Önálló talaj és/vagy szergyakorlat, egyszerű aerobik elemkapcsolat, táncmotívumfűzér összeállítása. Célszerű gyakorlási és gyakorlósszervezési formációk, versenyszituációk, versenyszabályok ismerete. A tanult mozgások versenysportja területén, a magyar sportolók sikereiről elemi tájékozottság. <i>Atlétika jellegű feladatok</i> Egy kijelölt táv megtételéhez szükséges idő és sebesség helyes becslésére, illetve a becsült értékek alapján a feladat pontos végrehajtása. Évfolyamonként önmagához mérten javuló futó-, ugró-, dobóteljesítmény. A tempóérzék és odafigyelési képesség fejlődése a váltófutásban. A transzferhatás érvényesülése, más mozgásformák teljesítményének javulása az atlétikai képességek fejlődésének hatására. <i>Alternatív és szabadidős mozgásrendszerek</i> Az adott sportmozgás technikájának elfogadható cselekvésbiztonságú végrehajtása. A sebesség, gyorsulás és a tempóváltások uralása guruláskor, csúszáskor, gördüléskor. Tapasztalat a sportolás során használt különféle anyagok, felületek tulajdonságairól és a baleseti kockázatokról. Feladatok tervezése és megoldása alternatív sporteszközökkel. Az adott alternatív sportmozgáshoz szükséges edzés és balesetvédelmi alapfogalmak ismerete, és azok alkalmazása a gyakorlatban. <i>Önvédelem és küzdősportok</i> Az önvédelmi és küzdőgyakorlatokban, harcokban a közös szabályok, biztonsági követelmények és a küzdelekkel kapcsolatos rituálé betartása.

	A veszélyhelyzetek kerülése, az indulatok, agresszív magatartásformák feletti uralom. Néhány támadási és védekezési megoldás, kombináció ismerete, eredményes önvédelem, és szabadulás a fogásból. <i>Egészségkultúra és prevenció</i> Bemelegítés, fizikai felkészülés a sérülésmentes sporttevékenységre. A biomechanikailag helyes testtartás jellemzőinek és néhány jellemző deformitás kockázatának értelmezése, a megőrzés néhány gyakorlatának ismerete és felelős alkalmazása. A gerinc sérüléseinek leggyakoribb fajtái, és a gerinc és az ízületek védelmének legfontosabb szempontjainak ismerete. A preventív relaxációs gyakorlatok tudatos alkalmazása. A fittségi paraméterek ismerete, mérésük tesztek segítségével, ezzel kapcsolatosan önfejlesztő célok megfogalmazása az egészség-edzettség érdekében. A szükséges táplálkozási ismeretek alkalmazása a testsúly, testtömeg ismeretében. A rendszeres testmozgás pozitív hatásainak ismerete a káros szenvedélyek leküzdésében, az érzellem- és a feszültség szabályozásban.
--	--

Osztályzás, értékelés	Órakeret 18 óra
------------------------------	----------------------------

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Az órákon való részvétel, és az előírt követelmények legalább elégséges szintű teljesítése.

Vizuális kultúra

A TANTÁRGY JELLEMZŐI, FEJLESZTÉSI FELADATOK

Általános cél:

A rajz és vizuális kultúra tantárgy tanításának feladata, hogy a tanulók a képzés befejezése után rendelkezzenek jól megalapozott vizuális ismeretekkel, ismerjék azok elméleti, esztétikai és technikai lehetőségeit, önállóan tudják ábrázolni a természet és a tárgyi világ jelentéseit, legyenek képesek önálló elképzeléseiket, gondolataikat, élményeiket, ötleteiket a rajzolás és festés eszközeivel mások számára felfogható formában közölni és megjeleníteni.

Értsék a különféle ábrázolási módok közös jellemzőit és lényeges különbségeit, és munkájuk során legyenek képesek a feladatnak legmegfelelőbb módszer helyes megválasztására és alkalmazására, ismerjék a festészet, a rajzművészet lehetőségeit.

Célok, feladatok:

A megfelelő vizuális alapismeretekkel rendelkező hallgatók képesek legyenek a vizuális világ ingerei között biztonságosan elboldogulni. Legyenek képesek önálló döntéseket hozni, önálló véleményt alkotni saját vagy társaik műveiről. Legyenek tisztában a rajzi, festéstechnikai fogalmakkal, ezeket önállóan és megbízhatóan tudják alkalmazni.

Tartalmi hangsúlyok:

Önkifejezés, alkotás, a vizuális memória fejlesztése.

A tantárgy helye az AKG-ban

Órakeret:

32 óra 9/5. évfolyamon

kapcsolódások

A rajz és vizuális kultúra egyes részei kapcsolódhatnak a művészeti epocha, magyar irodalom, a történelem illetve, társadalomismeret tantárgyakhoz.

Módszertani javaslatok:

1. Az adott feladat jellegéből, és a tanuló saját kreatív alkotói szándékából adódóan, lehetőséget kapnak a feladatok egyéni értelmezésére, és megoldására.

2. Az órákon a diákok tanári felügyelet és irányítás mellett önállóan, vagy kisebb, nagyobb csoportokban dolgoznak.

Általános fejlesztési követelmények:

1. a tanulónak ismernie kell a rajzi, festéstechnikai lehetőségeket, a vizuális művészetek, a képző- és iparművészet eszköztárát, azokat tudnia kell alkalmazni.
2. a tanulónak képesnek kell lennie az útmutatások alapján megfelelő színvonalú alkotást létrehozni.
3. a tanulók legyenek nyitottak és kíváncsiak a művészeti események irányában.

9/5. ÉVFOLYAM

Tartalmi egységek

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet A művészi közlés, mű és jelentése	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A művészet stíluskorszakait reprezentáló legfontosabb művészeti alkotások, alkotók felismerése, jelentőségének megértése. A vizuális kifejezés eszközeinek felismerése és használata műelemzés során. A megfigyelés segítségével műelemző módszerek alkalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Esztétikai minőségek megalapozott értékelése. Vizuális esztétikai jellegű értékítéletek megfogalmazása elemzésekben, illetve érvényre juttatása az alkotó feladatokban. Eltérő kultúrák legfontosabb vizuális jellemzőinek összehasonlítása. A technikai képkalkítás – fotográfia, mozgókép – műtípusainak, kifejezőeszközeinek ismerete, elemzése és képzőművészeti kapcsolódásainak megértése. Elemzési szempontok megfelelő érvényesítése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
– Kortárs társadalmi problémákat bemutató tematikus ábrázolások elemzése a művészetben (pl. elidegenedés, szegénység, erőszak) konkrét példákon keresztül. – A mozgóképi kifejezés eszközeinek (montázs, kameramozgás, képkivágás, nézőpont, világítás, hang és kép kapcsolata) elemzése képzőművészeti példák (pl. video-installáció) alapján. – Vizuális művészeti élmények közvetlen, személyes megtapasztalása (pl. múzeum-, kiállítás-látogatás), az élmények, tapasztalatok szöveges megfogalmazása.		<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> globális társadalmi és gazdasági problémák. <i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> a mozgókép alapvető kifejezőeszközei. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Műelemző esszé írása. Számítógépes formázás, illusztrálás digitális képfeldolgozó eszközökkel.

	<i>Informatika:</i> Internetes (művészeti) portálok használata. Digitális prezentációk.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Portfólió, mozgóképi kifejezőeszköz, video-installáció, múzeum, állandó és időszakos kiállítás.

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Vizuális kommunikáció, tömegkommunikáció	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	A reklám hatásmechanizmusának elemzése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tömegkommunikáció eszközeinek és formáinak ismerete és értelmezése. Reklámok összetett elemzése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
A médiaipar működésének, a reklám hatásmechanizmusának feltárása kreatív gyakorlatokkal (pl. szerepjátékkal pop- vagy filmsztár karrierjének „felépítése” a tömegmédiában; fiktív reklámkampány tervezése és kivitelezése).		<i>Mozgóképkultúra és médiaismeret:</i> A médiaipar működése. A reklám hatásmechanizmusa. Sztárok és szenzációk. Nemi szerepek reprezentációja. Virtuális valóság. Sztereotípiák, tömegkultúra. <i>Dráma és tánc:</i> díszlet, jelmez, kellék, fény- és hanghatások, jellemábrázolás. <i>Ének-zene:</i> populáris zenei stílusok. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> médiaszövegek kommunikációs és műfaji jellemzői. <i>Informatika:</i> az információk közlési céljának megfelelő alakítása, a manipuláció felismerése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Reklám, sztár/jelenség, attribútum, öltözet/megjelenés, reklámtárgy, plakát, szlogen, banner, spot, klip, weblap.
--------------------------------	---

Tematikai egység/	Egyszerű geometrikus tér- és síkformák és térelemek ábrázolása.	Órakeret 4 óra
Fejlesztési cél/Személyiségfejlesztés	Az épített külső és belső környezet ábrázolása Önálló gondolkodás, döntésképeség, véleményalkotás. Tárgyilagos önértékelés. Feladatok igényes megoldására alkalmas gondolkodásmód	
Előzetes tudás	A tér ábrázolásának alapjai: arányok, irányok, rövidülés helyes felismerése, ellenőrzése Alapsík, horizont-meghatározása Egyszerű mértani testek tulajdonságai	
Tantárgyi fejlesztési célok	A háromdimenziós tér ábrázolása kétdimenziós síkfelületen.	
Követelmények – Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
Egyszerű és bonyolultabb geometrikus térformák, szögletes testek, forgástestek szerkezeti rajza. A fény és az árnyék összefüggései. A természetes és mesterséges megvilágítás fogalma. A már megismert térformák tónusos rajza természetes és mesterséges megvilágításban. Az árnyék keletkezése. A fény, az árnyék és a forma kapcsolata Önárnyék, vetett árnyék, árnyékhatár, reflex fogalma, felismerése és ábrázolása. A szerves (organikus) forma Egyszerű alapformákra visszavezethető használati tárgyak A színelmélet alapjai, a színek csoportosítása, hatástulajdonságai Enteriőr ábrázolása Belső nagy terek külső térben épületegyüttesek ábrázolása Konstruktív képalkotás		<i>Művészettörténet:</i> különböző stíluskorszakok térábrázolási konvenciói <i>Történelem:</i> – őskortól napjainkig. <i>Ábrázoló geometria:</i> térábrázolási rendszerek <i>Geometria:</i> egyszerű mértani testek <i>Fizika:</i> szintan <i>Kémia:</i> festékek alapanyagai, kémiai tulajdonságaik.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szintan, térábrázolási konvenció, perspektíva, axonometria, Monge-rendszer, szimmetria és tükröződés, kompozíció; művészeti alapt technikák, festéstechnikai alapismeretek, önárnyék, vetett árnyék, árnyékhatár, reflex; organikus forma, ellipszis, természetes és mesterséges megvilágítás, plasztikus.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Tárgy- és környezetkultúra Az épített, alakított környezet változásai	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Tárgyakkal, épületekkel, jelenségekkel kapcsolatos információk gyűjtése. A látott jelenségek elemzéséhez, értelmezéséhez szükséges szempontok önálló kiválasztása. Önálló kérdések megfogalmazása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Vizuálisan is értelmezhető jelenségek, folyamatok társadalmi és gazdasági ok-okozati összefüggéseinek megértése. Különböző korú és típusú tárgyak, és a tárgyakhoz kapcsolódó társadalmi jelenségek értelmezése. A kortárs építészet és a kortárs téralakítás megjelenéseinek értelmezése. A következtetések célirányos megfogalmazása.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
– Az építésztörténet fontosabb korszakainak (pl. ókor, romantika, gótika, reneszánsz, barokk, klasszicizmus, eklektika) elemzése és összehasonlítása – különös tekintettel a formai, szerkezeti kapcsolódásokra és különbségekre –, illetve összehasonlítva a 20. század és kortárs építészeti stílusok és térrendezés sajátos vonásaival. . – Kortárs környezetalakítás és térrendezés elemző vizsgálata a közvetlen környezetben. – Művészi, azaz a térrendezés kifejező szándékú felhasználásának rendszerező elemzése és kipróbálása (pl. land art, street art). – A kulturális értékmegőrzés (pl. környezet- és műemlékvédelem) lehetőségének vizsgálata, az eredmények képes és szóveges feldolgozása, összegzése különös tekintettel annak felhívó jellegére.		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Esztétikai minőségek. Toposzok, archetípusok állandó és változó jelentésköre. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> Társadalmi jelenségek értékelése. Társadalmi normák. Technológiai fejlődés. Fogyasztói társadalom. <i>Földrajz:</i> Környezet fogalmának értelmezése. Helyi természet- és környezetvédelmi problémák felismerése. Környezettudatos magatartás, fenntarthatóság. Globális társadalmi-gazdasági problémák - fogyasztói szokások, életmód. Fenntarthatóság. Környezet és természetvédelem.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Modern, posztmodern, konstruktív-dekonstruktív térrendezés, organikus építészet, Bauhaus, funkcionalizmus, divat, társadalmi norma, szubkultúra, értékmegőrzés.
------------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Kifejezés, képzőművészet, érzelmek, hangulatok kifejezése	Órakeret 10 óra
Előzetes tudás	Az alkotó tevékenységekben a síkbeli, térbeli kifejezőeszközök, a térábrázolási konvenciók, a szintani ismeretek megfelelő és önálló alkalmazása. Érzelmek, hangulatok megfogalmazása egyéni szín- és formavilágban.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Személyes gondolatok, érzelmek vizuális megjelenítése a vizuális kifejezés alapvető eszközeinek segítségével, saját kifejezési szándék érdekében is. Egyéni asszociációkra támaszkodó átírás, fokozás. Hagyományos és korszerű vizuális technikák alkalmazása. Önálló vélemény megfogalmazása saját és mások munkáiról.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
– Látvány megjelenítése egyénileg választott kifejezési szándék (pl. feszültség, figyelemfelhívás, nyugalom) érdekében, a vizuális kifejezés eszközeinek tudatos alkalmazásával (pl. nézőpont, kompozíció, színhasználat, felületkialakítás). Művészeti alkotások kifejező, sajátos átdolgozása, átírása, parafrázis készítése (pl. sík alkotás térbelivé alakítása, kép kiegészítése sajátos elemekkel vagy részletekkel, stílus- és műfajváltás, idő és karaktercserék). – Fogalmak, jelenségek (pl. repülés, víz, kapcsolatok, utánpótlás) komplex vizuális feldolgozása nem a megszokott eszközökkel (pl. talált tárgyakból, szokatlan anyagokból, fénnel). – Szöveges és képi elemek képi kompozícióba rendezése (pl. egymás erősítésével) adott vagy tudatosan választott kifejezési szándék érdekében képzőművészeti példák (pl. dadaizmus, kortárs alkotók) alapján. – Mű és környezetének elemző vizsgálata több szempont szerint, konkrét művészeti példák alapján (pl. oltárkép, köztéri szobor, installáció, land-art, street art munka).		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveg és kép illusztratív, narratív kapcsolata. <i>Ének-zene:</i> zenei élmények megjelenítése. <i>Dráma és tánc:</i> jelenetek, táncmozgások, összetett mediális hatások. <i>Informatika:</i> számítógép felhasználószintű alkalmazása.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Nonfiguratív megjelenítés, vizuális átírás, redukció, absztrakció, kiemelés, kontraszt, kompozíció, parafrázis, komplementer, vizuális narratív hatás, illusztratív hatás, installáció, environment/környezetművészet, fényművészet.	
A fejlesztés várt eredményei az évfolyam végén	A tanulónak ismernie kell a rajzi, festéstechnikai lehetőségeket, azokat tudnia kell alkalmazni, képesnek kell lenni az útmutatások alapján megfelelő színvonalú képet létrehozni.	

Továbbhaladás feltételei:

A diákoknak minden feladattípusból legalább egy értékelhető munkát kell elkészíteniük.

TERMÉSZETTUDOMÁNY

A TANTÁRGY JELLEMZŐI, FEJLESZTÉSI FELADATOK

A természettudományos műveltség nemcsak a leendő mérnökök, orvosok és szaktudósok, hanem minden ember számára fontos.

Iskolánkban az ötosztályos képzési rendszerben a természettudományok oktatása két szakaszra tagolódik. A 9. és 10. évfolyamon az iskola sajátosságából adódóan epochális rendszerben zajlik az oktatás, 9. évfolyamon egy egészségtan, három biológia és egy földrajz, míg 10. évfolyamon egy földrajz, két kémia, majd két fizika epocha keretében. A képzési ciklushoz két, ötnapos természettudományi terepgyakorlat kapcsolódik.

Általános cél:

A természettudomány-tanítás célja, hogy a tanulók – az élő és élettelen természettel kapcsolatos ismereteiket elmélyítve és gazdagítva - egyre jobban megismerjék és megértsék az élő és élettelen természet belső rendjét, a szerveződési szintek működésének jellegzetes módjait és funkcióit, beleértve az ember testi-lelki egészségét fenntartó tényezőket. E cél teljesülése közben fejlődnek tanulási képességeik: jártasságot szereznek tudásunk forrásainak feldolgozásában, érvényességi körének megítélésében és az új ismeretek önálló megszerzésében. Felkészülnek az ok-okozati összefüggéseket kereső, megértő és kritikus gondolkodásra, és egyre gyakorlottabban ismerik fel az áltudományos, megtévesztő propagandát, amelynek így elutasítására is képessé válhatnak.

A természettudományok iránti érdeklődés fokozása érdekében a természetismeret tanítását minden témakörben mindenki számára fontos témákkal, gyakorlati tapasztalatokkal, praktikus, hasznos ismeretekkel indítjuk a tananyag feldolgozását. Senki ne érezhesse úgy, hogy a természetismeret tanulása haszontalan, értelmetlen ismeretanyag mechanikus elsajátítása. Rá kell vezetnünk tanítványainkat arra, hogy a természetismeret hasznos, az élet minden fontos területén megjelenik, ismerete gyakorlati előnyökkel jár. Mindez nem azt jelenti, hogy a tanítási-tanulási folyamatból száműzni szeretnénk az absztrakt ismereteket, illetve az ezekhez rendelhető készség- és képességelemeket. Célunk a problémaközpontúság, a gyakorlatiasság és az ismeretek egyensúlyának megteremtése a motiváció folyamatos fenntartásának és minden diák eredményes tanulásának érdekében, mely megteremti a lehetőségét annak, hogy tanítványaink logikusan gondolkodó, a világ belső összefüggéseit megértő, felelős döntésekre kész felnőttekké váljanak.

Fontos továbbá, hogy a tanulás folyamata a mindennapi élethez, a gyakorlathoz is kapcsolódó jelenségekből indulva vezessen el a mindennapi életben tapasztalható problémák megoldására is felhasználható ismeretekhez. Ez nemcsak a környező élővilág és saját szervezetünk jelenségeinek megértését teszi lehetővé, de alapot ad a tanulók környezet- és egészségtudatos magatartásának alakításához is.

Az elvárható alapszint az, hogy a tanulók a tantervben lévő témaköröket megismerjék, értelmezzék a jelenségeket, ismerjék a technikai alkalmazásokat, és így legyenek képesek a körülöttünk lévő természeti-technikai környezetben eligazodni. A tanterv ezzel egy időben lehetővé teszi a mélyebb összefüggések felismerését is, ami a differenciálás, a

tehetséggondozás, az önálló ismeretszerzés révén a mérnöki, az orvosi és a természettudományos pályára készülőkhöz számára megfelelő motivációt és orientációt nyújthat. A tantervben a fentebb megfogalmazott elveknek megfelelően olyan modern tananyagok is helyet kapnak, melyek korábban nem szerepeltek a tantervekben.

Mivel a természettudomány tantárgy a földrajzi ismeretek tárgykörét is felöleli, ezért megismerteti a tanulókat a szűkebb és tágabb környezet természeti és társadalmi-gazdasági, valamint környezeti jellemzőivel, folyamataival, a környezetben való tájékozódást, eligazodást segítő alapvető eszközökkel és módszerekkel.

A tanterv kidolgozásakor az Oktatókutatási és Fejlesztési Intézet által közzétett kerettantervet vettük figyelembe, amely gimnáziumok 9-12. évfolyama számára készült

A **földrajzi** tartalmak feldolgozása során fejlődik a tanulók földrajzi-környezeti gondolkodása, helyi, regionális és globális szemlélete. Megértik, hogy a természet egységes egész, a Föld egységes, de állandóan változó rendszer, amelyben az ember természeti és társadalmi lényként él, és ez megköveteli az erőforrásokkal való ésszerű gazdálkodást. A műveltségi terület minden jelenséget és folyamatot tér- és időbeli változásában, folytonos átalakulásában mutat be, megvilágítva azok okait és lehetséges következményeit. Így fokozatosan kialakulhat a tanulók felelős magatartása a szűkebb és a tágabb természeti, illetve társadalmi környezet iránt. A globalizálódó gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatok értékelésével lehetővé válik, hogy a tanulók megismerjék az emberiség egész bolygónkra kiterjedő természetátalakító tevékenységét, az ebből fakadó, szintén világméretű természeti és társadalmi problémákat úgy, hogy egyben használható támpontokat kapjanak a problémák megoldásainak következő évtizedekben várható irányaihoz is.

A **biológiai** tartalom olyan természetszemlélet és biológiai műveltség kialakítására törekszik, amely alapot adhat egy kritikusan gondolkodó, önmagáért, a szűkebb-tágabb közösségért és a környezetért is felelősséget vállalni tudó magatartás és állampolgári gyakorlat megvalósulásához.

A biológia különleges helyet foglal el a természettudományok között, hiszen vizsgálódási köre az élővilág. Tanulmányozása során a diákok nemcsak az élővilág állandóságának és változékonyságának alapjait és az élővilág egységét ismerik meg, hanem az embernek az élővilág evolúciójában elfoglalt helyét is. Fontos, hogy megértsék az ebből az egyedülálló helyzetből adódó szabadságot és felelősséget. Biológiai tanulmányaik hozzásegítik a fiatalokat a természeti, társadalmi és gazdasági rendszerek szoros kapcsolatának és rendkívüli összetettségének megértéséhez. Fontos belátni, hogy a fenntartható gazdálkodáshoz természettudományos ismeretek is szükségesek.

A biológia tanulása közben a tanulók egyre rutinosabbá válnak a természettudományos megismerési módszerek használatában. A tanulói vizsgálatok és természettudományos kísérletek, az önálló és a csoportmunka során a nyomtatott és elektronikus anyagok feldolgozása fejlesztik együttműködési készségüket, és ezen keresztül segítik az emberek sokféleségének értékékként való elfogadását.

A középfokú biológia tanulása során a megfigyelések, ismeretek megfogalmazása révén gazdagodik a tanulók anyanyelvi kifejezőkészsége. Egyre gyakorlottabbá válnak az objektív szemléletű leírásban, tapasztalataik esztétikus rögzítésében, az önálló ismeretszerzésben és a problémamegoldásban. A kritikus, önálló információszerzés, a médiatudatosság, a tudománytörténeti tájékozódás az európai és a hazai kultúra megbecsülését erősíti. A fenntartható gazdálkodás feladatainak megfogalmazása a természeti feltételekkel és a nemzeti hagyományokkal összhangban álló gazdasági és vállalkozói

kompetenciákat is fejleszt. Az egészségét fenntartó és az azt fenyegető tényezők megismerése segít az egészségtudatos magatartás kialakításában és megvalósításában.

A biológiának a minden ember számára nélkülözhetetlen ismereteket és képességeket közvetítő műveltségkép eredményes közvetítése érdekében a kerettanterv a tematikai egységek feldolgozását gyakorlati problémák, jelenségek és gyakorlati alkalmazások felsorolásával támogatja.

Az általános képességeket minden tantárgy, így a **kémia** tanulása is fejleszt. Ezáltal a kémia is hozzájárul a tanulás tanításához, a hatékony, önálló tanulás képességének kialakulásához. A pozitívumokat kiemelő tanári értékelésnek a diák személyiségét fejlesztő hatása van. A társak értékelése az értékelő és az értékelt önismeretét is gazdagítja. A javasolt gyakori csoportmunka a kezdeményezőkézséget, az önismeretet és a társas kapcsolati kultúrát fejleszt. Az aktív tanulási formák sokfélesége lehetőséget teremt arra, hogy egy problémát a diák az interneten való kereséssel dolgozzon fel, ami nemcsak a digitális kompetenciát fejleszt, hanem gyakran az idegen nyelvi ismereteket is, amikor pedig elő kell adnia az eredményeket, akkor anyanyelvi kommunikációs képességeit kell használnia. A vetítéses bemutatók készítése, a rendezett kísérletezés és fűzetvezetés az esztétikai tudatosság fejlesztésének terepe. A változatos óravezetés és a gyakorlatközeli tartalmak következtében a diákok megkedvelhetik a kémiát, ami természettudományos irányú pályaeorientációt, mélyebb érdeklődést eredményezhet. Ez motivációt adhat a matematika tanuláshoz is.

A **fizika** epochák keretében eszközként használjuk a matematikát. A tanterv alkalmazása során az életkornak megfelelően megjelennek az adatgyűjtés, tapasztalat, értelmezés, megértés folyamatait segítő matematikai modellek, eszközök, például matematikai műveletek, függvények, táblázatok, egyenletek, grafikonok, vektorok.

A tanterv lehetővé teszi a tananyag feldolgozását az aktív tanulás módszereivel, támogatja a csoportmunkát, a projektfeladatok elvégzését, a kompetencia-alapú oktatást, a számítógépes animációk és szimulációk bemutatását, az interaktivitást, az aktív táblák és digitális palatáblák használatát. A tanterv sikeres megvalósításának alapvető feltétele a tananyag feldolgozásának módszertani sokfélesége.

E szakasz legfőbb pedagógiai üzenete az, hogy mindennapjaink világa megérthető, mennyiségileg megközelíthető, sajátos összefüggésekkel leírható, és ez a tudás a mindennapi életben hasznosítható, tehát közvetlenül értékke válik. Ebben az életkori szakaszban a klasszikus fizika témaköreit tárgyaljuk. A felvetett problémák, gyakorlati alkalmazások egyebek mellett a közlekedéshez, közlekedésbiztonsághoz, a modern tájékozódás eszközeihez, a világűr meghódításához, a természeti katasztrófák fizikai hátteréhez, a szűkebb és tágabb környezetünk energiaviszonyaihoz, az emberi szervezet működésének fizikájához, az időjárás fizikai sajátosságaihoz, a háztartásunk elektromos ellátásához, a hangok világához, környezetünk állapotához, a környezetvédelemhez kötődnek. Az elsajátítandó ismeretek, a fejlesztett készségek és képességek gyakorlatiasak, a mindennapi életben jól használhatók, elemei jól illeszthetők a tanulók igényeihez, életkori sajátosságaihoz. A tananyag kialakítása során tekintettel kell lennünk a tanulók képességeinek és gondolkodásmódjának sokféleségére. A tananyag feldolgozása során törekedni kell a természettudományokban tehetséges, kiemelkedni képes tanulók folyamatos motivációjának fenntartására ugyanúgy, mint a természettudományos pályát nem választók általános műveltségének, tájékozottságának kialakítására. Különös gondot kell fordítani a tehetséggondozásra, az érdeklődő tanulók műszaki és természettudományos pályákra való irányítására.

A tanult anyag megalapozza a jelenségek mögött rejlő absztrakt általános törvények felismerését, az alkalmazások megértését segítő egyszerű számítások elvégzését is. Képessé tesz a mindennapi életben is előforduló fizikai fogalmak és mennyiségek használatára, ezek értelmezésére más természettudományos tárgyak területén is. Célunk a természet és környezet belső összefüggéseinek mind mélyebb megértése révén megnövelni a tanulóknak a lokális és a globális környezet problémái iránti érzékenységet, kialakítani a cselekvő attitűdöt. Ennek része a környezettudatos fogyasztói szemlélet, az állampolgári felelősség fejlesztése, a fizika fontosságának, gyakorlati hasznának felismertetése. Az alkalmazandó pedagógiai módszerek a természettudományos kompetencia fejlesztése mellett különösen az anyanyelvi és digitális kompetenciát, a matematikai kompetenciát, valamint az együttműködést erősítik.

Tartalmi hangsúlyok

A **földrajz**hoz kapcsolódó tartalmi elemek feldolgozása a szűkebb és tágabb környezetünkről megszerzett ismeretek bővítése mellett nagymértékben hozzájárul *a tanulók képességeinek fejlődéséhez*. A különféle szóbeli és írásbeli ismeretközvetítő, illetve értékelési módszerek alkalmazásával segíti az anyanyelvi kommunikáció fejlődését. Mindezt úgy valósítja meg, hogy közben elősegíti a természeti és a kulturális értékek iránti tisztelet, illetve a következő nemzedékek számára történő megőrzésük iránti igény kialakulását. Ezzel hozzájárul a felelős és tudatos környezeti magatartás, a jövő generáció érdekeit is szem előtt tartó gondolkodás fejlődéséhez.

A **biológia** epochák tartalmi felépítése a diszciplináris hagyományokra épül. Témakörei a a sejtbiológia, az ember szervezet- és élettana, valamint a genetika. Az embertan témakörök feldolgozásának középpontjában az emberi szervezet felépítésének és működésének, az ember testi és lelki egészsége közti kapcsolatnak a megértése áll. Ennek elemzése különböző szerveződési szinteken – sejt, szövet, szerv, szervrendszer, szervezet –, de azonos céllal történik. A témakörök biztosítják a tudás rendszerszerű építését, kapcsolódnak a mindennapi élet problémáihoz. Megjelennek a biológiai szerveződés egymásba épülő szintjei, a különféle élő rendszerek és a közöttük lévő összefüggések. Megismerésük során a tanulók követik az anyag, az energia és az információ átadásának útjait, megfigyelhetik az állandóság és változás jelenségeit. Az ember megismerésekor a tanulók nem csak a testi felépítést, hanem a lelki alkatot, az önismerettel, a tartós és kiegyensúlyozott társas kapcsolatokkal összefüggő biológiai kérdéseket is vizsgálják.

A **kémiában** a vegyi anyagok fő csoportjainak és jellemző tulajdonságaiknak ismerete lehetővé teszi annak megítélését, hogy az adott anyag mire és miért épp arra alkalmas, és hogyan lehet balesetmentesen használni. Ennek ismeretében a felnőttek képesek lesznek családi vásárlásaik során egészségi és gazdasági, pénzügyi szempontból helyes döntéseket hozni, valamint szavazataikkal élve az erkölcsileg helyes, a fenntarthatóságot elősegítő irányba tudják befolyásolni hazánk jövőjét. A konkrétumokból kialakuló szemlélet pedig lehetővé teszi az áltudományos, féltudományos és reális állítások közötti eligazodást, a médiatudatosságot.

Ebben az életkori szakaszban a klasszikus **fizika** témaköreit tárgyaljuk. A felvetett problémák, gyakorlati alkalmazások egyebek mellett a közlekedéshez, közlekedésbiztonsághoz, a természeti katasztrófák fizikai hátteréhez, a szűkebb és tágabb környezetünk energiaviszonyaihoz, az emberi szervezet működésének fizikájához, az időjárás fizikai sajátosságaihoz, háztartásunk elektromos ellátásához, a hangok világához, környezetünk állapotához, a környezetvédelemhez kötődnek. Az elsajátítandó ismeretek, a fejlesztett készségek és képességek gyakorlatiasak, a mindennapi életben jól használhatók, elemei jól

illeszthetők a tanulók igényeihez, életkori sajátságaihoz. A tananyag kialakítása során tekintettel kell lennünk a tanulók képességeinek és gondolkodásmódjának sokféleségére. A tananyag feldolgozása során törekedni kell a természettudományokban tehetséges, kiemelkedni képes tanulók folyamatos motivációjának fenntartására ugyanúgy, mint a nem természettudományos pályát választók általános műveltségének, tájékozottságának kialakítására. Különös gondot kell fordítani a tehetséggondozásra, az érdeklődő tanulók műszaki és természettudományos pályákra való irányítására.

Módszertani javaslatok

A megfogalmazott célok eléréséhez elengedhetetlen a megfelelő motiváció, tanulási környezet és az (inter)aktív tanulási formákat támogató tanulásszervezés szükséges, amelynek során folyamatosan fejlődik a természettudományos gondolkodáshoz nélkülözhetetlen megfigyelőképesség, a könyvtári és más információforrások használata, az információk rögzítésének és felidézésének képessége. Ennek során alakul a diákok egyéni tanulási stílusa és együttműködési képessége, megtanulnak másokkal együttműködni és csoportban tanulni.

A természettudományos képzés során jól használhatóak az informatikai eszközök. Minden témakörben mód nyílik adatok, információk, érdekességek internetes keresésére, ami nemcsak az IKT-kompetenciákat fejleszti, hanem színesíti, kiegészíti a méréseket, megfigyeléseket. Azonban hangsúlyosan fel kell hívni a figyelmet arra, hogy az internet révén rendkívül sok szakmailag hibás anyaghoz is hozzájuthatunk, ami megnöveli a tanár felelősségét.

A tantárgy szempontjából a szemléltető és ellenőrzős, továbbá a mérések értékelését segítő szoftvereket, illetve a megfelelően megválasztott oktató programokat, interneten elérhető filmeket, animációkat emelhetjük ki.

A munkaformák tekintetében a tevékenységalapú tapasztalatszerzés a csoportmunka, a kooperáció számára biztosít széles körben lehetőségeket. A tanterv lehetővé teszi a tananyag feldolgozását az aktív tanulás módszereivel, támogatja a projektfeladatok elvégzését, a kompetencia-alapú oktatást, a számítógépes animációk és szimulációk bemutatását, az interaktivitást, az aktív táblák és digitális palatáblák használatát. A tanterv sikeres megvalósításának alapvető feltétele a tananyag feldolgozásának módszertani sokfélesége.

Az alkalmazandó pedagógiai módszerek a természettudományos kompetencia fejlesztése mellett különösen az anyanyelvi és digitális kompetenciát, a matematikai kompetenciát, valamint az együttműködést erősítik.

A természettudományos vizsgálódási módszerek és modellek megismerése – és egy részüknek a kipróbálása – fontos a tudományos megismerés módszereinek és korlátainak, a változás elfogadásának megértése szempontjából. A magyar tudósok munkásságának, valamint a Kárpát-medence élővilágának, természeti értékeinek és az azokkal való gazdálkodás módjainak megismerése a nemzeti öntudat erősítéséhez is hozzájárul. Az adatok, információk internetes keresése, a könyvtári gyűjtő- és kutatómunka a digitális kompetencia gyakorlati alkalmazását erősíti, és az önálló tanulás képességét is fejleszti.

9/5. ÉVFOLYAM

A kilencedik évfolyamon a diákok öt epocha során ismerkednek elsősorban testük felépítésével és működésével, az egészséges életmód alappilléreivel.

Epochák tartalmi elemei

Tematikai egység	Egészségtan	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Az emberi test általános felépítése. Veszélyforrások ismerete környezetünkben.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A normális sejtműködés és az emberi egészség közti kapcsolat megfogalmazása. A táplálkozás energiaviszonyaival kapcsolatos mennyiségi szemlélet erősítése. Az egészséges táplálkozást szolgáló szokások, értékrendek, gyakorlati készségek erősítése, a kockázati tényezők csökkentése iránti igény felkeltése, az önmagunk iránti felelősség érzésének erősítése. A fontosabb emésztőszervi és anyagcsere betegségekkel kapcsolatos ismeretekre épülő, egészségmegőrzésre irányuló attitűdök, életviteli képességek fejlesztése. Az egészséges környezettel, életvitellel kapcsolatos gyakorlati készségek, a fontosabb légzőszervi betegségekkel összefüggő ismereteken alapuló, egészségmegőrzésre irányuló attitűdök formálása. A testképen alapuló önelfogadás erősítése, a testmódosítás különféle módjaival összefüggő értéktudat, érvelési és döntési képesség fejlesztése. A személyi higiéné biztosításával, a bőr ápolásával és egészségmegőrzésével kapcsolatos életviteli és gyakorlati készségek fejlesztése Elsősegély-nyújtási attitűd kialakítása, érzékenység embertársaink és a bajba jutottak iránt. Balesetek, vészhelyzetek megelőzése, elsősegély-nyújtási ismeretek kialakítása. Az egyes állapot rosszabbodások tüneteinek felismerése, ellátásuk kivitelezése.	
<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek</i>	<i>Fejlesztési követelmények</i>	Kapcsolódási pontok
Az egészség fogalma, az egészséges életmód és az egészséges közötti kapcsolat.	A tudatos egészségmegőrzés kialakítása	
Miért van szükségünk a különféle tápanyagokra? Hogyan függ össze a normál testsúly megőrzése a helyes táplálkozással? Milyen okai és következményei lehetnek a túlsúlynak, az elhízásnak, illetve az alultápláltságnak? Milyen minőségi szempontokat kell figyelembe venni a helyes táplálkozás érdekében? Mit jelent	A normál testsúly megőrzése jelentőségének belátása, a túlsúly és az elhízás kockázatainak felismerése. Életmódhoz igazodó étrend tervezése, ezzel kapcsolatos adatok, táblázatok használatával. Vita a különböző táplálkozási szokások, divatok (pl. vegetarianizmus) előnyeiről és veszélyeiről.	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> egészséges életmód, egészséges ételek, élelmiszerek, biztonságos otthon, külső és belső terek; allergén anyagok, család, háztartás; egészséges életmód;

az élelmiszer-összetétel és -minőség? Melyek a táplálkozással összefüggő gyakoribb megbetegedések, mit tehetünk a megelőzésük érdekében? Melyek a leggyakoribb légszennyező anyagok és hogyan hatnak az egészségünkre? Melyek a gyakoribb légzőszervi megbetegedések, mit tehetünk a megelőzés érdekében? Milyen életmóddal őrizhető meg a mozgásképeség? Hogyan előzhető meg a mozgásszervi megbetegedések? Hogyan növelhető a fizikai teljesítőképesség? Hogyan ápolhatjuk a bőrünket? Melyek a bőr gyakoribb megbetegedései, melyek ezek kockázati tényezői, mit tehetünk a megelőzés érdekében? <i>Ismeretek:</i> Tápanyagok energiatartalma, kémiai összetétele, jellemzésük módja. A normál testsúly. A túlsúly és elhízás következményei, és emelkedő kockázatuk. A tápanyagok fajlagos energiatartalma. Az alultápláltság jelei, következményei. A kiegyensúlyozott, változatos étrend jelentősége. Hiánybetegségek lehetséges okai, tünetei. Az emésztőszervi fertőzések leggyakoribb okai. Az élelmiszer-higiénia jelentősége. Élelmiszer-allergia, felszívódási és emésztési rendellenességek. A tartós stressz hatása az emésztőrendszerre. Az emésztőrendszer rosszindulatú daganatos megbetegedéseinek	Az emésztőszervi fertőzések tüneteinek, valamint a megelőzés, a gyógyulás és a fertőzés terjedésével kapcsolatos teendők összegyűjtése. Liszt- és tejcukor-érzékeny beteg diétás étrendjének összeállítása. A diétahiba veszélyeinek bemutatása. Légszennyezési adatok értelmezése, a dohányzás kockázatainak elemzése. Vérnyomásmérés osztálytársakon; statisztikai átlag számolása és ábrázolása. Az edzettség, fittség állapotának biológiai leírása, vizsgálata egyszerű mérésekkel, ezek értékelése. Érvelés a táplálékkiegészítők, teljesítménynövelők használatával kapcsolatban (előnyök, hátrányok, veszélyek). Érvek gyűjtése a testképre ható divatok veszélyeiről.	
---	---	--

kockázati tényezői. A szájhygiéné, a rendszeres fogápolás helyes gyakorlata. A vérrög képződés kockázati tényezői és következményei. A mozgásszegény életmód káros következményei. A mozgás, az életmód és az energiaszükséglet összefüggései. Az edzés és a fizikai teljesítmény összefüggése. A versenysporttal, különféle sportágakkal járó terhelés hatása a mozgás szervrendszerére. A sporttal, testépítéssel elérhető alakformálás lehetőségei, szélsőségei. Az énkép összefüggése a test fejlődésével, külső képével. Testkép és lelki egyensúly összefüggése. Ideálok és változásuk. Táplálkozási zavarok. Az öltözködés, a divat szerepe. A plasztikai sebészet módszerei, hatásaik, mellékhatásaik és veszélyeik. A bőr higiéniája (rendszeres tisztálkodás, sérülések fertőtlenítése). Kiszáradás elleni védelem, táplálás. Bőrallergia okai, tünetei. A napsugárzás (UV) károsító hatása, a bőrrák felismerhetősége, veszélyessége. A szolárium-használat kockázatai. Más szervrendszerek betegségeire utaló jelek a bőrön.		
<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Milyen mozgásszervi sérülések fordulhatnak elő? Hogyan előzhető meg és milyen elsősegély alkalmazható? Melyek a szív és érrendszeri megbetegedések kockázati tényezői, gyakoribb típusai? Mit	Segélynyújtási attitűd kialakítása és fejlesztése. Helyszínbiztosítás és saját biztonság kivitelezésére történő törekvés fejlesztése. Elsősegélynyújtás különböző típusú mozgásszervi sérülések esetén. A mozgásszegény életmód	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> biztonságos otthon, egészséges életmód; baleseti veszélyek, kockázatok.

tehetünk a megelőzésük érdekében? Milyen elsősegélynyújtás alkalmazandó vérzések, szív működési zavarok vagy keringésleállás esetén? <i>Ismeretek:</i> Sérülések típusai (rándulás, ficam, szakadás, törés). Alapvető elsősegély-nyújtási ismeretek. A bemelegítés, erősítés, nyújtás biológia alapjai, fontossága. A leggyakoribb szív- és érrendszeri betegségek tünetei, kialakulásának okai. Kockázatot jelentő életteni jellemzők. Az érrendszer állapota és az életmód közötti összefüggés. Vérzéstípusok és ellátásuk. A fertőtlenítés fontossága. A szívinfarktus előjelei, teendők a felismerés esetén. Az alapvető újraélesztési protokoll.	egészségkárosító hatásainak felismerésén alapuló, rendszeres, életmódszerű testmozgás. Az önvizsgálatok és rendszeres szűrővizsgálatok fontosságának belátása. Segélynyújtás a kültakaró sérülései (vérzés, égés, marás) során. A szív- és érrendszeri betegségekkel összefüggő ismeretek alapján következtetések levonása az egészségmegőrzésre irányuló életvitelt illetően. Elsősegély-nyújtási teendők gyakorlása a vizsgált sérülések és rosszullétek esetében (pl. újraélesztés).	
<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Tápanyag, étel, élelmiszer (minőség), étrend, tápanyag-energiatartalom, mennyiségi és minőségi éhezés, túlsúly, elhízás, tápcsatorna, higiénia, allergia, trombózis, újraélesztés, bemelegítés, nyújtás, relaxáció, bőralergia, elsősegélynyújtás, helyszínbiztosítás, betegvizsgálat, légútbiztosítás, eszméletlen, ájult, halott, vérzés, égés, marás, mérgezés, belgyógyászat, hirtelen szívhalál, stroke, infarktus, angina, asztma, epilepszia.	

A tematikai egység óra címei:

1. Az egészség fogalma
2. Az egészséges életmód alappillérei
3. Egészséges táplálkozás
4. Testmozgás
5. Dohányzás
6. Stresszkezelés
7. Dagantos megbetegedések
8. Elsősegélynyújtás fogalma, elemei
9. Légútbiztosítás
10. Nyílt sérülések
11. Zárt sérülések
12. Belgyógyászati rosszullétek
13. Alapszintű újraélesztés
14. Defibrillátor használata
15. Záróteszt

Tematikai egység	Embantan 1.	Órakeret 30 óra
Tematikai alegységek	Sejtjeinkben élünk - A sejt felépítése és működése Ételek és éleetek – A táplálkozás Jó a levegő? – A légzés Szívből szívbe – nedvkeringés, belső környezet Erő és ügyesség - mozgás és testalkat Elválaszt és összeköt - A bőr	
Előzetes tudás	A fénymikroszkóppal látható fontosabb sejtalkotók. Állati és növényi sejt megkülönböztetése. A szövet fogalma, típusai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rendszerszemlélet alkalmazása a biológiai szerveződési szintek megkülönböztetésekor, és egymással való összefüggéseikre. Rendszer és környezet összefüggésének tudatos alkalmazása a sejt felépítésének és működésének magyarázatában. Felépítés és működés közötti összefüggések megértése, a szerkezeti struktúra és a kémiai felépítés összekapcsolása. Anyag, energia és információ fogalmainak alkalmazása a sejtben végbemenő folyamatok értelmezése során. Állandóság, változás és önazonosság értelmezése a sejtben zajló biokémiai folyamatok, valamint az öregedés vonatkozásában. A normális sejtműködés és az emberi egészség közti kapcsolat megfogalmazása. A táplálkozás energiaviszonyaival kapcsolatos mennyiségi szemlélet erősítése. Az egészséges táplálkozást szolgáló szokások, értékrendek, gyakorlati készségek erősítése, a kockázati tényezők csökkentése iránti igény felkeltése, az önmagunk iránti felelősség érzésének erősítése. A fontosabb emésztőszervi és anyagcsere betegségekkel kapcsolatos ismeretekre épülő, egészségmegőrzésre irányuló attitűdök, életviteli képességek fejlesztése. A felépítés és a működés közötti kapcsolat értelmezése a légcsere és az öntisztulási képesség magyarázatában, valamint a tüdő légzőszervi felépítése és a külső gázcsere folyamat közötti összefüggés felismerésében. Az egészséges környezettel, életvitellel kapcsolatos gyakorlati készségek, a fontosabb légzőszervi betegségekkel összefüggő ismereteken alapuló, egészségmegőrzésre irányuló attitűdök formálása. A felépítés és a működés kapcsolatának különböző megjelenése az emberi mozgás szervrendszerében. Állandóság és változás szemléleti alkalmazása az izomösszehúzódás, az izommozgás és a mozgásképesség fejlődése esetében. A rendszeres testmozgás élettani hatásának ismeretén alapuló tudatos életmódra való törekvés alakítása. A testképen alapuló önelfogadás erősítése, a testmódosítás különféle módjaival összefüggő értéktudat, érvelési és döntési képesség fejlesztése.	

	A bőr felépítése és működése közötti összefüggések alkalmazása magyarázatokban. Állandóság és változás megfigyelése, értelmezése a bőr állapotával, fejlődésével és egészségével összefüggésben. A személyi higiéné biztosításával, a bőr ápolásával és egészségmegőrzésével kapcsolatos életviteli és gyakorlati készségek fejlesztése
--	---

<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek</i>	<i>Fejlesztési követelmények</i>	Kapcsolódási pontok
<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Milyen fizikai-, kémiai hatások befolyásolják a sejtek működését? Milyen kémiai összetétel jellemzi a sejteket? Hogyan megy végbe a sejtekben az anyagok átalakítása? Miért igényelnek a sejtek energiát? Miben tér el, és miben hasonlít a fény-, illetve kémiai energiát hasznosító sejtek felépítése és működése? Hogyan képesek a szervezet sejtjei összehangolni a működésüket? Hol fordulnak elő sejthálózatok, és mi jellemzi ezeket? Hogyan függenek össze a sejtekben zajló folyamatok a táplálkozásunkkal? Mi történik az elfogyasztott ételekkel a tápcsatornában? Hová kerülnek a bélrendszerből felvett tápanyagok, mi történik velük a szervezetben? Mi a légzés élettani szerepe, hogyan függ össze a légzés a sejtjeinkben zajló folyamatokkal? Hogyan megy végbe a ki- és belégzés folyamata? Hogyan szabályozza a szervezet a légzés teljesítményét? Hogyan és miért változik a be- és kilélegzett levegő összetétele? Mi az összefüggés a légzés és a hangképzés között?	Fizikai-kémiai folyamatok biológiai szerepének, az élő állapot fizikai feltételeinek, határainak elemzése. Kémiai felépítés és biológiai funkció összefüggéseinek elemzése példákon. A sejten belüli kémiai folyamatok szabályozottságának belátása. Az élő rendszerek energiaszükségletének megértése, a sejt szintű energiaátalakító folyamatok lényegi ismerete, kapcsolatuk belátása. Struktúra és funkció összekapcsolása a sejt szintű folyamatok elemzése során. A szabályozott sejt működés néhány funkciójának értelmezése a soksejtű szervezeten belül. A sejtek közötti anyag- és információforgalom jelentőségének belátása, példákon keresztül. A táplálkozás szervezet- és sejt szintű folyamatainak összefüggésbe hozása. A nyílt rendszer működésének értelmezése az anyagcsere példáján. A tápcsatorna-szakaszok felépítésének, a bennük végbemenő élettani folyamatok kémiai szintű értelmezése, ennek alapján folyamat elemzés (ábrázolás, ábraelemzés).	<i>Matematika:</i> hossz-, terület-, felszín-, térfogatszámítás; mértékegységek, átváltások; nagyságrendek; halmazok használata, osztályokba sorolás, rendezés, átlagérték, szórás. Szimmetria; alá- és fölérendeltségi viszony; mellérendeltség. <i>Informatika:</i> az információ fogalma, egysége. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> egészséges életmód, egészséges ételek, élelmiszerek, biztonságos otthon, külső és belső terek; allergén anyagok, család, háztartás; egészséges életmód; baleseti veszélyek, kockázatok. <i>Testnevelés és sport:</i> életvezetés, egészségfejlesztés. A helyes testtartás szerepe az énkép és testkép kialakításában; mozgáskultúra; prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés; a fittség jellemzői.

Milyen folyadékterek fordulnak elő a szervezetünkben? Mi a kapcsolatuk? Miből áll, hogyan keletkezik, hogyan és miért alvad meg a vér? Hogyan biztosítja a szív a vérkeringés irányát és változó teljesítményét? Mi az erek feladata? Hol és hogyan tapintható a pulzus, mérhető a vérnyomás? Miért változó a vizelet mennyisége és összetétele? Hogyan függ ez össze a belső környezetünk viszonylagos állandóságával? Hogyan kapcsolódnak egységes rendszerré a csontjaink? Milyen a csont összetétele, szöveti és szerkezeti felépítése? Mi a magyarázata az izom összehúzódási képességének? Milyen mechanikai elvek alapján írható le az izommozgás? Hogyan alakul ki az egyes testrészek mozgásképesége? Milyen kép él bennünk a testünkről? Hogyan változott a szépségideál a múltban, és mi határozza meg a jelenben? El tudjuk-e fogadni a saját testünket? Hogyan módosítható a test megjelenése, formája? Milyen feladatokat lát el a bőrünk? Hogyan épül föl? Mit jelez a bőr testünk állapotából? Mi alakítja ki a bőr alapszínét? Milyen bőrszín változatok jellemzőek az emberi fajra? Hogyan jelenik meg a biológiai sokféleség az emberi faj testi jellemzőinek esetében? <i>Ismeretek:</i> A víz biológiai szempontból fontos jellemzői. A sejtek víztartalma. A környezeti	Egy szerv több funkciójának értelmezése a máj példáján. Az emésztési és a sejtszintű lebontási folyamatok közötti összefüggés felismerése. A légzés szervezet- és sejtszintű folyamatainak összefüggésbe hozása. A légutak és a tüdő felépítésének, a bennük végbemenő élettani folyamatok elemzése (ábrázolás, ábraelemzés). A légcsere biomechanikai értelmezése. Légzésfunkciós vizsgálat értelmezése A gázcsere, a légzési gázok szállításának, a szervek oxigénellátásának a fizikai-kémiai összefüggéseket figyelembe vevő magyarázata. A gégeműködést mutató ábraelemzés, a működés összekapcsolása a fizikai ismeretekkel. A nedvkeringés rendszerszemléletű értelmezése, a testfolyadékok megkülönböztetése és összefüggésük felismerése. A vérvétel, a laborelemzés jelentőségének belátása, a fontosabb adatok értelmezése. Állandóság és változás szempontjainak alkalmazása a folyamat értelmezésében. A véralvadás folyamatának megértése, jelentőségének felismerése, a trombózisos betegségekkel való összefüggésbe hozása. Az érrendszer és a szív felépítése,	Mozgáskultúra; életvezetés, egészségfejlesztés; energiabefektetés tudatossága. Gerincvédelem. Higiéniai ismeretek tudatos alkalmazása. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> hangok, hangzók, intonáció. <i>Ének- zene:</i> énekhangok. <i>Vizuális kultúra:</i> Emberábrázolás és változásai; szimmetriák, arányok. Reklámok. Formák arányviszonyai. <i>Művészetek:</i> az emberábrázolás, az életkorok megjelenítése.
---	--	---

koncentráció hatása. A sejthártya áteresztőképessége, transzportfolyamatok. A sugárzások és az életheletőségek közötti összefüggések (fototrófia, UV-védelem). Elsődleges és másodlagos biogén elemek, nyomelemek. Az élő rendszereket felépítő szerves anyagok fontosabb típusai, sajátos biológiai funkciói. A biológiai folyamatok energetikai összefüggései; a lebontó és a felépítő anyagcsere jellemzői. Az energia elsődleges forrása. A folyamatok alapegyenlete, szakaszai, energia- és anyagmérlege, helye a sejten belül. A sejtmembrán jelforgalmi fehérjei. A sejtek közötti fizikai kapcsolatok formái. A kémiai kommunikáció lehetősége. A sejt felépítő és lebontó folyamatait jellemző anyagforgalom összefüggése a táplálkozással (főbb szerves anyagcsoportok szerepe, jelentősége az energiabevitelben és a felépítő folyamatokban). A tápcsatorna szakaszai és működésük. A fontosabb emésztőenzimek, termelődésük és hatásuk helye. A máj elhelyezkedése és szerepe a szervezet működésében. A tápanyagok szállítási módjai. Az oxigénfelvétel és a széndioxid leadás összefüggése a sejtlegzés biokémiai folyamatával. A légzési teljesítmény és a szervezet energiafelhasználása közötti összefüggés. A felső- és alsó légutak felépítése.	valamint a bennük végbemenő élettani folyamatok összekapcsolásán alapuló folyamat elemzés (ábrázolás, ábraelemzés). Körfolyamat értelmezése a szív ciklus példáján. A vese felépítése és a benne végbemenő élettani folyamatok összefüggésbe hozásán alapuló folyamat elemzés (ábrázolás, ábraelemzés). Evolúciós szemlélet alkalmazása az emberi mozgásképeség eredetének, jellegének magyarázatában. Érvek gyűjtése a helyes testtartás fontosságáról. Változás és fejlődés értelmezése az egyén mozgásképeségével összefüggésben, a folyamat főbb lépéseinek meghatározása. A testi képességek, adottságok és a munkavégzés, munkaformák összefüggésének tudatosabb értelmezése. A csontok mechanikai szerkezete, kémiai összetétele és biológiai funkciója közötti összefüggésekkel kapcsolatos kísérletek elvégzése. Példák a különböző csontkapcsolatokra. A csontok egymással és az izmokkal való kapcsolódási módjainak összefüggésbe hozása a mozgásképeséggel. Az izomzat hierarchikus felépítésének belátása, a rendszerszerűség felismerése. A molekuláris, szöveti-, szerv- és szervezetszintű működések összefüggésbe hozása. Ennek során a mechanikai elvek, biomechanikai szemlélet alkalmazása.	
--	---	--

A tüdő elhelyezkedése a mellüregben. A ki- és belégzés folyamata, a légcsere biofizikai alapja. Légzőizmok. A légúti utak felépítése, gázcsera fogalma és feltételei. Külső és belső gázcserefolyamatok és fizikai hátterük. A légzési gázok szállítási módjai, a hemoglobin szerepe, jelentősége. A vér kémhatása és a szén-dioxid-szint közti összefüggés. A gége felépítése, funkciói. A hangszalagok elhelyezkedése, szerepe, hangadás és hangképzés biológiai tényezői. Folyadékter fogalma. A vér oldott és sejtes elemei. A vér és a szövetközi nedv, ill. a nyirok keletkezése, összetétele, funkciói. A hajszálerekben zajló anyagáramlás iránya és oka. A véralvadás élettani jelentősége, a folyamat fő lépései és tényezői. A szív felépítése és működése, kapcsolata a szívizom sajátosságaival. A szívritmus, pulzusszám, pulzustérfogot és perctérfogot összefüggése. Értípusok, felépítésük, funkciójuk. A vénás keringést segítő tényezők. A véreloszlás szabályozása. A vérnyomás fogalma, mérése, normál értékei. A homeosztázis értelmezése a folyadékterek összetételének példáján. A vese szervi felépítése, a vesetestecske felépítése és működése. A vízviasszívás mértékének szabályozása. Ionháztartás zavara, kiszáradás, rehidráció. A két lábon járás testi következményei. A kéz és a koponya jellegzetességei. A mozgás szerepe az emberi kommunikációban.	A bőr funkcióinak és felépítésének kapcsolata a szervezetszintű működésekkel – hőszabályozás elemzése. Az emberi faj bőrszínskálájának a biológiai sokféleség részeként való értelmezése. Képek gyűjtése a különböző bőrbetegségekről, tünetek felismerése. Érvék gyűjtése a szűrővizsgálatok, illetve az önvizsgálat fontosságáról.	
---	---	--

A magzatra jellemző mozgások. Az újszülött öröklött mozgási reflexei. A csecsemő és a kisgyermek mozgásában bekövetkező változások (átfordulás, mászás, ülés, járás, kézhasználat). Az öregedéssel járó mozgáskéesség változások és az életmód összefüggése. A csont szilárdsága és rugalmassága, a kémiai összetétel és a szöveti-, szervi felépítés főbb jellemzői. A csontok formai típusai. A csontok kapcsolódási formái. A végtagok és függesztő elemeik, a gerincoszlop és a bordák, a koponya fontosabb csontjai. A vázizmok összehúzóási képességének magyarázata, a molekuláris struktúra felépítése és működése. Az izmok hierarchikus felépítése. A hajlító és feszítő izmok működése néhány példán, az izmok csontokhoz tapadásának módja. Emelő elv érvényesülése. A mozgás idegi szabályozása. Az izomerő és munka értelmezése. Szűrővizsgálatok lehetősége, fontossága. A bőr funkciói, rétegei, szöveti felépítésük, függelékei, mirigyei, receptorai. Az erek, a zsírszövet és a mirigyek szerepe a hőszabályozásban. Bőrflóra, pattanás, mitesszer, hámlás. A bőr regenerációja, sebgyógyulás. Bőrpigment, melanin. Éghajlati alkalmazkodás és bőrszín összefüggése. A napozás hatása, veszélyei, átmeneti barnulás. Az emberi rasszok jellemző testi jellegei. A testi jellegek népcsoporton belüli eltérései, átlagértékek és szélsőségek.		
--	--	--

<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Biogén elem, enzim, kicsapódás (koaguláció), anyagcsere (lebontó és felépítő), autotróf, heterotróf, sejtlegzés, erjedés, fotoszintézis, mitokondrium, zöld szintest, tápanyag, étel, élelmiszer (minőség), étrend, tápanyag-energiatartalom, mennyiségi és minőségi éhezés, túlsúly, elhízás, tápcsatorna, emésztőenzim, emésztés, felszívódás, higiénia, allergia, folyadékter, vér, nyirok, véralvadás, trombózis, artéria, véna, vérkör, kamra, pitvar, szívbillentyű, szívciklus, perctérfogat, vérnyomás, homeosztázis, újraélesztés, reflex, ízület, függesztő öv, csontsűrűség, izom, ín, szalag, bemelegítés, nyújtás, izomösszehúzódás, relaxáció, hám, irha, bőralja, szőrtüsző, verejtékmirigy, faggyúmirigy, pigment, bőrszín, érző idegvégződés, bőrrallergia.
------------------------------------	--

A tematikai egység óra címei:

1. A sejtek felépítése
2. Szövetek
3. Kültakaró
4. A kültakaró egészsége
5. Táplálkozás
6. Egészséges táplálkozás
7. A légzőrendszer
8. A vér összetétele, a homeosztázis
9. A keringési rendszer felépítése és működése
10. Szív és érrendszeri betegségek
11. Alapszintű újraélesztés
12. Kiválasztás
13. Az immunrendszer felépítése és működése
14. Az immunrendszer betegségei
15. Záródolgozat

Tematikai egység	Embertain 2.	Órakeret 30 óra
Tematikai alegység	Védelmi vonalaink - Az immunrendszer A vérünkben van? – A hormonális szabályozás Harcoldj vagy fuss! - Az idegrendszer Új kezdetek - Szaporodás, szexualitás	
Előzetes tudás	A vér összetétele, az egyes alkotók szerepe. Belső környezet fogalma. Baktérium, vírus fogalma, megkülönböztetése. Fertőzés, járvány fogalma. Antibiotikumok hatása, jelentősége. Hormon fogalma, a hormonális szabályozás elvi alapjai (a vércukorszint szabályozása).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Rendszerszemlélet alkalmazása az immunrendszer és a szervezet egészének viszonyára, valamint az immunrendszer komplexitásának belátására. Az oksági gondolkodás fejlesztése az immunrendszer működését feltáró kísérletek értelmezése során. Az ismereteken alapuló döntéshozatali és cselekvési képesség fejlesztése. Az absztrakt gondolkodás fejlesztése az életfolyamatok szabályozásáról és vezérléséről alkotott modell általánosításával, az idegi és hormonális szabályozás közötti hasonlóságok és különbségek, valamint az egységes (neuroendokrin) rendszerbe kapcsolódás felismerése során.	

	Rendszerszemlélet alkalmazása a szabályozott állapot biológiai értelmezésében. Rendszer és környezet kapcsolatán alapuló szemléletmódok alkalmazása az érzékelés és a szabályozottság magyarázatában. A tudatmódosító, függőséget okozó szerekkel szembeni elutasító magatartás erősítése. A vezéreltség, szabályozottság általános mechanizmusainak megértése a szaporodás és az öröklődés kapcsolatainak példáján. Az egyirányú és a körfolyamatok közti különbség megértése a nemi működések példáján. A felelős párkapcsolatok gyakorlását és a pályaválasztást segítő önismeret fejlesztése.
--	---

<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek</i>	<i>Fejlesztési követelmények</i>	Kapcsolódási pontok
<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Miért van szükségünk biológiai „önvédelemre”? Mit jelent az önazonosság, és mi veszélyezteti ennek megőrzését? Hogyan győzi le szervezetünk a fertőzéseket? Miért következhet be az átültetett szervek kilökődése? Mi a magyarázata a védőoltások hatékonyságának? Milyen betegségeket sikerült leküzdeni, vagy visszaszorítani ezen a módon? Mi gyengíti, és mi erősíti immunrendszerünket? Milyen következménye lehet a meggyengült immunvédelemnek? Milyen sajátosságai vannak a kémiai szabályozásnak? Milyen anyagok a hormonok, mi jellemzi termelődésüket, szállításukat és hatásukat? Milyen kapcsolat van az idegi és a hormonális szabályozás között? Mi jellemzi munkamegosztásukat? Melyek a szervezet belső egyensúlyára ható legfontosabb hormonok, hol termelődnek, és	Az immunrendszer működését feltáró kísérletek és az arra adott magyarázatok értelmezése. Alapvető közegészségügyi és járványtani ismeretek alapján valós helyzetek elemzése, cselekvési lehetőségek mérlegelése. Az információ értelmezése a saját-idegen felismerési mechanizmusokban. A veleszületett, természetes védekezőképesség, valamint a szerzett, specifikus immunitás megkülönböztetése. A szervátültetéssel kapcsolatos vélemények, magatartásformák azonosítása, összevetése. A védőoltások indokoltságának értelmezése. A testi és lelki egészség közötti összefüggés belátása, biológiai magyarázata. A tartós stressz kezelésével összefüggő, egészségmegőrzést szolgáló életviteli és gyakorlati lehetőségek megismerése, összevetése a saját életmóddal. A hormonhatás specifikusságának	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> család, háztartás; egészséges életmód; egészségügyi intézmények, hatóságok. A személyes környezetre ható technológiák; baleseti veszélyek, kockázatok. <i>Testnevelés és sport:</i> mozgáskultúra; prevenció, életvezetés, egészségfejlesztés, prevenció, egészségvédelem, teljesítményfokozó szerek veszélyei. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek; magyar nyelv és irodalom; technika, életvitel és gyakorlat:</i> A nemi különbségeket kiemelő, illetve az azokat elfedő szokások, öltözetek. A szerelem és szexualitás, a család és

mi a hatásuk? Mely rendellenességek, betegségek vezethetők vissza valamely hormonális zavarra? Mi a kapcsolat a teljesítményfokozó szerek és a hormonrendszer között? Jár-e valamilyen veszéllyel ezek alkalmazása? Hogyan képes a szervezet beállítani belső állapotának életfontosságú jellemzőit? Hogyan képes válaszolni az idegrendszer a külső és belső ingerekre? Hogyan állítják elő és továbbítják az idegsejtek a jeleket? Mi az oka az idegrendszer belső aktivitásának? Mi a gerincvelő szerepe az idegi szabályozásban? Melyek az emberi érzékelés területei? Milyen közös és egyedi sajátosságok jellemzik érzékszerveinket? Mit tehetünk, érzékelési képességeink megőrzése érdekében? Milyen szabályozó rendszerek öröködnék létfenntartó életműködéseink felett? Hogyan alkalmazkodik szervezetünk a testi és lelki terheléshez? Mi történik pihenés, feltöltődés során? Hogyan szerveződik az emberi agy? Hogyan születnek érzelmeink, gondolataink? Hol és hogyan őrizzük emlékeinket, tanult képességeinket? Melyek az idegrendszert érintő fontosabb rendellenességek, megbetegedések? Mit tehetünk megelőzésük érdekében? Mi magyarázza az ivaros úton létrejött utódok sokféleségét, az ivarsejtek és az ivarsejteket létrehozó egyedek különbségeit, a férfi és nő biológiailag eltérő jellemzőit?	megértése, a hormon-receptor kapcsolódás jelentőségének felismerése. A szabályozás és vezérlés fogalmának elmélyítése a hormonális működés példáján. Az idegi és hormonális szabályozás összehangoltságának megértése a hipotalamusz-hipofízisrendszer felépítése és működése alapján. Hormonzavarokkal összefüggő kórképek vizsgálata, a kockázatok és megelőzési lehetőségek felismerése, következtetések levonása. Érvelés a teljesítményfokozó és izomtömeg-növelő szerek használata ellen. A szabályozás és vezérlés fogalmainak alkalmazása az idegrendszer működésének magyarázatakor. Állandóság és változás szempontjain alapuló folyamatelemzés és magyarázat. A jel fizikai, kémiai és biológiai értelmezése. A környezetben előforduló, az élőlények számára adekvát hatások, energiaformák azonosítása, az inger fogalmának értelmezése. Reflextípusok megkülönböztetése, a reflexkör felépítése és működése közötti kapcsolat értelmezése. A környezetben előforduló, az élőlények számára adekvát hatások, energiaformák azonosítása, az inger fogalmának értelmezése. Az érzékszervek felépítése és	születés, a gyermekkor és serdülés mint irodalmi téma. <i>Etika:</i> az egyén szabadsága és felelőssége.
---	---	--

<i>Ismeretek:</i> Kórokozó, fertőző és megbetegítő képesség, helyi és világjárvány. A kórokozók által okozott lehetséges hatások. A saját sejtek meghibásodásának veszélye. A veleszületett és a szerzett immunitás. A nyiroksejtek típusai és funkciói. Az immunválasz szabályozása. Vércsoportok, vérátömlesztés, szervátültetés. A kórokozók hatása és a védekezés lehetősége (Semmelweis, Pasteur). Passzív és aktív immunizálás. Gyakoribb védőoltások, az immunizálás közegészségügyi szerepe. Az immunrendszer és a lelki állapot közötti összefüggés. A tartós, nem kontrollált stressz és a gyógyszerek hatása az immunrendszerre. A rákos megbetegedések és az immunrendszer gyengülése közötti összefüggések. Az immunrendszer rosszindulatú megbetegedése. Az allergia és az asztma immunológiai háttere. Autoimmun betegség. A hormonhatás jellemzői. Belső elválasztású mirigy fogalma. Hormon és receptor összefüggése, specifikus hatás. A folyamatba való beavatkozás lehetősége. A hipofízis- és a hipotalamuszrendszer felépítése és működése. A hormonális szabályozás hierarchikus felépítése. Az idegrendszeri ellenőrzés érvényesülése. A hormonhatás időbeli jellemzői. Példák a központi idegrendszerben termelődő hormonok hatásaira (szorongás, eufória). A vércukorszint szabályozásában	működése közötti összefüggés elemzése. Elvégzett érzékelés-élettani kísérletek értelmezése. Szomatikus és vegetatív szabályozás megkülönböztetése, a vegetatív szabályozás néhány területének, módjának és funkciójának értelmezése. A szabályozás elemzése példákon. Felépítés és működés kapcsolatba hozása, a rendszerszerűség felismerése és magyarázata. A gyakoribb idegrendszeri megbetegedések azonosítása jellegzetes tüneteik alapján. Az ivartalan és az ivaros szaporodás előnyeinek és hátrányainak összehasonlító jellemzése. Az ivarsejtek összevetése. A ciklikus működések megértése. A családtervezés lehetőségei kapcsán érvek és tények megbeszélése. Filmek, folyamatábrák, makettek értelmezése.	
---	---	--

résztvevő mirigyek és hormonjaik, a szabályozás mechanizmusa. A tiroxin és az adrenalin hatása. A szerzett cukorbetegség kockázati tényezői, felismerése, lehetséges következményei és kezelésük. Növekedési rendellenességek. Pajzsmirigy betegségek. Hormonok, hormonhatású szerek a környezetünkben, lehetséges veszélyek. A hormonális dopping módszerei, veszélyei. A szabályozókör fogalma, elemei. A negatív visszacsatolás működési elve, biológiai szerepe. Egy példa ismerete. Az idegsejt felépítése. A nyugalmi potenciál tényezői, értéke. Akciós potenciál kialakulása, terjedése. Kémiai szinapszis hatásai: serkentés és gátlás. A szinapszisok működésére ható anyagok. Az idegsejtek aktivitásának belső ritmusa (biológiai órák). A gerincvelő felépítése, kapcsolatai, funkciói. Szomatikus és vegetatív gerincvelői reflexek. Az inger fogalma, típusai. A receptor funkciói. A szem felépítése, a látás folyamata, jellemzői. Alkalmazkodás a változó távolsághoz és fényerőhöz. A fül felépítése, a hallás és egyensúlyozás folyamata. A kémiai érzékelés (szaglás, ízlelés). Észlelés és érzékelés különbsége, az agy szerepe az érzékelésben. Szemhibák és látásjavító eszközök, módszerek. A halláskárosodás kockázatai. Zajártalom. Az érzékszervek vizsgálati módszerei. Vegetatív szabályozás fogalma, funkciója, szabályozási területei.		
---	--	--

Szimpatikus és paraszimpatikus működés. Egy vegetatív működés szabályozásának példája (pl. légzés). Az agy részei. Agyidegek. Az agykéreg komplexitása, sejthálózatok, kéreg alatti magvak, fehér állomány. Az értelmi és érzelmi működés, a memória. Éberség és alvás ritmusa, az ingerek változatosságának szerepe. Az agy vizsgálati módszerei. Idegrendszeri sérülések okai, gyakoribb esetei és következményei (ideg-, gerinc-, agysérülés). Fejlődési rendellenességek, fogyatékoság. Fertőzések. Agyi keringési zavarok. Parkinson-kór, Alzheimer-kór, prionbetegség. Ivaros és ivartalan szaporodásformák az élővilágban. Kromoszomális, elődleges és másodlagos nemi jellegek. A férfi és női ivarsejtek, ivarszervek felépítése, működése, a nemi működések szabályozása. Családtervezés és lehetőségei. A megtermékenyülés, a méhen belüli élet fő jellemzői. A magzati élet védelme. Születés. A születés utáni élet fő szakaszainak biológiai jellemzői.		
--	--	--

<i>Kulcsfogalmak/ fogalmak</i>	Fertőzés, járvány, veleszületett immunitás, szerzett (specifikus) immunitás, antigén, antigén felismerés, antitest (immunglobulin), nyiroksejt (limfocita), védőoltás, immunizálás, immunológiai memória, hormon, receptor, belső elválasztású mirigy, szteroid, agyalapi mirigy-, pajzsmirigy-, hasnyálmirigy-, mellékvese-hormonok, vezérlés, szabályozás, negatív visszacsatolás, idegsejt (neuron), akciós potenciál, ingerküszöb, szinapszis, reflexkör, szomatikus és vegetatív idegrendszer, szimpatikus és paraszimpatikus működés, érzékelés, érzékszerv, nagyagy, kisagy, agytörzs, agykéreg, ivartalan és ivaros szaporodás (szexualitás), klónozás, tüsző, sárgatest, tüszőserkentő és tüszőhormon (ösztrogén), sárgatestserkentő és sárgatest-hormon (progeszteron), hím nemi hormon (tesztoszteron), ovuláció, menstruáció, megtermékenyülés, beágyazódás, magzat, méhlepény.
------------------------------------	---

A tematikai egység óra címei:

1. A férfi ivarszerv
2. A női ivarszerv
3. Menstruáció, fogamzás, fogamzásgátlás
4. A terhesség és a szülés, az ember életszakaszai
5. A serdülőkor
6. Hormonrendszer
7. Hormonális betegségek
8. Az elemi idegjelenségek
9. Az idegrendszer felépítése
10. Az idegrendszer működése
11. Az idegrendszer betegségei
12. Érzékszervek
13. Érzékszervek vizsgálata
14. Az érzékszervek betegségei
15. Záródolgozat

Tematikai egység	Genetika	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A sejtek felépítése és működése.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A DNS, RNS, és fehérjemolekulák szerkezete, kölcsönhatásaik és a biológiai funkcióik közötti kapcsolat megértése. A molekuláris genetika alapjaival, szemléletmódjával kapcsolatos ismeretek alapján a molekuláris genetika szerepének megértése a társadalmi, gazdasági és környezeti folyamatok, jelenségek formálódásában. A molekuláris genetika hatásának belátása az élelmiszer- és gyógyszeriparra, a mezőgazdaságra és az emberre. A bioetika, a biotechnológia, a géntechnológia szerepének és jelentőségének belátása. A gén és a környezet, az emberi tevékenység, a hajlam és a kockázati tényezők kölcsönhatásának megértése. Megalapozott szakmai ismereteken alapuló véleményalkotás és vitakészség fejlesztése.	

	A mendeli genetika szemléletmódja és kibontakozása fő lépéseinek (tudománytörténeti vonatkozások is) megismerése. Az ember megismerése és egészségének fejlesztése az emberi öröklődés példáin. A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése genetikai feladatok megoldásával. A genetikai tanácsadás gyakorlati hasznának belátása.
--	---

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások</i> Mit jelent a „félleg megmaradó” lemintázódás a DNS megkettőződésében? Miért bonyolult a DNS információtartalmának a megfejtése? Hogyan érvényesülnek a Mendel-szabályok az AB0 és Rh vércsoport öröklődésében? Miért nevezzük a nemhez kapcsolt gének öröklődését „cikk-cakk” öröklődésnek? Miért tiltott a világ legtöbb országában a vérrokonok házassága? Mi a valószínűsége a fiú, illetve a lány utódok születésének? Hogyan örökölhette egy férfi a vörös-zöld színtévesztés betegségét, ha szülei egészségesek voltak? Miért kell a hibrid kukorica vetőmagját évente újra előállítani? Miért gyakoribbak az öröklődő betegségek zárt közösségekben?	A DNS örökítő szerepének értelmezése. A kodonszótár használata a pontmutációk következményeinek levezetéséhez. Érvelés a géntechnológia alkalmazása mellett és ellen. A hétköznapi életben is elterjedten használt fogalmak (GMO, klón, gén stb.) jelentésének ismerete, szakszerű használata. A biotechnológia gyakorlati alkalmazási lehetőségeinek bemutatása példákon keresztül. A molekuláris genetika korlátainak és az ezzel kapcsolatos etikai megfontolásoknak a bemutatása. Az öröklődés folyamatainak leírása és magyarázata, az összefüggések felismerése.	<i>Kémia:</i> nukleinsavak, fehérjék. <i>Informatika:</i> az információtárolás és -előhívás módjai. <i>Etika:</i> a tudományos eredmények alkalmazásával kapcsolatos kérdések. <i>Matematika:</i> a valószínűség-számítás és a statisztika alapjai. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> A vérzékenység öröklődése az európai királyi családokban. Rokonházasság a fáraók dinasztiáiban.

Melyek a legismertebb génátviteli eljárások? Miért használható a bűnüldözésben a DNS-chip? Hogyan „készült” a Dolly nevű bárány? Mit jelent a génterápia? <i>Ismeretek</i> A DNS örökítőanyag-szerepe. RNS-szintézis és RNS-érés. A genetikai kód és tulajdonságai. A fehérjeszintézis folyamata. A sejtosztódás típusai és folyamatai. A mutáció és típusai, valamint következményei (Down-kór, Klinefelter- és a Turner-szindróma, rák). A genetikai információ tárolása, megváltozása, kifejeződése, átadása, mesterséges megváltoztatása. Nukleotid szekvencia leolvasása. Plazmidok és az antibiotikum-rezisztencia, transzgenikus élőlény. DNS-chip, reprodukció klónozás (Dolly), GMO-növények és állatok, mitokondriális DNS. Humán genom programok, génterápia. A környezeti hatások. Mutagén hatások. Domináns-recesszív, intermediér és kodomináns öröklődés. A három Mendel-törvény.	A genetikai tanácsadás szerepének belátása az utódvállalásban. Családfa elemzés. A környezeti hatások öröklődésben betöltött szerepének magyarázata. Mendel és Morgan kutatási módszerének és eredményeinek értelmezése. A mendeli következtetések korlátainak értelmezése. Genetikai feladatok megoldása. Családfa alapján következtetés egy jelleg öröklődés menetére.	
--	---	--

Egygénes, kétgénes és poligénes öröklődés. Génkölcsonhatások, random keresztezés, letális hatások. A nemi kromoszómához kötött öröklődés. A humángenetika vizsgálati módszerei (családfaelemzés, ikerkutatás). A Drosophila (ecetmuslica) mint a genetika modellszervezete. A mennyiségi jellegek öröklődése. Környezeti hatások, örökölhetőség, hajlamosító gének. Genetikai eredetű betegségek (albinizmus, szintévesztés, vérszegénység, sarlósejtes vérszegénység, Down-kór, magas vérnyomás stb.).		
---	--	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Szemikonzervatív megkettőződés, triplet, genetikai kód, kodon, antikodon, genom, gén, allél, kromoszóma, kromatin állomány, kromatida, hiszton, mitózis, meiózis, mutáció, mutagén, pontmutáció, kromoszómamutáció, indukált mutáció, rekombináns DNS-technológia, restrikciós enzim, baktérium transzformáció, plazmid, kiméra, vektor, gél-elektroforézis, DNS ujjlenyomat, szekvenálás, génterápia, genotípus, fenotípus, homozigóta, heterozigóta, szex-kromoszóma, autoszóma, rekombináció, domináns, recesszív, intermediér öröklődés, dominancia sorrend, kodominancia, letális allél, kvantitatív jelleg, génkölcsonhatás, nemhez kötött öröklődés
--------------------------------	---

A tematikai egység óra címei:

1. A nukleinsavak (DNS, RNS) szerepe, felépítése, a DNS mint örökítőanyag.
2. DNS szintézis és enzimejei.
3. Génműködés, fehérjeszintézis.
4. Alapfogalmak: gén, kromoszóma, kromatida, haploid, diploid, allél, homo- és heterozigóta.
5. Sejtosztódás: mitózis, meiózis

6. Klasszikus genetika, domináns-recesszív öröklésmenetek, Mendel törvények.
7. Nem mendeli öröklésmenetek: intermedier, kodominancia, génkölsönhatások, többgénes öröklődés
8. A nemi kromoszómához kötött öröklődés, nemi kromoszóma rendellenességek.
9. Családfa.
10. Genetikai változékonyság: rekombináció, kapcsolt és független öröklődés, mutáció.
11. Új technikák: rekombináns DNS technika, gélelektroforézis, polimeráz láncreakció, genetikai ujjlenyomat, klónozás, molekuláris törzsfa.
12. Projekt készítés.
13. Lehetőségek a biotechnológiában: mezőgazdaság, orvostudomány. Humán genom projekt
14. Néhány emberi tulajdonság öröklődése.
15. Záródolgozat.

Tematika egység	A Naprendszer és a Föld		Órakeret 30 óra
Tematikai alegység	Naprendszer keletkezése, bolygók jellemzése A Föld, mint közetbolygó szerkezete és folyamatai		
Előzetes tudás	A Naprendszer bolygói. A Föld, mint égitest jellemzői. A Föld mozgásai és azok következményei (napszakok, évszakok váltakozása). Alapvető tájékozottság a térbeli és az időbeli nagyságrendekben. A Föld alakja, felépítésének egyszerű modellje. A szárazföldek és az óceánok elhelyezkedése. Elemi tájékozottság a földtörténet időrendjéről. Az alapvető domborzati és felszínformák felismerése, jellemzőik ismerete. A leggyakoribb hazai üledékes és vulkáni kőzetek.		
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A modellhasználat fejlesztése a Naprendszer keletkezéséről és felépítéséről alkotott elképzelések tudománytörténeti jelentőségének megértésén keresztül. A csillagászati térben való tájékozódási képesség fejlesztése. A rendszerfogalom fejlesztése a Naprendszer felépítésében megfigyelhető törvényszerűségek felismerésével. A Föld mozgásaiból adódó jelenségek törvényszerűségeinek felismertetése. A közetbolygó, mint összetett, törvényszerűségek alapján változó rendszer bemutatása. Az oksági gondolkodás erősítése anyagok különböző körülmények közötti eltérő fizikai viselkedésének bemutatásával. Helyes időképzet kialakítása időnagyságrendek összevetése, az események sorrendiségének felismerése révén. A közetbolygó, mint összetett, törvényszerűségek alapján változó rendszer bemutatása. Az oksági gondolkodás erősítése anyagok különböző körülmények közötti eltérő fizikai viselkedésének bemutatásával.		
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok	
<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> <i>Ismeretek:</i> Csillagok keletkezése. Nap és a Naprendszer bolygói. A közet- és gázbolygók jellemzése.	A geo- és a heliocentrikus világkép, a bolygómozgás törvényszerűségei. A Világegyetem (Univerzum), a Tejútrendszer (Galaxis) és a Naprendszer kapcsolata és méretei.	<i>Matematika:</i> adatok ábrázolása, függvények. Logika, matematikai eszközhasználat. Térbeli mozgások elképzelése időegységek, időtartammérés.	

A Hold jellemzése; mozgásai földi hatásainak, a holdfázisok A Föld mint égitest. Gömbhéjainak szerkezete és ásványtani összetétele. A belső gömbhéjak fizikai jellemzői; Az egyes gömbhéjak fő geokémiai és ásványtani jellemzői. A kőzetlemezek mozgásai és következményei. A kontinentális és az óceáni kőzetlemezek felépítésének A közeledő, a távolodó és az elcsúszó kőzetlemezek. földrengések és következményei, a cunami. A vulkánosság típusai Ásványkincsek A kőzetek csoportosítása, Ércek és más hasznosítható ásványegyüttesek Fosszilis energiahordozók: a kőszén és a szénhidrogének keletkezésének folyamata, gazdasági jelentőségük Földtörténet A kormeghatározás módszerei, a módszerek szerepének összehasonlítása. A földtörténeti időskála elemzése; eon, idő, időszak, kor időegységek rendszere. A Föld belső és felszíni fejlődésének legfontosabb eseményei, azok nyomai bolygónkon; az élet elterjedésének legfontosabb lépcsői. Az élet visszahatása a földrajzi, és ezen keresztül a geológiai folyamatokra, a környezet változásának mérföldkövei; konkrét példák megnevezése, területi előfordulásuk bemutatása.	A Világegyetem keletkezésével kapcsolatos legfontosabb elméletek bemutatása. A Nap, mint csillag szerkezete, jellemző folyamatainak bemutatása. A Naprendszer tagjai, felépítésének törvényszerűségei, az égitestek osztályozása. A naptevékenység földi hatásai példák alapján. A Föld-típusú (kőzet-) és a Jupiter-típusú (gáz-) bolygók jellemzőinek összehasonlítása, a törpebolygó mint égitesttípus magyarázata, kisbolygók, üstökösök, meteorok, meteoritok jellemzése. Az űrkutatás legfontosabb mérföldköveinek és eszközeinek; űrkutatás magyar vonatkozású eredményeinek megismerése. A holdkutatás eredményeinek bemutatása internetről gyűjtött információk alapján. A tengely körüli forgás és Nap körüli keringés következményeinek összekapcsolása az ember életére gyakorolt hatásokkal. A periodikusan ismétlődő jelenségek és az időszámítás összekapcsolása, a helyi és a zónaidő megkülönböztetése, gyakorlati jelentőségük belátása, alkalmazása egyszerű számítások során. Az időfogalom, az időbeli tájékozódás fejlesztése az ember által tapasztalható időtartamok és a földtörténeti időegységek arányainak érzékeltetésével. A belső gömbhéjak fizikai jellemzői; a tulajdonságok változásában megfigyelhető törvényszerűségek megfogalmazása. A közeledő, a távolodó és az elcsúszó kőzetlemez-szegélyek	<i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> tudománytörténet. Az ó- és a középkor tudományos gondolkodása. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> mitológia. Szövegelemek időrendjének felismerése. <i>Informatika:</i> digitális információforrások használata, informatikai eszközök használata.
---	---	--

	jellemző folyamatainak és következményeinek leírása konkrét példák alapján; folyamatábrák elemzése és készítése. A földrengésveszélyes térségek elhelyezkedésének törvényszerűségei; a földrengések következményei, a cunami. A földrengések előrejelzésének lehetőségei és korlátai; a károk mérséklésének lehetőségei példák alapján; vulkánosság típusai, összefüggésük a kőzetlemez-szegély-típusokkal; magyarázó ábrák elemzése. Az ütköző kőzetlemez-szegélyek mentén lejátszódó folyamatok összehasonlítása.	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Thalész, Eratoszthenész, Ptoleimiosz, Kopernikusz, Tycho, Galilei, Newton, heliocentrikus -, geocentrikus világkép, Világegyetem, Tejútrendszer, Naprendszer, csillagászati egység, csillag, csillagközi anyag, magfúzió, hidrogén, hélium, Nap, napfolt ciklus, napszél, napfolt, napkitörés, napsugárzás, sarki fény, bolygó, kőzetbolygó (Föld-típusú bolygó), gázbolygó (Jupiter-típusú bolygó), bolygómozgás, tengely körüli forgás, keringés, tengelyferdeség, tengely körüli forgás, szögsebesség, centrifugális erő, forgási ellipszoid, ekliptika, Nap körüli forgás, Hold, évszakok, holdfázis, nap- és holdfogyatkozás, idő, helyi idő, GMT, UTC, földkéreg, geoszféra, földköpeny, asztenoszféra, geotermikus gradiens, lágyköpeny, mágneses deklináció, pólusvándorlás, asztenoszféra, kőzetburok, litoszféra, kőzetlemez, földmag, láva, hasadékvölgy, riftesedés, óceáni hátság, mélytengeri árok, alábukás, alátolódás, szubdukció, kontinensvándorlás, kőzetlemez-mozgás, Wegener, lemezmozgás, lemeztektonika, belső és külső erők, tűzhányó, vulkán, hasadékvulkán, kőzet, párnaláva, magmakamra, kürtő, kráter, forrópontos vulkánosság, földrengés, rengésfészek, hipocentrum, rengésközpont, epicentrum, szeizmográf, Richterskála, hegységképződés, gyűrődés, redő, vetődés, röghegység, rögvidék, szigetív, földkéreg, kőzetalkotó ásvány, magmás, üledékes és átalakult kőzet, ércásvány, ércképződés, agyagásvány, geokémiai körforgás, viszkozitás, mélységi magmás kőzet, kiömlési magmás kőzet, üledékszemcse, üledékgyűjtő, cementálódás, tufa, Földtörténeti idő, földtörténeti időszak, ősidő, előidő, meteorit, radioaktív anyag, őslégkör, kontinens, hegységképződés, ősföld, ősmasszívum, földrész, kontinens, Gondwana, Ős-Tethys-óceán, orogenezis, Kaledóniai-orogenezis, Variszkuszi-orogenezis, Pangea, kambrium, ordovícium, szilur, devon, karbon, perm, Pacifikus-orogenezis,	

	Eurázsiai-orogenezis, triász, jura, kréta, harmadidőszak, paleocén, eocén, oligocén, miocén, pliocén, negyedidőszak.
--	--

A tematikai egység óra címei:

1. A csillagok élete és halála, a Nap kialakulása
2. A Naprendszer
3. Bolygók és mozgásaik
4. A Föld, mint égitest, Hold
5. A Föld, mint égitest
6. Az időszámítás
7. A Föld belső és külső tagolódása
8. Lemeztektonika és kontinensvándorlás
9. Lemezmozgások következményei: hegységképződés
10. Lemezmozgások következményei: vulkanizmus, földrengés
11. A Föld kőzetei, ásványkincsek.
12. A földtörténet eseményei I.
13. A földtörténet eseményei II.
14. A Föld kőzetei
15. Záródolgozat

10. ÉVFOLYAM

A tizedik évfolyamon a diákok öt epocha során ismerkednek a természettel. Az öt epochából egy a globális problémákkal foglalkozik, kettő a kémia, míg kettő a fizika tantárgyhoz illeszkedik.

Epochák tartalmi egységei

Tematika egység	A Föld időjárása, éghajlata és a globális problémák	Órakeret 30 óra
Tematikai alegységek	A légkör földrajza A vízburok földrajza A földrajzi övezetesség Globális problémák	
Előzetes tudás	Időjárási elemek és jelenségek felismerése. Az időjárási elemek térbeli és időbeli változásai. Az egyes kontinensek, országok feldolgozása során megismert konkrét környezeti problémák. Magyarország környezeti állapota, védendő természeti és társadalmi-kulturális értékei. A Világörökség részeként megnevezett értékek megismertetése; a geoszférák környezeti problémáinak feltárása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az oksági gondolkodás fejlesztése a légköri folyamatokat alakító tényezők közötti kölcsönhatások alapján. A légkör, mint rendszer folyamatainak a Föld egészére gyakorolt hatásának bemutatása. A modellszemlélet alapozása a földrajzi övezetességi rendszer elemeinek példáival a regionális földrajzi tanulmányok előtt. A földrajzi és az éghajlati övezetesség különbségének megértetése. A földrajzi övezetesség elemeinek összeillesztése különböző típusú összefüggéseket mutató ábrák (diagramok, modellek, magyarázó ábrák) elemzése során. A kutatásos stratégia alkalmazása (természeti adottságok értékelése a társadalom szempontjából, társadalmi-gazdasági hatásaik, környezeti következményeik megvilágítása példákban). Az övezetek, övek bemutatási szempontjainak és a tipikus tájak jellemzési algoritmusának megismertetése. A szükségletek kielégítése és a fenntarthatóság közötti egyensúly lehetőségének bemutatása, a környezettudatos gondolkodás, a fenntarthatóság iránti elkötelezettség megalapozása. A természet, mint megbecsülendő és védendő érték bemutatása a talaj példáján. Annak megértése, hogy a természeti és a társadalmi-gazdasági folyamatok közötti egyensúly megőrzése, a környezettudatos termelés és fogyasztás elvének érvényesülése Földünk jövője szempontjából alapvető fontosságú. A lokális folyamat – globális következmény elv értelmében az egyén és a helyi közösségek felelősségének belátása. A környezeti témák iránti folyamatos tájékozódás igényének, a környezetbarát termékek, eljárások megismerése iránti igény kialakítása, a témához kapcsolódó médiában elhangzó információk kritikus értelmezése.	

	Törekvés a fogyasztási szokások környezeti szempontokat szem előtt tartó átalakítására, a tudatos fogyasztói magatartásra baráti és családi körben egyaránt. A természeti környezet, a természetes tájak és életközösségek sokszínűségében rejlő szépség felismertetése, a megőrzését segítő magatartásforma kialakítása. A témában megszerzett ismeretek tudatos alkalmazása a mindennapi életben, és majd később a munka világában is.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> <i>Ismeretek:</i> <i>A légkör anyagai és szerkezete</i> <i>A levegő felmelegedése</i> A felmelegedést meghatározó és módosító tényezők, hatásuk gazdasági-energetikai hasznosíthatóságának példái. <i>A felhő- és csapadékképződés</i> A talaj menti és a hulló csapadékok típusainak jellemzése, a csapadék gazdasági jelentőségének ismertetése példákkal. <i>A levegő mozgása</i> A légnyomás változásában szerepet játszó tényezők megnevezése; a légnyomás és a szél kialakulásának összefüggései. A nagy földi légkörzés rendszerének bemutatása; a szélrendszerek jellemzése. A monszun szélrendszer kialakulásában szerepet játszó tényezők bemutatása, a mérséklet és a forró övezeti monszun összehasonlítása; a jellegzetes helyi szelek és a mindennapi életre gyakorolt hatásuk bemutatása példák alapján. A ciklon és az anticiklon összehasonlítása, az időjárás	A légkört felépítő anyagok csoportosítása, az egyes anyagok légköri folyamatokban betöltött szerepének megismerése. A légkör tartományainak jellemzése, jellemzőik összehasonlítása, szerepük értékelése a földi élet és a gazdaság szempontjából. A levegő felmelegedésének folyamata, törvényszerűségei; folyamatára elemzése, hőmérséklet változásához kapcsolódó egyszerű számítási feladatok megoldása. A levegő nedvességtartalmához és a csapadékképződéshez kapcsolódó számítási feladatok megoldása. Az időjárás és a mindennapi élet kapcsolatának bemutatása. Szöveges és képi időjárás-előrejelzés értelmezése; következtetés levonása időjárási adatokból. Az éghajlati jellemzők változásában megfigyelhető törvényszerűségek feltárása, más elemekkel való összefüggéseinek bemutatása. A környezeti kár, az ipari és természeti, időjárási katasztrófák okainak	<i>Matematika:</i> táblázatok, rajzos modellek, diagramok, grafikonok leolvasása, megértése. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szövegértés - a szöveg egységei közötti tartalmi megfelelés felismerése; szövegben elszórt, explicite megfogalmazott információk azonosítása, összekapcsolása, rendezése.

alakításában betöltött szerepük igazolása. <i>Időjárás, időjárási frontok</i> A hideg és a meleg front összehasonlítása, jellemző folyamataik bemutatása, példák a mindennapi életet befolyásoló szerepükre. Felkészülés az időjárás okozta veszélyhelyzetekre, a helyes és másokért is felelős magatartás kialakítása. <i>A szoláris és a valódi éghajlati övezetesség</i> A szoláris éghajlati övezetesség kialakulása törvényszerűségeinek, a valódi éghajlati övezetességgel való kapcsolatának, az övezetességet kialakító és módosító tényezők szerepének értelmezése, összefüggéseinek feltárása. <i>A forró, a mérsékelt és a hideg földrajzi övezet</i> Az övezetek kialakulása, elrendeződése, az ebben rejlő törvényszerűségek és összefüggések feltárása; az övezetek tagolódásának törvényszerűségei. <i>A Föld globális problémái: túlnépesedés, a világ élelmezése, fogyasztási szokások, anyag- és energiaválság, környezetszennyezés, a környezet leromlása.</i> <i>Demográfiai és urbanizációs válság</i> A népességrobbanás kialakulása, következményei, a folyamat összefüggéseinek, területi jellemzőinek feltárása. Eltérő népesedési folyamatok: csökkenő lélekszámú és intenzíven növekvő társadalmak	elemzése, elkerülésük lehetőségei. Az elsivatagosodás megakadályozásának lehetőségei – javaslatok, megvitatás. A lakókörnyezet közelében lévő életközösség megfigyelése: a levegő-, a víz- és a talajszennyezés forrásainak, a szennyező anyagok típusainak és konkrét példáinak megismerése, vizsgálata. Példák megnevezése a fenntarthatóság és a talaj kapcsolatára különböző éghajlati övekben; a talaj környezeti hatásjelző szerepének és a talajpusztulás mérséklési lehetőségeinek bemutatása példák alapján. Lehetséges projekt munka: helyi környezeti probléma felismerése, a védelemre vonatkozó javaslat kidolgozása. A fenntartható gazdálkodás biológiai feltételeinek megfogalmazása. Az egyén társadalmi szerepvállalásának lehetőségei, a tevékeny közreműködés példáinak bemutatása. A helyi szerveződések, illetve a regionális és nemzetközi összefogás példái a környezet védelme és a fenntarthatóság eléréséért. A természeti-táji értékek és az emberiség kultúrkincsének védelmében tett lépések fontosságának, jelentőségének feltárása. A legfontosabb nemzetközi szervezetek tevékenységének bemutatása, a főbb	
--	--	--

jellemzőinek bemutatása példákon. A nagyvárosok terjeszkedése: az urbanizációs folyamat területi jellemzőinek, ellentmondásainak, társadalmi-gazdasági következményeinek feltárása példákkal. <i>Élelmezési válság</i> Az élelmiszertermelés és -fogyasztás területi ellentmondásainak felismerése. A fokozódó mezőgazdasági termelés környezeti hatásainak igazolása példákkal. A bioszféra és a talaj sérülékenységeinek felismerése. A genetikailag módosított termékek előállításának, elterjedésének lehetséges hatásai. A biogazdálkodás jellemzése. A mind nagyobb mértékű fogyasztás és a gazdasági növekedés következményei. Az élőhelyek pusztulásának, azon belül az elsivatagosodásnak az okai és következményei. A természetvédelem hazai lehetőségei, a biodiverzitás fenntartásának módjai. <i>A globálissá váló környezetszennyezés és következményei</i> A szférákat ért környezetkárosító hatások rendszerezése, az összefüggések feltárása, a lokális szennyeződés globális következményeinek igazolása példákkal; a környezetkárosodás életkörülményekre, életminőségre gyakorolt hatásának bemutatása. A fenntarthatóság fogalma, az egyéni és közösségi cselekvés	egyezmények, irányelvek célkitűzéseinek megismerése. A megvalósítás eredményeinek és nehézségeinek feltárása. A témakörhöz kapcsolódó aktualitások bemutatása források feldolgozásával.	
--	--	--

lehetőségei a fenntarthatóság érdekében. <i>A légszennyezés következményei</i> A legnagyobb légszennyező források megnevezése; a szennyeződés élettani, gazdasági stb. következményeinek bemutatása példák alapján. <i>A vízburok környezeti problémái</i> A legnagyobb szennyező források megnevezése; a szennyeződés élettani, gazdasági stb. következményeinek bemutatása. Az ivóvíz-biztosítás nehézségeinek és következményeinek, a vízzel való takarékoság lehetőségeinek megismerése információgyűjtés és feldolgozás alapján.		
Kulcsfogalmak/fogalmak	légnyomás, párolgás, sztratoszféra, troposzféra, mezoszféra, állandó gáz, változó gáz, erősen változó gáz, nitrogén, oxigén, ózon, széndioxid, üvegház gázok, abszolút páratartalom, relatív páratartalom, harmatpont, kondenzációs magvak, harmat, dér, zúzmara, fön szél, napi hőingás, átlaghőmérséklet, éves hőingás, napsütéses órák száma, szél, Coriolis-hatás, légtömeg, meleg front, hideg front, hurrikán, tájfun, orkán, meteorológia, forró éghajlati öv, trópusi esőerdő, erdős és füves szavanna, trópusi sivatag, elsivatagosodás, keménylombú erdő, lombhullató erdő, füves pusztta, tajga, tundra, plankton, népességrobbanás, szaporodási stratégia, túlnépesedés, elsivatagosodás, elszikesedés, erdőirtás, éhínség, élelmezési válság, extenzív mezőgazdaság, intenzív mezőgazdaság, talajerózió, Száhel-övezet, biodiverzitás, talajpusztulás, ivóvízellátás, vízhiány, vízszennyezés, ózonritkulás, savas csapadék, radioaktív szennyeződés, természetvédelem, környezetvédelem, ENSZ, FAO, UNESCO, WHO, WWF, Greenpeace, kiotói egyezmény, ökológiai lábnyom, globális klímaváltozás, urbanizációs probléma, fogyó és megújuló energiaforrás, energiahatékonyság, veszélyes hulladék, szelektív hulladékgyűjtés, hulladék újrahasznosítása, fenntarthatóság.	

A tematikai egység óra címei:

1. A légkör felépítése

2. Időjárás elemei – hőmérséklet és csapadék, szél
3. Időjárás – légtömegek és frontok
4. A nagy földi légkörzés
5. Az éghajlat, Klímadiagramok értelmezése és elemzése
6. A forró éghajlati öv
7. A mérsékelt éghajlati öv
8. Hideg éghajlati öv
9. Túlnépesedés
10. Egyenlőtlenlégek, élelmezési válság
11. Elsivatagosodás, erdőirtás
12. Légszennyezés
13. Vízszennyezés
14. Globális felmelegedés
15. Záródolgozat

Tematikai egység	A kémia alapjai	Órakeret 30 óra
Tematikai alegységek	Mivel foglalkozik a kémia? Milyen részecskékből állnak az anyagok, és ezek hogyan kapcsolódnak? Mi okozza a fizikai tulajdonságokat? Az elektron egy másik atommag vonzásába kerül: kémiai reakció Csoportosítsuk a kémiai reakciókat! Kémiai folyamatok a környezetünkben	
Előzetes tudás	Megfigyelés, kísérlet, mérés, rendszer és környezete, balesetvédelem, tűzvédelem.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tudomány, technika, kultúra területén a tudományos gondolkodás műveleteinek alkalmazása: a problémák azonosítása, feltevések, információkeresés, kísérlet tervezése, alternatívák feltárása, modellek használata, kritikus értékelés, koherens és kritikus érvelés. A hosszúság és az idő mértékegységeinek használata, a tájékozódás módszereinek alkalmazása a rendszerek szempontjai szerint. A vizsgált rendszerek állapotának leírására szolgáló szempontok és módszerek használata, állapotleírások, állapotjelzők, a mértékegységek szakszerű és következetes használata az állandóság és változás szemszögéből. A természet alapvető erőinek, kölcsönhatásainak megismerése. Az anyag részecskeszemléletének erősítése a tapasztalati folytonos anyagfelfogással szemben, az anyag, energia, információ szemszögéből. A felépítés és a működés kapcsolata szerint a Nap energiatermelésének megértése. Az állandóság és változás szemszögéből a stabilitás fogalmának alkalmazása a magfizikában. A tudomány, technika, kultúra területén a tudomány fejlődésének bemutatása az atommodellek fejlődése példáján. A rendszerek egymásba ágyazottságának értelmezése.	

	A felépítés és a működés kapcsolata, az állandóság és változás, valamint a tudomány, technika, kultúra szemszögéből a modell és valóság kapcsolatának értelmezése. Az anyag, energia, információ szemszögéből az anyagmegmaradás elvének mélyítése. A környezet és fenntarthatóság szempontjából az energiatakarékosság módszereinek megismertetése, fontosságuk megértetése. Az energiaátalakítások hatásfokának és a szennyezéseknek az összekapcsolása. Az energiahordozók előnyeinek és hátrányainak mérlegeléséhez érvek alkalmazása. A rendszerfogalom általánosítása. Az állandóság és változás területén a kémiai reakciókkal kapcsolatos tévképzetek oldása; a dinamikus egyensúly fogalmának általánosítása, a kémiai változások oksági viszonyai felismerésének erősítése és a változások különböző szintű leírásainak összekapcsolása, valamint az egyirányú, megfordítható és körfolyamatok hátterének megértése. A kémiai reakciók főbb típusainak megkülönböztetése és magyarázata, gyakorlati jelentőségének megismerése az állandóság és változás szemszögéből. A tudomány, technika, kultúra területén az elméletek fejlődésének felismerése, egyes elméletek korlátozott, de célszerű alkalmazhatósága. Az oxigéncsoport elemeinek és vegyületeinek szerkezete, összetétele és tulajdonságai közötti kapcsolatok megértése és alkalmazása. Az oxigén és a kén eltérő sajátosságainak magyarázata. A kénvegyületek változatossága okainak megértése. A környezeti problémák iránti érzékenység fejlesztése. Tudomány és áltudomány megkülönböztetése. A nitrogén megértése, összevetése, legfontosabb vegyületeik hétköznapi életben betöltött jelentőségének felismerése. Az anyagok természetben való körforgásának megértése. Helyi környezetszennyezési probléma kémiai vonatkozásainak megismerése és válaszkeresés a problémára. A szén korszerű felhasználási lehetőségeinek megvizsgálása. A szén vegyületek szerkezete, összetétele és tulajdonságai közötti kapcsolatok megértése és alkalmazása. A szén-dioxid kvóta napjainkban betöltött szerepének megértése.
--	---

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
---	---------------------------	---------------------

<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Hogyan készülünk egy saját szoba berendezésére: hogyan használjuk a becslést, a mérést, a tervezés lépéseit? Hogyan vizsgálódik egy vegyész? Mi számít tudományos bizonyítéknak, érvnek és mi nem? Hogyan igazolható egy feltevés, sejtés? Mi a kapcsolat a Nap és az atomerőmű energiatermelése között? Hogyan segítenek az izotópok a régészeknek? Hogyan olvashatók le a csak vegyjeleket tartalmazó periódusos rendszerből az atomok és az elemek sajátosságai? Tervezzünk egy eszközhöz anyagot! A kívánt technikai cél eléréséhez szükséges anyag fizikai tulajdonságainak és kémiai összetételének kapcsolata. Hogyan jeleníti meg a színeket a monitor, és hogyan a könyv? Miért változtatják színüket az indikátorok? Milyen halmazállapotú a gél? Mit miben és hogyan oldhatunk „jól” (mosás, főzés, kozmetika, lakásfestés)? Miért egészséges az ásványvíz? Miért nem olthatjuk vízzel az elektromos és a benzintűzet? Mit jelent a karát? Hogyan jelenik meg a kémia a mindennapjainkban? Milyen anyagokkal találkozunk közvetlen környezetünkben? Milyen átalakulásokat figyelhetünk meg napi tevékenységeink során?	A tudományos megismerés módszereinek megértése, alkalmazása konkrét példákon keresztül. A mérgező anyagok körültekintő használata, a baleset- és tűzvédelmi szabályok betartása a kísérletezés során. Az utasítások pontos, szabályos betartása. A pontos megfigyelések szabatos leírása szavakkal. A látható jelenségek összekapcsolása azok részecskeszintű értelmezésével. A részecskék mozgásának bemutatása modellel, játékkal. A tudományos gondolkodás műveleteinek tudatos alkalmazása. A mértékegységek szakszerű és következetes használata. Esettanulmányok elemzése a kémia tudományának fejlődésével kapcsolatban. Lokális és globális szintű gondolkodásmód összekapcsolása. A tudományos életút szépségének megismerése. A stabilitás fogalmának alkalmazása az atomokkal kapcsolatban (magfizikában, magkémiaiában). Az atomok nagyságrendje, „ürességük” felismerése. Az atomok közötti kötések típusának, erősségének és számának becslése egyszerűbb példákon a periódusos rendszer használatával. Az atomok közötti kötés erősségének és számának becslése egyszerűbb, egyértelmű példákon a periódusos rendszer használatával. Molekulák és összetett ionok térszerkezetének és polaritásának értelmezése, magyarázata.	<i>Informatika:</i> könyvtárhasználat és számítógépes információkeresés, prezentációk készítése. <i>Matematika:</i> egyenes arányosság, százalékszámítás, tíz hatványai, előjelek helyes használata, egyenletrendezés. <i>Vizuális kultúra:</i> térbeli alakzatok.
--	---	---

Hogyan járul hozzá a kémia életminőségünk javításához? Veszélyes-e minden vegyszer, vegyi anyag? Elkerülhetők-e az ipari katasztrófák? Mire törekszik a zöld kémia? <i>Ismeretek:</i> A tudományos megismerés módszerei: megfigyelés, a problémák tudatos azonosítása, a feltevések megvizsgálása és igazolása, információkeresés és érvelés. Kísérletezés: a balesetmentes kísérletezés feltételei, a veszélyjelek és biztonsági előírások ismerete, a helyi teendők baleset vagy mérgezés esetében. Becslés, mérés: az adott rendszer állapotának leírására alkalmas szempontok, állapotjelzők, a hosszúságra és az időre vonatkozó nagyságrendek. Moláris tömeg, a gázok moláris térfogata. Az eredmények bemutatása és kritikus értékelése. Az egymást váltó és kiegészítő elméletek születése és háttérbe szorulása, a tudós felelőssége. A kémia hatása a többi tudományágra, az iparra, a művészetre. Híres magyar kémikusok, vegyészek (pl. Görgy Artúr, Irinyi János, Oláh György) életútja, munkássága, kapcsolata a kémiával. Az atommag összetétele, stabilitása, a magerők, a Nap energiatermelésének magfizikai háttere, az atomerőművek és az izotópok kapcsolata. Az elektronburok héjas szerkezete, nemesgáz-szerkezet.	Az anyagvizsgálat néhány fontos módszerének megismerése, alkalmazása, tulajdonságok megállapítása tanári és tanulói kísérletek alapján, egyes tulajdonságok anyagszerkezeti értelmezése. Az anyagok vizsgálatában leggyakrabban használt állapotleírások, állapotjelzők alkalmazása, mérése, törekvés a mértékegységek szakszerű és következetes használatára. Az energiaváltozások jellemzése, egyszerűbb számítások végzése. Ismert anyagok fizikai tulajdonságainak magyarázata a rácstípus alapján. Ismert anyagok csoportosítása kristályrács-típusuk szerint, a kristályos és amorf anyagok fizikai tulajdonságai elvi különbözőségének felismerése. A hőmérséklet értelmezése a részecskék mozgási energiájával, a hőmérséklet hatásának magyarázata a fizikai tulajdonságokra. Cikkek értelmezése: a víztisztaság, levegőtisztaság megőrzése, a szennyező források felismerése, a megelőzés mindennapi módjai, a környezetet terhelő és óvó folyamatok a fenntarthatóság szempontjából. Számítások végzése oldatok koncentrációjával (pl. ásványvizek), hígítással, töményítéssel, keveréssel. A tengervíz, édesvíz, ásványvíz, gyógyvíz, esővíz, ioncserélt és desztillált víz kémiai összetételének összehasonlítása. Balesetvédelmi szabályok alkalmazása oldatokkal (pl. a hígán veszélytelen anyag töményen veszélyes lehet).	
--	--	--

Alapállapotú és gerjesztett atomok. Az elemek és az atomok periódusos rendszere. A periódusos rendszerből kiolvasható atomszerkezeti jellemzők, az elektronegativitás. Elsőrendű és másodrendű kötések Az atomok közötti kötések típusai (fémek, ionos, kovalens). Molekulák és összetett ionok összetétele, térszerkezete és polaritása, képlete. Rács típusok: fémrács, ionrács, atomrács, molekularács. Kristályrács, kristályvíz. Allotróp módosulatok. Fizikai tulajdonságok. Az anyagok összetétele, szerkezete és fizikai tulajdonságai (szín, szag, olvadáspont és forráspont, oldhatóság, hő- és áramvezető képesség, keménység, rugalmasság, sűrűség, Diszperz rendszerek, komponensek, fázisok. Méret szerinti csoportok (homogén heterogén és kolloid rendszerek). Halmazállapot szerinti csoportok (elegy, köd, füst, füstköd, aeroszol, hab, szuszpenzió, ötvözet). Metastabil állapot. Oldatok. Az oldódás, az oldódás hőhatása, oldhatóság, telítettség, túltelített oldat (keszonbetegség), az oldódás sebessége, a mennyiség és a sebesség változtatásának lehetőségei.	A kémiai változás leírása három szinten: makro-, részecske- és szimbólumszint. Az atomok szerkezetét leíró modellek használata a kémiai változással kapcsolatban. A reakciók magyarázata a kötésekkel és leírása reakcióegyenletekkel. Egyszerű sztöchiometriai számítások végzése. Annak felismerése, hogy a kémiai kötésekben energia tárolódik. Az egyes energiahordozók és -források előnyeinek és hátrányainak mérlegelése fenntarthatóság, gazdaságosság, környezeti hatások és szociális szempontok alapján. A rendszernek és a környezetének a meghatározása konkrét példákban. A termodinamika főtételeinek alkalmazása konkrét problémák megoldásában. Természeti folyamatok sebességváltozásainak megfigyelése, rögzítése, ezek értelmezése, szabályozásának elemzése. Balesetvédelem: robbanás megelőzése. Az egyirányú, megfordítható és körfolyamatok hátterének megértése. A mészégetés, mésztöltés és habarcs megkötése mint körfolyamat értelmezése; szabályozásának módja. Dinamikus kémiai egyensúly vizsgálata kémiai rendszerben (szénsavas ásványvíz). Az egyensúlyt megváltoztató okok következményeinek elemzése. Az ózon keletkezése és bomlása mint egyensúlyi folyamat értelmezése.	
--	--	--

Anyagáramlási folyamatok: a diffúzió és az ozmózis. A levegő fizikai tulajdonságai. A természetes vizek. A vízkörforgás fizikai háttere, környezeti rendszerekben játszott szerepe. Kémiai reakciók, a reakciók feltételei. Reakcióegyenlet. A reakciók feltételei, az elektronátmenetet megelőző és követő lépések. Anyagmegmaradás és a részecskék számának összefüggése. A reakciók hőhatása Az aktiválási energia és a reakcióhő. Az égés fogalmának fejlődése, az égés, biológiai oxidáció, erjedés kapcsolata; a tökéletes és a tökéletlen égés, a szén-dioxid és a szén-monoxid élettani hatásának különbözősége; elsősegélynyújtás. A kémiai folyamatok közben zajló energiaváltozások. Reakciósebesség, hőmérséklet-, felület- és koncentrációfüggése, robbanás. A termodinamika főtétele. Katalizátor biokatalizátorok (enzimek) A reakciók egyensúlya. A körfolyamat szabályozó lépései. A termikus egyensúly és a kiegyenlítődés. Statikus, dinamikus és stacionárius egyensúly, stabil és metastabil állapot. A Le Chatelier–Braun-elv. Reakciótípusok és a kémiai reakciók csoportosítása.	Példák keresése az ózonréteget veszélyeztető hatásokra, megoldási módokra (pl. freon kiváltása más hűtőfolyadékkal). Példák keresése a mindennapi életből a különböző reakciótípusokra. E reakciók végiggondolása az eddig tanult szempontsor alapján. Különböző kémiai anyagok kémhatásának megmérése, a tapasztalatok magyarázata. Csoportmunkában vagy önállóan bemutató vagy esszé készítésével az eddig gyakorolt kémiai ismeretek és kompetenciák bemutatása, közös értékelése. Az anyagok kémiai leírásának szempontsorának alkalmazása az anyagok jellemzésekor (atom-, ion- vagy molekulaszervezet, fizikai tulajdonságok, kémiai reakciók különböző fémekkel, nemfémes elemekkel, vízzel, savakkal, lúgokkal, redoxireakciókban, előfordulás, előállítás, felhasználás, élettani hatás).	
--	--	--

<i>Oxigén</i> Molekulaszerkezet: allotróp módosulat – a dioxigén és az ózon molekulaszerkezete. Fizikai tulajdonságok. Kémiai tulajdonságok: reakció hidrogénnel (durranógáz, égés), oxidok, hidroxidok, oxosavak képződése. Előállítás: iparban és laboratóriumban. Felhasználás: lángvágó, lélegeztetés, kohászat. Az oxigén szerepe az élővilágban (légzés, fotoszintézis). A vízben oldott oxigén oldhatóságának hőmérsékletfüggése. Áltudomány: oxigénnel dúsított italok. <i>Ózon</i> Fizikai tulajdonságok. Kémiai tulajdonságok: Sok anyaggal szemben nagy reakciókészség, bomlékony. Az ózon keletkezése és elbomlása, előfordulása. A magaslégköri ózonréteg szerepe, vékonyodásának oka és következményei. Élettani hatás: az ózon mint fertőtlenítőszer, a felszínközeli ózon mint veszélyes anyag (szmog, fénymásolók, lézernyomtatók). Az „ózdús levegő” téves képze.	Az oxigéncsoport elemeinek és vegyületeiknek áttekintése, a szerkezet és tulajdonságok közötti kölcsönhatások megértése és alkalmazása, környezettudatos és egészségtudatos magatartás kialakítása. M: Az oxigén előállítása, egyszerű kimutatása (a parázsló gyújtópálcát lángra lobbantja). Oxigénnel és levegővel felfújt PE-zacskók égetése. Különböző anyagok égetése, pl. fémek, metán, hidrogén, papír.	<i>Biológia-egészségtan:</i> légzés és fotoszintézis kapcsolata, oxigénszállítás. <i>Földrajz:</i> a légkör szerkezete és összetétele.
<i>Víz</i> Molekulaszerkezet: alak, polaritás, halmazszerkezet. Fizikai tulajdonságok: a sűrűség változása a hőmérséklet függvényében, magas olvadáspont és forráspont, nagy fajhő, a nagy felületi feszültség és oka (Eötvös Loránd). Kémiai tulajdonság: autoprotolízis, amfotéria, a víz mint reakciópartner. Édesvíz, tengervíz összetétele, az édesvízkészlet értéke. <i>Hidrogén-peroxid</i>	M: Vízrel kapcsolatos kísérletek felidézése: a megdörzsölt üvegrúd eltéríti a vékony vízsugarat, oldhatósági próbák vízben: pl. konyhasó, kálium-permanganát, alkohol, olaj, jód. Hajtincs szökítése ammóniás hidrogén-peroxiddal. Jodid-ionok oxidációja hidrogén-peroxiddal és a keletkező jód kimutatása keményítővel. A hidrogén-peroxid bomlása katalizátor hatására. [Kálium-	<i>Biológia-egészségtan:</i> a víz az élővilágban. <i>Fizika:</i> a víz különleges tulajdonságai, hőtágulás, a hőtágulás szerepe a természeti és technikai folyamatokban. <i>Földrajz:</i> a Föld vízkészlete, és annak szennyeződése.

Molekulaszerkezet: alak, polaritás, halmazszerkezet. Fizikai tulajdonságai. Kémiai tulajdonság: bomlás.	permanganát és hidrogén-peroxid reakciója, az egyenlet rendezése.]	
<i>Kén</i> Halmazszerkezet: allotróp módosulatok. Fizikai tulajdonságok. Kémiai tulajdonságok: égése. Előfordulás: terméken, kőolaj (kéntelenítésének környezetvédelmi jelentősége), vegyületek: szulfidok (pirit, galenit), szulfátok stb., fehérjékben. Felhasználás: növényvédő szerek, kénsavgyártás, a gumi vulkanizálása. <i>Kén-dioxid</i> Molekulaszerkezet. Fizikai tulajdonságok. Kémiai tulajdonságok: reakció vízzel. Előfordulás: fosszilis tüzelőanyagok égetésekor. Élettani hatás: mérgező. Felhasználása: boroshordók fertőtlenítése, kénsavgyártás. <i>Kénessav</i> Keletkezése: kén-dioxid és víz reakciójával: savas eső kialakulásának okai, káros hatásai. Szulfitok a borban. <i>Kén-trioxid</i> Molekulaszerkezet. Előállítás: kén-dioxidból. Kémiai reakció: vízzel kénsavvá alakul. <i>Kénsav</i> Molekulaszerkezet, halmazszerkezet. Fizikai tulajdonságok. Kémiai tulajdonságok: sav-bázis, redoxi: fémekkel való reakció, passziválás, szenesítés. Kétértékű sav – savanyú só. Kénsavgyártás. Felhasználás: pl. akkumulátorok, nitrálóelegyek.	A kén és egyes vegyületei gyakorlati jelentőségének megértése, környezettudatos és egészségtudatos magatartás kialakítása. M: A kén olvasztása és lehűtése vízzel, a változások okainak elemzése. Kénszalag égetése, reakció fémekkel, pl. cink és kén reakciója. A kén-hidrogén vizes oldatának kémhatásvizsgálata, reakciója jóddal. Híg kénsavoldat kémhatásának vizsgálata, tömény kénsav hatása a szerves anyagokra: porcukorra, papírra, pamutra. Különböző fémek oldása híg és tömény kénsavban.	<i>Biológia-egészségtan:</i> zuzmók mint indikátorok, a levegő szennyezettsége.
<i>Nitrogén</i> A nitrogén molekulaszerkezete, fizikai tulajdonságai. Kémiai	A nitrogéncsoport elemeinek és vegyületeinek rövid áttekintése, a szerkezet és tulajdonságok	<i>Biológia-egészségtan:</i> a nitrogén körforgása, a baktériumok szerepe a

tulajdonság: kis reakciókészség a legtöbb anyaggal szemben, reakció oxigénnel és hidrogénnel. Élettani hatás: keszonbetegség.	közötti kölcsönhatások megértése és alkalmazása, környezettudatos és egészségtudatos magatartás kialakítása.	nitrogén körforgásban, a levegő és a víz szennyezettsége, a
---	--	---

Kulcsfogalmak /fogalmak	Problémafelvetés, megfigyelés, kísérlet, mérés, modellezés, általánosítás, számítás, rendszám, tömegszám, elem, molekula, vegyület, keverék, polaritás, kémiai változás, kötéstípus, kémiai változás, anyag- és energiamegmaradás, rendszer, környezet, reakciósebesség, egyensúlyi folyamat, kémiai változás, reakcióegyenlet, anyag- és energiamegmaradás, rendszer és környezet, reakciósebesség, egyensúlyi folyamat, hulladékgazdálkodás, sav, bázis, pH, redoxireakció, oxidáció, redukció, korrózió, fenntarthatóság, környezetvédelem, értékvédelem.
--------------------------------	--

A tematikai egység óra címei:

1. Az atomok felépítése, atommodellek
2. Kémiai kötések
3. Halmazok, anyagi rendszerek és csoportosításuk, halmazállapotok.
4. Oldatok
5. Oldhatóság
6. Kémiai reakciók
7. Kísérletek
8. Kémiai egyensúlyok
9. Projektek
10. Hidrogén, nemesgázok, halogének
11. Az oxigén, az ózon és a víz
12. A szén és vegyületei
13. A kén és vegyületei
14. A nitrogén és oxidjai
15. Záródolgozat.

Tematikai egység	Szerves kémia	Órakeret 30 óra
Tematikai alegységek	Miért más egy kicsit a szerves kémia? Szénhidrogének Oxigéntartalmú szerves vegyületek Egyéb heteroatomot tartalmazó szerves vegyületek A sejtet alkotó szerves vegyületek	
Előzetes tudás	A molekulák alakja, polaritása, a fizikai tulajdonságok molekuláris alapja, a kémiai reakciók típusai közül az égés, a sav-bázis és a redoxireakciók. Az energia-átalakító folyamatok környezeti hatásai, alternatív energia-átalakítási módok.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<i>A rendszerek szemszögéből:</i> A természet egységére vonatkozó elképzelések formálása. Összetett technológiai, társadalmi, ökológiai rendszerek elemzése, az adott	

	problémának megfelelő szint kiválasztása a környezet és fenntarthatóság szemszögéből. <i>A felépítés és a működés kapcsolata szerint:</i> a szervetlen és a szerves vegyületek összetétele, szerkezete és tulajdonságai közötti kapcsolatok felismerése és alkalmazása. A folyamatok időbeli lefolyásának leírása függvényekkel, grafikonok elemzése, értelmezése. Az élelmiszerek kémiai összetételével és ezek biológiai hatásával kapcsolatos információkból következtetések levonása, néhány fontos biológiai funkció és fizikai-kémiai tulajdonság összefüggésének elemzése. <i>Az anyag, energia, információ szemszögéből:</i> az energiatakarékosság módszerei szerves kémiai technológiákban. Az energia-átalakító folyamatokkal kapcsolatos ismeretek alkalmazása a fenntarthatóság és az autonómia érdekében a háztartásokban és a kisközösségekben. <i>Az ember megismerése és egészsége területén:</i> A drogfogyasztás károsító hatásainak megértése. Annak felismerése, hogy a halogén- vagy nitrogénatom beépülése a szénláncba gyakran jelentős biológiai aktivitású anyagot, mérgező vagy pszichoaktív szereket hoz létre, amelyek megváltoztatják a személyiséget.
--	---

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Kell-e életerő ahhoz, hogy a tojásból kicsirke legyen? Elő tudunk-e állítani olyan anyagot, amely eddig még sohasem létezett? Hogyan készül a fényre keményedő fogtömés? Miért nem szabad becsöngetni oda, ahol gázszagot érzünk? Miért halnak meg minden évben emberek metil-alkohol-mérgezésben? Miért veszélyes a borhamisítás? Miért veszélyes a nitroglicerinn? Hasznosak vagy károsak-e a műanyagok? Pótolható vagy kiváltható-e a műanyagok alkalmazása? Hogyan hatnak a drogok?	Egy szerves anyag égetését vagy kénsavas oxidációját bemutató tanári kísérlet megfigyelése nyomán jegyzőkönyv készítése. A funkciós csoport fogalmának megértése. Szerves molekulák térbeli szerkezetének csoportos modellezése (legyen közöttük 2 konstitúciós izomer, 2 cisz-transz izomer, 2 királis, 1-1 apoláris, valamint oxigén és nitrogén miatt poláris molekula is). Az izomerek jelentőségének felismerése konkrét példák alapján. Kötéseket vagy térkitöltést bemutató (pálcika vagy kalott-) modellek megfigyelése, néhány vegyület modelljének elkészítése. Összefüggés keresése a molekulaalak, a polaritás, valamint a másodrendű kötések lehetőségei között. Kapcsolat felismerése a molekula összetétele, szerkezete, a	<i>Matematika:</i> logikai műveletek alkalmazása, halmazok, térbeli alakzatok. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> fűtés, tűzoltás.

Mi az oka annak, hogy hasonló összetételű vegyületek egyike ártalmatlan az egészségre, míg a másik mérgező? Mit tartalmaznak a serkentőszerek (kávé, tea), illetve az energiatitalok? Miért lesz kemény a főtt tojás? Hogyan csapható ki még a tojásfehérje? Miért stabil az örökítőanyag? <i>Ismeretek:</i> Molekulaszerkezet. A szerves kémia a szénvegyületek kémiája. A funkciós csoport jelentősége, típusai. Konformáció és hőmozgás. Az izomerek. Konstitúciós és térbeli képlet. A molekulák alakja, polaritása. Molekularács, másodrendű kötések. Fizikai tulajdonságok (szín, szag, olvadáspont, forráspont, rugalmasság, keménység, sűrűség, elektromos vezetőképesség, oldhatóság). Reakciótípusok: égés, hőbomlás, szubsztitúció, addíció, polimerizáció, elimináció, kondenzáció, polikondenzáció, hidrolízis, sav-bázis és redoxireakció. Néhány gyakori, ismert szerves vegyület előfordulása, előállítása, felhasználása, élettani hatása. Telített szénhidrogének (alkánok). A fosszilis energiahordozók felhasználásának környezeti hatásai, az energiatakarékosság módszerei. Szén-dioxid-kvóta. A földgáz és a kőolaj feldolgozása, a	másodrendű kötések lehetősége és a fizikai tulajdonságok között. Az eddigi ismeretek alapján a fizikai tulajdonságok megjósolása. A szerves kémiai reakciótípusok áttekintése, magyarázata alapján a modellezett molekulák kémiai reakcióinak jóslása. Annak felismerése, hogy az élettani hatás kis eltérés esetén is különböző lehet, például a morfin és a heroin esetében. A tanórán a telítetlenséget bizonyító, brómos vizet elszíntelenítő tanári kísérlet bemutatásának alapján jegyzőkönyv elkészítése. A metán, a propán, a bután, a benzin, a kenőolaj és a paraffin tulajdonságai. A stabilitás és a szerkezet összefüggéseinek felismerése. Az etilén és az acetilén jellemzőinek anyagszerkezeti magyarázata (addíció, polimerizáció: PE, PP, PS, PVC). A benzol, a naftalin jellemzőinek anyagszerkezeti magyarázata. A mérgező hatás magyarázata. A műanyagok életciklusának követése, valamint a növényvédő szerek alkalmazásával kapcsolatos előnyök és a kockázatok felismerése példák alapján. Harci gázok betiltása mögött álló okok megértése. Az anyagtakarékosság fontosságának felismerése a műanyagok előállításának, felhasználásának és újrahasznosításának folyamatában. Annak indoklása, miért nem lehet minden műanyagot újrahasznosítani és	
--	---	--

frakcionált desztilláció, petrolkémia. A benzin oktánszáma, a dízelolaj cetánszáma. Katalizátoros autó. Az energia-átalakító folyamatok. A környezeti kár, az ipari katasztrófák elkerülésének lehetőségei. Telítetlen szénhidrogének (alkének, alkinek). Konjugált kettős kötések, színük, gumi, műgumi. Aromás szénhidrogének: benzol és származékai (nátrium-benzoát, szalicil), mérgező hatású (karcinogén) vegyületek. Alkoholok, éterek Metil- és etil-alkohol. Glikol, glicerín és nitroglicerín. Aldehyde, ketonok Formaldehid és acetaldehid, acetón. Karbonsavak, észterek Hangyasav és ecetsav, zsírsavak. Gyümölcsészterek, illatanyagok. Mosószerek, detergensok összetevői, a felületaktív anyagok funkciói, a szappan habzása lágy és kemény vízben. Halogéntartalmú vegyületek. Növényvédő szerek, PVC, teflon, mustárgáz. Energiaitalok, koffein, tein, nikotin. Nitrogéntartalmú vegyületek. Aminok. Amidok. Nitrogéntartalmú heterociklusos vegyületek. A hemoglobin szerkezete. A nitrogén-körforgalom. Drogok. Műanyagok. A műanyagok legfontosabb összetevői és gyakori típusaik: PE, PP, PS, PVC, teflon; gumi;	annak belátása, miért fontos a tudatos, környezetre érzékeny fogyasztói magatartás. A drogfogyasztás károsító hatásainak megértése. A kockázatos, veszélyes viselkedések, függőségek okainak, elkerülésének, élethelyzetek megoldási lehetőségeinek felismerése. Tanulói kísérlet végzése (fehérjék kicsapása mechanikai hatással, hővel, savval (xantoprotein), könnyű- és nehézfém sókkal, biuret-reakció) alapján jegyzőkönyv készítése. Fehérje szerkezeti modelljének vizsgálata. A (bio)katalizátorok szerepének részecskeszintű magyarázata. A denaturáció következményeinek magyarázata élő szervezetekben. A biokatalizátorok, illetve a denaturáció szerepének felismerése egyes tejtermékek gyártási folyamatában. Az adalékanyagok felhasználásának értékelése és mérlegelése. Kapcsolat keresése a gyapjú és selyem fehérjéinek szerkezete és a kelek tulajdonságai, kezelése, felhasználásuk között. Tanulói kísérlet elvégzése (nukleinsavak kivonása banánból só, mosószerek vízzel és tömény alkohollal) nyomán jegyzőkönyv készítése. A szerkezet és funkció kapcsolatának felismerése az örökítőanyag információ tároló és átadó szerepével kapcsolatban. A biológiai információ önfenntartásban és fajfenntartásban játszott szerepének, jelentőségének felismerése. A DNS-ről felhalmozott tudás alkalmazásával kapcsolatban
---	---

poliészter, poliamid; fenoplaszt, aminoplaszt. Műanyagok előállítása (polimerizációs és polikondenzációs típus, fonalas és térhálós szerkezet, hőre lágyuló és keményedő típus), megmunkálása, a hulladékkezelés problémái. A fehérjemolekulák szerepe: enzimek és struktúrfehérjék (hús, izom, a gabona sikértartalma). A fehérje információtartalmának kémiai alapjai, a fehérjemolekula térszerkezetének kialakulása. A denaturáció. Tejtermékek gyártása és gyakori adalékanyagok (E-számok, pl. algákból kivont sűrítő anyagok). A ruházat kémiai alapanyagai (gyapjú, selyem). Savas hidrolízis és kondenzáció. Nukleinsavak. A DNS információtartalmának kémiai alapjai. Öröklődés. A DNS, az RNS és a fehérjemolekulák szerepe a tulajdonságok kialakításában. Teratogén anyagok. DNS-ujjlenyomat. Betegségek megállapítása a DNS vizsgálatával.	felmerülő erkölcsi problémák értékelése, tudományos tényeken alapuló érvek használata a vita során.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Konformáció, funkciós csoport, konstitúció, izoméria, reakciótípus, telített, telítetlen és aromás szénhidrogén, petrokkémia, szén-dioxid-kvóta, polimerizációs műanyag, gumi, alkohol, aldehid, karbonsav, éter, keton, észter, felületaktív anyagok, halogén- és nitrogéntartalmú szerves vegyület, műanyag. Tápanyag, lipid, szénhidrát, fehérje, aminosav, nukleinsav, biológiai információ.	

A tematikai egység óra címei:

1. A szerves kémia alapjai
2. Szénhidrogének
3. Szénhidrogének
4. Oxigéntartalmú szénvegyületek
5. Oxigéntartalmú szénvegyületek
6. Nitrogéntartalmú szénvegyületek
7. Nitrogéntartalmú szénvegyületek
8. Szénhidrátok

9. Szénhidrátok
10. Lipidek
11. Lipidek
12. Fehérjék
13. Nukleinsavak
14. Nukleinsavak
15. Záródolgozat

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	További mozgások	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Az erő fogalma. Vektorok összeadása, felbontása összetevőkre.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az állandóság és változás fogalmának értelmezése, feltételeinek megjelenése a mechanikai egyensúlyi állapotok kapcsán. A fizikai ismeretek alkalmazása a helyes testtartás fontosságának megértésében és a mozgásszervek egészségének megőrzésében, az önismeret (testkép, szokások) fejlesztése. Rezgések és hullámok a Földön a felépítés és működés viszonyrendszerében. A jelenségkör dinamikai hátterének értelmezése. A társadalmi felelősség kérdéseinek hangsúlyozása a természeti katasztrófák bemutatásán keresztül. A tudomány, technika, kultúra szempontjából az időmérés és az építmények szerkezeti elemeinek bemutatása. Kezdeményezőkézség, együttműködés fejlesztése. A fénytanon keresztül a legfontosabb hullámjelenségek bemutatása, szemléltetése. Ezek megjelenése és felhasználása a mindennapi életben	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Egyensúlyi állapotok megjelenése mindennapi életünkben. Egyszerű gépek alkalmazása - mindennapi eszközeink.	Az egyensúly és a nyugalom közötti különbség felismerése konkrét példák alapján. A súlyvonal és a súlypont meghatározása méréssel, illetve számítással, szerkesztéssel. Számos példa felismerése a hétköznapiakból az egyszerű gépek használatára (például: háztartási gépek, építkezés a történelem folyamán, sport). A különböző egyszerű gépek működésének értelmezése. Annak tudatosulása, hogy az egyszerű gépek használatával kedvezőbbé tehető a munkavégzés, azonban munkát,	<i>Matematika:</i> alapműveletek, egyenletrendezés, műveletek vektorokkal, táblázat és grafikon készítése. <i>Testnevelés és sport:</i> kondicionáló gépek, a test egyensúlyának szerepe az egyes sportágakban. <i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> erőátviteli eszközök, technikai eszközök, időmérő

Periodikus jelenségek (rugóhoz erősített test rezgése, fonálinga mozgása). Csillapodó rezgések. Mechanikai hullámok kialakulása. Földrengések kialakulása, előrejelzése, tengerrengések, cunamik. Visszaverődés, törés törvénye, elhajlás jelensége. Ezek szemléltetése. A hang és a fény, mint hullám közötti különbségek megmutatása <i>Ismeretek:</i> Az egyensúlyi állapotok fajtái: – biztos, – bizonytalan, – közömbös, – metastabil.	energiát így sem takaríthatunk meg. Rezgő rendszerek kísérleti vizsgálata. A rezgések általános voltának, létrejöttének megértése, a csillapodás jelenségének felismerése konkrét példákon. A rezgések gerjesztésének felismerése néhány gyakorlati példán. A hullámok mint térben terjedő rezgések értelmezése gyakorlati példákon. A földrengések létrejöttének elemzése a Föld szerkezete alapján. A földrengésekre, tengerrengésekre vonatkozó fizikai alapismeretek elsajátítása, a természeti katasztrófák idején követendő helyes magatartás, a földrengésbiztos épületek sajátosságainak megismerése. Tükrök lencsék leképezésének vizsgálata. Fény terjedésének szemléltetése különböző közegekben. Elhajlás jelenségének kihasználása a távközlésben Gyűjtőmunka: milyen hullámhosszuságú hullámok vesznek részt az adatátvitelben, optikai kábelek működése. Teljes visszaverődés jelenségének kihasználása a mindennapokban Kísérlet: képalkotásra vonatkozó önálló tanuló kísérletek	szerkezetek, hidak, mozgó alkatrészek. Zajvédelem és az egészséges környezethez való jog (élet az autópályák szomszédságában). Járművek és egyéb eszközök zajkibocsátása. <i>Ének-zene:</i> a hangszerek típusai.
--	---	--

Az egyszerű gépek főbb típusai: – egyoldalú és kétoldalú emelő, – álló és mozgócsiga, – hengerkerék, – lejtő, – csavar, – ék. Testek egyensúlyi állapota, az egyensúly feltétele. A forgatónyomaték fogalma. Arkhimédész munkássága. A harmonikus rezgőmozgás jellemzői: – rezgésidő (periódusidő), – amplitúdó, – frekvencia. A harmonikus rezgőmozgás és a fonálinga mozgásának energiaviszonyai, a csillapítás leírása. Hosszanti (longitudinális), keresztirányú (transzverzális) hullám. A mechanikai hullámok jellemzői: hullámhossz, terjedési sebesség. A hullámhosszúság, a frekvencia és a terjedési sebesség közötti kapcsolat ismerete. Huygens munkássága. A hang fizikai jellemzői. Visszaverődés. törés, elhajlás jelensége		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Egyensúlyi állapot, forgatónyomaték, egyszerű gép, frekvencia, harmonikus rezgőmozgás, frekvencia, mechanikai hullám, hullámhosszúság, hullám terjedési sebessége, terjedési sebesség, hullámhossz, alaphang, felharmonikus,	

A tematikai egység óra címei:

1. Az erő újabb jellemzői
2. A forgatónyomaték kiszámításának meghatározása kísérlettel
3. Állandó forgatónyomaték hatására kialakuló mozgás leírása
4. Egyszerűgépek
5. Perdület, perdületmegmaradás

6. Harmonikus rezgőmozgás
7. Rezgések összetétele, rezonancia jelensége
8. Fonálinga
9. Gravitációs gyorsulás kimérése fonálinga segítségével
10. Mechanikai hullámok
11. Hullámjelenségek, törés, visszaverődés
12. Állóhullámok
13. Tükrök, lencsék képzése
14. Hang, elhajlás jelensége
15. Záródolgozat

Tematika egység/ Fejlesztési cél	Elektromosság	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Az erő-ellenerő fogalma, vonzóerő, taszítóerő, az erő nagysága és iránya.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az anyagmodell felállítása és elmélyítése az elektrosztatikus alapjelenségek kapcsán. Az elektromos megosztáson alapuló kísérletek értelmezése a modell alapján. A hétköznapi gyakorlatban működő elektromos áramkörök, s az azok leképezésére szolgáló hálózati rajzok kapcsolatának, felépítésének értelmezése, logikai készség fejlesztése. Az analógián alapuló gondolkodásmód fejlesztése a rúd-mágnesek és az elektromágnesek közötti egyezések megfigyelése alapján. Az elektromos rendszerek használata során a felelős magatartás kialakítása. A veszélyhelyzetek felismerése, megelőzése, felkészülés a segítségnyújtásra.	
Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Az elektrosztatikus kölcsönhatás mindennapi megjelenései. Dörzselektromos jelenség, villámok, elektromos töltések áramlása csúcsokon, kölcsönhatás elektromosan töltött testek között. A soros- és párhuzamos kapcsolás megjelenése a háztartási elektronikában. A fogyasztók közötti különbség értelmezése. A vezetőképességet befolyásoló tényezők vizsgálata.	Azonos töltések közötti taszítás, különböző töltések közötti vonzás bemutatása megdörzsölt üveg- és PVC rúddal. Töltött testek és semleges tárgyak (papírdarabkák, grafittal bevont pingponglabdák) közötti erőhatás bemutatása. Egyszerű elektroszkóp készítése. Megosztáson és polarizáción alapuló kísérletek (például: elektrofór, vízsugár elhajlása töltött test közelében).	<i>Technika, életvitel és gyakorlat:</i> fénymásolók, nyomtatók, balesetvédelem. <i>Matematika:</i> alpműveletek, egyenletrendezés, számok normálalakja. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> az elektromossággal kapcsolatos felfedezések szerepe az ipari fejlődésben; magyar találmányok szerepe az iparosodásban (Ganz); a Széchenyi-család szerepe

Érintésvédelemmel kapcsolatos legfontosabb ismeretek elsajátítása. Elektromos hálózatok kialakítása lakásokban, épületekben, elektromos kapcsolási rajzok. Az elektromos áram veszélyei, konnektorok lezárása kisgyermekek védelme érdekében. A biztosíték (kismegszakító) működése, használata, olvadó- és automata biztosítók. Mágnesek, mágneses alapjelenségek felismerése a mindennapokban, A Föld mágneses terének vizsgálata, az iránytű használata. Az elektromos energia előállításának gyakorlati példái: dinamó, generátor. Az elektromágneses indukció jelenségének megjelenése mindennapi eszközeinkben. Elektromos hálózatok felépítésének sajátosságai. A távvezetékek feszültségének nagy értékekre történő feltranszformálásának oka. <i>Ismeretek:</i> A dörzselektromosság jelenségének ismerete. Elektromos megosztás jelensége. Az elektromos mező fogalma. Ponttöltések közötti erőhatás, az elektromos töltés egysége. Elektromosan szigetelő és vezető anyagok. Az elektromos munka, a Joule-	Kísérletek szalaggenerátorral: – hajszaalak feltöltése – erővonalak kimutatása – csúcshatás bemutatása – villámhárító modellezése fénycsővek kigyulladás. Az elektromos töltés fogalma, az elektrosztatikai alapfogalmak, alapjelenségek értelmezése gyakorlati tapasztalatok, kísérletek alapján. Ponttöltések közötti erő kiszámítása. Különböző anyagok kísérleti vizsgálata vezetőképesség szempontjából, jó szigetelő és jó vezető anyagok felsorolása. Egyszerű elektrosztatikai jelenségek felismerése a fénymásoló és nyomtató működésében sematikus ábra alapján. A villámok veszélyének, a villámhárítók működésének megismerése, a helyes magatartás elsajátítása zivataros, villámcsapás-veszélyes időben. Az elektromos térerősség és az elektromos feszültség jelentésének megismerése, használatuk a jelenségek leírásában, értelmezésében. Vázlatos, rajzos modellek készítése a töltések eloszlásáról a vizsgált kísérletek esetén. Elektromos vezetők és szigetelők megkülönböztetése.	az innováció támogatásában és a modernizációban.
--	---	---

hő, valamint az elektromos teljesítmény fogalma. Soros és párhuzamos kapcsolás. Az elektromos ellenállás mérésének, mértékegységének ismerete. Egyszerű elektromos áramkörök összeállítása. Az elektromosság fizikai leírásában használatos fogalmak: elektromos térerősség, feszültség, kapacitás. Az elektromos kapacitás fogalma, mértékegysége. Benjamin Franklin munkássága. A mágneses mező fogalma, a mágneses tér nagyságának mérése. Az elektromágneses indukció Faraday-törvénye. A dinamó, a generátor, a transzformátor működése. Jedlik Ányos, Michael Faraday munkássága.	A tapasztalatok értelmezése anyagmodell alapján. Eszközhasználat (voltmérő, ampermérő). Munka megtervezése. Együttműködés, csapatmunka. Áramkörök építése zsebleppel (újratölthető elemekkel) és zsebizzókkal. Soros és párhuzamos kapcsolások vizsgálata. Az elektromos ellenállás fogalmának megismerése. Desztillált víz és sózott víz áramvezetésének összehasonlítása. Egyenáram rézszulfát vizes oldatában (galvanizálás). Elektromos vezetők és szigetelők a gyakorlatban. Egyszerű áramkörök tervezése, kapcsolási rajzok készítése (például a lépcsőházi világítás megtervezése). Az elektromos ellenállás mérése, kiszámítása, a mért és számított érték összehasonlítása. Elektromos kapcsolások interaktív animációinak összehasonlítása a valódi áramkörökkel. Mágneses erővonalak kimutatása vasreszeléssel. Mágneses pólusok, a pólusok közötti erőhatások kimutatása. Az alapvető mágneses jelenségek, a mágneses mező mérésének megismerése, alapkísérletek során.	
--	---	--

	Rúd mágnes, patkómágnese, mágnesgyűrű, hűtőmágnes összehasonlítása. Az állandó mágnesek gyakorlati felhasználásának megismerése. Elektromágnesek használata a gyakorlatban (internetes adatgyűjtés). A rúd mágnes és az elektromágnes összehasonlítása. A mágneses mező fogalmának megismerése. Eligazodás az elektromágneses indukció jelenségeinek értelmezésében egyes alapesetekben. A dinamó és a generátor működési alapelveinek megismerése, értelmezése, szemléltetése kísérleti tapasztalat alapján.	
Kulcsfogalmak/fogalmak	Elektromos töltés, szigetelő anyag, vezető anyag, elektromos térerősség, elektromos feszültség, kondenzátor, áramkör, elektromos áram, elektromos ellenállás, soros és párhuzamos kapcsolás, Joule-hő, földelés, telep, akkumulátor, újratölthető elem, mágnes, mágneses mező, iránytű, dinamó, generátor, elektromágneses indukció, transzformátor, energiamegmaradás.	

A tematikai egység óra címei:

1. Elektromos alapjelenségek
2. Coulomb törvénye, az elektromos mező
3. Az elektromos mező munkája
4. Az elektromos áram
5. Ohm törvénye
6. Áramkörök
7. Áramforrás, elektrolízis
8. Elektromosságtani kísérletek
9. Mágneses alapjelenségek
10. Lorentz-erő, a Föld mágneses tere
11. Elektromágneses indukció
12. Váltakozó áram
13. Projektmunka, villamos energiafelhasználás tervezése
14. Elektromos balesetvédelem
15. Záródolgozat

TERMÉSZETTUDOMÁNYI TEREPGYAKORLAT

Tematikai egység	Természettudományi terepgyakorlat	Órakeret 40 óra
Tematikai alegységek	Másfélmillió lépés Magyarországon A földi tér ábrázolása Gazdálkodás és fenntarthatóság	
Előzetes tudás	Környezet, szerveződési szintek, környezetszennyezés, életközösség.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A globális éghajlat-változások lehetséges okainak és következményeinek elemzése. Egyes környezeti problémák (fokozódó üvegházhatás, savas eső, „ózon-lyuk”) következményeinek megismerésén keresztül az emberi tevékenység hatásának vizsgálata. A lokális és globális megközelítési módok megismerése és összekapcsolása, a környezettudatosság fejlesztése. A logikai térképolvasás képességének kialakítása; gyakorlottság kialakítása különböző típusú térképek információforrásként való használatában (közölt információk felismerése, értelmezése, felhasználása). A modern technikai rendszerek szerepének bemutatása a Föld megismerésében és gyakorlati célok megvalósításában. Összetett technológiai, társadalmi és ökológiai rendszerek elemzése. Lokális és globális szintű gondolkodásmód fejlesztése. Evolúciós magyarázat keresése biológiai és ezzel összefüggő fizikai, földrajzi, történelmi tényekre; az ember szerepének kritikus vizsgálata. A környezeti kár, az ipari és természeti-időjárás katasztrófák okainak elemzése, elkerülésük lehetőségei. Egészség- és környezettudatos magatartás kialakítása a hétköznapi élet minden területén, bekapcsolódás környezetvédelmi tevékenységekbe. Az ismeretek alkalmazása a fenntarthatóság és autonómia érdekében a háztartásokban és kisközösségekben.	

Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások, ismeretek	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<i>Problémák, jelenségek, gyakorlati alkalmazások:</i> Miért és hogyan változtak a Kárpát-medence jellegzetes életközösségei a magyarság 1000 éves történelme során? Milyen következményekkel jár az emberi tevékenység? Milyen formában nyújthat tartós megélhetést az ott élő közösségeknek? Mi jellemzi a közvetlen környezetem élővilágát? Mit védjünk? Hogyan határozzák meg a természeti feltételek az emberi létet? Milyen mértékig és mennyire tartósan befolyásolhatjuk e feltételeket? Mik a történelem biológiai tanulságai? Milyen gazdálkodási és gondolkodási- életmódbeli formák lehetnek fennmaradásunk feltételei? <i>Ismeretek:</i> Néhány jellemző hazai társulás (táj, életközösség) és állapotuk. A Kárpát-medence természeti képének, tájainak néhány fontos átalakulása az emberi gazdálkodás következtében. Tartósan fenntartható gazdálkodás és pusztító beavatkozások hazai példái. A természetvédelem hazai lehetőségei, a biodiverzitás fenntartásának módjai. Az emberi tevékenység életközösségekre gyakorolt hatása, a veszélyeztetettség formái és a védelem lehetőségei. <i>A térkép</i> A térképkészítés fejlődése, a modern térképkészítés elvei. A földrajzi fókuszát értelmezése és használata; a terület fogalma, a legelterjedtebb területtípusok és jellemzőik összehasonlítása, alkalmazhatóságuk korlátai.	Terepen vagy épített környezetben végzett ökológiai vizsgálat során az életközösségek állapotának leírására szolgáló adatok gyűjtése, rögzítése, a fajismert bővítése. Egy helyi környezeti probléma felismerése és tanulmányozása: okok feltárása, megoldási lehetőségek keresése. A lokális és globális megközelítési módok alkalmazása egy hazai ökológiai rendszer tanulmányozása során. A fenntartható gazdálkodás biológiai feltételeinek megfogalmazása. A természetvédelem genetikai hátterének értelmezése. Az ökológiai lábnyom csökkentése lehetőségeinek megfogalmazása az iskolai, ill. lakókörnyezetben. Autonómia és együttműködés lehetőségeinek elemzése.	<i>Matematika:</i> grafikonok, mérés, arányszámítás, mértékegységek. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a Kárpát-medence történeti ökológiája (pl. fokos gazdálkodás, lecsapolás, vízrendezés, szikesek, erdőirtás és -telepítés, bányászat, nagyüzemi gazdálkodás). Történeti ökológia; civilizációs korszakváltások okai; példák nemzetközi egyezményekre; globalizációs tendenciák és függetlenségi törekvések hátterei. <i>Magyar nyelv és irodalom:</i> természetleírások (pl. Jókai Mór, Fekete István). Ember és természet viszonyának megfogalmazásai. <i>Informatika:</i> adat, információ, adatbázis, digitális információforrások használata, informatikai eszközök használata.

A térképek csoportosítása méretarány és tartalom alapján; a domborzat háromdimenziós ábrázolásának lehetőségei. Térképvezetők és egyszerű keresztmetszeti ábrák készítése. <i>Tájékozódás a térképen és a térképpel</i> Távolság- és magasságmeghatározási és a méretarányhoz kapcsolódó számítási feladatok megoldása különböző méretarányú térképeken. Tájékozódási, számítási feladatok megoldása a fokhálózat használatával. A terepi tájékozódás eszközei és gyakorlata, a térképi ismeretek alkalmazása mindennapi tájékozódási helyzetekben. <i>Távérzékelés és térinformatika</i> A műholdak csoportosítása pályatípus és feladat alapján, földmegfigyelő műhold-családok; a műholdfelvételek típusai és alkalmazásuk lehetőségei, földi képződmények, jelenségek azonosítása műholdfelvételeken. A GPS működési elve és jelentősége; a földrajzi információs rendszer (GIS) fogalma, jelentőségének igazolása mai térbeli adatbázisok példáin. Példák gyűjtése a digitális térképi alkalmazások, illetve térinformatikai rendszerek mindennapi életben való sokoldalú felhasználhatóságára (pl. veszély előrejelzése, környezet károsodásának felismerése). Az ember hatása a földi élővilágra a történelem során. Önpusztító civilizációk és a természeti környezettel összhangban maradó gazdálkodási formák. A természeti környezet terhelése: fajok kiirtása, az élőhelyek beszűkítése és részekre szabdalása, szennyezőanyag-kibocsátás, fajok behurcolása, megtelepítése, talajerózió. Fajok, területek és a biológiai		<i>Etika: környezeti etika.</i>
--	--	--

sokféleség védelme. A természetvédelem lehetőségei. A környezeti kár fogalma, csökkentésének lehetőségei. Ökológiai lábnyom. Az ökológiai krízis társadalmi-szemléleti hátterének fő tényezői (fogyasztás, városiasodás, fosszilis energia felhasználása, globalizáció). <i>A talaj</i> A talaj, mint a legösszetettebb és a társadalmi-gazdasági folyamatok miatt legsérülékenyebb környezeti képződmény jellemzése; a talajképződés folyamatának, összefüggéseinek bemutatása. A talaj szerkezete, szintjeinek jellemzői; az elterjedt zonális és azonális talajok jellemzése a kialakításában szerepet játszó tényezők bemutatásával. Példák megnevezése a fenntarthatóság és a talaj kapcsolatára különböző éghajlati övekben; a talaj környezeti hatásjelző szerepének és a talajpusztulás mérséklési lehetőségeinek bemutatása példák alapján.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Biológiai sokféleség, természeti érték, természetvédelem, vetület, vetülettípus, jelrendszer, topográfiai és tematikus térkép, kis-, közepes- és nagy méretarányú térkép, abszolút és relatív magasság, szintvonal, helymeghatározás, távérzékelés, fenntarthatóság, biológiai sokféleség, ökológiai lábnyom, erózió, kibocsátás (emisszió), határérték, környezeti terhelés.	

Érettségire bocsátás feltétele:

A tantárgy sikeres teljesítése esetén a diák érettségi vizsgára bocsátható.

TÖRTÉNELEM

A TANTÁRGY JELLEMZŐI, FEJLESZTÉSI FELADATOK

Az Alternatív Közgazdasági Gimnáziumban – az intézmény profiljának megfelelően – a történelem oktatása a legtöbb középiskolához képest magasabb óraszámban, mélyrehatóbban történik.

A hagyományos történelmi oktatáshoz képest különösen hangsúlyosak a magyarral együtt élő más kárpát-medencei népek, valamint az Európán kívüli világ kultúráinak megismertetése, továbbá a – politikai és katonai köztörténet mellett – a történelmi mindennapok bemutatása. Hangsúlyos az iskola városának (Óbuda, Buda, Budapest) helytörténete, és a tanulók gyökereinek feltárása is, ezért ösztönözzük őket, hogy a közelmúlt történetét a családi emlékek feldolgozásával közelítsék meg. Az európai történeti beágyazottság nagyobb hangsúlyt kap, a megszokottnál nagyobb terjedelemben foglalkozunk a régió történelmével. A magyar és a magyarországi eseményeket időrendben és tematikában szorosan kötjük a párhuzamosan zajló európai folyamatokhoz.

Ami teljesen újszerűvé teszi tantárgy kerettantervét, az az első két évben (9-10. évfolyam) alkalmazott megközelítés. Itt szakítunk az jól ismert kronologikus feldolgozással, melynek keretében a tanulók (iskolatípusoktól függően) kétszer-háromszor is ugyanolyan módon és megközelítéssel tanulják a történelmet. Az első két esztendőben tematikusan dolgozzuk fel 10 epocha és a kapcsolódó témahetek segítségével azokat a témákat, melyek – nézetünk szerint – a világ jobb megismerését, az abban való biztosabb eligazodást, az éppen zajló gazdasági, társadalmi folyamatok megértését lényegesen közelebb hozzák a tanulókhoz, mint a hagyományos történelemoktatás. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy nem tanítunk történelmet, de tematikus megközelítés egy-egy jelentősebb témakör időbeli vizsgálata mellett arra is lehetőséget ad, hogy a korszakokon átívelés technikájával egymás mellé kerüljenek azon dolgok, jelenségek, változások, melyek a hagyományos oktatásban akár évezredekre távolodnak egymástól. Ebben a formában a változások okait, dinamikáját lényegesen jobban lehet közvetíteni, mint a kronologikus feldolgozásban. Életkori sajátosságaikhoz is közelebb áll ez a megközelítés.

Úgy gondoljuk, hogy a mai nagyon gyorsan változó világban az egysíkú, a múlt eseményeire hangsúlyozó ismeretanyag-központú tanítás nem készíti kellően fel a fiatalokat arra, hogy értően nézzenek a világra, hogy megfontoltabb döntéseket tudjanak hozni, hogy jobban felmérjék lehetőségeiket és cselekedeteik következményeit, ezért a megismerési technikákra, az elemzésre, a következtetések levonására hatékonyabbnak gondoljuk a tematikus feldolgozást.

Az előbbieket miatt a politikatörténet súlya is kisebbé válik. Erőteljesebben támaszkodunk a gazdaság és társadalom összefüggéseire a kultúrával és az egyes ember életével. Tudjuk azt is, hogy mindezek bemutatása nem kizárólag a történelem tantárgy feladata, ezért nagyon szoros kapcsolódásokat hoztunk létre a Társadalomismeret tantárggyal, együttműködünk az irodalom és a művészeti tárgyak oktatóival. Egymásba fűződő epochák mellett közös projekteket is beépítettünk a tantervbe. A képességfejlesztésben és az értékelésben is megjelenik ez az összehangoltság.

Eddigi tapasztalataink azt igazolják, hogy a tanulók számára a tematikus blokkok nagyobb azonosulási lehetőséget teremtenek a tantárggyal, főleg amiatt, hogy nagyobb lehetőség nyílik a számukra érdekesebb, nem feltétlenül a történelem fő sodorvonalába tartozó témák megbeszélésére, kidolgozására, azokban való egyéni elmélyülésre. Ráadásul úgy, hogy ezt még hozzá is teszik a közös ismerethez.

Módszertanban – különösen az első két évben – a frontális tanári közléshez képest lényegesen nagyobb hangsúlyt kap az egyéni és csoportos, heurisztikus és kooperatív ismeretszerzés, problémamegoldás, az önálló diáktevékenység. Ehhez igen jó támogatást adnak a digitális eszközök, melyekből az ismeret

pillanatok alatt megszerezhető, így erre a korábbiaknál kevesebb időt lehet szánni, helyette az értelmezések kaphatnak nagyobb teret.

Kiemelt cél a társadalmi és természeti környezet iránti kíváncsiság, érdeklődés felkeltése és annak kielégítésén keresztül a további érdeklődés megteremtése. A világ megismerésének vágya önmagáért való fontos emberi érték. Ezért, továbbá a kritikus gondolkodás ösztönzése érdekében a kanonizált ismeretekkel szemben hangsúlyosak a nyitva hagyott, továbbgondolásra váró problémák, kérdések.

Az órai, tantermi foglalkozásokat kiegészítik ún. témahetek, melyeket részben az ország különböző pontjain rendezve az adott térség történetét dolgozzuk fel (ezek a helyszínek évfolyamonként változnak), de egyes korok (pl. őskor, barokk, polgári kor) és többnyire Óbuda illetve Budapest története is feldolgozásra kerül.

Célok

A történelem általános célja az ismeretek bővítése és az ezekhez kapcsolódó képességek fejlesztése, úgymint:

Már a diákkorban képessé tenni a fiatalokat a tájékozódásra, a véleményalkotásra gazdasági, politikai, társadalmi kérdésekben, és ezen kívül felkészíteni őket a felnőttkori konkrét döntésekre (a családi költségvetés, a hivatali ügyintézés, a politikai választások stb., tehát lényegében a társadalommal, politikával, gazdálkodással kapcsolatosan az élet minden fontos területén). A tanuló személyiségének kialakulása szempontjából alapvető fontosságú a társadalomban való eligazodás képessége.

A felnőttkori további önképzés, az adott új kérdésekhez, problémákhoz igazodó (utánanéző, újságolvasó, művelt nagyközönségként olvasó, társasági beszélgető) ismeretszerzés alapjainak lerakása, módszertani segítése.

Mindezek elősegítése a múlt reális és több nézőpontú, kritikus szemléletű megközelítésének elsajátíttatásával is, az általános történelmi műveltség megalapozásával és kiterjesztésével.

A társadalmi szerepvállalás tudatosítása, elősegítése; a tudatos közéleti részvételre való felkészítés.

A reális nemzeti önismeret, nemzeti kishitűségtől és sovinizmustól, a problémák és teherterhek közösségi háritásától mentes kiegyensúlyozott nemzettudat kifejlesztése, továbbá a határon túli magyarság iránti érdeklődés és szolidaritás kialakítása.

Az európai és kelet-közép-európai összetartozás-tudat, szolidaritás fejlesztése

Az Európán kívüli világ, kultúrák megismertetése, a kultúrák egymásra hatásának, a globalizáció összefüggéseinek megértetése.

A demokratikus értékrend kialakítása, megerősítése, a hagyományos plurális európai alkotmányosság és demokrácia előnyeinek tudatosítása.

Az alapvető személyiségi és emberi jogok, valamint erkölcsi normák jelentőségének megismertetése, és tiszteltük kialakítása.

Az egyenlő bánásmóddal és esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismeretek és képességek fejlesztése.

A szociális érzékenység és társadalmi szolidaritás kialakítása, a társadalmi egyenlőtlenségek okainak, csökkentésük lehetőségeinek megismertetése.

Nyitott, elfogadó gondolkodás kialakítása az eltérő kultúrák – különös tekintettel a Kárpát-medencében együtt élő népek és a hazai nemzeti, etnikai és vallási kisebbségek – iránt.

Humanista értékrenden alapuló, toleráns magatartásforma kialakítása a fogyatékkal élők, betegek, idősek, elesettek továbbá a másféle politikai meggyőződésűek, világnézetűek, neműek és szexuális irányultságúak iránt.

A környezet tudatos védelmének, a fenntarthatóságra törekvésnek a kialakítása.

A fejlesztendő általános képességek

A fentiekén keresztül olyan képességek fejlesztését célozzuk, melyek nem kötődnek kizárólag a társadalmi ismeretekhez, és más tantárgyak fejlesztési céljai között is megtalálhatók

Értelmi képességek:

- önálló, logikus gondolkodás, egyéni ítéletalkotás, vitatkozás, érvelés, következtetések levonása (általánosítás nélkül), árnyalt, több látószögű megvizsgálás, szövegkritika (elemzés), kritikus nyitottság új elgondolások felé, lényeglátás;

Szociális képességek:

- beilleszkedés/önállóság, konfliktuskezelés, viselkedés, fegyelem, másik egyénnel, nemmel, korcsoporttal, kulturális és származási csoporttal szembeni empátia, ebből fakadó tolerancia, fellépés, cselekvés;

Kommunikatív képességek:

- olvasás, írás, előadás, képelemzés fejlesztése;

Önmagára vonatkozó képességek:

- önismeret, öntudat - önmaga vállalása, a megváltozás képessége.

Nem gondoljuk, hogy az egyes képességek fejlesztése adott lezárt tematikai egységekhez sorolható. Folyamatosan alakulnak ki alapszinten az első két évben, majd emeltebb szinten a következő esztendőben.

A történelemtanuláshoz szorosabban köthető képességek

A tanulással kapcsolatosan

Írás, olvasás, beszéd

- egyéni tanulás: írott és beszélt szöveg lényegének megértése, kijegyzetelése, ismertetése;
- csoportos tanulás: ismertetés megértése, vonatkoztatása saját ismereteire, vitatkozás;
- kiselőadás tartása megadott szűkebb (pár tucatnyi oldal) irodalom alapján (kb. 10 perc), 9-10. évfolyamon;
- érdekes és követhető nagyobb előadás készítése önállóan kikeresett irodalom alapján, 9-10. évfolyamon;
- esszéírás (1 oldal), folyamatosan fejlesztve tartalmát és terjedelmét, 9-10. évfolyamon;
- házi dolgozat készítése, önálló szakirodalom keresésével, 9-10. évfolyamon.

Topográfia

- tanult helyek elhelyezése a térképen tanári útmutatás alapján (minden évfolyamon);
- készség szintű tájékozódás, önálló keresés (pl. történeti Magyarországon megyék, tájegységek, nagyvárosok; Magyarországon kívül régiók, ismertebb folyók, hegyek, városok)?
- készség szintű térképhasználat, folyamatok leolvasása térképről.

Kronológia

- az időszámítás mikéntje, századok, ezredek, Kr. e., Kr. u. stb.;
- készség szintű tájékozódás korok, korszakok, évszázadok között (mindig a hátrahagyott időszakra értendő);
- kulcs dátumok ismerete, viszonyítási pontként való használata.

Forráskezelés

- írott források kritikai elemző szempontjainak megismerése (idő, hely, szerző, elfogultság stb.) 9. évfolyamon;
- írott források kritikai elemző szempontjainak készség szintű önálló alkalmazása 9-10. évfolyamon;
- tárgyi források, képek forrásértékének felismerése, az elemzési szempontok megismerése 9. évfolyamon;
- tárgyi források, képek önálló, készség szintű elemzése a megismert és tovább bővített szempontok alapján 9-10. évfolyamon;
- grafikonok, táblázatok, számadatok, ábrák elemzése - az elemzési szempontok ismerete 9-10. évfolyamon;
- grafikonok, táblázatok, számadatok, ábrák elemzése - az elemzési szempontok készség szintű, önálló alkalmazása 9-10. évfolyamon;
- korhű játékfilmek megfigyelése, kritikus szemlélete adott szempontok alapján 9-10. évfolyamon
- korhű játékfilmek megfigyelése, kritikus szemlélete önállóan 12-13. évfolyamon;
- egykorú filmek elemzése adott szempontok alapján, 12-13. évfolyamon.

Könyvtárhasználat, múzeumi kutatás

- 9-13. évfolyamon önállóan.

A történelem tantárgy kapcsolatai más társadalomismereti tárgyakhoz, tevékenységekhez

A történelem a 9-10. évben szorosan kapcsolódik az Etika és társadalomismeret tantárgyhoz.

A történelem az öt osztályos képzés 9-10. évében epochális tantárgy évente öt epochával.

A 12-13. évben a történelem heti három-öt órás folyamatosan haladó (lineáris, kronologikus) tantárgy, 45 perces órákkal. A kevesebb kontakt óra kevesebb közös feladatvégzést tesz lehetővé, ennek megfelelően ebben a szakaszban a fő hangsúly az otthoni, házi feladatokkal bővített, egyéni tanulásra esik.

A 13. év végén hosszabb időt fordítunk az érettségi felkészülésre, ismétlésre. Lezárjuk az egyetemes és magyar történet tanulását, és ezzel a diákokat felkészítjük a középszintű és az emelt szintű érettségire.

A 9-10. évfolyamok képzési rendjébe, az AKG pedagógiai programjának megfelelően, az évfolyam patrónusi közösségének igényei szerint komplex történelmi és társadalomismereti témahetek is illeszthetők.

A társadalomismereti kiegészítő tantárgyak (pl. Történelmi társadalomismeret, Társadalomismeret, Jogom van?! – mindennapi jogismeret, Életmódtörténet, Néprajz, Filozófia), felső középfokon nem kötelezőek. Választható tárgyként – tantárgytól függően – heti két- és háromórás kurzusokat ajánlunk diákjainknak.

Alsó középfok (9 – 10. év) tantervi koncepciója

A 9-10. évben évente öt 30 órás epochában haladunk. Az epochális tanulás-tanítás öt három hetes ciklust foglal magába. Egy epochában egy témakör - többszemponútú megközelítéssel – kerül feldolgozásra, tehát nem időrendben, kronologikusan dolgozzuk fel az emberiség történelmét, hanem bizonyos témák szerint (pl. gazdaság, államszervezet, családi és társas kapcsolatok, háborúk és konfliktusok, eszmék és ideológiák stb.), melyek lefedik az emberiség eddigi történetének, kulturájának legfontosabb jellegzetességeit, jellemzőit, eseményeit.

Számos érv szól amellett, hogy ezt a feldolgozási módszert válasszuk. Egyrészt az általános iskolában már egyszer kronologikusan végighaladtak a tanulók az emberiség és a magyar nép történetén, így a gimnáziumi szakaszban rengeteg felesleges ismétlésbe bocsátkoznánk, ami egyrészt unalmas a diákok számára, másrészt sok értékes időt fecserlünk el ezáltal. Úgy gondoljuk, ha más szerkezetben, más szempontok alapján, más összefüggésekbe helyezve vizsgáljuk a történelmet, akkor sokkal érdekesebb a tananyag, új összefüggésekre derül fény, és sokrétűbb, mélyebb tudásra tehetnek szert a diákok.

Másik érvünk, hogy ezáltal sokkal több szállal tudnánk kapcsolódni a tanórán is a jelenkor történelméhez, nem csak a negyedik év végén, az utolsó hónapban jutnánk el napjainkhoz, hanem minden epochában keresnénk és találunk kapcsolódási pontokat a régmúlt, a közelmúlt és a jelen eseményei, jelenségei közt.

Harmadrészt ebben a képzési rendben a nyelvi év tizedik után mintegy kettévágja a négy éves tanulási folyamatot, beiktat egy év szünetet. Ráadásul a nyelvi év előtt epochális rendben tanulnak a diákok, az utolsó két évben viszont hagyományos órakeretben. Mindez szükségszerűvé is teszi, hogy ne a hagyományos módon képzeljük el a tananyag elrendezését, hanem a 9-10. évben egy a szokásostól mind órakeretében, mind tanulásszervezésében, mind tananyagtartalomban eltérő struktúrát alakítsunk ki.

A két év összesen 10 epochája jellegénél fogva nem törekszik az adott téma teljes körű bemutatására, hanem inkább olyan elemekre fókuszál, amely az életkori sajátosságoknak megfelel. Jobbnak tartjuk egy-egy kérdés mélyebb vizsgálatát, mint a minden részletet érintő, de (kényszerűen) kissé felszínes bemutatást. Ehhez a koncepcióhoz az alábbi témákat gondoltuk adekvátnak:

Az epochák témái:

9. évfolyam

- Ember és a természet átalakítása (2 epocha)
 - Tradicionális világ
 - Az ipari forradalmak után
- Világképek
 - Vallásos világképek
 - Humanista világképek
- Család és közösség
- Bűn és büntetés

10. évfolyam

- Nemzetközi konfliktusok és együttműködés
- Európa expanziója/Utazás és a világ meghódítása/Migráció
- Mit jelent gazdagnak vagy szegénynek lenni?
- A hatalom
- Többség és kisebbség

Az epochális tanulás-tanítás másik jellegzetessége a házi feladatok ritka és csekély volta. Törekszünk arra, hogy az epochális óra legyen a megtanulás elsődrendű színhelye, azonban nem mondunk le arról a lehetőségről, hogy diákjainknak otthoni feladatként rövid feldolgozni való anyagot adjunk. Jelentkezés alapján otthon lehet felkészülni az órai kiselőadásokra, szorgalmi feladatokra.

A történelem tanulás-tanítás folyamatát a történeti gondolkodás normál menetéhez igazítottuk: elsődlegesek a források, és ezek feldolgozása útján, heurisztikus módon jutunk el az általánosító következtetések levonásához. Tehát úgy tanulunk, ahogy a történész dolgozik. Nyilvánvaló, hogy más módon nem is tudnánk megvalósítani a képességfejlesztés céljait.

Képességfejlesztés

A történelem tanításában-tanulásában 9-10. években a képességfejlesztésnek kiemelkedő jelentőséget tulajdonítunk. Feladatunknak tartjuk, hogy segítsük és erősítsük a tanulásmódszertan tantárgyban kipróbált technikák használatát.

A tartalommal kapcsolatosan

- konkrét társadalmi esetekből, eseményekből következtetések levonása, alapszintű általánosítás 9-10. évfolyamon;
- okok megértése, rangsorolása, lényeges és lényegtelen társadalmi-történeti mozzanatok elkülönítése (9. évfolyamtól folyamatosan, egyéni ütemben)
- tágabb történelmi összefüggések, folyamatok, elvont fogalmak megértése (9. évfolyamtól) azok készség szintű alkalmazása, önálló felülvizsgálata, illetve saját összefüggések kialakítása, rendszerekben való gondolkodás (9. évfolyamtól egyéni ütemben);
- a társadalmi jelenségek társadalomlélektani okainak megértése, saját hibás reflexeinek (pl. előítéletek, leegyszerűsítések, csúsztatások stb.) közömbösítése önmagában (9-13. évfolyamon folyamatosan, egyéni ütemben);
- a kultúra, történelmi változás, fejlődés, komplex fogalmának ismerete (9-10. évfolyamon), értése, megértése, összefüggéseinek bemutatása 9. évfolyamtól folyamatosan, egyéni ütemben;
- egy-egy korszakba, kultúrába való beleélési képesség, ezen kultúra megértése, a történetiség megértése (pl. anakronizmusok felismerése, eltérő korok összehasonlításában kellő

- óvatosság, empátia az egyes korok gondolkodásmódjának irányába stb.) 9. évfolyamtól folyamatosan, az adott korokra vonatkozóan, időben egyre mélyebben;
- egy-egy nagy téma (gazdaság, kultúra, politikai rendszer, társadalmi viszonyok stb.) korokon átívelő feldolgozása, így nem csak horizontális kép kialakítása, hanem vertikális folyamatok, összefüggések észrevétele 9. évfolyamtól folyamatosan;
 - a tárgyon belüli érdeklődési körök kialakítása, ezekben való elmélyedés (folyamatos, nem mindenkinél elérendő cél);
 - tájékozódás a jelenkori Magyarország, Európa, világ gazdasági, politikai viszonyaiban, az állampolgári jogokban, köteleességekben;
 - reális (komplexus- és kompenzációmentes) nemzettudat, a szomszéd népek ismerete, Európa és az Európán kívüli kultúrák megértése folyamatosan;
 - ember és környezet viszonyának, ezek összefüggéseinek értelmezése a különféle korokban illetve ma, folyamatosan.

Módszertani kérdések

A fent leírt célok és általános jellemzők meghatározzák azokat a módszertani elveket, amelyek mentén epochális óráinkat szervezzük.

Az életkori sajátosságoknak megfelelően az elméletek és az általánosságok helyett az egyedi esetekből, személyekből, helyszínekből, konkrétumokból indulunk ki. Az általánosságokig – már azokig, amelyek ebben az életkorban emészthetők – illetve az előzményekig, körülményekig, következményekig ezekből a konkrétumokból kiindulva jutunk el. A történeti fejezeteknél ezeket a kiindulópontokat jeleztük. Ebből is következik, hogy nem törekszünk mindenre kiterjedő – és ezért kényszerűen kicsit felületes – ismereteket adni.

Szintén az életkori sajátosságoknak megfelelően igyekszünk az elméleti foglalkozások mellé – különösen az első két évben – minél több manuális, mozgásos és gyakorlati tevékenységet illeszteni. Az órák visszatérő elemének szántuk a dramatikus játékokat, történeti szereplők kapcsolatát megelevenítő jelentekeket.

A tanári magyarázat csak egy részét alkotja az órának. Számos témát a diákok egyedül vagy csoportosan, nyersanyagok (források, grafikonok, képek stb.) megadott szempontok alapján történő elemzésével dolgoznak fel. Ezek során a tanár szerepe a szervezés, irányítás, segítség. Igyekszünk felhasználni a kooperatív tanulási technikákat, a projektpedagógia módszereit és a modern technológia (IKT) adta lehetőségeket. A módszernek mindig alkalmazkodnia kell az adott diákcsoporthoz és a témához.

Iskolánkban igyekszünk megfelelni a modern digitális kor követelményeinek, így a tanítás-tanulás folyamatában nagy szerepet kap a számítógép és a digitális technika. Következésképp rengeteg audiovizuális szemléltetőeszközt alkalmazunk, s digitális feladatokkal ellenőrizzük a diákok tudását.

Az értékelés

Az értékelés az egész oktatási folyamat szerves része. Vele a tanítási-tanulási tevékenység hatékonyabbá tétele a cél. Egyrészt „diagnosztizáljuk” az egyes tanulók tanulásának az erősségeit és gyengeségeit, másrészt mérjük magának az oktatási folyamatnak az erősségeit és gyengeségeit is.

Értékelési stratégiánk összhangban áll a tanterv koncepcionális és készségekre vonatkozó céljaival. Ezekből vezethetjük le annak a több komponensű értékelési rendszernek az elemeit, amelyekhez viszonyítva a tanulók teljesítményét mérhetjük. Ezek az értékelési elemek a következők:

- tudás és megértés;
- kutatás - vizsgálat;
- kritikus gondolkodás;
- kommunikáció;
- a személyiség fejlődése.

A teljesítésnél a különböző érdeklődésből és a különböző képességből adódó különbségeket természetesnek tartjuk.

Az első két évben epochánként értékeljük az órai munkát (csoportmunka, együttműködés, koncentrált figyelem, jegyzetelés, feladatmegoldás), a dolgozatokat, az egyéni feladatokat és az első két évben a füzetvezetést is. Minden epocha százalékos értékeléssel zárul. Az év során szerzett százalékokat év végén 5 fokozatú osztályzatra, illetve iskolai pontra váltjuk (elégtelen-jeles, dicséretes jeles esetén kitűnő). Ebben a ciklusban az értékelés némileg túl is mutat a saját tárgyunkon, a többi tantárggyal együttműködve, egy nagy „teljesítménymátrixban” helyezük el a tanulók sokféle tevékenységét.

A 12-13. évben az értékelés folyamatos, hagyományos iskolai osztályzatokkal.

Részletes tanterv

Az alábbiakban éves bontásban szerepelnek az epochák témái. A tartalmi követelményeket és célokat epochánkénti bontásban adjuk meg.

9/5. ÉVFOLYAM

Az epochák tartalmi egységei

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Ember és természet - tradicionális világ	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Történelem: Az ókori és középkori nagy civilizációk kultúrájának alapvonásai. Természetismeret: talaj, levegő világa; élet a kertben, energia, energiaforrások, térképismeret, időjárás, felszíni és felszín alatti vizek, vízpart, Alföld, hegyvidék, dombvidék élővilága, az erdő életközössége, természet és társadalom kölcsönhatásai	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- bemutatni, hogy az ember a természetes környezet része, - mint ilyen milyen korban milyen együttélést valósított meg a környezettel - hogyan függ össze demográfia, népesedési stratégia az ökológiai egyensúllyal - világkép, mentalitás és ökológia összefüggését - élelmezés, termelés, járványok összefüggését az ökológiával - a vadászó-gyűjtögető kultúrák hogyan kényszerültek és kényszerülnek az egyensúly fenntartására - a termelő kultúrákban majd a civilizációkban mikor, hogyan maradt fent ez az egyensúly, mikor, hogyan billent meg - hogyan védte az ember a hagyományos társadalmakban a környezetét	

Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
I. Vadász-gyűjtögető és korai termelő, kultúrák - Népesedés, demográfiai „stratégiák” „Gazdálkodás” vadász-gyűjtögető és korai termelő kultúrákban - Élelmezés, egészség - Mindezek tükröződése a természeti (és őskori) népek világképében, mentalitásában II. Hagyományos civilizációk a nagyvilágban - Gazdálkodás, demográfia - Élelmezés, egészség - A természetes környezet-társadalom viszonya és gazdálkodás a világképben és mentalitásban III. A középkor és a kora újkor Európája (500-1700) - Társadalom és a természetes környezet: gazdálkodás, demográfia - Élelmezés, egészség - A természetes környezet-társadalom viszonya és gazdálkodás a világképben és mentalitásban IV. Korai „környezetvédelem” és korai „ökológiai katasztrófák” a sumeroktól a nagy pestisig	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> - Csoportmunka, témák közös feldolgozása (pl. dramatikus játék: kultúrák találkozása, „megütközés” egymás ökológiai magatartásán) - Térképolvasás: természeti övek, csapadéktérképek stb. olvasása, értelmezése; tárgyalt civilizációk, térségek elhelyezése világtérképen (pl. kung busmanok, ausztrál vadászok, ókori civilizációk) - Írott forrásból szerzett információk rendszerezése. (Pl. kultúrantropológiai leírások) - Képi források értelmezése (pl. ősi barlangrajzok, sírmellékeltek stb. értelmezése) - Ábrák értelmezése (pl. éghajlati grafikonok) <i>Kritikai gondolkodás:</i> - Érvek gyűjtése vitatott történelmi kérdésben saját vélemény alátámasztására. (Pl. vannak-e és milyen alternatívái a környezet, kizsákmányolásának a hagyományos kultúrákban) <i>Kommunikáció:</i> - Páros és csoportos együttműködés gyakorlása feladatmegoldás közben. - Szóbeli beszámoló gyűjtő-, illetve kutatómunkával szerzett ismeretek alapján. <i>Tájékozódás az időben:</i> - Őskori, ókori és későbbi hagyományos kultúrák elhelyezése idővonalon, egymáshoz viszonyítva.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> természetrel kapcsolatos mítoszok (pl. Ozirisz, Déméter és Perszephoné és általában meghaló-feltámadó istenek, Prométheusz, Noé. Madách: eszkimó szín <i>Matematika:</i> statisztika, százalékszámítás, grafikonok értelmezése. <i>Fizika:</i> a környezet fizikája (pl. csapadék). <i>Vizuális kultúra:</i> fotók, festmények a környezetről, élelmezésről. <i>Földrajz:</i> éghajlati övek, időjárás.
Értelmező kulcsfogalmak	Történelmi idő, változás és folyamatosság, okok és következmények, történelmi forrás, külső és belső forráskritika, tények és bizonyítékok.	

Tartalmi kulcsfogalmak	Ökológia, természetes környezet, természet, környezetvédelem, ökológiai egyensúly, demográfia
Fogalmak, adatok	<i>Fogalmak:</i> őskor, ókor, vadászat, gyűjtögetés, nomád, termelés, népesedési stratégiák, elszikedés, járvány, pestis, kung, eszkimó, sumer. <i>Személyek:</i> A téma nem igényeli konkrét történeti szereplők megtanulását. <i>Topográfia:</i> kontinensek, Kalahári sivatag, sarkvidék, Mezopotámia, Kárpát-medence. <i>Kronológia:</i> a nagy történeti korszakok ideje (őskor, ókor, középkor), sumerek (Kr. e. 3. ezred), nagy pestis (1348)

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Ember és természet – a modernizáció kora	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Történelem: Az újkor és 20-21. század európai, ázsiai, amerikai civilizációi. Az ipari forradalom. Tudomány, technika a 18-21. századokban. Magyar reformkor, dualizmus és a 20. század magyar gazdasága. A hagyományos kultúrák ökológiája (előző epocha). Természetismeret: talaj, levegő világa; élet a kertben, energia, energiaforrások, térképismeret, időjárás, felszíni és felszín alatti vizek, vízpart, Alföld, hegyvidék, dombvidék élővilága, az erdő életközössége, természet és társadalom kölcsönhatásai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- bemutatni, hogy az ember a természetes környezet része, - mint ilyen milyen korban milyen együttélést valósított meg a környezettel - hogyan függ össze demográfia, népesedési stratégia az ökológiai egyensúllyal - világkép, mentalitás és ökológia összefüggését - élelmezés, termelés, járványok összefüggését az ökológiával - hogyan borította fel a környezeti egyensúlyt a modernizáció, az ipari forradalmak - milyen szemlélet, világkép vezetett a környezetpusztításhoz; e szemlélet fennmaradása - a környezetvédelmi szemlélet megjelenése és érvényesülése - régi és új energiahordozók szerepe	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
I. A modernizáció Ipari forradalom és a környezet Intenzív mezőgazdaság és környezet. Demográfia, élelmezés és környezet.	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> – Csoportmunka, témák közös feldolgozása (pl. <i>dramatikus játék: növekedés, foglalkoztatás, szabad piac és környezetvédelem szempontjainak ütközése, atomenergia és megújuló energiák vitája stb.</i>)	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> irodalmi művek, részletek az ipari fejlődésről és az ipari tájról (pl. Jókai, Petőfi,

Egészség, higiénia, orvoslás, járványok a modernizáció térségeiben Új energiahordozók II. A környezet „legyőzése”: szemlélet és gyakorlat A haladás, mint a természet fölött aratott győzelem (19-21. század) Fajok pusztulása Környezetszennyezés III. Jólét és ökológia dilemmái IV. A magyar táj átalakulása a 19. századtól Az ártéri gazdálkodás, pákászok Folyamszabályozás, árvizek Magyar növény- és állatfajok pusztulása, új fajok érkezése Erőltetett iparosítás V. Korai „környezetvédelem” Székely falutörvények és társaik 19. századi kezdetek VI. Globális környezetvédelem a 20-21. században Természetvédelmi terület, tájvédelmi körzet, nemzeti park Környezetvédelmi mozgalmak Politika és környezetvédelem Alternatív energiák, megoldások VII. Perspektívák Környezetvédelem, fenntartható növekedés és	– Térképolvasás: természeti övek, csapadéktérképek stb. olvasása, értelmezése; tárgyalt jelenségek elhelyezése világtérképen (<i>pl. Száhel-övezet</i>) – Írott forrásból szerzett információk rendszerezése. (<i>Pl. kultúranropológiai leírások</i>) – Képi források értelmezése (<i>pl. fotók</i>) – Ábrák értelmezése (<i>pl. éghajlati grafikonok</i>) <i>Kritikai gondolkodás:</i> – Érvek gyűjtése vitatott kérdésben saját vélemény alátámasztására. (<i>Pl. vannak-e és milyen alternatívái a környezet, kizsákmányolásának a modern kultúrákban</i>) <i>Kommunikáció:</i> – Páros és csoportos együttműködés gyakorlása feladatmegoldás közben. – Szóbeli beszámoló gyűjtő-, illetve kutatómunkával szerzett ismeretek alapján. <i>Tájékozódás az időben:</i> – A modernizáció állomásainak (első, második ipari forradalom, információs forradalom stb.) ábrázolása idővonalon, egymáshoz viszonyítva.	Mítoszok: <i>pl. Hügieia</i> <i>Matematika:</i> statisztika, százalékszámítás, arányszámítás, grafikonok értelmezése, vektorok. <i>Fizika:</i> a környezet fizikája (<i>pl. csapadék</i>). <i>Vizuális kultúra:</i> fotók, festmények a környezetről, élelmzésről, magyar tájakról. Propaganda, reklám a környezet „mellett”, és „ellen”. <i>Földrajz:</i> éghajlati övek, időjárás, sivatagosodás, felmelegedés. <i>Biológia:</i> vírus, baktérium, betegségeink. Emberi test.
---	--	---

a korlátlan növekedés erőinek küzdelme		
Értelmező kulcsfogalmak	Történelmi idő, változás és folyamatosság, okok és következmények, történelmi forrás, külső és belső forráskritika, tények és bizonyítékok.	
Tartalmi kulcsfogalmak	Ökológia, természetes környezet, természet, környezetvédelem, ökológiai egyensúly és katasztrófa, demográfia, higiénia (higiénia), járvány haladás, fejlődés, stagnálás.	
Fogalmak, adatok	<i>Fogalmak:</i> ipari forradalom, ártér, pákászok, vetésforgó, műtrágya, vegyipar, DDT, sivatagosodás, globális felmelegedés, ózonlyuk, energiaválság, túlnépesedés, konzervipar, élelmiszeripar, kolera, veszetség, AIDS, oltás, székely falutörvények, környezetvédelem, Greenpeace, zöld mozgalmak, fenntartható növekedés, természetvédelmi terület, tájvédelmi körzet, nemzeti park. <i>Személyek:</i> Pasteur, Koch, Semmelweis, Malthus, Appert, Jenner. <i>Topográfia:</i> kontinensek, Európa országai, Egyesült Államok, Száhel övezet, székelyföld, „szilíciumvölgy”. <i>Kronológia:</i> a nagy történelmi korszakok ideje (újkor, legújabb kor), ipari forradalmak (18-19. század), olajválság (1973-79).	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Világképek, eszmék, ideológiák	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Mitológikus történetek. Ószövetségi történetek. Ókori keleti örökségünk (időszámítás, írás, tudományos ismeretek, vallások, építmények). A kereszténység alaptanításai, az iszlám külső jellegzetességei. A természettudományos világképből az emberközpontúság, a geo- és heliocentrikus világkép, az univerzum felépítése, a természettudomány legjelentősebb vívmányai.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- bemutatni, hogy: - az ember világképét meghatározza a körülötte lévő természeti világ, valamint társadalmi viszonyok - az önmagunkról alkotott képet a vallás, a társadalmi normák befolyásolják - mennyire változatos lehet az ekölcs, a világ, a természet és a természetfeletti magyarázata - az „örök érvényű igazságok” és a „minden dolog mértéke az ember” dilemmáját. - Az ember világképe rendkívül sokrétegű lehet (egyszerre lehetsz hívő keresztény, liberális, és természettudós vagy orvos). - <i>Vallásos világképek:</i> - milyen sokszínű a világ vallási térképe	

	- azonosságok és különbségek a vallások világképei között (kinyilatkoztatók és világtörvényesek) - a nagy világvallások jellemzői (mik az értékek: hűség, hagyomány, tekintély, elfogadás, alázat, közösség) - keresztény irányzatok: variációk egy témára (újítás vagy visszatérés) Természettudományos világkép: - Kik és hogyan alakították leginkább a tudomány világképét - A tudomány: globalizálja és standardizálja a kultúrák világképét - a tudomány értékrendje: empiria, racionalizmus, logika, újítás, egyéniség, kételkedés Tudomány és vallás határán: az eszmék és a morál világa: - polgári eszmeáramlatok és az értékek - szocializmus és értékrendje	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
1. Bevezetés: • a világképek úgy rakódnak egymásra térben időben és az egyén személyiségén belül is, mint a lasagna rétegei 2. Vallásos világképek • keleti világképek (a világtörvény) • erkölcs, bűn és érték a hagyományos kultúrákban, vallásokban • Judaizmus: a nép bűnei (a „szövetség”) • Kereszténység: az egyén bűnei (megváltás, kegyelem, túlvilág) • Iszlám: világegyesítési kísérlet ideológiai alapon (az utolsó próféta) 3. Tudományos világkép: Humanizmus és utópiái: „És mégis mozog...”: • humanizmus és reneszánsz (ecce homo) • természettudományos világkép kialakulása (isten akarat helyett matematikai képletek, empirizmus, racionalizmus, mechanikus materialisták)	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> – Csoportmunka, témák közös feldolgozása (pl. monoteista vallások főbb tanításainak összehasonlítása) – civilizációk elhelyezkedése térképről (pl. vallások elterjedése) – Különböző gondolkodásmódok, magatartás-típusok, világképek jellemzőinek megfigyelése különböző források vagy szemléltető rekonstrukciós képek, filmek alapján. (Pl. különböző vallások istenábrázolása.) – Írott forrásból szerzett információk rendszerezése. (Pl. mitológiai történetek, vallási parancsolatok elemzése megadott szempontok alapján.) – Források olvasása, kritikus értelmezése (pl. Locke, Montesquieu, Rousseau nézeteinek összehasonlítása) <i>Kritikai gondolkodás:</i> – Érvek gyűjtése vitatott történelmi kérdésben saját vélemény alátámasztására. (Pl. Mózes, Jézus, Mohamed történelmi személyként értelmezése)	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Bibliai történetek, görög mitológia, eposzok. <i>Matematika:</i> lineáris időfogalom, időtartam, időpont. <i>Fizika, kémia, biológia:</i> Nap és Hold járása, naptár, a természettudomány világképet befoglaló alapvetései az ókortól napjainkig. <i>Vizuális kultúra:</i> az emberiség jelentős vallásos képzőművészeti alkotásai. <i>Földrajz:</i> kultúrák, civilizációk természeti környezete.

• A természettudomány állításai az emberről: a felvilágosodás (isteni akarat helyett emberi értelem és szabadság); Darwin és Freud a helyünkre tesz 4. Tudomány és vallás határán: • „Majd ha a jog asztalánál mind egyaránt foglal helyet”: Utópiából valóság (19. századi polgári eszmeáramlatok (liberalizmus, konzervativizmus, nacionalizmus)) • „Minden egész eltörött”: Valóságból ellenutópiák (szabadság helyett egyenlőség: szocializmus és „változatai”, valamint: az emberi humanitás helyett a „természet humanitása”: fajelméletek, náciizmus) • Vannak-e válaszok a modern kor kihívásaira?	– Eszmék és utópiák következetes megvalósítása minden esetben túlkapásokhoz, túlzásokhoz vezet (Pl. a liberalizmus következetes alkalmazása néhány helyzetben nem jent megoldást, s akkor még ne is beszéljünk a fajelmélet következetes alkalmazásáról.) – <i>Kommunikáció:</i> – Páros és csoportos együttműködés gyakorlása feladatmegoldás közben. – Szóbeli beszámoló gyűjtő-, illetve kutatómunkával szerzett ismeretek alapján. (Pl. az ókori keleti vallások jellegzetes tárgyi emlékeinek és kulturális örökségének feldolgozása.) – Beszámoló, kiselőadás tartása (pl. a felvilágosodás korának természettudományos eredményei). <i>Tájékozódás térben és időben:</i> – Tanult események topográfiai helyének megmutatása térképen (pl. Jeruzsálem, Egyiptom, Mekka, Hellász stb.). – Jelentősebb események időrendje, évszázadok, évezredek.	
Értelmező kulcsfogalmak	Történelmi idő, változás és folyamatosság, okok és következmények, történelmi forrás, külső és belső forráskritika, tények és bizonyítékok.	
Tartalmi kulcsfogalmak	Világkép, gondolkodásmód, vallás, monoteizmus/egyistenhit, politeizmus/többistenhit, kultúra, eretnek. ideológia, empirizmus, racionalizmus, természettudományos világkép, felvilágosodás, politika, 19. századi eszmék, 20. század eszméi, napjaink globális problémái.	
Fogalmak, adatok	<i>Fogalmak:</i> őskor, ókor, Homo sapiens, mágia, politeizmus, monoteizmus, Biblia, Ószövetség, Tóra, tízparancsolat, próféta, Újszövetség, júdaizmus, kereszténység, apostol, páli fordulat, Korán, iszlám, muszlim, ramadán, antropomorf, mítosz, evangélikus, református, egyház, pápa, humanizmus, reneszánsz, heliocentrikus világkép, empirizmus, racionalizmus, természettudományos világkép, felvilágosodás, deizmus, mechanikus materializmus, társadalmi szerződés, népfelség, hatalommegosztás, emberi és	

	polgári szabadságjogok, liberalizmus, konzervativizmus, nacionalizmus, szocializmus, kommunizmus, fajelmélet és náciizmus, evolúciós elmélet, pszichoanalízis, relativitáselmélet. <i>Személyek:</i>Konfuciusz, Buddha, Mózes, Jézus, Pál apostol, Mohamed, Zeusz, Luther, Kálvin, Leonardo da Vinci, Kopernikusz, Galilei, Kepler, Newton, Locke, Montesquieu, Rousseau, Voltaire, Marx, Hitler, Darwin, Freud, Einstein <i>Topográfia:</i> Mezopotámia, Egyiptom, Izrael, India, Kína, Jeruzsálem, Mekka, Medina, Róma, Itális, Anglia, Franciaország, Németország, USA, Szovjetunió. <i>Kronológia:</i> Kr. e. X. sz. (a zsidó állam fénykora), Kr.u. 33. (Jézus halála), 622 (Hidzsra), 1492 (Amerika felfedezése), 16. század (heliocentrikus világkép), 17. század (empírizmus, racionalizmus, természettudományos világkép kialakulása). 18. század (felvilágosodás), 1789 (francia forradalom), 19. század (polgári eszméáramlatok), 1848 (forradalmak és Kommunista kiáltvány), (1917 orosz forradalom), 1929-33 (gazdasági világválság), 1933 (Hitler hatalomra kerülése).
--	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Család és közösség	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Az általános iskola felső tagozatán, történelem tantárgyból, a társadalmi fejlődéssel kapcsolatos témakörében, vagy erkölcs tanórán, a család kapcsán szerzett ismeretek. A témába vágó irodalmi és filmes ismeretek, különösen a felső tagozatos magyar nyelv és irodalom tantárgyra.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tematikai egység célja, hogy a diákok megismerkedjenek a család egyes történelmi korokban játszott szerepével. Egyes, jellemző időszakok kerülnek taglalásra, melyek mélyebb megismerése révén jobban láthatóvá válnak a folyamatok. Mivel a család, a rokoni és vérségi kapcsolatok sokszor szerepet játszottak a hatalomgyakorlásban, vagy a gazdaságban, illetve eltérő módon jelentkeztek az egyes társadalmi rétegekben, így ezek a szempontok is megjelennek az anyagban.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
1. Őskor A rokonságon alapuló, zsákmányoló társadalom, életkor szerinti tagolódás, irányítás, a termelés kialakulásának hatása, nők és férfiak viszonya, munkamegosztása 2. Antik világ Athén és Spárta, Róma,	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> – Írott forrásból szerzett információk rendszerezése. (pl. Cicero szövegei) – Íratlan forrásokból szerzett információk rendszerezése. (pl. középkor és újkori gyermekábrázolás)	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Családi, rokoni kapcsolatok szerepe a társadalmi érvényesülésben. (pl. Móricz Zsigmond: Rokonok) <i>Vizuális kultúra:</i>

teljesjogú VS jogfosztott rétegek, gyerekek helyzete, a családi kapcsolatok szerepe a politikai, gazdasági vezetésben 3. Középkor Paraszi, polgári és nemesi, családok, lovagi kultúra, magyarországi sajátosságok, az uralkodói családok világa 4. Európán kívüli világ Távol kelet (főleg Kína), a zsidóság, arab (Iszlám) kultúra 5. Koraújkor A reformáció hatásai, a földrajzi felfedezések utáni változások, városiasodás, falusi élet változásai 6. Újkor Polgárosodó és a munkás család, magyar fejlődés sajátosságai, az emancipáció hatása 7. 20. század Diktatúrák hatása, a magyar család, napjaink kihívásai	<i>Kritikai gondolkodás:</i> – Érvek gyűjtése vitatott történelmi kérdésben saját vélemény alátámasztására. (pl. spártai és athéni életvitel összevetése) <i>Kommunikáció:</i> – Páros és csoportos együttműködés gyakorlása feladatmegoldás közben. (egy-egy társadalmi rendek jellegzetességeinek feldolgozása) – Szóbeli beszámoló gyűjtő-, illetve kutatómunkával szerzett ismeretek alapján. (kutatómunka a szüfrazsett mozgalomról) <i>Tájékozódás térben és időben:</i> – Tanult események topográfiai helyének megmutatása térképen Jelentősebb események időrendje. (pl. a középkori városfejlődés színterei)	Képi ábrázolások a család témakörében. (pl. kódexábrázolások, németalföldi festészet) <i>Földrajz:</i> A tanult témák topográfiája. (pl. jelenetesebb városi központok elhelyezése)
Értelmező kulcsfogalmak	Család, rokonság, társadalom, társadalmi réteg, családfő, munkamegosztás, vezető szerep, dinasztikus kapcsolat, érdekházasság, vérségi kapcsolat	
Tartalmi kulcsfogalmak	Teljes jogú és jogfosztott rétegek, kiváltásgolt csoportok, nevelés, patriarchális és matriarchális társadalom, női-férfi viszony, gyerekek szerepe,	
Fogalmak, adatok	<i>Fogalmak:</i> Rabszolgaság, metoikoszok, perioikoszok, helóták, patríciusok, fogyasztói társadalom, ellenkultúrák, törzs, horda, nagycsalád, nemzetség, falu, lovagok, plebejusok, proletárok, uradalom, jobbágy-földesúr viszony, gazdasági helyzet, nemesség, hűbériség, lovagi kultúra, familiaritás, polgárosodás, emancipáció	

	<i>Személyek:</i> Lükurgosz, Periklész, Konfúcius, Mózes, Jézus, Mohammed, Nagy Károly, Luther Márton, John Lock, J. J. Rousseau, John M. Keynes, Milton Friedman <i>Topográfia:</i> Hellász, Athén, Spárta, Itália, Róma, Németalföld, Észak-Itália, Párizs, London, Kína, Peking, Izrael, Jeruzsálem, Mekka, Bagdad, Budapest, Nyugat-Európa, USA <i>Kronológia:</i> Őskor (ie. 3000-ig), Ókor (ie. 3000-isz. 476), Középkor (476-1492), Koraújkor (16-17. sz.), Újkor (18-19. sz.), Modern kor (20. sz.)
--	--

Tematikai egység	Bűn és büntetés	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Irodalmi ismeretek pl. Biblia, görög és római mitológia, az ókori keleti államok társadalma és joga, a középkori ember felfogása a bűnről, a keresztény egyház tanításai a bűnről és a büntetésről, az iszlám erkölcsi és jogi rendszere, a polgári államok jogfelfogása az egyén és a közösség jogáról, büntetésfajták a történelemben,	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Alakuljon ki bennük az etikai és jogi problémákra, megoldásokra való érzékenység. Tudjanak különbséget tenni a jó és a rossz cselekedetek közt. Ismerjék meg az emberi társadalmak viszonyát a bűnhöz és a büntetéshez. Gondolkodjanak el a büntetés okairól, céljairól, eredményességéről. Legyenek képesek álláspontjaikat érdeemben képviselni.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
1. A bűnről és a büntetésről 2. Biblia (zsidók, keresztények) 3. Ókori kelet 4. Ókori kelet	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> Legyenek képesek a tanulók értően olvasni a szövegeket, érteni tartalmukat. Tudjanak képzőművészeti alkotásokról leolvasni tartalmi információkat és ezeket a meglévő ismereteikkel együtt rendszerben kezelni. Tudjanak egyénileg és csoportban is tanulni, egymást tanítani szóban és írásban is. Tudjanak elemezni jogszabályi szövegeket, azokból társadalmi jelenségekre következtetéseket levonni.	<i>Történelem:</i> – ókori kelet történelme, – az antik Hellász és Róma, történelem, – a középkor történelme (egyetemes és magyar is) – az iszlám kialakulása és jellemzői – a kapitalista világ és a polgári gondolkodásmód – a szocialista időszak

5. Hellász	<i>Kritikai gondolkodás:</i> Az etikai és jogi megítélése az emberi cselekedeteknek.	<i>Irodalom:</i> – Biblia – Szokratész védőbeszéde, – Szophoklész: Antigoné, Oidipusz király, – Villon: Testamentumok, balladák, – Arany balladák – Dosztojevszkij: Bűn és bűnhődés, – F. Kafka: A per, – A Gulág-szigetcsoporthoz, – Bulgakov: Mester és Margarita, – Christie: Tíz kicsi néger, – T. Mann: Mario és a varázsló, – Kertész Imre: Sorstalanság,
6. Róma	Legyenek képesek etikai ítéletek alkotására a társadalmi jelenségekben.	
7. Középkor	Vegyék észre a jogalkotó szándékát a megalkotott szabályokkal.	
8. magyar szokásjog, írott jog	<i>Kommunikáció:</i> Tudjanak érvelni, állításaikat szövegszerűen indokolni. Legyenek képesek tárgyszerűen és türelmesen vitatkozni, szöveges érvelést írni.	
9. Iszlám	Ismerjék fel a metakommunikációs eszközök szerepét az emberi kommunikációban és a beszélők befolyásolásában.	
10. polgári rendszerek felfogása	<i>Tájékozódás térben és időben:</i> lássák a tanulók, hogy térben s időben hogyan változnak egyes cselekedetek megítélései, legyen képük arról, hogy egy adott térségben, országban az idők múlásával, milyen változások mennek végbe a társadalmi jelenségeket leíró fogalmak jelentésében	<i>Művészettörténet:</i> a bűn és a büntetés témáját feldolgozó művek
11. polgári rendszerek felfogása		
12. modern kor		
13. modern bűncselekmények, emberiség elleni, háborús		
14. a büntetések változása		

15. az igazságszolgáltatás rendszere, szereplői, a politika hatása Bíróági tárgyalás meglátogatása		
Értelmező kulcsfogalmak	bűn, bűnösség, büntetés, igazságszolgáltatás, jogszolgáltatás, jogalkotás, jogalkalmazás, büntetőeljárás, büntetőmonopólium, talio-elv, vérbosszú, büntetőhatalom, joghatóság, privilégium, immunitás, kínvallatás, bizonyítás, bizonyíték, vallomás, büntetésvégrehajtás	
Tartalmi kulcsfogalmak	(1) bűntípusok, büntetései, „született bűnöző”, (2) Mózes törvényei, (3) Hamurapi, (4) Manu, Kína, Japán, védikus kor, varnák, kasztok, karma, dharma, Csin-dinasztia, Kína széttagoltsága, Tang törvénykönyv, Konfúcius (tradíció), az állam szerepe, faluközösségek, (5) Szokratész kapcsán a bűnről és büntetésről, a homéroszi kor, Drakhón, Szolón; a Athén-Spárta, nevelés, (6) a büntetőjog „hiánya”, a bosszú, római jog, modern jogelvek alapjai, Augustus, (7) privilégiumok (uralkodói, nemesi, városi) különbségei a bűnnel kapcsolatban, földesúri bíraskodás (úriszék), királyi bíraskodás, boszorkányperek, a keresztény egyház viszonya bűnhöz és a büntetésekhez (pl. Szent Johanna), (8) törzsi hagyományok, István, László, Kálmán törvényei, felségárulási perek (17. századi Habsburg ellenes harcok), (9) Mohamed, sarija, kalifa, kádi, szunna, (10) a humanizmus, Beccaria – modern jogfelfogás a bűnről és a büntetésekről, a felvilágosodás társadalomfilozófiája, természetjog-pozitív jog, EPJNY, amerikai alkotmány, (11) az eszmeáramlatok felfogása a bűnről és büntetésekről, reformkor és a magyar büntetőjog megújítási kísérlete (Deák), 48-as törvények, (12) a kapitalizmus korának felfogása (gazdasági bűncselekmények), a „fajiság” megjelenése (Tiszaeszlár, Dreyfus), New Deal, szovjet jogfelfogás (konstruált perek), (13) Nürnberg (zsidótörvények, háborús cselekedetek), 1956, ENSZ, kiberbűnözés, a személyiség védelme, környezet elleni cselekmények, globális problémák, (14) fizikai büntetések (kínzás), száműzetés, pénzbüntetés, megalázás, halálbüntetés, átnevelő táborok, elmeorvosintézetek, szabadságvesztés, alternatív büntetések, (15) a jogalkotás folyamata, szereplői a magyar bírósági és ügyészi rendszer, a büntetésvégrehajtás, kriminológia („cigánybűnözés” problémája)	
Fogalmak, adatok	<i>Fogalmak:</i> Védák, varna, kaszt, karma, dharma, tradíció, állam, faluközösség, ius, privilégium, úriszék, boszorkány, istenítélet, sarija, kádi, kalifa, szunna, umma, humanizmus, felvilágosodás, természetjog, pozitív jog, ártatlanság vélelme, Habeus Corpus, individualizmus, antiszemitizmus, justizmord, fajiság, „parancsra tettem”, kiberbűnözés, Gulág, koncepciók (konstruált) per, bíró, ügyész, börtön, fegyház, fogház, alternatív büntetés <i>Kronológia:</i> Kre. 17-18. század, Kre. 621., 6-5. század, 1. század, Kru. 6. század, 7. század, 10-11. század, 1604, 1787., 1789., reformkor, 1848., 1882-1883., 1894., 1933-1936., 1936-1938., 1945., 1956-1958. <i>Nevek:</i> Mózes, Hamurapi, Manu, Konfúcius, Szokratész, Drakhon, Szolón, Augustus, Justinianus, I. István, I. László, Könyves Kálmán, Bocskai István, Cesare Beccaria, Rousseau, Deák Ferenc, Solymosi Eszter, Eötvös Károly,	

	Dreyfus, Sztálin, Buharin, Visinszkij, Rajk László, Rákosi Mátyás, Nagy Imre, Kádár János <i>Topográfia:</i> ókori kelet, Palesztina, Jeruzsálem, Mezopotámia, Athén, Spárta, Róma, Kína, Japán, India, Arab-félsziget, Mekka, Medina, Magyarország, Buda, Amerikai Egyesült Államok, Franciaország, Anglia, Szovjetunió, Nürnberg, Budapest, Esztergom
--	---

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A tanév során az elméleti dolgozatokból és a feleletekből legalább elégséges átlag elérése, a kötelező kiselőadások és házi dolgozatok legalább elégséges átlagra való teljesítése.

10. ÉVFOLYAM

Az epochák tartalmi elemei

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Nemzetközi kapcsolatok és együttműködés	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Az általános iskola felső tagozatán, történelem tantárgyból, a nemzetközi kapcsolatok és együttműködés témakörében, vagy erkölcsstan órán, az együttműködés émakörében szerzett ismeretek. A témába vágó irodalmi és filmes ismeretek, különösen a felső tagozatos magyar nyelv és irodalom tantárgyra.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Bemutatni a nemzetközi konfliktusok és kapcsolatok általános jellemzőit a történelmi múltból vett példákon keresztül Megvizsgálni, hogy az egyes korszakokban milyen sajátosságok voltak jellemzők. Körüljárni, hogy hogyan változott a háborúról és békéről való gondolkodás a történelem folyamán. Megismerni azokat a főbb technikai újításokat, amelyek hatottak a nemzetközi konfliktusok alakulására. Olyan földrajzi, geopolitikai sémák megismerése, amelyek szerept játszottak háború és együttműködés témájában.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

1. A háború erkölcsi és jogi vonatkozásai, Nemzetközi háborús jog, Erkölcsi vélekedések, 2. Ókor A görög-perzsa háborúk, III. Alexandrosz hódításai, Róma a pun háborúk idején, A polgárháborúk korában, A barbárok támadásai alatt 3. Középkor A lovagi harcmódor, Keresztes hadjáratok, A lovagkor hanyatlása 4. Újkor A harmincéves háború, A napóleoni háborúk 5. Modern kor Az első világháború kora, A második világháború, Hadviselés a hidegháború idején, Napjaink konfliktusai	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> – Írott forrásból szerzett információk rendszerezése. (pl. ENSZ alapokmánya) – Íratlan forrásokból szerzett információk rendszerezése. (pl. képek és filmfelvételek a második világháborúból) <i>Kritikai gondolkodás:</i> – Érvek gyűjtése vitatott történelmi kérdésben saját vélemény alátámasztására. (pl. keleti és nyugati propaganda a hidegháborúban) <i>Kommunikáció:</i> – Páros és csoportos együttműködés gyakorlása feladatmegoldás közben. (pl. a vesztfáliai béke következményeinek megvitatása) – Szóbeli beszámoló gyűjtő-, illetve kutatómunkával szerzett ismeretek alapján. (konkrét csata vagy hadjárat, pl. Napóleon oroszországi hadjáratának bemutatása) <i>Tájékozódás térben és időben:</i> – Tanult események topográfiai helyének megmutatása térképen Jelentősebb események időrendje. (pl. a második világháború főbb eseményei)	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Háborús események irodalmi feldolgozásai (pl. Nyugaton a helyzet változatlan, A 22-es csapdája) <i>Fizika:</i> Haditechnikai újítások fizikai működése (pl. hátultöltős puska, tengeralattjáró, atombomba) <i>Vizuális kultúra:</i> Háború és együttműködés képi és filmes feldolgozása (pl. Jacques-Louis David festményei) <i>Földrajz:</i> Geopolitikai sajátosságok, topográfiai ismeretek (pl. az Oroszország, mint hadszíntér)
Értelmező kulcsfogalmak	Béke, háború, együttműködés, konfliktus, békekötés, nemzetközi szervezetek.	
Tartalmi kulcsfogalmak	Békeszerződés, Csata, Fegyverszünet, Háborús bűn, Háborús jog, Háborús propaganda, Hadigazdaság, Hadisarc, Hadjárat, Hadüzenet, Hátország, Jóvátétel, Stratégia, Taktika, Utánpótlás, Hadvezér, tábornok, tiszt, katona, civil, tüzéség, gyalogság, lovasság, légierő, haditengerészet, fegyvernemek, rang, beosztás.	
Fogalmak, adatok	<i>Fogalmak:</i> ENSZ, NATO, Varsói Szerződés, falanx, légió, csapóhíd, provincia, hoplita, lovag, lovagrend, hűbériség, feudalizmus, zsoldos, hadkötelezettség, állóháború, villámháború, hadigazdálkodás, jegyrendszer, hidegháború, helyettesítőháború	

	<i>Személyek:</i> Dareiosz, Xerxés, Miltiádész, Themisztoklász, Leonidasz, III. Alexandrosz, Hannibál, Scipio, Caesar, Pompeius, Octavianus, Marcus Antonius, Kleopátra, Attila, Szaladin, I. Richárd, Nagy Lajos, Hunyadi János, Wallenstein, Napóleon, Clemenceau, II. Vilmos, Ferenc József, II. Miklós, Lloyd George, Woodrow Wilson, Hitler, Mussolini, Churchill, F. D. Roosevelt, Sztálin, Truman, Eisenhower, G. C. Marshall, Nixon, Hruscsov, Reagan <i>Topográfia:</i> Hellász, Marathon, Perzsia, Szalamisz, Thermopülei, Róma, Itália, Karthágó, Jeruzsálem, Isztambul, Oszmán Birodalom, Német-Római Császárság, Párizs, Versailles, Waterloo, I. világháború frontjai, Verdun, II. világháború frontjai, Sztálingrád, Normanndia, Vietnám, Korea <i>Kronológia:</i> perzsa támadások (ie. 492-80), III. Alexandrosz hódításai (ie. 336-323), pun háborúk (ie. 264-146), I. és második triumvirátus (ie. 60, 43), keresztes háborúk (11-13. sz.), harmincéves háború (1618-48), napóleoni háborúk (1799-1815), I. világháború (1914-18), II. világháború (1939-45), hidegháború (1947-91)
--	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Európa expanziója/Utazás és a világ meghódítása/Migráció	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Az ókori birodalmak. Az ókori görög és római történet. Népvándorlások. Nagy földrajzi felfedezések. Gyarmatosítás. Gyarmati függetlenségi mozgalmak a 2. világháború után. Észak és Dél. Magyarország története.	
A tematikai egység nevelési- fejlesztési céljai	- Képes áttekinteni a Föld népességének alakulását, megismeri a történeti demográfia kutatásterületét és módszereit. - A tanuló felismeri egy birodalom növekedésnek korlátait és ennek társadalmi következményeit, a környezeti, éghajlati változások történeti szerepét a gazdasági hanyatlásban és migrációban/népvándorlásban. - Képes megérteni a csoportok helyváltoztatásával kapcsolatos fogalmak tartalmát és minősítését, illetve a minősítés különbségeit, azaz a migráció, népvándorlás, gyarmatosítás fogalomkörét. - A felfedezések történeti sorrendjének segítségével válasz tud adni arra, hogy miért Európa expanziója jellemzi a modern kort. - Átlátja a közlekedési eszközök fejlődésének és a világ elpusztítási lehetőségének növekedése hogyan függ össze. - Megismeri az etnocentrizmus, kulturális felsőbbrendűség, kulturális relativizmus példáit. - A globalizáció és a migráció összefüggéseinek feltárása.	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok

1. Demográfiai megközelítés - A bibliai felszólítástól a 7,7 milliárdig (Mi jellemzi a Föld demográfiai mutatóit, mikor, hol, milyen változások történetek stb.) 2. Őshazák és újhazák (Miniprojekt: választható témák kiscsoportos feldolgozása – pl. nomádok és letelepültek viszonya; népvándorlások Európa történelmében; a magyarok története; hová tűntek az avarok; Izrael története; Amerika benépesítése; Ausztrália – őslakosok és börtönlakók; az utolsó...(pl. taszmániai, indián) 3. Kultúrák találkozása (Össze kell gyűjteni a „nagy kulturális találkozásokat” pl. rómaiak és barbárok, európaiak és amerikaiak, európaiak és ázsiaiak és választ adni arra, hogyan látják egymást) 4. Utazás – földön, vízen, levegőben (Kiselőadások arról, hogyan, mivel és hová és miért utaztak az emberek – pl. római úthálózat, inka úthálózat, vasút, zarándokutak, hajók fejlődése, repülés) 5. Európa expanziója (Közös feldolgozással, tanári magyarázattal arra keresünk választ, hogy milyen tényezők tették lehetővé, hogy a 19-20. század fordulójára Európa, a Nyugat-Európa (modellként vagy gyarmatosítóként) vált a világ meghatározó erőjévé.) 6. Globalizáció és migráció	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> - A meglévő ismeretek, a korábbi kronologikusan tanultak tematikus rendszerezése. - Csoportmunka, témák közös feldolgozása. (pl. szövegek olvasása, lényegkiemelés, szövegek ismertetése egymással). - Források olvasása, értelmezése (pl. kultúrák találkozásáról) - Folyamatok leolvasása térképről (pl. népvándorlásban érintett népek, Amerika benépesítése, gyarmatosított területek kiterjedése leolvasása térképről) - Internet keresők használata (pl. térképek gyűjtése, statisztikai adatok összegyűjtése) - A tanultak felhasználása új feladathelyzetben (pl. a természeti viszonyok változása hogyan hat a migrációra) <i>Kritikai gondolkodás:</i> - Történelmi problémák felismerése, tanulmányozása (pl. miért nem tudott ellenállni a Római birodalom a népvándorlás nyomásának?) - Nézőpontok különbözőségének megértése (pl. a gyarmatosítás a gyarmatosító és a gyarmatosított területre tett hosszú távú hatásának elemzése) <i>Kommunikáció:</i> - Páros és csoportos együttműködés gyakorlása feladatmegoldás közben. - Folyamatábra készítése (pl. a közlekedés fejlődése). - Kiselőadás készítése, önálló forrásgyűjtés alapján (pl. népvándorlás) <i>Tájékozódás térben és időben:</i> - Kronológiai adatok rendezése. - A különböző történelmi időszakokat ábrázoló térképek sorba rendezése	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> Nyelvi eredet <i>Erkölcstan:</i> Kultúrák egymáshoz való viszonya <i>Földrajz:</i> Európa földrajzi adottságai, éghajlat-módosító tényezők, társadalomföldrajz.
---	--	---

(Főként adatok elemzése segítségével a jelenlegi tendenciák megismerése, a kulturális sokféleségből adódó esetleges problémák felmérése)	– Interaktív térkép készítése	
Értelmező kulcsfogalmak	Történelmi idő, változás és folyamatosság, okok és következmények, jelentőség, migráció, globalizáció, expanzió.	
Tartalmi kulcsfogalmak	Társadalom, társadalmi csoportok, népesedés, migráció, életmód, város, gazdaság, elvándorlás, őshaza, kalandozások, klímaváltozás, jégkorszakok, felfedezés, gyarmatosítás, népesedés, túlnépesedés, etnocentrizmus, kulturális felsőbbrendűség, kulturális relativizmus, közlekedés, információ.	
Fogalmak, adatok	<i>Fogalmak:</i> elvándorlás, genetika, rasszok, jégkorszak, kisjégkorszak, nomadizálás, tengeri népek vándorlása, görög gyarmatosítás, őshaza, indoeurópai nyelvcsalád, finnugor nyelvcsalád, magyar őshaza, hódítás, nagy földrajzi felfedezések, gyarmatosítás, kulturális átvétel, kiirtás, közlekedés forradalma, „minden út Rómába vezet”, vasútépítés, autózás, légi közlekedés, ENSZ, menekülttábor, globalizáció, úrkutatás, NASA <i>Személyek:</i> Herodotosz, Vasco da Gamma, Kolumbusz, Magellán, Watt, Stephenson, Fulton, Ford, Wright-testvérek, Neil Amstrong <i>Topográfia:</i> Amerika, Afrika, Ázsia, Ausztrália, Európa, Római Birodalom kiterjedése, a magyarok vándorlásának állomásai <i>Kronológia:</i> Föld benépesítése, ókori nagy birodalmak kialakulása, ókori görög és római időkfordulópontjai, három népvándorlási hullám Európában, nagy földrajzi felfedezések, modern gyarmatosítás, ipari forradalom szakaszai, gyarmati felszabadító mozgalmak, globalizáció kora	

Tematikai egység	Szegények és gazdagok	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	A diákok ismerik a különböző korok társadalmi struktúráit, társadalmi rétegeket.	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	- A diákok fejében kialakuljon egy kép arról, hogy minden korban voltak szegények, gazdagok és hogy körvonalazódjon bennük, a különböző korokban mit jelentett nélkülözőnek, és mit jómódúnak lenni, volt-e felfelé vagy lefelé mobilitás, különös tekintettel az újkori állapotokra és a jelen helyzetre.	
	- A diákok feltérképezik a vagyonosodás/elszegényedés körülményeit, kutatásuk során összegyűjtik a státusszimbólumokat, az egyes társadalmi rétegek jellemzőit.	
	- Az empátiakészség fejlesztése, a társadalom peremén élők helyzetének megismerése, helyzetük javítására a történelem során alkalmazott megoldások kritikai vizsgálata.	
	- Társadalmi felelősségvállalás kialakulásának elősegítése.	
	- Kutatási készségek fejlesztése (adott és önállóan összeállított szakirodalom segítségével): szövegfeldolgozás, jegyzetkészítés önállóan	
	- Együttműködés az anyagfeldolgozás, ppt készítése és a prezentáció során	
	- Előadói készségek csiszolása	
	- Egymás korrekt értékelése, önértékelés	
	- Ismeretszerzés önállóan és kortársaktól is	
	- A szociális érzékenység, az életkornak megfelelő érzékenység társadalmi problémák iránt	
	- Értsék társadalmi folyamatok mozgatóit, okait, ne csak „végeredményekben” gondolkodjanak.	
	- Képesek legyenek eligazodni napjaink egyre ellentmondásosabb, többféle értékrendet, ideológiát megjelenítő világában	
	Követelmények	
Témák	Fejlesztési követelmények	
1. Szegénység és gazdagság a különféle történelmi korokban társadalmi struktúrák, rétegek; létrejötte, átalakulása az őskortól napjainkig (fordulópont az ipari/társadalmi forradalmak)	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> a társadalom leírásának módszerei, társadalmi rétegződés, társadalomtípusok, társadalmi felelősségvállalás érzetének kialakulása egyéni, pár és csoportos ismeretszerzés, önálló kutatómunka és prezentációkészítés, projekt módszer alkalmazása <i>Kritikai gondolkodás:</i> a kialakult struktúrák, körülmények, történelmileg alkalmazott megoldások értelmezései <i>Kommunikáció:</i> prezentációs feladat megvalósítása kutatómunka alapján	<i>Etika, együttélés tan-</i> A tanulók - ismerjék a társadalom leírásának szempontjait; - legyenek tisztában a társadalmi igazságtalanság és egyenlőtlenség fogalmával, kialakulásával. <i>szociológia</i> - szegénység definiálása, szegénységgpolitikai irányok - településszociológia
2. demográfia, táplálkozás, lakhatás, higiénia, szórakozás, öltözködés, fogyasztási cikkek, kultúrafogyasztás, mentalitás, települések, negyedek, szegénységgpolitika („van valamid?” őskori/természeti népek „vagyon”eloszlása: kula, föld, állatok, eszközök „mid van? mid nincs? mi kell?” ókori keleti, római/görög viszonyok: magántulajdon, latifundium, kisbirtok, állatok, szerszámok, pozíció, tudás, szabadság, ház/lakás, öltözet, berendezés, szórakozás, luxus körülmények		

középkori szegénység/gazdagság: koldulás, segítség, lakókörülmények, berendezések, lehetőségek a módosoknak, presztízstárgyak újkori változások: új jelenségek: gépek, tudás, pénz, új vagyontárgyak modern kori nyomor és luxus: státuszszimbólumok, rigid társadalmi helyzetek jelen Magyarország, Európája, világa: égető problémák, ordító aránytalanságok)	tárgyilagos érvelés és mások véleményének figyelembevétele szakszavak alkalmazása <i>Tájékozódás térben és időben</i> a történelmi korokban a szegénység, az átlagos élet és a jómód értelmezése, korok közti közlekedés	<i>Művelődés, életmód és művészet, kultúr-történet:</i> öltözködési szokások, lakáskörülmények, kultúrafogyasztási szokások, kikapcsolódás típusai
Értelmező kulcsfogalmak	társadalmi egyenlőtlenség, leszakadók, társadalmi mobilitás, szolidaritás, rászorultság, elit, társadalmi felelősségvállalás	
Tartalmi kulcsfogalmak	létfminimum, relatív/abszolút szegénység, deprivált, átlagos életszínvonal, társadalmi rétegek, státuszszimbólum, demográfia, Maslow-piramis, jólét, sírmellékletek, vagyon, magántulajdon, latifundium, kisbirtok, villa, bérház, kunyhó, pozíciók, koldulás, presztízstárgyak, státuszszimbólum, bútorzat, lakberendezés, sportok, dologházak, menedékhelyek, koldulás, megélhetési bűnözés, gyermekmunka, antik és modern kori rabszolgák	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Hatalom és egyén (államszervezetek)	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	egyek korok gazdasági és társadalmi rendszerei, eszméi, ideológiái (felvilágosodás, liberalizmus, náclzlmus, kommunizmus).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Fogalmat alkossanak arról, hogy mi a hatalom tágabb értelemben véve, honnan eredeztethető, milyen fajtái vannak, mik lehetnek a forrásai. Lássák, hogy a hatalom sokkal tágabban értelmezhető fogalom, mint pusztán az államhatalom, hogy miért kell hatalmi szervezetet létrehozni egy közösségben, megismerjék az államnak, mint legmagasabb közösségsszervező szervezetnek megismerjék az általános ismérveit, jellemzőit, célját, típusait, kormányzati rendszereit. Feltérképezzék az összefüggéseket az állam mérete, gazdasági és társadalmi rendszere, valamint hatalmi struktúrája között. <i>Ókortól napjainkig:</i> ókor keleti despotikus állam jellemzői	

	antik államberendezkedések polisztól birodalomig középkori patrimonialis és rendi állam, az abszolutizmus válfajai polgári államok és típusaik 20. századi diktatúrák (totális és tekintélyelvű rendszerek) liberális demokráciák, vs. illeberális hibrid rendszerek	
Témák	Fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
1. A hatalom fogalma, célja, funkciója. 2. Hatalom vagy anarchia kis közösségekben 3. Hatalom nagyobb közösségekben 4. Az állam célja és feladatai 5. Hatalom gyakorlás fő jellemző az államok esetén 6. Állam az ókor keleten 7. Antik államformák 8. Középkori államszervezetek 9. Az abszolutizmus államelmélete, fajtái 10. A polgári állam elveinek lefektetése: a felvilágosodás államelméletet	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> - Csoportmunka, témák közös feldolgozása. (pl. szövegek olvasása, lényegkiemelés, szövegek ismertetése egymással). - Források olvasása, értelmezése (pl. Preriklész beszéde a demokráciáról) - Folyamatok leolvasása térképről (pl. a Római birodalom növekedése és államszervezetének változása) - Segédkönyvek, kézikönyvek, lexikonok használata (pl. a polgári államok kormányzati rendszeréről). <i>Kritikai gondolkodás:</i> - Történelmi problémák felismerése, tanulmányozása. (Pl. Miért üldözték a másként gondolkodókat a diktátorok?) - Feltevések megfogalmazása a történelmi személyiségek cselekedeteinek, viselkedésének mozgatórugóiról. (Pl. Sztálin és rendszere mozgatórugóiról.) <i>Kommunikáció:</i> - Páros és csoportos együttműködés gyakorlása feladatmegoldás közben. - Államszervezet működését bemutat ábra készítése (pl. az abszolút és a polgári állam államszervezeti sémája). - Fogalmazás írása történelmi-társadalmi témáról (pl. tömegbefolyásolás az internetes média világában).	<i>Társadalomismeret: mai magyar államszervezet: a NER rendszere</i> <i>Földrajz: természeti adottságok, államok mérete és a kormányzati rendszerek közötti összefüggések.</i> <i>Vizuális kultúra: propaganda megjelenítése</i>

11. Polgári államok típusai 12. Minden egész eltörött: válságkezelés a 20. században 13. Náci és bolsevik állam 14. Fogyasztói társadalom és jóléti állam 15. Információs társadalom, információs hatalom	– <i>Tájékozódás térben és időben:</i> – Kronológiai és topográfiai adatok rendezése. (Pl. államtípusok megjelenések időrendbe rendezése, a tanult államok térképen elhelyezése)	
Értelmező kulcsfogalmak	Történelmi idő, változás és folyamatosság, okok és következmények, jelentőség, politikai rendszerek felépítése.	
Tartalmi kulcsfogalmak	politika, állam, államforma, államszervezet, birodalom, egyeduralkodó, királyság, köztársaság, császárság, önkényuralom, szuverenitás, hatalommegosztás, hatalmi ágak, propaganda, média,	
Fogalmak, adatok	<i>Fogalmak:</i> despotizmus, polisz, demokrácia, köztársaság, diktatúra, principátus, patrimonialis királyság, reniség, rendi monarchia, abszolút monarchia, felvilágosult abszolutizmus, alkotmányos monarchia, parlamentáris monarchia, prezidenciális köztársaság, parlamentáris köztársaság, totális diktatúra, tekintélyelvű rendszerek, propaganda, fogyasztói társadalom, liberális demokrácia, illiberalizmus, anarchizmus <i>Személyek:</i> Periklész, Julius Caesar, Octavianus, XIV. Lajos, II. József, Washington, Lenin, Hitler, Sztálin <i>Topográfia:</i> Athén, Róma, Frank birodalom, Anglia, Franciaország, Habsburg birodalom, Oroszország, Németország, Szovjetunió, USA. <i>Kronológia:</i> Kr.e. 5. század (athéni demokrácia), Kr.e. 44 (Julius Caesar halála), Kr. e. 27-Kr. u. 14 (Augustus uralkodása), 800 (Nagy Károly császárrá koronázása), 1000 (magyar államalapítás), 1689 (Jognyilatkozat), 1787 (USA alkotmánya), 1930-as évek (náci és bolsevik totális diktatúra), .	

Tematikai egység	Kisebbség és többség – együttélés a társadalomban	Órakeret 30 óra
Előzetes tudás	Világképek, eszmék, ideológiák, Az ókori görög római világ, A középkori identitás és kultúra, Reneszánsz és humanizmus, Gyarmatosítás – kultúrák találkozásai, A gondolkodás átalakulása: tudományos világkép, felvilágosodás,	

	Nemzettudat kialakulása, Emancipációs mozgalmak, Hatalom és egyén, A mai magyar társadalom Tapasztalati tudás a kisebbségi helyzetben lévő csoportok helyzetéről	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A személyiség tiszteletére nevelés, a szociális érzékenység, az életkornak megfelelő érzékenység társadalmi problémák iránt, nyitottság, a környezetért érzett felelősség, a más kultúrákkal szembeni tolerancia erősítése. A humánus, értékeket védő magatartás fejlesztése, az erkölcsi tudat fejlesztése. Értsék társadalmi folyamatok mozgatóit, okait, ne csak „végeredményekben” gondolkodjanak. Képesek legyenek eligazodni napjaink egyre ellentmondásosabb, többféle értékrendet, ideológiát megjelenítő világában.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
1. Mi az identitás? Hogyan határozzuk meg magunkat? Hogyan változott ez a történelem folyamán? (ókor, középkor, a nagy fordulópont: a felvilágosodás!) 2. Többség és kisebbség fogalma Miért többség a többség és kisebbség a kisebbség? 3. A többségi/kisebbségi helyzet megváltozása Emancipációs mozgalmak 4. Az államok kisebbségpolitikája és annak változásai 5. Kisebbségi csoportok Nemzeti, etnikai kisebbségek Vallási kisebbségek Szexuális kisebbségek	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> A tanulók - ismerjék a társadalom leírásának szempontjait; - legyenek tisztában a társadalmi igazságtalanság és egyenlőtlenség fogalmával, kialakulásával. - értsek meg az egyén felelősségét a társadalmi egyenlőtlenségek és igazságtalanságok ellen vívott küzdelemben. - Tudják értelmezni az együttélés fogalmát, szemléletét: nem szabad eszközként bánnunk önmagunkkal, a társainkkal, a tágabb természeti és társadalmi környezettel, meg kell tanulnunk együttélni. <i>Kritikai gondolkodás:</i> A korábban tanult készségek, képességek és ismeretek tudatosítása, gyakoroltatása - szintetizálása. <i>Kommunikáció:</i>	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> - határon túli magyar irodalom - kisebbségi nyelvek helyzete <i>Földrajz:</i> társadalomföldrajz <i>Együttéléstan:</i> Együttélés a világgal – a társadalom nagy kérdései

A menekültek helyzete A nők helyzete Szubkultúrák, szubkulturális mozgalmak A kisebbségekkel foglalkozó szervezetek, mozgalmak A projekt témájából következően nagyon jól feldolgozható projektmódszerrel.	- Páros és csoportos együttműködés gyakorlása feladatmegoldás közben. - Szóbeli beszámoló önálló gyűjtő-, illetve kutatómunkával szerzett ismeretekből. - Fogalmazás írása valamely történelmi-társadalmi és erkölcsi témáról. - Saját vélemény megfogalmazása, tárgyilagos érvelés és mások véleményének figyelembe vétele.	
Értelmező kulcsfogalmak	társadalmi probléma, konfliktus, közmegegyezés, család, törvény, emberiesség, identitás; igazságosság, szolidaritás, önkéntesség, társadalomtudomány, szociológia, statisztika, vallás	
Tartalmi kulcsfogalmak	depriváció, hátrányos helyzet, társadalmi igazságtalanság, egyenlő hozzájárulás, mobilitás, migráció, kisebbség, többség, romák, tolerancia, empátia, nemzeti kisebbség, etnikai kisebbség, keresztény, zsidó, iszlám, kisegyház, szabadegyház, szekta, LMBTQ, homoszexualitás, emancipáció, népiítés, szubkultúra, civil társadalom	
Fogalmak, adatok		

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

A tanév során az elméleti dolgozatokból és a feleletekből legalább elégséges átlag elérése, a kötelező kiselőadások és házi dolgozatok legalább elégséges átlagra való teljesítése.

Digitális Tanulásmódszertan

A TANTÁRGY JELLEMZŐI, FEJLESZTÉSI FELADATOK

Célok, feladatok:

A „tantárgy” legfontosabb feladata, hogy az Alternatív Közgazdasági Gimnáziumban általános digitális tanuláshoz szükséges alapszemléket és gyakorlatot megadja a tanulók számára. Mivel a tanulók az általános iskolából bizonyos alapokkal rendelkezve érkeznek, ez azt jelenti, hogy a digitális eszközök és programok alapszintű felhasználását tudottnak tekintjük és leginkább arra koncentrálunk, hogy a tanulási folyamatban használt keretprogramokat, felületeket, kollaboratív technikákat elsajátítsák. (Természetesen, ha valakinek az alapok erősen hiányoznak, azok számára külön felzárkóztatást szervezünk.)

Tematikai egység	A digitális tanulás alapjai	Órakeret 12 óra
Előzetes tudás	Az általános iskolában megszerzett Windows programok készség szintű használata. Alapvető webes ismeretek (keresés, mentés stb.).	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az eszközhasználat alapjainak lerakása. A közös munka, az együttműködés elsajátítása.	
Követelmények		Kapcsolódási pontok
Témák	Fejlesztési követelmények	
1. Az előzetes tudás felmérése 2. Mit tud a OneNote? 3. A jegyzetelés 4. Szövegolvasás, szövegértés 5. A memoriterek szerepe 6. A gondolattérképek, az időszalagok	<i>Ismeretszerzés, tanulás:</i> Jussanak el a felhasználói szintre a gyakorlat során. Legyenek képesek a különböző tanulási formákra (egyéni és csoportos tanulás). Legyenek képesek önállóan jegyzetelni, vázlatot, gondolatérképet készíteni, filmrészletet készíteni, azok színvonalát értékelni.	Az általános iskolában elsajátított informatikai ismeretek. A szöveges példák és a mintafeladatok a különböző tantárgyak szakszövegeiből, képi világából kerülnek kijelölésre, felhasználásra a tanár választása és a csoport orientációjának megfelelően. Ezeket az epochákban folytatják majd tovább.

7. Keresés (a weben, a dokumentumokban stb.) 8. Prezentáció 9. Filmkészítés 10. Biztonság, a netikett 11. Hogyan tanulok?	<i>Kommunikáció:</i> Tudjanak a tanulók egymással és a tanárral a programok segítségével kommunikálni, levelet küldeni, a közös felületen együtt dolgozni.	
Kulcsfogalmak	OneNote, jegyzetfüzet, lap; kulcsszó v. kulcsfogalom, jegyzet; gondolattérkép, időszalag; Quizlet, Google, Facebook, böngésző, prezentáció, Prezi, ppt, megosztás, felhő, Drive, Wiki, animáció, Movie Maker, kollaboráció, kooperáció, együttműködési terület, online, offline	

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI:

Mivel nem klasszikus tantárgy, nem ismereteket kíván felhalmozni a diákokban, hanem munkaformákkal, módszerekkel, eszközökkel kívánja megismertetni a tanulókat, nincsenek benne jegyre váltható értékelési kritériumok. Mindenkinek el kell jutni oda, hogy készségszinten használja a programokat. A nagyobb elmaradásokat külön felkészítéssel pótoljuk, a kisebbek néhány nap alatt - a különböző tantárgyakban történt felhasználás – közben megszűnnek.